OBRÁZKOVÁ DĚJEPISNÁ

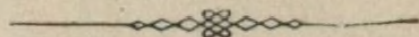
ČÍTANKA

SPOJENÝCH STÁTŮ

PRO

ŠKOLY AMERICKÉ A DOMÁCNOST.

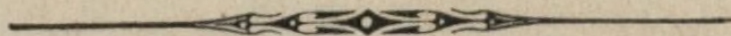
(K užívání co III. čítanka.)

SESTAVIL

FRANT. BOL. ZDRŮBEK,

REDAKTOR „SVORNOSTI.“

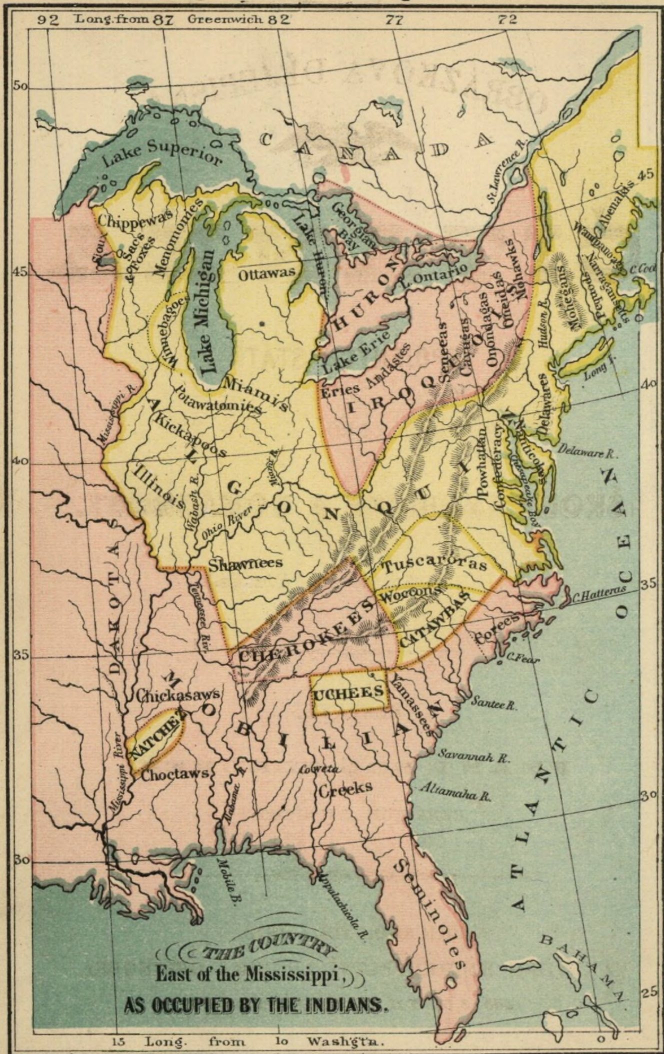

CHICAGO, ILL., 1878.

NÁKLADEM KNIHKUPECTVÍ AUGUSTA GERINGERA,

463 SOUTH CANAL STREET.

Progressive Map, No. 1

Kraj východně od Mississippi, jak byl obydlen Indiány.

PŘEDMLUVA.

S potěšením nemalým pozorujeme, že se naše české školy v Americe rok od roku množí, jakož i značné pokroky činí i ve zmáhání se počtu dítek je vyhledávajících i v předkládání jim k učení látek schopnými k tomu učiteli, kteří láskou k národnosti puzeni obětují se, aby pomáhali vzdělávati nejen upřímné národovce, ale i probudilé, samostatné a úspěchů ve svobodné zemi dodělávající se občany.

Sice máme zde s dostatek obecných škol, v nichž naše dítky mohou nalezti vzdělání v tak vysoké míře, jak jen toho dovolují jim poměry dosáhnouti; nicméně uznává každý Čechoslovan, že všemu vznešenějšímu nejlépe přiučí se dítky naše v jazyku svém mateřském, ve sladké a drahé češtině. Ta hlouběji jímá srdce a pohýbá myslí. Každé naučení, které se mu podá v mateřštině, utkví v něm, zarazí spíše kořeny, aby rostlo a vyvíjelo se v kmen mohutný, jenž nese ovoce hojného.

To zvláště platí o dějinách nové vlasti naší, svobodné Ameriky. Ty má znáti každý a od mládí mají mu býti vůdcem, který by jej poučoval, zušlechťoval a vzdělával, by z něho byl jednou statný obhajce

svobod a práv lidu, jakož i šiřitel jich. V dějinách vlasti své má mladý občan už učiti se poznávati všecky ty velikány, kteří vyznamenali se láskou a obětavostí pro svobodu a práva lidu, a jejich příklad má nadchnouti mladá prsa jeho zápalem vlasteneckým, aby následoval je, učil se rozeznávati dobré vlastnosti od nedobrých, učil se vážiti si všeho, co jest veliké, krásné a šlechetné a budil v srdci svém touhu, by stal se hodným předchůdců slavných.

Dítko rodičů československých přistěhovalých do Ameriky má tu poznati, že není mu země tato cizinou, proto, že náleží k národnosti české. Neboť vidí tu nejen všecky vynikající dobré a veliké muže před sebou, ani pocházejí z rozličných národností sem se přistěhovalých, ba poznává tu i stopy Čechů a Moravanů, kteří s nimi stavěli se v řady vzdělavatelů, hajitelů a šířitelů svobody a vzdělanosti a došli všestranného uznání svých ctností.

Kéž jest rukověť tato k dějinám Soustátí amerického přijata ve všech školách i rodinách českých v Americe s touže horlivostí a nadšeností pro zvelebení a povznešení naší národnosti zde, s jakou, nedostatky její uznávaje, podává ji

Spisovatel.

Upozornění: Mapy a veškeré rytiny, jichž použito v této knize, jsou tytéž, jako v anglické knize pod názvem „Anderson's Grammar School U. S. History" a jest jich použito se zvláštním povolením vydavatelů oné oblíbené knihy.

Vydavatelstvo.

Doba první.

ODKRYTÍ A OSAZENÍ AMERIKY.

---

1. Úvod.

Ačkoliv americká Unie stkví se nyní jako jasná a veliká hvězda mezi ostatními národy a státy na zeměkouli, přece ještě jest poměrně mladou zemí, neboť jen několik pokolení zpět byla ještě neznámou světu vzdělanému. Od její odkrytí však poutala na sebe pozornost celého lidstva a v krátké době povznesla se mezi nejprvnější a nejvážnější i nejbohatší státy na zemi. Nezpýchejme však, neboť čteme o jiných národech, že byvše ještě mocnějšími a bohatšími buď sklesli na stupeň nízký aneb úplně zahynuli; anobrž pracujme a pokračujme na základě, který postavili nám zakladatelé veliké republiky této.

Jak máme pokračovati a pracovati, tomu učí nás dějiny. A proto máme vší pílí učiti se dějinám této nové vlasti, neb jen tak bude nám možno zachovati si svobodu i blahobyt, a státi se dobrými i užitečnými občany svobodné Ameriky.

2. Normani v Americe.

Sice se má za to, že prvním Evropanem, který odkryl pevninu americkou a vkročil na ni, byl Kolumbus, přece víme určitě, že mnoho set let před ním byli to Normani, kteří Ameriku odkryli a se tu osadili.

Tito Normani jsou obyvatelé Norska nebo Norvéžska, Dánska, Švédska a Islandu. Ti ve středověku podnikali daleké cesty po moři a tu náhodou neb nehodou dostali se ku pevnině americké. Jejich odkrytí však přišlo v zapomenutí, neb se po nich do Ameriky nikdo nestěhoval a proto se může považovati znovuodkrytí Ameriky od Kolumba a stálé pak její osazení za to pravé a první.

Nejvíce pravdě podobno jest, že Normani, bydlící na Islandu, byli prvními, kteří se do Ameriky dostali. Island jesti ostrov asi tak veliký, jako nynější stát Maine a leží v atlantickém oceánu dva tisíce mil východně od Greenlandu a skoro třikráte tak daleko západně od Norvéžska. Na ostrov ten se přistěhovala osada Norvéžanův roku 875 pod vedením Ingolfa. Lidé tito byli nespokojení s útisky krále svého, Harolda Harfagera, utekli se na lodích svých ze země norvéžské a hledali útulku na pustém ostrově tom. Rozjeli se pak po okolních ostrovech a podmaňovali je sobě. Pak asi za sto let, r. 985, byl z ostrova toho vypovězen jistý Erik, příjmím Zrzavý a ten opustil ostrov na lodi a plul stále dále na západ, až spatřil břehy neznámé země, již nazval Greenland, zemí zelenou, a to proto prý, jak se vyjádřil, aby lidé, slyšíce tak pěkné jméno, spíše se sem táhli. Když se to doneslo do Islandu, vydal se za Erikem odvážný plavec Biarni, který však byl zanešen jižně a odkryl břehy Nové Skotie a pozdější Nové Anglie.

R. 994 vyplul Leif, syn Erikův, s několika soudruhy z Greenlandu na jih a přistáli asi v těch místech, kde jest teď Massachusetts. Nalezše tu hojnost réví, nazvali zemi tu Vineland. Nové Skotii dali jméno Markland a Newfoundlandu říkali Helluland.

Během dvaceti roků vykonalo se ještě několik cest do nové této země, a sice byli to Thorvald a Thorstein, syni Erikovi, kteří výpravy ty podnikli. Thorvald neopatrností svou uvedl na sebe hněv domorodců, jež nazývali Skrelmingy.

Po čtyrech stoletích upadli svobodní a samostatní obyvatelé Islandu pod moc Norvéžska následkem nesjednocenosti, a bylo po jich slávě i vydobytostech. O odkryté pevnině americké neděje se u nich nikdy více zmínky, až opět r. 1285, kde prý byl opět Helluland nalezen. R. 1347 prý zase Normani pluli na Markland pro dříví. Na Greenlandu však zdá se, že bylo učiněno stálé osazení, neboť čteme v dějinách, že ve 12. století byl sem poslán biskup, jenž též slul Erik, a r. 1498 vydal papež list týkající se církve na Greenlandu. Od té však doby nebylo o Greenlandu ani slechu po celá čtyry století, až r. 1721 vytrvalý Hans Egede založil na západním břehu misijní stanici. Za nynější doby nalezá se na Greenlandu několik misijních stanic pod správou Moravských Bratří a jinak neukáže se u nevlídných břehů těch leč nějaká loď velrybolovecká neb do ledových moří plující.

---

3. Krištof Kolumbus.

Od pátého do čtrnáctého století panovala nad Evropou duchovní tma, z níž nemohli se národové probrati k nižádné činnosti a pokročilosti. Také neu-

činili žádné vynálezy, a zůstávali ve vědě pozadu za učenými pohany starého Řecka a Římska, až ve století čtrnáctém počal hýbati se duch lidský čileji a toužil i pracoval po povznešení se. Umění tiskařské bylo vynalezen , kteréž úsilovně počalo šířiti světlo ve tmách panujících a co jeden člověk věděl, mohl pomocí isku sděliti tisícům co nejrychleji, čímž budila se touha po dalším vědění. Bádavosti tu otevřína cesta rozsáhlá. Každý jako vyhladovělý bažil po vědomostech, jakožto po pokrmu duševním, a čím více mohl zvěděti, tím po více toužil.

Avšak nebyla to pouze touha po vědomostech, která počala člověčenstvo ku práci pobízeti, byla to za druhé touha po zlatě Křižácké války ve dvanáctém a třináctém století seznámily Evropany s bohatými a pokročilými národy na východě a naučily je znáti domácí ozdobnost, pohodlí a přepych, jaký byli shledali u Asiatů. Zatoužili po tom všem a vědouce, že jen za zlato jest toho lze pořiditi, zabažili po zlatě více nežli kdy dosud.

Těmto touhám velice prospíval pokrok u vědách zeměpisných, který se jevil mezi všemi národy při moři ležícími. Podnikaly se výpravy a cesty daleké po mořích, na jaké se dříve nemohl nižádný plavec odvážiti. Kníže Jindřich Portugalský založil plaveckou a zeměpisnou školu, kdež snesly se všecky vědy té doby a vynálezy. Vynalezením kompasu byla každému plavci otevřína cesta do širých moří a plavectví se mocně vzmáhalo.

V době této narodil se Krištof Kolumbus, syn postřihače v Janově, v Italii, asi r. 1445. Maje silnou náklonost k životu plaveckému, obdržel vychování co plavec. Na universitě v Padua byl vyučen zeměměřič-

ství, zeměpisu, hvězdářství a plavectví; neučil se však dlouho, neb touha jeho nesla jej na vodu, a proto už co mladíka patnáctiletého nalezáme jej na lodi při rozličných výpravách po moři středozemním i jinde. Bezpochyby že také přišel na Island, kde slyšel pověsti o starodávných odkrytích pevné země na dalekém západě, což jej pak později posilňovalo v jeho velikém podniku, když všichni, i učení, se mu jen posmívali.

Konečně r. 1470 přišel do Lisabonu, hlavního města Portugalu, a pojal za manželku dceru jistého kapitána. Byv pak ustanoven správcem na ostrově Madeira, oddal se pilně dělání map. Po celou tu dobu nechtěla mu z hlavy vyjíti domněnka, že země jest vlastně koulí a nikoli plochou, jak se dosud domnívali, a že by plutím na západ mohl se dostati ku břehům Indie. To mu ani nenapadlo, aby mezi Evropou a Asií hledal ještě nějakou pevninu.

Jeho náhledy však byly v tehdejší době považovány za přemrštěné a ani zeměznalci, aniž jiní učenci nechtěli mu je schvalovati. Nadarmo ucházel se o pomoc u svého rodného města Janova; nadarmo u krále Jana v Portugalu; až konečně odebral se ku dvoru španělskému a měl naději, že Ferdinand a Isabella mu ku výpravě zamýšlené pomohou. Král Ferdinand odkázal celou tu přepodivnou myšlénku ku prozkoumání zpovědníku své královny, Talaverovi, a ten za spolupůsobení jiných učených pánů prohlásil Kolumbův náhled o kulatosti země a protinožcích za bludný a nebezpečný.

Sklamaný Kolumbus už chtěl jíti do Francie žádat o pomoc ku výpravě, když se ujalo jeho záležitosti několik přátel, kteří s ním stejné měli náhledy; ti předložili věc královně Isabelle tak výmluvně, že dala

se pohnouti a povolila tři lodě s devadesáti plavci a se zásobami na jeden rok, a zároveň povyšila Kolumba za admirála a učinila jej místokrálem všech zemí, kteréž by nalezl.

Bylo to 3. srpna r. 1492, když Kolumbus pln naděje vyplul z přístavu Palos se třemi loděmi na neznámou tu cestu do nového světa. Po prvé rozrývaly lodě Evropanů vlny velikého oceánu atlantického, který, zdálo se plavcům, nemá žádného konce. Tak daleko nechali se plavci strhnouti svou málomyslností, že sosnovali proti svému vůdci vzpouru; než Kolumbus dovedl výmluvností a trpělivostí svou je povzbuditi a dočkal se toho, že 12. října ráno spatřili zemi. Přistáli ku břehu jednoho z ostrovů bahamských, jejž zvali obyvatelé jeho Guanahani, a jejž Kolumbus pojmenoval San Salvador. Kolumbus vystoupil na břeh s mečem v ruce u přítomnosti přívětivých a dobromyslných domorodců, prohlásil zemi tuto za podrobenu vládcům Španělska a postavil tu kříž. Když pak byli s tuzemci zaměnili některé zboží, pluli dále a nalezli ještě ostrovy Kúbu a Hayti neb Hispaniolu. Na posledním ostrově vystavěl Kolumbus pevnůstku a zanechav v ní část svého mužstva, odplul zpět do Španělska, aby sdělil zprávu o zdařilé své výpravě.

Brzy navrátil se po druhé zpět do nové země, ale lidi své tu zanechané už nenalezl; buď se rozutekli neb byli pobiti. Španělové pohlíželi na prabydlitele zdejší jako na pohany a cítili v sobě povinnost obraceti je na křesťanství; když to nešlo po dobrém, použili prostředků přísných a tím si ony dobré a přívětivé divochy na sebe popudili, že tito jali se jim to spláceti, a tak povstalo mezi oběma nepřátelství nesmiřitelné. Kolumbus při druhém svém příchodu přepadl se dvěma

sty svých ozbrojených mužů divochy, potrestal je přísně, veliký počet jich pobil a ostatní zajal a za otroky pak do Španělska na prodej odvezl. K boji tomu byl přivedl také dvacet velikých slídících psů, kteří naproti nahým nepřátelům byli velmi výhodní, trhajíce je ukrutně.

Hned na to nechal Kolumbus cítiti všem domorodcům, že on se považuje za jejich pána; všem náčelníkům kmenů na všech ostrovech uložil poplatky pro krále španělského a vybíral je krutě od obyvatelů ještě nikdy nepodrobených.

Následkem těchto ukrutností a jiných příčin získal si Kolumbus četných nepřátel ve Španělsku a když po druhé se vrátil domů, shledal, že jeho sláva značně opadla u dvora i u lidu. Měl však dosud tolik královské přízně, že byl po třetí vypraven do nového světa na další odkrývání. Doplul tentokráte až k ostrovu Trinidad, plul kolem něho a navrátil se do Hispanioly. Odtud poslal šest set otroků do Španělska ze schytaných obyvatelů a v dopise svém k panovníkovi vykládal, že to otroctví bude divochům těmto velmi prospěšné, poněvadž budou se moci tím lehčeji státi křestany; slibuje dále, že může „jmenem svaté Trojice" poslati tolik otroků, co jich jen vláda bude moci prodati.

Kolumbus nebyl sám ziskuchtivým: jeho láska k vědě a touha po zkoumání nedovolovaly, aby se takové nešlechetné pohnutky ujaly v jeho srdci. Avšak on byl uvyklý ze svých dřívějších cest podél břehů afrických na obchod s otroky a měl nejspíše v úmyslu jen tolik, aby královská pokladna z jeho odkrytí získala co nejvíce užitku. Než jednání jeho nenalezlo schválení u dvoru španělského a byv sesazen s úřadu,

byl dovežen do Španělska v okovech co vězeň. Pro jeho ducha to bylo zajisté veliké pokoření. Než, kolik tisíc nešťastných otroků bylo veženo touže cestou před ním do Španěl na jeho rozkaz! Jak krutě se mu odměnil osud za to, že podal své ruky k šíření otroctví! Sice podařilo se mu ještě jednou získati důvěru a očistiti se z podezření naň od nepřátel jeho uvrženého; šťastným však nebyl už nikdy. Podnikl ještě čtvrtou cestu do nového světa r. 1502, hledaje cesty, kudy by mohl objeti odkryté země a dostati se do asijské Indie; když však plul podél břehů Honduras a shledal, že se zahýbá pevnina k východu, zanechal dalšího hledání a navrátil se do Hispanioly. Brzy po navrácení se do Španělska zemřel ve Valadolid, r. 1506.

---

4. Prabydlitelé Ameriky.

Údolí veletoku Mississippi a jeho přítoků byla v dobách pravěku nepamětného obydlena plemenem lidí, kteréž od toho, že zbudovali četné náspy ze země, nazýváme *stavitele náspů* (Mound builders, čti: *maundbyldrz*). Jejich pravé národní jméno není nám známo.

Náspů od obyvatelů těchto vystavených máme po dnes v území veliký počet. Mnohé jsou nasypané v podobě jehlance, jehož spodek jest buď pravidelně čtyrhranný aneb šesti- i osmihranný; některé, zdá se, měly po stranách schody vedoucí nahoru, což připomíná mexické jehlance podobné, na nichž prabydlitelé tamní měli své oltáře. K největším náspům v zemi náleží jeden u Miamisburgu, Ohio, který má u paty 850 stop objemu a jest 68 stop vysoký; jiný v západní Virginii, jenž má v objemu 1000 stop a výšky 70 stop; jiný opět v Cahokia, Illinois, naproti St.

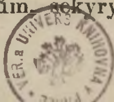
Louisu, jenž jest 700 stop dlouhý, 500 stop široký a 90 stop vysoký; opět jiný u Lovedale, Kentucky, jenž jest osmihranný a každá strana měří 150 stop délky.

Jiný spůsob náspů těch tvoří ohrady ze země a kamení pět až třicet stop vysoké a objímající obyčejně kusy plochy od jednoho až do padesáti akrů; ba jsou některé, které ohražují 400 akrů Některé tyto ohrady tvoří kruhy, jiné čtverce; některé mají podobu kruhu, v němž je čtverec. Účel těchto hradišť není nám známý, ač lze souditi, že nejspíše sloužila za pevnosti proti nepříteli. Nalezá se jich hojný počet v Ohio a sice čítá se náspů jehlancových tu na 10.000 a náspů hradebních 1500. V jižních státech jest jich též všude hojnost.

Ještě jiný třetí druh náspů těch známe, a sice takové, které se podobají obrazům zvířat, ptáků, lidí na zemi ležících a často až dvě stě stop dlouhých. Tak nalezáme v okresu Adams, Ohio, násep v podobě vlnitě nataženého hada pětinu míle dlouhého a průměrem třicet stop tlustého; ocas má trojnásobně svinutý a v otevřené tlamě má jakoby vejce sto a padesát stop dlouhé a osmdesát široké.

Zbytky takových pravěkých staveb nalezáme téměř po celém Soustátí od Pennsylvanie do Nebrasky, ba i v Oregonu, a od Floridy do Texas. Z těchto četných a velikých prací soudíme, že národ stavitelů náspů byl veliký, četný, usedlý a v rozličných uměních jakož i počtech a měřičství cvičený, jakož i že byl to lid tichý, rolnictvím se živící. Oděvem jejich byly tkaniny lněným se podobající.

V mnohých těchto náspech nalezají se četné jiné pozůstatky po plemenu tom a sice jsou to především dláta, hlavičky k šípům, sekyry a nože, pak náramky

a jiné ozdoby, což jest vše zhotoveno z mědě ponejvíce, pak ze stříbra, serpentinu a porfyru; též nalezáme mnoho dýmek, což dokazuje, že byli velikými kuřáky. Nezdá se, že by se byli klánĕli modlám, neboť se nenalezla ani jediná věc, která by se mohla považovati za modlu. V mnohých těch náspech nalezá se popel a kosti zemřelých, což svědčí, že sloužily částečně za pohřebišťata.

Odkud sem přišli, jest otázkou těžko rozluštitelnou. Někteří je odvozují od Feničanů, jiní od Hindů, a opět jiní od Egypťanů. Tolik se zdá býti jistým, že přišli od jihu přes střední Ameriku a Mexiko a šířili se k severu; že žili v zemi po mnohá století a byli buď zatlačeni na jih zpět, nebo vyhlazeni od plemen indiánských, přicházejících od severu. Že bydleli tu už velmi dávno, to dokazují na jejich náspech vyrostlé stromy, které jsou přes osm set let staré.

---

5. Američtí Indiáné.

Když Kolumbus a jeho nástupci odkryli americké ostrovy a pevninu, měli za to, že se nalezají na východním břehu pevniny indické a proto nazvali obyvatele země té *Indiány*. Jméno to jim zůstalo až na naše doby, ač víme, že Amerika není Indií.

Původ plemene indiánského rudého jest zahalen v temnost, jako původ stavitelů náspů. V postavě své podobají se velice obyvatelům východní Sibiře, tak že se mělo za to, že snad pochodí ze stejného s nimi původu, že přepluli užinu Behringovu, šířili se od severu k jihu a že zatlačili neb zničili před sebou méně otužilé plémě stavitelů náspů. Na tento původ ukazuje i to, že mezi Indiány samými panuje starobylá

pověsť, že jejich předkové přišli do země této od severozápadu.

Národoznalci soudí, že Indiáné náleží k mongolskému plemenu z něhož povstali Číňané a Tataři. K dovození toho poukazují na to, že nejen v tazích obličeje ale i v řeči panuje jistá podobnost mezi Mongoly a udochy, neboť nářečí indiánská mají prý mnoho podobnosti k oněm mongolských národů hlavně co do ústrojnosti řeči.

Indiáné přišedše do Ameriky, neměli s sebou žádných jiných nástrojů, nežli kamenných a dřevěných, a jelikož kamennou sekerkou nebylo jim lze orati a obilí pěstovati, tož obrátila se jejich pozornost hlavně na lovení zvěře a ryb. To bylo jim hlavním pramenem výživy. Ženy jejich vypěstovaly něco kukuřice, tabáku, bobů a tykví. Jejich obydlí bylo jednoduché: postavili tyče a obložili je kožemi; aneb zbudovali si chýže z roští a obložili je korou; nazývali pak takové své příbytky wigwam. Uměli též z kůry udělati si malé lodičky, které jim dobře na řekách sloužily.

Indiáné neužívali žádného písma, ale někdy naznačovali své mínění vyobrazováním přirozených předmětů na dřevě, kůře neb kamenu. Když pak se scházeli jich náčelníci do sněmů, mívali ku spomožení paměti své wampum, opasek to s provázky podivně spletenými, anebo svazeček hůlek, z nichž každá něco měla znamenati.

Kmeny jednotlivé byly rozdělovány na tlupy, z nichž měla každá nějaký příznak, zvaný „totem;" ten byl obyčejně nějaký pták neb jiné zvíře a platil asi tolik, co u jiných národů štíty a erby. Tak byl pak kmen některý rozdělen na vlky, medvědy, holuby, vrány, orly, atd., a co bylo při tom zvlášt-

ního, že nebylo dovoleno příslušníkům téže tlupy pojímati se za manžely. Vždy musel si mladý bojovník vyhledati manželku svou v jiné tlupě.

Všichni věřili v jednoho Velikého Ducha, který jest nad všechny ostatní povznešen. Onino duchové pod ním jsoucí byli zváni „Manitů" a Indiáné věřili, že každé zvíře, každá řeka, každý les, každé jezero, a vůbec každý předmět má svého Manitů. Všem těmto Manitům přinášeli Indiáné obětę sestávající z pěkných kožešin, tabáku, masa a jiných věcí, které byly milé rudochům. Na místo kněží měli tak zvané léčitele, čaroděje, vykladače snů a věštce. Když Indián se roznemohl, tu přišel kněz neboli čaroděj a jal se s nemocným prudce třásti, jej píchati a bíti, do uší mu hulákati aneb něčím hřmot dělati, aby prý z něho vypudil toho zlého ducha, jemuž se nemoc přičítala Věřili na nesmrtelnost duše a učili, že po smrti každý dobrý bojovník a lovec dostane se na krásná lovišťata, nemající žádných mezí a tam že bude loviti a blaženě žíti bez konce.

Mezi nejhlavnější kmeny indiánské v Americe čítáme následující:

V nejsevernějších částech Ameriky nalezají se Eskymáci neb „Rybojedi," kteří jsou osazeni podél břehů moře, zálivů, vytoků řek a ostrovů od Greenlandu počínaje až po úžinu Behringovu. Níže pod nimi nalezali se Athapaskové od zálivu Hudsonova až po Skalnaté vrchy. Ještě dále k jihu byli Algonquini, Lenapové, nejčetnější to kmen ze všech. Byli usazeni od Atlantického oceánu až po veletok Mississippi a po Rudou řeku na severu. K těm čítali se Knistenové a Cippevové severně od Velikých jezer; Mikmakové při dolejším toku řeky Sv. Vavřince; Mohikáni a

Narragansettové v Nové Anglii; Delawarové podél řeky téhož jména; Powhattanové ve Virginii; Šoniové v Kentucky; Illinoisové, Miamiové, Ottawové, Pottawattomiové, Sakové a Foxové od řeky Ohio až po jezero Hořejší.

Těmito na všech stranách obklíčeni bydleli Irokýsové, mezi něž se čítali Huronové neb Wyandotté v Horní Kanadě; Eriové jižně od jezera téhož jména; nejbojovnější z nich byli spojení Indiáné pod jmenem „Pěti Národů," a sice Mohawkové. Oneidové, Onondagové, Cayugové a Senekové Ti byli usazeni v nynějším státu New Yorku. Americkými Spartány je nazývají dějepisci pro jich bojovnost, níž uměli si podmaňovati okolní kmeny na sta mil kolem sebe. V boji neustávali a v něm jedinou nalezali zálibu i radost. Později jich bojovnosti používali brzy Angličané, brzy Francouzi ve válkách jedněch proti druhým.

Jižní pobřeží atlantické obývali Mobiliáné až po řeku Mississippi; k těm čítali se Katawbové v Karolině; Seminolové ve Floridě; Krýkové, Čirokýsové, Čoktó-ové, Načezové a Čikasové; z těch byli k Evropanům nejpřívětivějšími Čoktó-ové, již byli mezi svými sousedy nejpokročilejší, nejlidštější a živili se hlavně zemědělstvím. Načezové měli chrám, v němž chránili svatý oheň, neboť klánéli se slunci. Zdá se, že to byli pozůstalí po stavitelích náspů.

Západně od Mississippi bydleli Dakotové neb Siouxové; mezi ně se čítali Assiniboinové na severu; Mandáné v Dakotě; Tetoné a Omahové v Nebrasce; Yanktonové a Iowové, Kansasové, Osažové a Arkansasové. Winnebagové byli osazeni od nynějšího Chicaga až po Green Bay.

Západně od Dakoťanů bydleli Černonožci u hoření Missouri; Krahuji u Yellowstonu; Pawniové u řeky Platte; Komančové a Apačové u Rio Grande. Většina těchto kmenů, jakož i Dakoťané, zůstávali ve svých vesnicích sotva pět měsíců v roce, aby sklidili trochu kukuřice, kterou pěstovali; pak ale celý kmen se vydal na lov turů, jichž masem se živili a na zimu si ho ukládali.

Kmeny na severzápadu za Skalnými vrchy, Plochohlavci, Hadi, Činnůkové, Walla-Wallové a jiní, jsou mnohem menší postavy, slabší a nižších schopností. Mají také pleť mnohem temnější a má se za to, že pochodí z plemene malajského z Asie.

Konečně máme v krajích řek Colorado a Gila tak zvané Puebly, kteříž bydlí v domech zbudovaných z batin neb na slunci sušených cihel. Jeden takový dům bývá o více poschodích, z nichž každé jest užší dolejšího; jest v nich místa pro mnoho rodin, někdy až pro několik set. Tak celé město nalezá se pod jednou střechou v jediném domě. Co do plemene zdá se, že náleží k Toltekům neb Aztekům v Mexiku a ve střední Americe usazeným.

---

6. První Angličané v Americe.

Kolumbus nazval odkryté ním ostrovy v moři Karaibickém Indií Západní, neb měl skutečně za to, že odkryl ostrovy náležející ku oné veliké východní říši, o níž nejen on, ale každý Evropan snil co o zemi velmi krásné a bohaté. Bylo to ponecháno jinému Vlachovi, který plul pod vlajkou anglickou, aby spatřil pevninu americkou.

Anglický král Jindřich VII. pokoušel se o to, by získal pro sebe služby Kolumbovy, což se mu však ne-

podařilo; proto ochotně přijal nabídnutí Jana Kabota, bohatého kupce v Bristolu, rozeného Benátčana, a udělil mu patent na odkrytí země nějaké. Patent ten byl vystaven 1496 Janu Kabotu a jeho třem synům. Měli povoleno na své útraty vypraviti lodě a odkrýti ostrovy neb země kdekoli, dosud neznámé, a co bylo při tom čistého užitku, z toho měli zaplatiti králi jednu pětinu.

Výprava vyplula ještě téhož roku z Bristolu. Kabot byl provázen synem svým Sebastiánem, velmi vzdělaným mladíkem. Stavěli se na Islandu a doufali pak, že cestu do Indie naleznou tímto směrem též.

Spatřili zemi v šířce Labradoru — zemi pustou, skalnatou, jen divokým ptactvem obydlenou. To bylo pro ně sklamání, neb hledali zemi krásnou, úrodnou, na zlato a koření vzácné bohatou. I pluli několik dní na sever a zase na jih podél břehů těch a když se mezi plavci vzmáhala nespokojenost, navrátili se s nepořízenou do Anglie zpět.

Druhý patent byl vydán Kabotům r. 1498, an však otec Jan byl zatím zemřel, vyplul syn jeho, Sebastián Kabot, na výzkum ten. Vzal s sebou tři sta mužů, aby založil osadu v novém světě tom. Na neštěstí pro tyto nové osadníky byli vysazeni příliš vysoko na severu a dále na jih Kabotovi nedovoloval patent usaditi se. Zůstali tedy na nejjižnějším konci Labradoru. Kabot plul podél břehu až ku Floridě a na zpáteční cestě musel vzíti své lidi s sebou do Anglie, neb nebylo jim lze snésti příkré podnebí na Labradoru.

Král byl nad nezdarem tím sklamán a nedal Kabotovi více povolení. Až r. 1517 Jindřich VIII. dal mu nové povolení. Tehdy odkryl Kabot záliv, kterýž

byv po letech znovu odkryt, obdržel jméno Hudsonův. Nemoha však nalézti žádný průchod na západ, jak si přál, a maje plavce své nespokojené, navrátil se s nepořízenou a od té doby nebyla z Anglie podniknuta žádná výprava do Ameriky, až Frobišerova o šedesát roků později, o níž bude dále zmíněno.

---

7. Nová Francie.

Nedá se ani mysleti, aby Francouzi, slyševše od svých sousedů o vynalezení nového světa, nebyli zatoužili také, aby nějakého podílu měli z toho. Španělsko už dováželo veliké poklady zlata a stříbra z nové té země; Anglie už vysýlala lodě své ku nalezení nové cesty do bohaté Kitaje, odkud jí kynul veliký užitek; Italie poslala svého Amerigo Vespuccia, který přesvědčiv se, že nový svět, odkrytý Kolumbem, není částí Indie, ale samostatnou pevninou, nazval pevninu tu *Amerikou*, podlé svého jména; ba i to malé království Portugalské honosilo se odkrytím rozličných nových krajů a jeho hlavní město Lisabon už oplývalo bohatstvím. To vše pobízelo Francii, aby nelenila, alebrž hledala také nějakého zisku z nového světa si dobyti.

Francouzští rybáři už v četných výpravách navštěvovali břehy Newfoundlandu a blízkého ostrova Cap Breton; Francouz Denys z Honfleur (čti: *honflér*), prozkoumal záliv později zvaný Sv. Vavřince a zhotovil mapu pobřeží toho; přece neučinila vláda francouzská nic až r. 1524, kde královská komise vypravila jednu loď vedenou Janem Verrazzanim z Florencie. Jeho loď přiblížila se ku břehům tam, kde jest teď Karolína. Z břehů zanášely se k příchozím libé vůně ze stro-

moví bujně zrostlého i kvetoucího a Indiáné na břehu shromáždění přívětivě přijali cizí jim bytosti. Špatně jim však odplatili jejich přívětivost, neboť jim ukradli jedno dítě, což divochy proti nim velice podráždilo.

Loď Verrazzaniho plula pak dále až do prostranného zálivu New Yorského, dále pak podél Long Islandu (čti: *lóng ajlendu*) na místo, kde později byl vystavěn Newport. Zde zdrželi se po patnácte dní a byli velmi vlídně od Indiánů tamních hostěni. Odtud pluli dále až k Newfoundlandu a pak zpět do Francie. Verrazzani podal králi důkladný popis břehů, které byl ohledal a na základě toho osvojovala si Francie právomocnosť nad zeměmi těmi, kteréž nazvala Novou Francií.

Avšak až teprvé po desíti letech poslala vláda Francouzská první výpravu k osazení nově odkryté země. Jakub Cartier (čti: *kartié*) vedl dvě lodě s osadníky do nového světa a doplul ve dvaceti dnech na ostrov Newfoundland; bylo to na jaře r. 1534. Nepodařilo se mu při první výpravě osadu založiti. Vypravil se tedy s povolením krále o rok později zase s třemi loděmi a připluv do zálivu Sv. Vavřince, dal mu toto jméno a po něm obdržela je celá řeka.

Po řece té pluli dále proti vodě a přiblížili se k ostrovu nyní zvanému Orleans (čti: *orlýnz*), jemuž ale tehdy dlé hojnosti réví po stromech visícího dali jméno Bachus. Odtud po malých lodicích pluli výše po řece až k osadě Huronů. Tito Indiáné přijali bělochy nevídané s velikou úctou, považujíce je za bytosti vyšší. Přinesli jim též své nemocné, žádajíce, aby skládajíce na ně rukou, uzdravovali je. S blízkého vrchu, na nějž je Indiáné uvedli, Francouzi měli rozkošný pohled po dalekém kraji na západ, nímž veletok ten se pro-

bírá, přicházeje z rozsáhlých a hustých lesů. Vrch tento nazval Cartier vrchem královským, kteréžto jméno, Montreal (čti: *montreól*), nese podnes.

Zde Francouzi přezimovali a byli by mnoho zkusili, kdyby jim Indiáné nebyli vším dobrým na pomoc. Za tyto dobré služby se jim odměnili Francouzi tím, že při odjezdu svém lstivě vlákali několik náčelníků jejich do pasti, kdež se jich zmocnili a s sebou odvedli. A když provedli tento skutek zrády a nevděku, postavili na půdě té kříž, na důkaz, že zemi tu podrobují křesťanství, a pak vztýčili prapor Francie na důkaz, že zabírají zemi tu pro krále francouzského.

Pět let později obdržel Cartier od krále nové poslání do Nové Francie. Byl jmenován její vrchním velitelem a měl úlohu hledati dále, osazovati a Indiány na víru křesťanskou obraceti. Poněvadž ale Cartierovi bylo povoleno, aby k doplnění svého mužstva na lodích směl vybrati si ze žalářů zločince a lotry, můžeme už napřed souditi, jaké asi to křesťanství bylo, které chtěl pomocí takových lidí šířiti. Cartier vyplul s pěti loděmi, vystavěl na břehu řeky Sv. Vavřince dvě pevnosti a přezimoval tu. Že však byli Indiáné, zkušeností poučení, k bělochům nepřátelští, a osadníci trpěli mnoho bídy tu, na jaře posedali na lodě a navrátili se do Francie zpět.

Zatím byl francouzský král vyslal novou výpravu pod lordem Robervalem, kteréhož jmenoval místokrálem na Newfoundlandu a na všem území podél řeky Sv. Vavřince. Tomu se však nedařilo lépe, neboť i on zbudoval tu pevnost, přezimoval tu, měl co dělati, aby lid svůj před vzpourou udržel, a konečně s nastalým jarem r. 1542 sebral lid svůj na lodě a odplul zpět do vlasti.

Od té doby neměl žádný Francouz chuť vydati se do nového světa; až za padesát roků obnovila vláda pokusy své a založila říši Kanadskou, o čemž později jednati budeme.

---

8. Ponce de Leon, objevitel Floridy.

Rok, kdy Kolumbus odkryl Ameriku, byl pro Španělsko velmi důležitým, neboť bylo poraženo poslední království Maurů na poloostrově španělském a Granada s překrásným palácem královským, Alhambrou, octla se v rukou krále Ferdinanda a jeho manželky Isabelly, pod nimiž celá země brzo byla spojena v jediný celek. A teď pyšní rytíři španělští, aby nahradili si hrdinské skutky své bohatstvím zlata a drahokamů, obraceli pozornost svou na nový svět.

Hledajíce bohaté a rozkošné Eldorado v Americe, nedbali ani dost málo práv, slušnosti a životů lidských, nýbrž vrhali se na nově odkryté země s hltavostí lupičů a dobrodruhů. Není také divu, neb v zemi jejich téměř po sedm století se bojovalo neustále; buď válčila spolu stávající království Leonské, Kastilské a Aragonské, aneb spojila se tato naproti společnému nepříteli, Maurům. Taková doba nemohla odchovati lid jiný, nežli surové válečníky.

Jeden z takových bojovníků, jenž se vyznamenal ve válkách maurských, byl Juan (čti: *chuan*) Ponce de Leon. Byltě jedním z průvodců Krištofa Kolumba na jeho pozdější cestě a za své válečné zásluhy byl od krále odměněn tím, že byl ustanoven nejvyšším správcem, guvernérem, ostrova Porto Rico. Zde donešena byla k jeho slechu pověsť o zázračném pramenu, který má tu neobyčejnou vlastnost, že kdokoliv

by se v jeho křišťálové vodě vykoupal, omládne, byť sebe starším byl. De Leon uvěřil pověsti té a připravil se hned na cestu, aby zázračný ten pramen mladosti vyhledal, ať je, kde je.

Vyplul tedy r. 1512 s třemi loděmi z Porto Rico mezi ostrovy Bahamské a v neděli květnou, která nazývá se po španělsku „Pascua Florida," spatřil neznámý břeh krásné země plný zelení, květův a života. Nazval zemi tu Florida. Nemoha však pro nízkost břehů nikde přistáti, objel značnou část břehův a navrátil se zpět. Byl pak jmenován guvernérem nově odkryté země té.

Avšak trvalo to celých osm roků, nežli se odvážil vládu svou zanésti do nové země té. Toť se rozumí, že se při tom neptal tuzemců, co oni o tom soudí, že jim chce jejich majetek bráti. A proto nebyl od nich pranic vlídně uvítán, anobrž byl se svými ozbrojenými lidmi přepaden od divochů, zahnán, a musel hledati útočiště na svých lodích. Při tom stalo se, že byl poraněn jedovatým šípem, následkem čehož brzo po navrácení se na Kúbu zemřel.

---

9. Cortez a Pizarro, dobyvatelé Mexika a Peru.

Zatím co Ponce de Leon připravoval druhou nešťastnou výpravu svou na Floridu, činila se důležitá odkrytí podél vod západoindických. R. 1517 plul Francisco Fernandez z Kúby jihozápadně a odkryl poloostrov Yukatan. Byl však od divochů tamních usmrcen.

V následujícím roce prozkoumal Španěl Orijalva břehy dále k západu a k severu od těch, které prozkoumal Fernandez. Obyvatelé tamní byli mnohem

přívětivější, nežli ti, které nalezl Fernandez. Podrážďili lakotnost Španělů povídáním jim o veliké a bohaté říši Montezumově, o velikém městě v její středu a potvrdili své tvrzení tím, že ukázali cizincům hojnost zlatých ozdob, jež nosili. Dobrodruzi dovedli vylákati dosti toho zlata za všelijaké titěrky a odvezli je s sebou. Nenadáli se prostí domorodci, že prozradili své bohatství těm, kteří se vrátí, aby je o ně oloupili a je při tom usmrtili.

O rok později, 1519, připlul Fernando Cortez s jedenácti malými loděmi z Kú'y a přivezl do Vera Cruz sedm set mužů ozbrojených. Účelem jeho bylo dobyti pro sebe veliké bohatství říše Azteků a podrobiti ji svému pánu, králi španělskému. Na velikém praporu španělském byl vyšitý kříž a kolem něho slova: „Následujme kříže, nebo v tomto znamení zvítězíme." Avšak ač kříž měli za heslo, přece spoléhali jen na meče své.

Neměli ještě tehdy všichni palnou zbraň, ale byli ozbrojeni luky, meči a oštěpy. Měli s sebou také několik děl a několik koní, kteréž obé Mexikáné byli prvně spatřili. Montezuma uslyšev o hrdinských cizincích na půdu jeho nezvaně přišlých, vzkázal jim, aby se vzdálili. Při tom však jim poslal veliké dary drahých kovů, perel, drahokamů, bavlněných velmi jemně spracovaných látek a jiné předměty veliký pokrok v umění prozrazující. Cortez pravdivě a krutě poznamenal k Mexikánům, že mají Španělé zvláštní nemoc srdce, která se nechá vyléčiti jen zlatem. Tyto vzácné dary nešené na bedrách sta mužů jen více podráždily lakotnost Španělův.

Cortez spojil se s bojovníky sousedního kmene svobodného, Tlaskalů, a táhl ku hlavnímu městu a

sídlu Montezumy císaře. Byl tímto vlídně uvítán i hostěn. Avšak špatně splatili křesťané vlídnost mexickou, neboť učinili císaře v jeho vlastním paláci zajatým. Při srážce, která se při tom udála, byl Montezuma raněn a zemřel brzo na to. Pak byli Španělové z města vypuzeni a ztratili všecky své pušky, děla, koně a mnoho mužstva. Mexikáné je stíhali dále, ale byli zase poraženi. Na to Španělé, obdrževše zatím posily, znovu po tříměsíčním obléhání vešli do města Staroslavné císařství Tolteků stalo se teď provincií španělskou.

Téhož roku, kdy Cortez plul do Mexika, 1519, vyslal guvernér Jamaiky čtyry lodě, pod velením Alvareza de Pineda, aby nalezl cestu kolem Floridy na severu, neboť považovali ji za ostrov. Když se však přesvědčili, že tomu tak není, plul Pineda západně dále, zkoumaje břehy, přístavy a vše znamenitější, až se dostal konečně k Mexiku. Cestou nalezl velikou řeku do moře se tu vlévající (Mississippi) a nazval ji Espiritu Santo (Duch svatý). Tak byly všecky břehy vroubící záliv mexický prozkoumány.

Již dříve, 1513, překročil za velikého namáhání a s nebezpečím života Španěl NUNEZ DE BALBOA, úžinu darienskou a byl odměněn odkrytím velikého moře, Tichého oceánu. Několik roků později byla na Panamě založena osada, odkudž dály se pak výpravy ku prozkoumání Jižní Ameriky.

Až r. 1525 teprvé objevil FRANCISCO PIZARRO bohaté a lidnaté království Peruánské, a obdržev od krále Karla V. splnomocnění, jal se r. 1531 zemi tu dobývati. Pustil se s tlupou asi 200 mužů do této země Inků. Pozval inku (krále) Atahualpu k rozmluvě a tu mu hned nařizoval, aby se nechal pokřtíti. Když

COLUMBUS.

SEBASTIAN CABOT.

ISABELLA.

CORTEZ

DE SOTO.

se však tento zdráhal přijmouti víru, o níž nikdy nebyl slyšel, vzal si to Pizarro za záminku a učinil jej svým vězněm. Při tom nejméně čtyry tisíce zděšených Peruánů bylo bez milosti usmrceno. Peruánský král nechal k žádosti Španělů na výplatu sebe naplniti síň jednu zlatem a stříbrem, kteréž bohatství bylo tak veliké, že se odhaduje na sedm milonů dolarů. Pizarro vzal cenu žádanou, než nedostál slovu, nýbrž zavraždil krále, poněvadž prý je nevěřící.

Pak bohatstvím téměř zasypáni jali se dobyvatelé rváti se mezi sebou, při čemž byl Pizarro zavražděn. Peruáné pod novým inkou, Huanga Capacem, pokusili se ještě jednou o své osvobození z rukou dobyvatelů, avšak nedokázali toho více; jejich říše, jako mexická, zůstala provincií španělskou.

---

10. Magellanova plavba kolem světa.

Když se byl Kolumbus ponejprvé vydal na neznámou cestu po atlantickém oceánu na západ, byl veden myšlénkou, že jest země kulatá a že dá se kolem ní plouti. Když narazil na ostrovy Západní Indie, domníval se, že už objel zeměkouli a že se nachází v Asii. Nebylo tomu ale tak, jak se brzy přesvědčili jeho nástupci ve zkoumání nově odkrytých zemí. Než nemohouce nalézti cestu dále na západ, nemohli se přesvědčiti, zdali pravé jest jejich domnění, čili nic; až konečně podařilo se to portugalskému plavci Magellanovi.

Ten hned v mládí vstoupil do služby námořní, sloužil pět let ve Východní Indii a súčastnil se i vynikl při dobývání Malaky r. 1511. Rozmrzený nad nepatrnou odměnou, jakou za své služby byl tu obdr-

žel, odebral se do Španělska, kdež kardinálovi Ximenesovi, prvnímu ministru Karla V., učinil návrhy týkající se objevení nových krajin.

Magellan byl přesvědčen, že do Východní Indie lze se plaviti směrem západním. Obdržev povolení, vyplul s malým loďstvem o pěti korábech a dvě stě a čtyřatřiceti mužích dne 10. srpna r. 1519 z přístavu Sevillského. U prostřed prosince přirazil ku břehům brasilským, načež se bral směrem jižním, až 21. října r. 1520 vplul do průlivu, jenž dělí pevninu americkou od ostrovu Terra del Fuego. Průliv ten má teď jeho jméno, Magellanský.

Odtud vyplul 28. listopadu do moře šírého, kteréž nazval *Tichým oceánem*, a na němž se plavil tři měsíce a osm dní, aniž by byl spatřil nějakého břehu. Konečně 6. března r. 1521 přistál u ostrovů Ladronských (Zlodějských), jimž dal to jméno pro zlodějskou povahu jejich obyvatelů. Pak doplul na ostrov Pamaru, první to ze souostroví Filipinského. Prohlásil všecky tyto ostrovy za majetek krále španělského a poroučel obyvatelům jejich aby se neprodleně nechali pokřtíti, což když zdráhali se učiniti, vystoupil se svým ozbrojeným mužstvem a chtěl je nutiti k tomu mečem. Avšak špatně pochodil, neb byl raněn a zemřel na ránu tu. Zbytky z celé jeho výpravy, kteráž konečně pouze z jedné lodi a 18 mužů sestávala, přistály po cestě kolem Afriky ve Španělsku. Loď tato, jménem Viktoria, byla první, která vykonala cestu kolem světa a Magellan byl prvním, který smělou tu cestu podnikl a tak daleko provedl.

---

11. Dobývání Floridy.

Florida, jak ji znali Španělové tehdy, zaujímala nejen poloostrov tím jménem teď nazývaný, ale i daleké kraje na západ se táhnoucí; hranice její nebyly ještě určeny. O její objevení Ponce de Leonem jsme se zmínili; teď ještě vypíšeme, jaké výpravy byly podnikány k její dobytí.

Nástupníci Kolumbovi zacházeli s domorodými ostrovany na San Domingo krutě, užívajíce jich za otroky při veškerých pracích v dolech i sadech, že jich veliký počet umíral přemožením nezvyklou prací. Jak rychlé bylo jejich zmenšování se, můžeme posouditi z toho, že po patnácti letech ztenčil se jejich počet z jednoho milionu na padesát tisíc, a že za padesát roků po osazení Španělů zbylo jich jen dvě stě hlav v Hispaniole. Zištní Španělové z jich krve ssáli zlatý užitek, těžíce z nich ročně neméně nežli dva a půl milionu dolarů. Jednotliví dobrodruzi španělští v krátkosti nesmírně zbohatli, tak že mohli ve svém domově zlatem plýtvati; načež přicházeli noví stále a noví trýznitelé na ostrovany a šířili nevyslovitelnou bídu mezi nimi.

Když bylo vyčerpáno zlato, zavádělo se pěstování cukrové třtiny. Ostrované neměli naděje žádné na úlevu; jakmile ustalo dobývání zlata, museli otrockou práci konati na sadech španělských, které každým rokem šíře se pěstovaly. Nekonečný to pro ně zdroj hořkého utrpení.

Jelikož však životů indiánských v tak velikých rozměrech ubývalo, museli Španělové hledati nějaké jiné pomoci, neměli-li sami pracovati, a to nechtěli. Co tedy mohlo býti více na snadě, nežli že po odkrytí pevniny silně zalidněné dostali chuť z ní si otroky

na ostrovy dovážeti. První pokus nešlechetného tohoto obchodu byl učiněn r. 1520 od Vasqueza de Ayllona (čti : *ajliona*), který vydal se s dvěma loděma na Floridu, aby odtud nové otroky přivezl.

I přistál něco severněji, nežli De Leon, a nazval kraj ten Č i k o r a. K tuzemcům stavěl se tu velice přívětivým a laskavým, že je oklamal v jich důvěrnosti, až krotce přišli na lodě prohlížejíce si vše na nich. Když pak jich hodně bylo na lodích, dal znamení k odpluti a zavezl divochy od břehů, že nemohli více zpét. První otroci vezli se na San Domingo. Avšak byla to cesta nešťastná; neboť jedna loď se stroskotala na moři a druhá přivezla jen několik otroků zdravých, ani ostatní cestou zemřeli.

Když pak později obdržel Vasquez vrchní správu nad Floridou od krále a chtěl se tam usaditi, byl od divochů se vším svým lidem zuřivě zahnán. Indiáné pamětliví jsouce první jeho zrády, nepustili jej nikdy více na břehy své.

Druhou výpravu na Floridu podnikl Pamfil de Narvaez r. 1526. Neměl sice v úmyslu nachytati tu otroků, ale chtěl nalézti tamní poklady, o nichž se stále povídalo. Prý jsou tam nevyčerpatelné doly zlata a stříbra jako v Mexiku, a Narvaez dělal si na ně laskominy právě v tu dobu, kdy Pizarro pod záštitou šíření křesťanství přeukrutně dobýval Peruánska.

Narvaez vystoupil na břeh Floridy se třemi sty mužů, vkročil do krásných lesů palmettových a přepadávaje Indiány, hrozil jim smrtí, pakli se nedají přivesti k uznání papeže a krále španělského za své pány. Avšak to zlato, které ho nejvíce sem vábilo, nemohl nikde nalézti, ano na místě toho zakoušeli všichni ohromnou bídu, nemoce, hlad a smrť. Koně

jejich též pohynuli a vyhladovělí vojíni živili se jich masem. Město divochů, o jehož velikosti a bohatství mnoho slyšeli, a kde hodlali učiniti hodnou kořisť, osvědčilo se býti malou, bídnou a chudinkou vesničkou indiánskou.

Po velikých a dlouhých trampotách cestovních dostali se konečně do přístavu Sv. Marka, kde se nadáli nějaké pomoci od lodí, avšak nedočekali se. Masem svých koní a kukuřicí Indiánům uzmutou živili se a stavěli si lodice, které by je zavezly z nešťastné této země. Z ostruh nadělali hřebíků, pilek a nástrojů k budování lodě; z košil svých sdělali plachty; na místo soudků na vodu užívali vydělaných koží koňských.

Upravivše si takto pět lodí, spustili se na nich podél břehu směrem k Mexiku. Avšak nebylo jim popřáno šťastně doplouti; veliká bouře přepadla je na cestě a lodice chatrné jejich byly buď rozbity neb na břeh vyházeny. O Narvaezovi nebylo nikdy více slyšeti. Jen čtyři z jeho společníků zůstali na živu a mezi těmi byl Cabeza de Vaca, jenž popsal celou tu jejich cestu a utrpení; jak se dostali mezi Indiány při Mississippi a po několik roků mezi nimi se zdrželi; jak pak unikli berouce se na západ, až přišli do Nového Mexika a do Sonory, odkudž po zálivu Californickém pluli pak do Mexika.

---

12. Sedm měst Cibolských.

Místokrál Nové Španie, Mendoza, zvěděl od Indiánů, že někde na severozápadu nalézá se sedm měst Cibolských, která prý skládají se z podivuhodných velikých budov terasovitých a paláců velmi bohatých,

tak že bohatšími jsou, nežli Mexiko. Vypravil značnou sílu bojovníků chrabrých a dobrodružných v počtu tři a padesát mužů r. 1539 a dal jim za vůdce mladistvého Francisca de Coronado. Zároveň co pomoc poslal Pedra de Alarcona s několika loděmi do zálivu Kalifornského. Alarcon objevil řeku Colorado, po níž plul s loděmi svými dvě stě a padesát mil proti vodě. Když se však nedozvěděl nic o výpravě Coronadově, která se vydala pěšky po pevnině, navrátil se sám zpět.

Zatím Coronado pustil se od řeky Gila k východu a pak k severu krajinou pustou a dostal se až k výšině Siera Madre, a zde při západním svahu průsmyku Zuni spatřil teprvé jedno z pověstných měst, jež hledal. Byloť zbudováno na příkré skále. V naději na kořisť přebohatou vyhladovělí a strápení rytíři španělští udeřili na obyvatele, kteří se bránili udatně. Dobyli města a vydrancovali je — avšak ani zrnko zlata neb stříbra tu nenalezli.

Odtud bylo posláno oddělení jedno, by hledalo ostatní ta města. Výprava ta ale brzo se vrátila, sdělujíc, že města ta neslibují ani dosti malé kořisti, anobrž že jsou obydlena chudými Indiány (Moquisi), kteří pěstují kukuřici a podávali jim v dar trochu ze skrovných svých plodin.

Ještě jedna výprava byla odtud poslána jiným směrem, a ta přišla po trudné cestě dvacetidenní přes suchopár pisčitý na vysokou pláni, kdež nalezli velkolepé a hluboké caňony (skalnatá údolí) hoření řeky Colorado. S udivením patřili s hůry do skalnaté propasti na řeku mocnou, která vyhledala a upravila si řečiště tvrdými skalami.

Prvé nežli se navrátila výprava druhá, poslal Coronado třetí, která překročila průsmyk Zuni a přišla

až do údolí řeky Grande. Zde slyšeli o velikých stádech zvířat, která mají dlouhou srsť měkkou jako vlnu. Nalezli kraj ten pět dní cesty od řeky Pekos, avšak nenalezli tu nic, co by namáhání jejich mohlo jim zaplatiti, leč že mohli podati zprávu, kde se nalezají veliká stáda turů. Coronado se vším svým lidem se sem odebral, doufaje stále, že nalezne nějakou velikou a bohatou říši obydlenou vzdělaným národem, jako byla mexická, a že tu objeví nekonečné zásoby zlata a stříbra. Avšak, když po dlouhém tudy bloudění nenašel nic, než stáda turů pasoucích se na nekonečných pláních; nesčíslné počty prerijních psů a jen tu a tam stany Indiánů chudých, lovením turů se živících: tu vzdal se naděje vší a nastoupil zpáteční cestu do Nové Španie. Na břehu veliké řeky Arkansas postavil ještě před odchodem svým veliký kříž, na němž byl nápis: „*Až potud přišel Francisco de Coronado, velitel výpravy.*"

---

13. De Soto, objevitel Mississippi.

Hernando de Soto byl společníkem Pizarrovým při dobývání Peru. Byl přišel do Ameriky co chudý dobrodruh, nemaje nic svého, leč meč a štít; avšak jeho objevení přinesla mu slávy a bohatství a on se objevil u dvora s důchody šlechtice. Než jeho činná ráznosť nedala mu dlouho odpočívati a jeho lakota povzbuzovala jej, by hledal nové podniky. Žádal a obdržel dovolení dobývati Floridy.

Zatím co činil přípravy k výpravě své, přibyl do Španělska Cabeza de Vaca, jenž byl jeden z těch čtyrech, kteří zbyli z výpravy Narvaezovy a tu za sobeckými účely šířil pověsť, že jest Florida nejbohatší

všech dosud objevených zemí. De Soto měl z toho veliký zisk, neboť hrnuli se k jeho výpravě šlechtici a rytíři, kteří závodili o česť býti jeho průvodčími. I vyplul De Soto slavně a přistál se šesti sty a dvaceti vybranými muži v nynějším zálivu Tampa. Jeho tlupa sestávala z vybraných hrdinů, byla neúnavná za cílem vytčeným a odvážná ve své naději.

Nebylo ještě na půdě americké tak slavně a bohatě vypravené tlupy dobyvatelů a s podivením patřili obyvatelé pralesů na helmice v záři slunce se lesknoucí, na péra vlající na hlavách rytířů a naslouchali zvuku trub a ržání bujných koní. Při tom všem nezapomenuto na náboženství, neb velitel výpravy oznámil, že to vše podniká vlastně jen k větší cti a slávě boží. Tito pobožní dobrodruzi arci nesměli zanedbati blaho duší divochů, které přišli oloupiti o vše, co u nich naleznou; proto také mimo okovy k jich spoutání a krvolačné psy k jich polapení přivezli s sebou kněze a mnichy ku spasení jich duší.

Bylo to v létě 1539, když dobrodruzi ti nastoupili svůj pochod, než sláva jejich prvního vystoupení brzo zašla. Týden po týdnu, měsíc po měsíci prodírali se neproniknutelnými lesy, bařinami a pláněmi, často byvše vůdci zavedeni a nikdy nenalezajíce toho, po čem žíznila duše jejich — zlata. Společnost ztrácela ducha už a chtěla se vrátiti, avšak železná vůle vůdcova ani na okamžik nekolisala se. Pokud životní síla mu stačila, chtěl postupovati ku předu a nikdy nazpět.

V těchto utrpeních zkusili nejvíce zajatí Indiáné, kteří majíce železné obojky na šijích a vedení jsouce na řetězích, museli vléci všecka zavazadla a zásoby pro celou výpravu. Všude, kde se objevil De Soto a jeho výprava, přinesli i zakoušeli útrapy veliké.

Takto prošli velikou část Georgie, Alabamy a Mississippi. Dále na západě, v okolí Mobile, nalezli Indiány velice nepřátelské a četné, ale kraj velmi chudý. De Soto tedy obrátil se zase k severu, i přezimoval tu. Když pak na jaře hotovil se k dalšímu pochodu, žádali na Indiánech Čikasóvech dvě stě mužů k nošení břemen na cestách. Indiáné to odřekli a v noci z pomsty spálili stany Španělů, při čemž tito ztratili několik koní, zásobu oděvu, zbraně a jiných potřeb.

Konečně po třech letech trapného cestování přišli ku břehu veletoku Mississippi r. 1541, sto a třicet roků před tím, nežli byla řeka tato znovu dkryta od Marquetta. Jeden z nich popisuje řeku tu, že jest asi půl lígy široká, hluboká a že ve špinavé své vodě stále válí dolů kmeny a stromy.

Španělové překročili řeku v místě někde nad ústím Arkansasu. Postupovali dále na západ, ale nenalezli žádné bohatství, nýbrž nesnáze a nepřátelské Indiány. Uslyšeli o zemi na severu, kde se nemůže pěstovati kukuřice, poněvadž veliká stáda zvířat by ji spásla. Postupovali tedy až tak daleko, že nalezli veliké, bujnou travou porostlé pláně a na nich pasoucí se tury. Za nimi nalezli divochy ve stanech kožených bydlící a stále za stádem turů se pohybující, jinako chudé a bez zlata. Vidouce se takto sklamány ve svém nadmírném očekávání, ztratili všecku další chuť a vrátili se k Mississippi zase.

Dostali se teď do krajin bažinatých a nezdravých. Byli nejen stísněni útrapami rozličnými, ale i zimnice se o ně počala pokoušeti. Sám De Soto, kteréhož pýcha a nadšenost stále byly držely při síle, podlehl sklamání a zimnici, i zemřel. Průvodčí jeho, aby ukryli

jeho tělo před divochy, pochovali jej o půl noci u prostřed Mississippi, jehož kalné vody pohřbily jeho ctižádost i jeho naděje.

Dobrodruzi pozůstali arci byli nabaženi podniku toho a zatoužili po tom, jak by se dostali zase do Mexika zpět. Po suché zemi to nešlo; lesy byly příliš husté a nebezpečné. Uzavřeli zhotoviti si několik lodí a po těch se dostati tam, kde by nalezli nějakou křesťanskou osadu. Jali se tedy stavěti lodě. Než jak těžce to šlo, když neměli k tomu ani náčiní potřebného. Stav jejich byl prabídný. Koní měli už jen několik; zavazadla jejich většinou byla spálena v onom ohni od Indiánů nepřátelských založeném; mnozí z nich byli bez zbraně a bez oděvu.

Na místě pyšného a lesklého šiku vojska, jaký tvořili před třemi roky, zbyla tu hrstka neduživých, vyhladovělých mužů, z nichž někteří byli oděni v kůže zvířecí a jiní v rohože z divokého réví spletené; a ti tu pracovali tak dlouho, až si zbudovali přece sedm lodic. Těm pak svěřili své životy a pluli po vodě dolů, byvše několikráte od nepřátelských rudochů napadeni. Nežli se dostali do zálivu mexického, ztratili jedenáct svých druhů; přistáli konečně do španělské osady u řeky Panuco, kde byli vřele přijati a opatřeni. Tři sta a jedenáct mužů se takto zachránilo, když byli zanechali za sebou kosti svých soudruhů na širošiřé poušti.

---

14. Hugenoté osazují se v Americe.

Hugenoty nazývali se ve Francii přívrženci tak zvané opravené víry kalvinistické. Víra ta počala se šířiti ve Francii, ač její vyznavači byli pronásledováni

velmi přísně. Jejich uznaný vůdce byl KASPAR COLIGNY (čti: *koliňi*), admirál Francie, muž schopný, pevný v předsevzetí, poctivý a vzdělaný. Tomu záleželo na tom, aby se jeho souvěrcům dobře vedlo, ale nevěděl, jak jim opatřiti svobody vyznání a bezpečí. Tu přišel k němu dobrodružný a velmi nadaný plavec a vojín, NICOLAS DE VILLE-GAGNON (čti: *vilj-gaňon*), místoadmirál bretaňský a nabídl Colignymu založení útočiště pro stíhané Hugenoty v novém světě.

Admirál s radostí slíbil pomoci své ku podniku tomu; tak i král Jindřich byl povolným, neboť měl v úmyslu přisvojiti své zemi půdu, již by Hugenoté na novém světě obsadili. Výprava první hnedle byla připravena. Vedlé četných Hugenotů přihlásilo se k ní něco loupeživých plavců z Bretaně a Normandie a pak několik lenivých a nemajetných šlechticů, kteří se nadáli, že zbohatnou velice v Americe.

Bylo to r. 1555, když tato výprava veplula do přístavu Rio Janeiro v Jižní Americe. Zbudovali tu chýže v zemi a založivše takto nastávající pevnost, nazvali ji Coligny. Avšak život jejich v pevnosti té nebyl blažený, poněvadž měli mezi sebou tak rozmanité a na mnoze nevázané živly. Velitel musel k udržení kázně užívati tělesných trestů, čím však popudil osadníky proti sobě velice.

Zatím přibyla nová výprava z Francie a osada tak sesílena. Pracovalo se pilně na vzdělání pevnosti a nějaký čas šlo vše dobře. Časem však stal se velitel pevnosti, Ville-Gagnon, nesnášenlivým v ohledu náboženském, prohlásil Calvina za hrozného kacíře a nechal tři jeho zastance dovleci na skálu a shoditi do moře. Kazatelové kalvinští utekli se na loď naloženou brazilským dřívím a prchali do Evropy.

Zkusili na cestě nevyslovitelnou bídu. Cesta trvala dlouho a voda na lodi došla i potraviny. Z hladu hryzli kůru z dříví, pojídali všecku kůži z obuví, lapali krysy na lodi a za veliké peníze si je prodávali. Konečně, když už polomrtví čekali osvobození smrtí, octli se u břehu Francie, své vlasti.

Brzy na to opustil Ville-Gagnon osadu a zanechal ji osudu její. Ta byla přepadena Španěly a osadníci byli všichni pobiti.

Šťastnějším byl Coligny při druhé výpravě, kterou vyslal do Ameriky r. 1562 pod vedením Jana Ribaulta (čti: *rybó*). Členstvo výpravy této bylo složeno asi z takových lidí, jako oné první. Ribault plul do Severní Ameriky a veplul v květnu téhož roku do výtoku řeky St. John na Floridě. Zde se jim velice líbilo; i táhli se severně až ku krajům, které nazvali Španělé před čtyřiceti roky Čikora a založili tu pevnost pod jmenem Port Royal (čti: *pórt rójel*). Ribault odplul do Francie pro posily a pevnost zůstala v rukou jiného velitele.

Z počátku dařilo se jim dobře. S Indiány zacházeli přívětivě a ti opatřovali je potřebnými zásobami dle své možnosti. Když ale velitel počal užívati přísnosti k udržení kázně a nechal jednoho z jich středu oběsiti, spikli se proti němu a zavraždili jej. Teď nastalo bezvládí a hnedle všichni zatoužili po vlasti, tím více, když se jim i potravin nedostávalo, neboť byla mezi nimi většina dobrodruhů, kteří chtěli v Americe zbohanouti bez práce, a štítili se vzdělávání role, tak že neměli co jísti, neobdrželi-li od Indiánů.

Vystavěli si konečně chatrnou loď a posedavše na ni, pluli do Francie zpět. Utrpěli velice, neb hladem nuceni tahali losy, kdo má býti pro ostatní obětován,

a toho pak snědli. Tato hrůzná potrava vydržela jim tak dlouho, až nedaleko břehů vlasteneckých byli zachráněni od britické jedné lodě.

Třetí výpravu vyslal Coligny do Ameriky pod vedením dobrého plavce Rene de Laudoniera (čti: *lódonié*) r. 1564. Společnost výpravy té byla opět sestavena z vojínů, chudých šlechticů, dobrodruhů a něco řemeslníků, avšak ani jediného rolníka s sebou nevzali.

Vepluli zase do ústí řeky St. John na Floridě a tu nedaleko ní zbudovali pevnost Karolinu, ke cti krále Karla IX. ve Francii.

K čemu potřebovali Hugenoté stavěti pevnosti, když byli k nim Indiáné přátelští a oni sami vyznávali, že hledají útočiště před pronásledováním pro víru? Příčina toho byla, že usadili se na Floridě, již si přivlastňovali Španělé a Hugenoté se chtěli o ni s nimi práti.

Pokud Indiáné zaopatřovali osadníkům zásoby potravní, šlo vše dobře; když však nevěrným chováním některých ztratili běloši důvěru rudochů a tito více plodin jim nedonášeli, nastala bída Tu návodem jistého Roquetta zajali a uvěznili osadníci svého vůdce Laudoniera a ozbrojivše dvě malé lodě, stali se námořskými loupežníky. Napadali pak osady španělské na ostrovech, byli však španělskými válečnými loděmi zaháněni a když se navrátili do Karoliny, postavil je Laudonier před soud a nechal jich vůdce zastřeliti.

Ty doby právě zase trpěli velice nedostatkem a už ze zoufalství chtěli se pustiti zpět do vlasti, když náhodou přibyl sem s loděmi svými Sir John Hawkins (čti: *hókins*), otec anglického obchodu s otroky. Byl právě prodal s velikým výdělkem Španělům na San Domingo značnou zásobu afrických černých otroků

a maje zásob s dostatek, poskytl Hugenotům z nich. Anglická protestantská královna, ku své hanbě, nejen chránila obchod ten, ale i přijímala podílu na užitku z něho kynoucím.

Když odplul Hawkins, připlul z Francie Ribault ze zásobami a novými osadníky, což osadu celou povzneslo a on pak převzal velitelství. Nenadál se, jaký neblahý osud na něho i na jeho osadu čeká.

Španělové totiž, jak víme, přivlastňovali si Floridu právem prvního odkrytí a právě v ty doby dal král španělský, Filip II., právo námořskému svému důstojníku, Menendezovi de Aviles, že smí na své útraty dobyti Floridy a obraceti divochy na víru křesťanskou. Menendez zvěděv o výpravě Ribaultově na Floridu, aby ty kacíře, jak Hugenoty nazýval, z Ameriky vyplenil, sebral dva tisíce a pět set mužů a vyplul s jedenácti loděmi na Floridu.

Ve vodách řeky St. John napadl francouzské lodě, ale ty se utekly na moře. Pluje níže podél břehu, přišel na zátoku, již nazval Sv. Augustin. Zde přistál a černochy, které s sebou co otroky byl přivezl, nechal stavěti domy a hradby. Jesti to pro Soustátí pamětihodná událost, neboť tehdy to bylo, v létě 1565, kdy bylo založeno nejstarší město Soustátí, Sv. Augustin a zároveň byla zavedena poprvé na naši půdu otrocká práce černochů.

Když byl Menendez hotov s prací tou, hnal se na osadu Hugenotů, jen třicet mil vzdálenou Potaji přepadl ji a pobil všecky její obyvatele do posledního. Na stromě pak zanechal nápis: „*To činím ne co Francouzům, ale co kacířům.*" Pak zvěděv, že Ribaultovy lodě bouří zahnány jsou ku břehům u Sv. Augustina, spěchal tam s vojskem svým. Ty se mu vzda-

ly; než on nechal všem zajatým svázati ruce na zad a dal všechny, kteří se přiznali, že jsou protestanté, postříleti. Píše o tom sám, že mu připadá, že pobitím jich všech posloužil velice bohu a králi svému. Král Filip II. pak mu odpověděl, že dobře učinil, že ty Hugenoty pobil; ty však, kteří by byli ještě na živu, aby poslal na galeje.

Španělská tato ukrutnost byla pomstěna krutě jistým Dominikem de Gourgesem. Ten cítě toto pohanění jména francouzského, vypravil tři lodě r 1567 na Floridu, přepadl, spojen jsa s Indiány, Španěly, několik zajatých oběsil na stromě a přidal k nim nápis: „*To činím ne co Španělům, ale co zrádcům, lupičům a vrahům.*"

---

15. První anglické osady.

Angličtí plavci od doby Sebastiána Kabota nepustili z hlavy myšlénku o nalezení cesty do Indie okolo Severní Ameriky. Po Kabotovi však neměl žádný příležitosti ani chutě pokusiti se o to, až pokročilý anglický plavec, Martin Frobisher, pokusil se o to, a vydal se na cestu na třech lodích malých. Z těch jedna přišla ku zkáze v bouři; druhá se navrátila do přístavu a jediná třetí, na níž byl sám Frobisher, doplula šťastně do Ameriky a přišla do průlivu teď po vynálezci jmenovaného.

Frobisher maje za to, že nalezl už hledaný průplav, kterým by se dostal až do Tichého oceánu, navrátil se hned do Anglie, aby zvěstoval vládě královny Alžběty a svým rodákům novinky o objevení nové říše. To bylo roku 1576.

Mezi kamenim, které přivezl Frobisher z Ameriky, poznával nějaký znalec, že jest jeden zlatonosný. To

pobouřilo zlatochtivé tak, že vyslali přes rok několik lodí do nové země té, aby zlato to přivezli domu. Ti sice naložili plné lodě zemí nalezenou, avšak po bedlivějším přesvédčení bylo doznáno, že jest to jen obyčejná chudá země, zlato kočičí.

Ještě jednu výpravu učinili boháči a šlechtici někteří s patnácti loděmi, ale opět nadarmo, neboť nenalezli, čeho byli vyšli hledat, nýbrž byvše zastrašeni ledovými krami a jinými nesnázemi, vrátili se s nepořízenou do Anglie zpět.

R. 1579 a pak zase r. 1583 podnikli výpravu novou Humphrey a Walter Raleigh (čti: *róli*), kteří po velikých neštěstích na moři osadili ostrov Newfoundland (čti: *njůfondllend*) a prodávali i pronajímali půdu a právo rybářům tu jsoucím už ze všech zemí. Než když ztratili všecky své lodě a skoro všecko mužstvo, pustil se Gilbert do Anglie na zbývající lodi a zahynul i s ní, že nebylo o n m více slyšeti.

Sir Francis Drake (čti: *drék*) byl anglickým námořním loupežníkem a sice velmi odvážným a obávaným Když tehdejší králové evropští zdobili a povyšovali do stavů lidi, kteří se vyznamenali jen vražděním a loupením, nebylo divu, že i loupežnictví bylo považováno za povolání počestné. Takovým příkladem pokazilo se mnoho mužů, kteří by jinak byli společnosti lidské mohli značně prospěti.

Čím však jméno Drake-ovo se zvěčnilo, jest, že ve své odvážnosti vyplul si z Anglie do Jižní Ameriky a napadaje tu španělské přístavy, loupil a vraždil. Při tom připlul podél západního břehu Jižní Ameriky až na Mexiko a Californii, kterou Španělové objevivše si přisvojili a veplul do velikého zálivu S a n F r a n c i s c o. Jméno to dali Angličané zálivu tomu na památ-

ku Františku Drake-ovi. Drake pojmenoval zemi tu Novým Albionem a odplul 1579, západně se bera, přes Tiché moře a okolo Afriky do Anglie, tak že byl on druhým, jenž vykonal cestu kolem zeměkoule.

V tu dobu právě Španělové prozkoumavše řeku Grande až k její vrchovišti, a pustivše se od řeky Gila k severu, pojmenovali krajinu tu Novým Mexikem a založili město Santa Fé (svatá víra).

Vzdor neštěstí, které potkalo Gilberta, neztratil jeho soudruh, Raleigh, chutě k dalším výpravám, byltě u dvora královny Alžběty velice oblíben a obdržel od ní patent na odkryté země. Vyplul s dvěma loděma r. 1584 do Ameriky a hleděl k tomu, aby osadu svou založil v teplejším podnebí, nežli Newfoundland, a v dosti vzdálené krajině od rybářských míst i od osad španělských na Floridě.

Amidas a Barlow, kapitáné jeho lodí, připluli ku Floridě a pluli k severu podél břehu Karolíny, hledajíce příznivého přístavu. Přistáli konečně v zálivu Pamlico a vystoupili na ostrov Woboken, kde vykonali obřad přijímání země ve jménu královny anglické v její poddanost, arciže bez vědomí a svolení prabydlitelů.

Indiáné zde byli k nim velice přívětivými a pohostinnými. Angličané na jich pozvání pluli na ostrov Roanoke a zavedli s nimi obchod. Dva náčelníci byli volni plouti s nimi do jejich země; i naložili cedrového dříví, kožešin od Indiánů koupených, kůry stromu sasafrasového a odpluli do Anglie. Zde podali o nově objevené zemi ty nejskvělejší zprávy a nazvali krajinu tu Virginií (panenskou), to ke cti anglické královny panny. Raleigh byl povýšen za rytíře a ob-

držel i jiných výhod výnosných od královny, i vypravoval hned výpravu druhou.

S jara 1585 vyplulo slavně sedm lodí do Virginie. Sir Richard Grenville byl velitelem loďstva toho; Ralph Lane (čti: *lejn*) byl ustanoven guvernérem země té a měl s sebou kresliče, malíře a přírodozpytce. Při březích Karolíny nedaleko jednoho předhoří byly by lodě hnedle přišly v zkázu a proto nazvali plavci předhoří C a p F e a r (čti: *khep fír*), předhoří strachu; přistáli pak u ostrova Roanoke. Jeden z náčelníků, kterého byli s sebou měli v Anglii, jmenem Manteo, byl jim teď vůdcem a tlumočníkem.

Grenville prozkoumal všecky okolní břehy a navštívil sousední indiánské vesnice. V jedné však událo se velmi vážné neštěstí, že totiž ztratil se Angličanům stříbrný koflík a Grenville, maje Indiány v podezření z krádeže, poručil zapáliti celou vesnici a zničiti kukuřičná pole jejich. Tímto nepředloženým a nespravedlivým jednáním ztratili přízeň a pomoc Indiánů, na něž mohli v největší nouzi vždy spolehati, že jim aspoň výživu opatří, když potřebovali.

Grenville zanechal v osadě té jedno sto a deset osadníků pod správou guvernéra Lane-a a plul do Anglie zpět. Cestou oloupil španělskou jednu loď bohatě naloženou a s kořistí tou navrátil se do Anglie. Bylo totiž loupežení řemeslem všech šlechticů tehdejší doby.

Angličané nenaučili se ničemu ze zkušenosti svých předchůdců a nevěnovali se pěstování půdy, aby si pojistili pro případ potřeby aspoň živobytí. Honili se po horách a krajích, kde doufali nalezti zlata neb stříbra, ale poctivě si chleba dobyti z úrodné půdy nevolili. Měli-li nouzi a divoši jim nechtěli dobrovolně

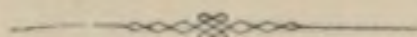
kukuřice dáti, ukradli jim jí. Tím činili si z domorodců nepřátele. Nouze nastala brzo veliká; tu připlul do přístavu jejich Sir Francis Drake z loupežné jedné výpravy a dada jim něco zásob, vzal je na své lodě a odplul s nimi do Anglie.

Sotva však byli pryč, připluly lodě z Anglie, vezoucí pomoc a zásoby pro osadu; Grenville sam připlul a nenalezna osadníků svých, zanechal tu patnáct mužů a plul zase zpět, lupičství provozuje cestou.

Raleigh dosud neztrácel mysle a připravoval novou výpravu; aby však pojistil jí lepšího úspěchu, uzavřel moudře vyslati tam nejen svobodné dobrodruhy, ale také rolníky zkušené s jich rodinami. Vyzvedl si povolení na založení města Raleigh a ustanovil v něm Jana White-a správcem. R. 1587 přistál na ostrově Roanoke, kdež nalezli stará obydlí po dřevních osadnících, ale těch patnáct od Grenvilla zanechaných nenalezli. Indiáné je bezpochyby zavraždili.

Správce nové osady, White, zanechav přes sto osob v osadě, plul do Anglie pro pomoc, že ale byla vedena právě válka mezi Anglií a Španělskem, bylo jeho služeb zapotřebí a on nemohl vrátiti se s pomocí slíbenou až za tři roky. — Z osadníků bílých tu však nenalezl ani jediného a nikde o žádném nebylo slyšeti. Byli bezpochyby všichni od Indiánů povražděni.

Raleigh byl už obětoval dvě stě tisíc dolarů, v tehdejší doby veliké to peníze, na založení osady v Americe; jsa ale úplně sklamán, postoupil svůj patent jiným osobám. Od té doby pluly do Ameriky lodě jen za účely obchodními, kupujíce tu kožešiny od Indiánů a nakládajíce sasafras, co lék velmi vzácný.

Doba druhá.

ROZVOJ AMERICKÝCH OSAD.

---

16. Založení Jamestownu.

Až teď, kdy přesvědčili se evropští národové, že jest Amerika samostatnou pevninou, od Asie velikým mořem oddělenou, počínala se u nich jeviti snaha po osazování se v tom novém světě. V Londýně utvořily se počátkem sedmnáctého věku dvě společnosti k osazování Ameriky, totiž společnost Londýnská a Plymouthská. Těm rozdělil anglický král Jakub (James, čti: *džejms*) Virginii tak, že společnost londýnská obdržela jižní Virginii, mezi 34. a 38. stupněm severní šířky; společnost Plymouthská pak severní Virginii, od 41. do 45. stupně severní šířky.

Obě společnosti obdržely listiny práv (charter, čti: *čártr*), na základě jejichž byly první anglické osady v Americe založeny. Listiny ty nedávaly osadníkům samosprávu, ba ani ty nejdůležitější úřadníky nemohl lid voliti. Král ustanovil radu osadní, která musela sídlem býti v Londýně a spravovala osady svrchovaně; taktéž jmenoval král pro každou osadu radu místní, kteráž spravovala domácí potřeby, ale jejíž uzavření

bylo podrobeno schválení krále. Anglická církev měla býti státní církví pro osady. Mimo to měl se skládati veškerý výtěžek průmyslu i obchodu do společné pokladny po pět roků a nikdo nemohl míti užitek ze své práce v tu dobu.

Zásady správní majíc takto sestavené vydala se první výprava osadní na cestu ve třech lodích pod správou Krištofa Newporta r. 1606. V listině zapečetěné byly napsané osoby ustanovené králem za správce osady. Na lodích těch nalezalo se jedno sto a dvacetpět mužů, z nichž bylo čtyřicetosm šlechticů, něco řemeslníků a dělníků, ostatní pak vojíni a sluhové. Rodin neměli žádných s sebou; byli to ponejvíce dobrodruzi, kteří chtěli v novém světě zbohatnouti a pak se do vlasti navrátiti.

Účel výpravy této byl usaditi se na ostrově Roanoke. Šťastnou náhodou zahnala je bouře daleko nad záliv Pamlico a vepluli do prostranného zálivu Chesapeake (čti: *česepík*); řeku do zálivu se vlévající nazvali ke cti krále svého Jakuba, James, a břehy její pojmenovali dle synů královských, Henry a Charles. Pluli po řece nahoru asi čtyřicet mil a tu dne 5. května 1607 obrali si pěkné místo, na němž založili město, jež nazvali Jamestown (čti: *džejmstaun*). Rozpečetili listinu královskou a nalezli, že za správce byli ustanoveni z nich Wingfield, Gosnold, Smith, Newport a tři jiní, kteří tvořiti měli domácí radu. Z těchto sedmi byl Wingfield zvolen za předsedu.

---

17. Kapitán John Smith.

V dějinách prvopočátečního osazení Virginie od Angličanů jest nejzajímavější osobou kapitán John Smith. Ač byl při založení Jamestownu teprvé třicet

roků stár, byl už zakusil četná dobrodružství. Nejprvé bojoval v Nizozemsku proti španělským utiskovatelům; pak v Uhrách proti Mahomedánům; zde byl zajat, do Cařihradu co vězeň odvlečen a za otroka prodán. Později stal se vězněm v ruské pevnosti; tu zavraždil svého hlídače a uprchl přes Středozemní moře do království Morroko, odkudž se konečně navrátil do Anglie. Zde přidal se k výpravě americké a připlul do Virginie.

První jeho služba v osadě nové byla, že se vydal na zkumnou výpravu s Newportem a s dvaceti jinými po řece James až k její vodopádu, tam asi, kde teď stojí město Richmond. Asi míli od vodopádu toho stál wigwam velikého náčelníka rudochů okolních, Powhatana. Byl to muž vysoký, silný a asi šedesát roků starý; vládl asi čtyřiceti menším kmenům osazeným podél řek James a Potomac. Osadníci nazývali všecky tyto Indiány společným jmenem Powhatané. Náleželiť ku kmenu Algonkýnů.

Brzo na to navrátil se Newport do Anglie, zanechav správu osady v rukou Smitha, neb předseda osady, Ratcliff byl velmi neúčinlivým. Osadníci byli z veliké části nemocní, pozbývali chutě dlouho meškati v pustinách těchto; měli malé zásoby obilí z lodí a co bylo, bylo ztuchlé a nechutné. Trudnomyslnost sklamaných dobrodruhů spojená s nedostatkem potravy a s nemocemi zle řádícími přivedla je na pokraj zoufalství. Na štěstí přinesli Indiáné na podzim ze své úrody Angličanům hojně obilí a zvěřiny, což je posílilo a nové chutě k životu jim vlilo. Opevnili na zimu své město a připravili se v něm přezimovati. Byla jich už jen polovina; ostatní byli pochováni. Vliv Smithův hlavně to byl, jenž posilňoval jich k vytrvalosti.

Když byli osadníci poněkud zase uspokojeni, vydal se Smith na další zkoumání do vnitru země, maje s sebou jen dva své lidi a pak indiánské tlumočníky. Nedostal se však daleko, neboť upadl do rukou nepřátelských rudochů a měl býti usmrcen; neztratil však duchapřítomnosti, nýbrž nechav se představiti náčelníku, počal mu ukazovati kompas a vykládati jeho vlastnosti podivné, čímž vzbudil u něho obdiv, ale i úctu k sobě a prozatím se zachránil od smrti.

Než netrvalo dlouho jeho bezpečí, neboť byl v radě náčelníků odsouzen k smrti. Úž byla zbraň pozvednuta k jeho usmrcení, když tu pojednou přiskočila k němu dcera náčelníkova, krásná Pocahontas, a obejmuvši jej, vyslovila se, že nedá jej zabiti, leč by ji zabili s ním. Zachránila jej; po sedmi týdnech byl propuštěn na svobodu a byl provázen rudochy do Jamestownu, nesa s sebou mnoho zásob potravních v dar na přímluvu Pocahontas.

Brzo na to připlul Newport z Anglie s jedním stem a dvaceti novými osadníky; ti však nebyli pro osadu nic platnými, neboť to byli jen šlechtici dobrodružní, kteří chtěli se míti bez práce dobře v novém světě, a několik zlatníků, kteří domýšleli se nalezti tu zlata hojnost a odvezti je do vlasti. A skutečně nalezli nějakou rudu, kterou považovali za zlato ač to byla bezcenná země, a naložili jednu loď ní; v druhé vezl Newport kožešiny a vzácná dřeva. To bylo první zboží vyvežené z Virginie.

V létě r. 1608, kdy osadníci stavěli znovu své chatrče ohněm poškozené, vydal se Smith opět na výzkumy a projížděl záliv Chesapeake i ústí řeky Susquehanna; pak veplul do řeky Potomak a přišel až tam, kde stojí nyní Washington. Navrátiv se šťastně

zpět, byl zvolen předsedou domácí rady. Byl teď velice přísným na udržení pořádku a na to, aby každý osadník bez rozdílu pracoval svých šest hodin denně. Když pak znovu připlul Newport s novými osadníky, a Smith shledal, že jsou to zase jen tací neužiteční, jako dosud, psal společnosti do Londýna toto: „*Až opět budete posýlati nové osadníky, prosím vás, pošlete aspoň třicet tesařů, rolníků, zahradníků rybářů, kovářů, zedníků a nádenníků, dobře opatřených, nežli tisíc takových, jakých už máme dosti.*"

Zatím společnost londýnská nedočekavši se užitku z osady virginské, jak se nadála, vyzvedla si od krále novou listinu práv r. 1609, dle níž byl zrušen úřad domácí rady a pro osadu byl společností ustanoven doživotní guvernér. Prvním guvernérem byl jmenován Lord Delaware Ten vypravil hned devět lodí s pěti sty vystěhovalců do osady; sám ale vydal se na cestu až později. Přistěhovalci noví neuznávajíce poručnictví Smithovo, dělali nepořádky, nechtějíce podrobiti se jeho přísným rozkazům. Smith byl přinucen založiti nové dvě osady v těch místech asi, kde teď stojí Richmond a Norfolk.

Co mohlo býti pro osadu nejosudnějším, stalo se. Smith byl poraněn nešťastnou náhodou při náhlém výbuchu prachu střelného a musel odjeti do Anglie, by nechal se léčiti. Při jeho odjezdu čítala osada pět set obyvatelů; v Jamestownu byla pevnůstka, kaple, krám a šedesát obydlí, bylo tu též několik koní, vepřů a hovězího dobytka. Jen čtyřicet akrů půdy bylo vzděláno, tak že osadníci záviseli s potravinami hlavně na kukuřici koupené neb uloupené od Indiánů.

Po odjezdu Smitha nastala pro osadu velmi krušná doba. Veškerá kázeň vymizela z osady a nikdo

nechtěl pracovati, nastal hlad a Indiáné spláceli lupičství bělochů nepřátelstvím, pobíjejíce muže, kteří byli vysláni na opatření nějaké potravy. Třicet osadníků zmocnilo se jedné lodě a stali se námořními lupiči. Když na jaře připluli vládní komisaři opozdění, nalezli v osadě na místo pět set jen šedesát osob a ty v postavení zoufalém.

Nemajíce, co by do úst dali, posedali osadníci na lodě a pluli k ostrovu Newfoundland, kde se nadáli, že od rybářův tam usazených pomoci nějaké obdrží. Sotva však vypluli do moře, potkali se s třemi loděmi Lorda Delaware, přicházejícími z Evropy se zásobami pro ně a vrátili se zase s nimi. Pomoc ta vlila v osadníky nový život, i pracovali dále a ponenáhlu prospívali, ba i nové osady na blízku zakládali.

---

18. Další osud osady Virginie.

Až po tuto dobu neměla společnost londýnská, která osadu založila, žádného z ní užitku, ba v Londýně posmívali se jí k vůli nezdaru tomu. I požádala krále za novou, třetí listinu práv r. 1612, kterouž také obdržela. Listinou touto byla zrušena rada osadní v Londýně a podílníci na osadě obdrželi právo spravovati záležitosti její.

Tu stalo se v osadě něco, co učinilo velikou změnu v poměrech osadníků k divochům ve prospěch bělochů. Kapitán Samuel Argall na jedné své výpravě přivábil dceru mocného Powhatana, Pocahontas, na svou loď a unesl ji do Jamestownu. Powhatan žádal za její vydání, ale neobdržev ji, strojil se k válce proti bělochům. Jeden však osadník mladý, John Rolfe, poctivý Angličan, umínil si vyučiti Pocahontas

náboženství křesťanskému a pojmouti ji za manželku. Powhatan svolil, Pocahontas přijala křest a stala se manželkou Rolfa. Tři leta později navštívila s manželem svým Londýn a učinila tu velmi dobrý dojem, ba byla i u dvora uvedena co Lady Rebeka. Na cestě zpáteční zemřela, zanechavši synáčka, který byl později znamenitým mužem a četné rodiny ve Virginii z jeho potomstva chlubily se, že mají podíl krve Pocahontas ve svých žilách.

Argall, hrubý a vášnivý muž, když uslyšel, že Francouzi počínají se usazovati na pobřeží Maine a Akádie, kde Angličané vlastnili si právo osazování, spěchal, aby je odtud vypudil. Rozstřílel jejich malé osady, vydrancoval je a zapálil, pak zajel si ještě do ústí řeky Hudson, kde se byli usadili na ostrově Manhattan holandští kupci. Ti uznali nad sebou svrchovanost Anglie a zachránili se tak před osudem, jaký stihl Francouze; jakmile však odplul Argall, vztýčili zase vlajku holandskou.

R. 1616 byl ustanoven guvernérem osady George Yeardley (čti: *jardli*). Jeho správa osvědčila se velmi užitečnou pro osadu. V doby ty stal se byl tabák nejvýhodnější plodinou osady, a každý jej pěstoval na úkor všem jiným plodinám; nejen role a zahrady, ale i ulice města byly posázeny tabákovou bylinou. Virginia čítala teď šest set osadníků a sedm rozličných dědin (boroughs, čti: *boróz*).

Yeardley založil čtyry nové dědiny a zanášel se provedením myšlénky své, poskytnouti totíž osadníkům práva, aby mohli vlásti sobě sami. Za účelem tím svolal do Jamestownu na den 23. června, 1619, první zákonodárný sbor v Americe. Sbor tento skládal se z guvernéra, rady a poslanců z jednotlivých

dědin. Jeho usnešení musela býti schválena londýnskou společností, než na vzájem ustanovení společnosti té nebyla závazná, pokud je neschválil byl osadní sněm. Tyto výsady byly pak sepsány r. 1621 ve zvláštní psanou ústavu, první toho druhu v Americe. Takto byl základ položen svobodě mladé osady a Virginie od té doby pilně pěstovala v Jamestownu svobody lidu.

Osadníci vidouce, že jest dbáno jejich práv a že Virginie jest v skutku zemí svobody, věnovali se teď s větší pílí a chutí stavění domovů svých a pěstování rolí. Aby pak tím více cítili se poutány k domovině své, poslala jim společnost do Jamestownu devadesát mladých děvčat ctnostných za ženy. Osadníci kupovali si je za ženy, platíce za ně tolik asi, co stál jich dovoz, sto liber tabáku. Druhý rok bylo jich poslano ještě šedesát, a za ty platilo se po sto a padesáti librách tabáku; jiných peněz osadníci neměli. Domácí život blažený byl zaváděn po všech sadech, blahobyt vzkvétal a osadníci teprvé teď cítili, že jsou Virginany, když se starali o blaho své a svých dítek Každý svobodný osadník měl hlasovací právo; náboženská snášenlivost panovala. Virginie stala se téměř neodvislou republikou.

Po prohlášení psané ústavy r. 1621 byl ustanoven guvernérem Sir Francis Wyat (čti: *uajet*); jemuž bylo uloženo, aby obmezil pěstování tabáku, poněvadž pěstovalo se ho pro spotřebu tehdejší příliš mnoho. Za to měl odporučovati větší píli u pěstování kukuřice, dobytka, vína, morušových stromů a bourců. Hedvábnictví se tu však dobře nedařilo, any sady byly ještě řídké. Než zajímavo jest, že se r. 1621 zavedlo první pěstování bavlny v Soustátí. Wyat zároveň

hleděl udržeti Indiány ve přátelství k bělochům, avšak nepodařilo se mu to.

Powhatan, náčelník, zatím byl zemřel a jeho nástupce nebyl aniž volen, aniž poután přátelským zůstati bělochům, které uznával za zhoubce svého národa. Nedá se zapříti, že Angličané nechovali se vůči divochům tak, aby si zasloužili jejich lásky; ano oni nedbali ani toho, aby vždy jednáno bylo s Indiány spravedlivě. Indiáné hleděli na Angličany co na vetřelce, šířící své sady a role stále dále, tam kde stávaly wigwamy jejich, a netázali se jich o dovolení, aniž jim za půdu tu zaujatou dali jaké náhrady. Co mělo se s nimi státi za několik roků, budou-li se vetřelci ti stále tak šířiti? Viděli v nedaleké budoucnosti svou záhubu. Není tedy k podivení, že pomýšleli na to, jak by se nezvaných těch hostů nejkratším spůsobem zbavili a tak zachovali sami sebe.

Uzavřeli tedy mezi sebou, že jednoho dne se vzchopí a všecky bělochy bez rozdílu v zemi své povraždí. K hrůznému činu tomu obrali si den 22. března 1622. Tu vyřítili se na všecky bílé osadníky, jako když z čista jasna udeří hrom a nežli uplynula jedna hodina, bylo tři sta a padesát bělochů povražděno. Jamestown a okolní dědiny zachránily se tím, že jeden z divochů varoval jednoho bělocha, kterému byl přátelstvím zavázán, ten sdělil to ostatním a tak se mohli na to připraviti a se zachrániti.

Když Indiáné vykonali tento hrůzný čin a nemohli se dále mstíti, ukryli se. Osadníci ale shromáždivše se na šesti z osmdesáti dědin založených, jali se vésti krvavou válku proti nim a pobíjeli všecky rudochy, kteří se jim do rukou dostali, bez milosti.

Výsledek války té dlouhé byl, že ze čtyr tisíc osadníků zbylo jen asi dva tisíce a pět set a Indiáné byli tak potrestáni, že zůstali po celých následujících dvacet roků pokojnými. Pak r. 1644 opět sebravše se povraždili pět set osadníků, následkem čehož byli z Virginie nadobro vytlačeni.

Zatím král Jakub těžce nesl to, že osadníci američtí vymohli si tak značné svobody a zamýšlel dostati je pevněji do své moci. I bylo mu vhod, že byli členové společnosti nespokojení s vývojem osady virginské a použiv té příležitosti, zrušil listiny práv osadě dané, k čemuž mu jeho královské soudy byly nápomocny a tak se stalo, že r 1624 stala se Virginie provincií královskou. Společnost londýnská, která byla vložila do podniku toho přes sto a padesát tisíc liber sterlingů ($750.000), pozbyla veškerého práva na užitek z něho. Nyní ustanovoval král guvernéra i radu osadní, ale sněm zástupců volili si osadníci ještě na dále sami.

---

19. Zavedení otroctví ve Virginii.

Hned v prvních letech osazování Západní Indie počali Španělové dovážeti sem a prodávati otroky černé z Afriky. Zlořád tento vloudil se také do osady anglické r. 1619 za správy guvernéra Yeardleyho. V roce tom přivezla jedna loď holandská dvacet černochů do Jamestownu, aby je tu prodala sadařům; od té doby přiváželi Holanďané každým rokem lidské to zboží sem a tržili za ně dobře. Nicméně nešířilo se otroctví tu tak rychle, jako v osadách španělských, neboť za třicet roků po prvním dovozu takovém bylo tu černochů jen tak málo, že přišel jeden na padesát bělochů.

Holanďané nejen přiváželi otroky z Afriky do Ameriky, ale oni vyváželi také polapené Indiány z Ameriky do Evropy a tam je prodávali za otroky. Měli k tomu účelu na rozličných ostrovech tajná doupata opevněná jako těžká vězení; v těch skrývali všecky zajaté a lapené rudochy a za temné noci nakládajíce je na lodě, zaváželi je. A když se jednou někdo dostal do jejich rukou, nižádná moc jej nevysvobodila.

V tehdejší době totiž neviděli v tom křesťané nic zlého, když z národů nevěřících neb pohanských dělali si otroky a vedli s nimi obchod, jako s ovcemi neb koňmi. Naučili se byli totiž z písma, že židům nařídil Mojžíš jmenem božím, aby z podmaněných národů v zemi zaslíbené dělali si otroky; soudili tedy křesťané z toho, že i jim to bůh povoluje neb přikazuje, aby všecky pohany, černochy, rudochy, maury a podobné nevěřící drželi v otroctví.

Avšak bylo ve Virginii ještě před zavedením černých otroků jiné nemenší otroctví bělochů, lišící se od onoho pouze tím, že trvalo jen jistou určitou dobu a osoba taková byla pak na svobodu propuštěna. Tito bílí otroci byli nejprvé prodáváni v Anglii a byli doveženi do Ameriky, kde se znovu prodali těm, kdo nejvíce za ně nabídl. Ti museli pak pracovati jistou dobu let, nežli zaplatili s bohatými úroky cenu, kterou za ně jejich majitel byl dal. Někteří tito otroci byl zajatci z války; jiní byli zločinci z vězení omilostnění a prodaní na rozkaz krále. Služné vysokých úřadníků královských bylo vypláceno jim v jistém počtu takových nešťastníků, a některý guvernér měl jich až sto v porobě své. Osadní pokladník a maršál měli tisíc a pět set akrů půdy ku svému užívání a obdrželi na ně padesát nevolníků; osadní

lékař měl pět set akrů půdy a dvacet nevolníků. Každý kněz církve vládou uznané měl mimo pravidelné daně z tabáku ještě sto akrů půdy a šest nevolníků. Tato soustava obmezeného nevolnictví (peonage, čti: *píonyč*) dala pak vzniku otroctví doživotnímu.

Na tento spůsob byli z Anglie posíláni v nevolnictví Skotové zajatí v bitvě u Dunbaru; královští zajatí v bitvě u Worcesteru; nespokojení katolíci z Irska, jichž byly sem posílány veliké po ty spůsobem tak nelidským a ukrutným, jako se dálo později s africkými otroky.

———

20. Kanada založena od Francouzů.

Po celé století před osazením Angličanů ve Virginii osazovali se francouzští rybáři v Newfoundlandu a po okolních březích lovíce ryby a mrože, jejichž zuby měly veliké ceny v obchodu. Zároveň kupovali od Indiánů kožešiny tuří, medvědí a jiné menší a posílajíce toto zboží do Evropy, tržili značné peníze.

První stálou osadu francouzskou založil v nynější Kanadě Francouz De Monts (čti: *demong*). Obdržel od francouzského krále výsadní povolení osazovati Akádii, pod kterýmž jmenem byla zahrnuta krajina od 40. do 46. stupně severní šířky, asi mezi nynějšími městy Filadelfia a Montreal. De Monts vyplul r. 1604 ve společnosti udatného vojína Samuele de Champlain (čti: *šemplén*) a založil: osadu Port Royal (čti: *pórt rójl*), kteráž byla první francouzskou osadou stálou v Americe. Ohledali pak blízké břehy Maine a Massachusetts, vepluli do některých řek a dobře se snášeli s Indiány tamními. Zima následující byla pro ně však velmi tuhá a skoro polovina nových osadníků zemřela tu na ošklivou nemoc kurdějí.

De Monts navrátil se pak do Francie pro pomoc a přivezl s sebou značný počet řemeslníků a dělníků, jakož i dosti zásob, tak že mohl míti naději na lepší úspěch pro budoucí zimu Zakládaly se hned role, zahrady a domky. Port Royal ohradil vysokou zdí a skutečně strávili zimu bez velikých obtíží. Indiáné byli k nim stále přátelští a zásobovali je zvěřinou a čerstvým masem.

Champlain připlul po druhé z Francie s několika kupci, jimž o krásách nové země uměl mnoho povídati. Pluli po řece Sv. Vavřince vzhůru až k ostrovu Orleans (čti: *orlínz*) a tu založili v létě r. 1608 obchodní stanici Quebec (čti: *kvebek*). Zde si za léta vystavěli obydlí a ohradili pak městečko své vysokou zdí na ochranu. Před zimou se tu dovedli zachrániti, ale nikoliv před děsnou nemocí kurdějí. Na jaře následujícího roku zbylo tu z osmadvaceti jen osm osadníků. Na jaře přišla jim pomoc z Francie a to je zachránilo.

Do této následující doby spadá nepřátelský vpád Argallův, jenž ve své bojovnosti přitáhl z Jamestownu a přepadaje osady francouzské, poplenil je a spálil. Vpadl i do Port Royalu, vydrancoval všecky zásoby a domky požehl. Následek těchto zločinných skutků byl ten, že panovalo od té doby stálé nepřátelství mezi osadníky francouzskými a anglickými, kteréž trvalo s malými přestávkami po půl druhého století. Na místo aby se evropští osadníci křesťansky snášeli a si vzájemně pomáhali, hubili se a bojovali proti sobě.

Zatím Champlain byl pln touhy po spatření větší části této země, která se mu velmi zalíbila. Dobrodružný a odvážný duch jeho nedovolil mu dlouho zdržovati se nečinně na jednom místě; přišlo mu vhod,

když jej požádali Indiáné kmene Ottawů, aby se s nimi spojil do boje proti jich nepřátelům kmene Irokysů.

Několik set Ottawů provázených Champlainem a jedenácti muži ozbrojenými palnou zbraní plulo po řece Sv. Vavřince vzhůru. Přišedše k ústí řeky Richelieu (čti: *ryšelié*), pustili se po ní a vepluli do krásného jezera, jež nazývá se po objeviteli jeho Champlainským. Tu při západním břehu jeho spatřili lodičky nepřátelských Irokýsů; francouzští bojovníci ihned oblekli na sebe svá brnění a připravili se k seči. Irokýsové srdnatě táhli nepřátelům neočekávaným v ústrety, nebojíce se boje; avšak zalekli se, když ponejprvé uslyšeli vystřeliti z pušky a spatřili svého náčelníka jednoho váleti se v krvi. Přesvědčivše se, že nedovedou se ubrániti nepříteli, který svou zbraní do dálky dovede usmrcovati, rozprchli se a vítězní Ottawové vrátili se zpět se zajatými svými, z nichž některé rozčtvrtili a snědli.

Champlain vyznávaje, že mu leží na srdci obrácení divochů amerických na víru křesťanskou, dojel do Francie pro kněze františkány; přivezl čtyři s sebou r. 1615 do Quebeku, kdež tito založili první svůj klášter v Kanadě. Jim zanechal pečování o duše indiánských žen a dětí, sám pak s bojovníky činil výpady do vnitru země a pobíjel nepřátelské kmeny. Dostal se takto vedením přátelských divochů až do jezera Erie (čti: *írý*), kdež vedl se svými Indiány válku stálou proti jejich nepřátelům, až některé kmeny vyhubili úplně, tak že jen jména po nich zbyla.

Tuto nešťastnou politiku spolčování se s jedním kmenem Indiánů proti ostatním provozovali Francouzi ještě dlouho po Champlainovi; oni tím hleděli získati dvou výhod: předně že poštívajíce jeden kmen na

druhý a pomáhajíce jim pak porážeti se vespolek, nedali Indiánům času, by se spojili proti nim; a za druhé, že měli v Indiánech svých pomocníky ve svých válkách proti Angličanům. Arci že Angličané zase na vzájem používali nepřátelství druhých kmenů ve svůj prospěch a brávali je s sebou do války proti Francouzům.

Champlain má tu zásluhu, že za velikých obtíží, jimž by byl podlehl mnohý jiný duch slabší, upevnil panství francouzské podél břehů veletoku Sv. Vavřince a že byl vším právem nazýván *otcem Nové Francie*, jak tehdy Kanadu nazývali.

Ještě za živobytí Champlaina bylo vzato františkánům právo držeti misie v Americe a z Francie byli sem posláni kněží řádu jesuitského. Ti založili hned misijní stanice po celé části osazené Kanady a přičinili se co nejvíce, aby šířili křesťanskou víru stále dále na západ. Dovedli svým zvláštním chováním získati důvěru divochů a spůsobili mezi nimi mnoho dobrého. Zároveň mají veliké zásluhy o prozkoumání země a rozšíření panství vzdělaných Evropanů do dalekých západních krajů.

Jesuité pošinovali své misijní stanice pilně k západu; ani řeky, ani lesy, ani pouště jim nebránily v postupu jejich. Obešli brzo severní břeh jezera Ontario; seznámili se hnedle se všemi jezery velikými. R. 1668 založili misii St. Mary, první to evropskou osadu v Michigan. Mnozí z nich byli povražděni od divochů a ukrutnými mukami trápeni; jakmile však jeden padl v tomto boji vzdělavatelském, hnedle vyskytli se dva na jeho místě za něho.

Nejznámější z Jesuitů amerických a nejzáslužnější jsou zajisté dva a sice MARQUETTE (čti: *market*) a

Misionář Marquette pluje prvně po Mississippi.

Marquette Sailing Down the Mississippi.

"On the 17th of June (1673), they saw on their right the broad meadows, bounded in the distance by rugged hills, where now stands the town of Prairie du Chien. Before them, a wild and rapid current coursed athwart their way, by the foot of lofty heights wrapped thick in forests. They had found what they sought, and 'with a joy,' writes Marquette, 'which I cannot express,' they steered forth their canoes on the eddies of the Mississippi." —PARKMAN.

La Salle. Otec Marquette slyšel od Indiánů vypravovati o velikém toku na západě, jejž rudoši nazývali Mississippi, „otcem řek,“ i umínil si, že jej musí spatřiti. Pluli v lodičce z březové kůry po řece Wisconsin a 17. června 1673 spatřili po pravé straně širé pláně přecházející v dálce ve vysoké vrchy, kde teď stojí město Prairie du Chien. Před nimi valil se mocný a prudký proud při úpatí vysokých hor skrze husté lesy. Nalezli, co hledali a „*s radostí, již nemohu vyjádřiti,*“ píše Marquette, „*veslovali pilně s lodičkami svými do prostřed proudu velikého Mississippi.*“ Dopluli ponejprvé až k ústí řeky Arkansas. Při druhé výpravě zemřel na cestě a byl pochován při ústí řeky po něm jmenované, Marquette.

Druhý Jesuita, La Salle, založil nejprvé stanici obchodní u výtoku jezera Ontario a podnikal rozličné výpravy plné romantických událostí. Pak jsa žádostiv nalezti ústí Mississippi, plul r. 682 až do zálivu mexického. Zemi při ústí „otce řek“ nazval ku cti Ludvíka XIV., krále francouzského, Louisiánou.

Výsledky francouzské podnikavosti v století sedmnáctém byly značné. Prozkoumali veliká jezera, řeky Fox, Maumee, Wabash, Wiscon-in a Illinois, pak Mississippi. Procestovali kraje známé teď pod jmény států Louisiana, Arkansas, Mississippi, Iowa, Minnesota, Nebraska, Kansas a celé Kanady, kdežto Angličané měli v držení jen malé úzké pruhy při břehu mořském.

---

21. Holanďané založili Nový Amsterodám

Anglický plavec Henry Hudson (čti: *hadzn*), hledal dlouhou dobu cestu do Asie severně od Ameriky nadarmo. Nemaje od Angličanů k tomu pomoci, obrá-

til se k Holanďanům. Tento národ teprvé nedávno se byl vybavil z poddanosti španělské a jeho podnikaví kupci ihned posýlali své lodě na všecky strany, hledajíce namořní obchod; utvořili velikou společnost Východoindickou a stali se novověkými Foiniky.

Hudson obdržel od společnosti východoindické v Amsterodámu loď r. 1609 a nemoha při severní točně žádného štěstí nal zti, hledal ho jinde a veplul do krásného onoho přístavu, v němž byl první Verazani r. 1524, kterýž později stal se známým pod jmenem zálivu New Yorkského. Odtud plul po řece, po něm Hudson zvané, vzhůru a seznámil se tu s rudochy, s nimiž však nedobře nakládal, tak že tito byli rádi, když viděli jej zase odplouti po řece dolů.

Roku následujícího veplul do velikého zálivu severně od Kanady a zvaného též po něm záliv Hudsonův. Na základě tohoto objevení Hudsonova, jenž plul pod vlajkou holandskou, přisvojovalo si Holandsko právo na tyto objevené země a nazvalo je Nové Nizozemí, New Netherland.

Sotva byli se tu usadili Holanďané a vystavili ohražený obchodní dům na ostrově Manhattan při výtoku řeky, připlul Argall z Virginie a upíral jim právo k držení té země. Nestalo se jim však ničeho, leda že jich prapor nechal shoditi a nasaditi anglický.

Když se obchod holandský v Novém Nizozemí šířil, vystavěli Holanďané ještě více stanic obchodních, kdež scházeli se Indiáné a prodávali bělochům hojnost pěkných a na evropském trhu vzácných kožešin.

R. 1615 koupili si ostrov Manhattan, kde stojí teď New York, od kmene stejného jména za šedesát zlatých ($24). Zatím přešel majetek společnosti do ru-

kou nové společnosti, která se nazývala společností Západoindickou; tato hned na počátku své správy nechala vystavěti tu nové dvě pevnosti, a sice Fort Orange při řece Hudson a Fort Nassau při řece Delaware.

R. 1625 přišel do osady za ředitele její Petr Minuits (čti: *minic*), který přivezl s sebou první osadníky rolnické. Ti se usadili v severozápadním rohu Long Islandu (čti: *ajlendu*); Staten Island byl přikoupen od Indiánů. Na jižním konci ostrova Manhattan nechal Minuits vystavěti pevnůstku, jíž nazval Nový Amsterodám. Ředitel tento, jeho rádcové a šerif vykonávali veškeru vládu v osadě jmenem společnosti, oni mohli dělati a vykonávati zákony a zastávati též soudce pro všecky potřeby.

Společnost pak dovolovala těm, kdo nejméně padesát osob v nové osadě usadili, že si mohou vybrati a od Indiánů koupiti půdu, kteráž zůstane jim a jich dědicům pro vždy. Společnost si vyhradila veškerý obchod s kožešinami a zapověděla osadníkům vyrábění vlněných, lněných a bavlněných látek pod trestem vyhnanství a křivopřísežnictví. Taková pravidla zaváděli Španělé, Angličané i Holanďané naproti svým osadníkům za účelem tím, aby je zachovali pevněji odvislé od rodné země a aby je donutili, by vyměňovali své plodiny za plodiny své vlasti ve propěch této. Španělové zapovídali docela pěstovati a vyráběti v Americe všecko, co se dařilo ve Španělsku, jako víno, olej, mandle, hedvábí, sklo, látky, atd.

Druhým guvernérem Nového Nizozemí byl Walter van Twiller, dosazený r. 1633. Za jeho doby povstaly spory s Angličany, kteří rychle osazovali Novou Anglii a přivlastňovali si pobřeží řeky Connec-

t i c u t. Osadníci holandští byli odtud skoro vesměs vypuzeni.

Zatím dal si Van Twiller záležeti na rozšíření Nového Amsterodámu; zveličil pevnosť, stavěl mlýny a jiné budovy, pivovar a farmy, jež se zvaly „B o w e r y" (čti: *baury*), byl však velmi sobeckým, tak že hleděl si více užitku svého vlastního, nežli užitku společnosti a to jej připravilo o úřad jeho. R. 1638 byl sesazen a na jeho místo byl jmenován WILLIAM KIEFT (čti: *kýft*).

V ty doby usadili se při řece Delaware přistěhovalci š v é d š t í. Koupili tu od Indiánů kus země a vystavěli tu pevnůstku C h r i s t i n u, jíž pojmenovali ke cti své královny. V osadě spravovali se zákony švédskými a zaváděli tamní spůsoby; vláda jim dovolila pěstovati a vyráběti vše, co jen potřebovali; náboženství zavedli luteránské. Ve své svobodě prospívali a vedli úspěšný obchod, tak že se vzmohli dosti brzo a vystavěli níže při řece pevnost E l s e n b e r g.

Osady holandské však nepokračovaly zdárně a společnost západoindická v Holandu musela učiniti osadníkům větší ústupky a dáti jim větší svobody, aby jich větší počet tam přilákala. Slíbila tedy opatřiti každému přistěhovalci převoz z Evropy, pozemek, obydlí, dobytek, nářadí a vše potřebné, když za to bude dostávati od přistěhovalců těch nájemné roční. Zákaz vyrábění látek byl zrušen a v osadě bylo zavedeno náboženství reformované. Teď teprvé započala osada zkvétati a obyvatelstvo její se množilo silně. Na Long Islandu bylo od Indiánů odkoupeno hodně půdy a tu založena obec B r o o k l y n; východní však části ostrova toho drželi Angličané, kteříž postavili se pod správu osady anglické Connecticut.

Už měli Holanďané osadu založenu po třicet roků, a neměli ještě žádných nepříjemností s Indiány. Až r. 1641 konečně povstalo nepřátelství s kmenem Raritánů, kteří byli obviňováni, že kradli Holanďanům prasata. Ředitel Kieft vyslal na ně vojsko a to pobilo několik náčelníků. Indiáné se mstili a Kieft spojiv se s několika sousedními kmeny divochů, táhl s nimi na Raritány. I na jiných místech zavinili osadníci nedůvěru a mstu divochů a když jednou započala válka s jedním kmenem, zdálo se, že na všech stranách se to proti nim bouří. A tu Holanďané bez vší milosti vraždili bojovníky, ženy a děti divochů, a hubili jejich osady bezohledně. Války ty trvaly až do léta r. 1645, kde uzavřel se mír s Indiány.

Osadníci velmi bolestně nesli následky válek těchto divokých. Ze třiceti farem (boweries) zbylo jich už jen pět osazených. Lid skládal celou vinu toho na ředitele a prosadil po dlouhém naň stěžování jeho sesazení. Kieft odplul do vlasti a na cestě zahynul s třiceti jinými a s bohatým nákladem kožešin. Jeho nástupcem byl ustanoven Petr Stuyvesant (čti: *styvesant*), r. 1647, kterýž byl posledním a nejlepším ještě ředitelem osad holandských. On smluvil se s Connecticut v dobrotě o upravení hranic a na Nové Švédsko vytáhl s vojskem. Švédové se mu podrobili. Byl však, co se týká politiky, velice zpátečnickým a nemohl se smířiti s lidovládnými ústavy v Americe. Nedopřál také svým podřízeným ani za mák zbytečné svobody, jaké těšili se v sousedních už osadách. V holandské osadě bylo něco Angličanů, kteří žádali svobody ty a vykládali je Holanďanům. V osadě také byl nemalý počet Angličanů z jiných osad anglických sem přišlých a ti byvše zvyklí na svobodu větší, žá-

dali ji i zde. Mimo to ponoukali Holanďany k dobývání si svobod a vykládali jim, čeho jest k tomu třeba, aby byli spokojenými v politickém ohledu. A Holanďané byli učelivými.

Zatím se stalo že Vévoda z Yorku, bratr krále Karla II., odkoupil nároky některé na půdu v osadě holandské a nechav si je potvrditi od krále, přirazil r. 1664 s třemi loděmi k Novému Amsterodámu a žádal, aby se mu vzdal. Stuyvesant byl hotov do boje, ale když městská rada, majíc už zalíbení na svobodnější vládě anglické, nechtěla o válce ani slyšeti, alebrž pobizela ředitele, aby se vzdal, učinil tak a holandská osada stala se rokem tím osadou anglickou. Obdržela po svém majiteli jméno New York. Obec při pevnosti Orange založená byla nazvána Albany dle jednoho jména vévody z Yorku.

---

22. Pálenka, záhuba Indiánů.

Jakmile počali se Evropané usazovati v Americe na půdě, na které žili šťastně divocí Indiáné, počali tito hynouti. Hlad, nemoce a války časté pohubily nemírné počty nevzdělaných těch národů a spůsobily jim nesnáze převeliké. Největším a nejzhoubnějším, ač skrytě pracujícím, nepřítelem Indiánů byla pálenka, kterou Evropané přiváželi a za drahé peníze prodávali rudochům.

V Kanadě nejvíce se šířil mezi Indiány obchod s pálenkou. Před rokem 1662 přičinili se Jesuité s největším úsilím, aby učinili přítrž prodeji tomu, avšak v roku tom dával guvernér kanadský povolení k pro dávání pálenky rudochům a zákazy misionářů byly marné. Když se obrátili ku vládě královské, nepo-

JOHN SMITH.

POCAHONTAS.

STUYVESANT.

HUDSON.

PENN.

řídili nic. Neb obdrželi odpověď od jeho tajemníka, v níž tento dí: „*Tato zápověď jest bezpochyby dobrou zásadou, avšak jest to obchodu velmi záhubné, neboť Indiáné, kteří jsou vášnivými milovníky toho nápoje, když ho neobdrží od nás, nedonášejí nám žádných kožešin, alebrž zanesou to mezi Holanďany, kteří je pálenkou zásobí. To jest zároveň velmi v cestě náboženství, neb nechávajíce lichotiti své chuti, Indiáné nechávají se od nich také vyučovati v náboženství a tak ssajou do sebe kacířství.*"

Jesuité vzdor všemu tomu neustávali prositi vládu za zákaz na pálenku. R. 1716 poslal kněz Lafitau žádost ku kanadskému sněmu o zrušení obchodu s pálenkou mezi Indiány. Líčí v žádosti té truchlé účinky toho nápoje na divochy a praví: „*Když se ti lidé opiji, stanou se tak zuřivými, že polámou a zničí vše, co náleží k jich domácnosti. Řvou a křičí strašně a vycházejí jako pomatení ven, aby vyhledali si své nepřátele a vráželi do nich své nože. Jejich příbuzní a přátelé nejsou v tu dobu u nich bezpeční pro jejich zuřivosť. Několik jejich kmenů bylo pálenkou úplně vyhubeno, zvláště národ Algonquinů.*"

Na žádost tuto neměla vláda jiné odpovědi, nežli toto: „*Všichni shodují se o neslušnosti prodávání pálenky, avšak ono jest toho zároveň zapotřebí.*" Sama vláda tedy uznala, že jest to něco zlého a přece dávala dovolení, aby se to prodávalo nepříčetným lidem, jací jsou rudí muži.

---

23. Puritánští poutníci z Plymouth.

V témž roce, kdy byl ve Virginii založen Jamestown, vyslala společnost Plymouthská, z Londýna loď jednu do Ameriky, aby tu založila osadu na

půdě, která jí byla králem Jakubem svěřena. Vystěhovalci ti však navrátili se příliš brzo zpět, nebo jim tu bylo zima a nic je v nové zemi nepoutalo. R. 1614 byl poslán kapitán John Smith na prozkoumání země té a zhotoviv mapu pobřeží, vrátil se. Smith nazval kraj společnosti přiřčený „Novou Anglií" a společnost obdržela r. 1620 patent na osazení její. Nová Anglie byla vyměřena od 40. ku 43. stupni severní šířky a táhla se na západ až k neznámým krajům Tichého oceánu. Nežli však mohla společnost vypraviti do Nové Anglie osadníky nějaké, stalo se, že tito přišli sami bez její přičinění.

Asi po padesáte let byla již v Anglii známa zvláštní náboženská sekta pod jmenem Puritánů. Byli to lidé nábožni, kteří považovali obřady a vyznání anglikánské církve za nedokonalé a založili si svou vlastní církev. Říkali jim arci odpadlíci a nesrovnalí (dissenters, nonconformists), než to by je bylo nevyhánělo z vlasti, kdyby nebyli též pronásledováni bývali pro své vyznání. Aby sebe a své dítky zachránili před pronásledováním, utekli se nejprvé do Holandska a slyševše o Americe, zatoužili po ní, by si tu založili nový domov, kde by jim nikdo nepřekážel v jich bohoslužbě a ve zvycích.

Po bouřlivé a dlouhé cestě přibyly v prosinci r. 1620, v památný to rok bitvy Bělohorské v Čechách, sto a dvě osoby na lodi Mayflower (čti: *mejflaur*) do přístavu u předhoří Cod. Na lodi ještě jsouce učinili mezi sebou smlouvu a závazek, že založí si společnou vládu a učiní si spravedlivé zákony, jimž budou všichni věrně podrobeni. Pak dne 22. prosince přistáli v pěkném zálivu, kde založili obec, již nazvali

dlé města Plymouth, z něhož vypluli, Nový Plymouth.

Byly to smutné vánoce, ty první, které tu zažili. Avšak jsouce pevně ustanoveni, že domovy si založí, nebáli se protivenství a vzdor tomu, že zkusili velice, nezatoužili po domovu, kde na ně čekalo jen pronásled vání, chtěli-li zůstati svému přesvědčení věrnými.

První tu zimu zkusili mnoho nemocí, zimy a nedostatku. Za tři měsíce zemřelo jich asi polovic. Na štěstí byli jim Indiáné přátelskými a donášeli jim potřebných potravin, pokud mohli stačiti. Uzavřeli s nimi také smlouvu, že chtějí je chrániti a v přátelství s nimi žíti. Tato smlouva byla záštitou jejich po čtyřicet roků.

Pokroky osady této byly velmi zdlouhavé. První sklizeň byla špatná a nedostatek jejich byl značný. Následující zimu přivezla jim jedna loď listinu práv od rady v Plymouth, čímž jejich osada nabyla právní platnosti. Po čtyrech letech čítala osada jen jedno sto a osmdesátčtyry osoby. Když se přesvědčili, že práce společná neprospívá, jako i v Jamestownu, rozdělili pozemky mezi jednotlivé osadníky, aby pracoval každý pro sebe; hnedle počal se vzmáhati blahobyt. Až za deset roků teprvé obdrželi pozemky své od společnosti Nové Anglie pojištěné. Volili si zatím svého guvernéra a řídili se dlé vlastních zákonů v nejlepším pořádku.

---

24. Osada Massachusetts Bay.

Na půdě zabrané osadou New Plymouth povstala r. 1628 nová osada, která brzo přerostla původní puritánskou. Byla to osada Massachusetts Bay (čti: *mesečusec bej*). První osadníky sem přivedl John

Endicott a ti se usadili tam, kde jest nynější město Salem.

V roku 1630 připlulo sedmnáct lodí z Anglie s přistěhovalci a koni, dobytkem a jinými zásobami a četné rodiny, nejvíce puritánské, hrnuly se sem, tak že brzo bylo založeno více městeček, jako Charlestown, Dorchester, Lynn, Watertown a Boston.

Osadníci zdejší dali si na tom záležeti, aby docílili co možno největší svobodu a samosprávu, a každou svobodu jednou pojištěnou chránili velmi bedlivě před utlačovateli, které jim někdy vláda anglická chtěla vnucovati.

Puritáné přišli do Ameriky co uprchlíci, kteří vzdálili se z vlasti před pronásledovateli svými stíhajícími je k vůli jich náboženství. Přišli sem, aby se tu těšili svobodě svědomí a aby nikdo jim nemohl poroučeti, jak mají svému bohu sloužiti. Proto s podivením čteme, co nám dějiny zaznamenaly, že totíž titíž Puritáné zdráhali se popřáti jiným téže výhody, které zde byli nalezli. Každý, kdo se v jejich osadě usadil, musel býti Puritánem, a musel na jejich bohoslužbě podílu bráti, ať s tím souhlasil, nebo ne. Oni nikomu netrpěli, aby byl jiného smýšlení, nežli oni ; nikdo nesměl v osadě hlasovati, nebyl-li pořádným členem církve.

Avšak i to mělo jednou vzíti svého konce. Roger Williams, mladý a výmluvný kazatel, počal učiti, že by se mělo ponechávati právo svobodného smýšlení i jiným, nejen jim samým. Chtěl, aby bylo uznáno, že každý člověk má o náboženství smýšleti, jak chce, a že má býti za to zodpovědným jen svému vlastnímu svědomí, a nikoli úřadům. Za toto smělé učení byl

osadou odsouzen do vyhnanství r. 1635. Nenechal se však vyvézti, ale uprchl u prostřed zimy a jsa vyloučen ze středu svých křesťanských bratří, nalezl útulku mezi Indiány.

V témž roce vzbudila značný nepokoj v tiché jinak osadě Anna Hutchinson (čti: *hačinsn*), která se vydávala za prorokyni, jíž bůh sdělil zvláštní zjevení a počala lidu kázati. Přísní Puritáné a jich kněží velice se rozhorlili na ni, že se míchá do povolání jí prý nenáležejícího, a když neustávala kázati, poslali ji též do vyhnanství.

---

25. New Hampshire a Maine.

Osady New Hampshire (čti: *nju hempšr*) a Maine (čti: *mejn*) jsou svými dějinami blízko spojeny s osadou Massachusetts. Nejhorlivější člen společnosti plymouthské v Anglii, Ferdinand Gorges (čti: *gordžes*) a jiný člen John Mason, obdrželi od rady Nové Anglie r. 1621 v dar část území mezi řekami Kennebec, Merrimac a Sv. Vavřinec. Tito dva majitelé slibovali si veliké úspěchy od založení osady na půdě své a poslali sem osadníky r. 1623, kteří založili místa Dover a Portsmouth. Ovoce jich nákladu však měl užívati někdo jiný po nich.

Jejich patent později byl zrušen a tu pojistil si Mason území ležící západně od řeky Piscotaka, jež nazval New Hampshire. Gorges pojistil si území ležící východně od nadřečené řeky a nazval je zase Maine. Jméno to povstalo bezpochyby z toho, že území to naproti ostrovům podél břehu ležícím nazýváno bylo „hlavní zemí" (main land). New Hampshire obdrželo jméno své od hrabství Hampshire v Anglii, kde byl domov Masonův.

Avšak osada Massachusetts hlásila se k území tomuto a aby si je pojistila, zaplatila dědicům Gorgesovým šest tisíc dolarů náhrady za postoupení; Maine zůstalo pak při Massachusetts až do r. 1820.

Slabá osada New Hampshire nezůstala také dlouho sama, ale přidala se skoro dobrovolně k Massachusetts. Po třikráte byly osady tyto buď dobrovolně aneb z vůle královské spojeny v jednu a pak zase rozděleny, až konečně r. 1741 stala se osada New Hampshire provincií královskou a zůstala tak až do revoluce.

---

26. Roger Williams, zakladatel Rhode Islandu.

Jméno osady Rhode Island (čti: *ród ajlend)* pochází z dob, kdy Holanďané spatřili v zálivu ostrov rudé barvy a nazývali jej Ród neb Red Island. Od toho pochází jméno ostrova i státu.

R. 1631 přibyl do Bostonu mladý kazatel v Anglii pronásledovaný, Roger Williams, a nalezl tu na krátký čas útulku před pronásledováním pro náboženství. Náležel k sektě Puritánů. Brzo ale i zde mu byl život obtěžován pro jeho přesvědčení; učiltě, že svědomí nemá nikdy býti úřadně nuceno k víře a že úřad světský hrubě bloudí, stavě se za překážku duševní svobodě. Na základě toho dále učil, že se nemají vybírati nucené desátky ve prospěch církve i od těch, kteří v ni nevěří a že nemá býti nikdo trestán za to, že nenavštěvuje chrám neb že nesmýšlí stejně s většinou obce. Puritáné ale dali si velice záležeti na takovýchto podrobných a přísných ustanoveních a proto byl jim Williams solí v očích.

Ačkoli byl Williams po dvouletém svém působení a kázání ve své obci velice oblíben, nicméně usne-

šeno přece vrchním úřadem poslati jej do vyhnanství. Raději však, nežli by se byl sřekl zásad, které uznával za souhlasící s pravdou, rozhodl se, že jest hotov nechat se spoutati a do vyhnanství zavesti.

U prostřed zimy počátkem r. 1636 odcestoval Williams se Salem a obrátiv kroků svých jižně na poušť divokou, bloudil po čtrnácte týdnů samoten v bouřích, sněhách a všech nepohodách, až Indiáné ujavše se ho mezi sebou ho nechali. V chýžích náčelníků Massasoit a Kanonikus nalezl bratrského přijetí, jehož mu odepřeli jeho vlastní rodáci. Náčelník Massasoit daroval mu nějaký pozemek k osazení se; Williams ale zvěděv, že by mohl míti k vůli tomu nějaké opletání s osadou plymouthskou, půdu tu si vlastnící, táhl raději severně a založil tu Providence (prozřetelnost) na památku osudu svého. Od náčelníka Kanonika obdržel upsání pozemků těch.

Půdu, darovanou mu přátelstvím Indiánů daroval zase po částech chudým osadníkům a dokázal, že ani dosti málo není sobeckým. Pronásledovaní pro náboženství uprchlíci ze všech končin přicházejíce sem ocítili se tu domovem. Williams rozdělil se bratrsky se všemi o pozemky, jež měl, podržev si jen dvě pole, která byl vlastní rukou vzdělával. Založil tu takto hezkou osadu a dal obyvatelům více práv a svobod, nežli byla učinila kterákoli správa osadní. A ač byl krutě stíhán od svých puritánských souvěrců a zkusil mnoho zla k vůli nim, přece se nemstil na nich, ba odměnil se jim za zlé dobrým.

Neboť sotva dvě léta uplynula, přišlo několik Puritánů z Bostonu a odjinud, aby založili svou vlastní osadu, kde by nebyli tak příkře držáni, jako se to dělo v Massachusetts. Williams dopomohl jim ku zakou-

pení ostrova R h o d e. Zde osadníci noví zavázali se, že nechají většinu vlásti pouze v záležitostech občanských, v přesvědčení a smýšlení náboženském však že nedají se mýliti státními úřady. Láska a snášenlivost byly hlavními jich pravidly a dobročinnost ke všem zákonem.

Když se pak chtěli osadníci ti přidati ku spolku Nové Anglie, nebyli připuštěni proto, že neměli žádné prý listiny práv od vlády anglické Vydal se tedy Williams na cestu do Anglie a dobyl od vlády listiny potřebné, dlé níž byly spojeny obě osady Providence a Rhode Island v jednu pod jmenem R h o d e I s l a n d r. 1647. Po jeho návratu sešli se obyvatelé veškeří a sestavili si zákonník dlé svých zásad svobodomyslných.

Toto bylo první zákonodárné usnešení a prohlášení svobody svědomí, které kdy bylo učíněno v Evropě neb v Americe.

---

27. Osady Connecticut a New Haven.

Jméno Connecticut obdržela osada od řeky krajem tekoucí, již nazývali Indiáné „D l o u h o u ř e k o u," Connecticut. Území to si vyžádali r. 1632 lordové Say-and-Seal (čti: *sejendsíl*) a Brooke (čti: *brůk*) od rady Nové Anglie pro osadu. Nežli však angličtí majitelé se tu osadili, vystavěli tu Holanďané městečko H a r t f o r d a počali tu vésti obchod s Indiány. R. 1633 tu vystavěli osadníci z osady Plymouth městečko W i n d s o r (čti: *vinzr*) a mnozí osadníci z Bostonu osadili se tu k vůli krásným lučinám zdejším. R. 1635 Winthrop, syn guvernéra osady Massachusetts, vystavěl při ústí řeky pevnůstku S a y b r o o k (čti: *sejbruk*), a tak zatarasil cestu Holanďanům.

Rok na to založily se ještě dvě silné osady, Wetherfield a Springfield, tak že bylo spojených osad těchto už dosti k zabezpečení pokoje a prospěchu.

V dobách náboženských hádek v Bostonu přibylo tam několik kupců z Anglie pod vedením Teofila Eatona (čti: *ítena*) a kazatele svobodomyslného Davenporta. Těm se nelíbilo v obci tak nesnášenlivé a táhnouce dále, koupili za deset kabátů od Indiánů kus území, deset mil při třinácti, a založili r. 1638 město přístavní New Haven (čti: *njů hevn*), což znamená nový přístav.

První politickou schůzi odbývali v jedné stodole a zvolili z výboru dvanácti osob sedm „*pilířů*" pro „*dům moudrosti*," jak zvali sněm svůj. Právo hlasovací povolili jen členům kostelním; písmo bylo přijato za zákon země a poněvadž v něm nebylo nic o porotě, nebyla tato do soudnictví přijata. Eaton byl zvolen prvním guvernérem, a byl pak po dvacet roků po sobě vždy zvolen.

Zdar osad v Connecticut byl značně ohrožen válkou indiánskou r. 1637. Kmen Pequodů (čti: *pikvodů*) dopustil se některých zločinů naproti Angličanům a ti neváhali s krutou pomstou. Za jeden život vzali jich deset. To přivedlo Pequody k vzbouření se povšechnému a započali válku s bělochy tím, že jich třicet najednou zavraždili. Osadníci teď zvedše se co jeden muž, vytáhli do boje. Kapitán Mason udeřil na jejich pevnůstku u řeky Mystic ráno 4. června, nalezna je nepřipravené a zapálil chatrče jejich a během jediného dne zničil celý kmen, čítající přes šest set osob. Jen sedm jich uteklo a sedm jich bylo zajato; ostatní všichni padli smrti za oběť.

Osadníci dovolávali se písma k ospravedlnění války té, volajíce: „*Ejhle, tak zalíbilo se Hospodinu potříti naše nepřátele a dáti nám jejich zemi za dědictví.*"

Osada Connecticut, obsahující Hartford, Wetherfield a Windsor přijala psanou ústavu, v níž dala právo hlasovací každému svobodnému občanu. Toto byla první psaná ústava, kterou si byl lid sám sdělal. Osada Saybrook připojila se pak k této, a tak byly tu jen dvě, Connecticut a New Haven.

Tyto dvě osady byly sloučeny v jednu královskou listinou práv danou r. 1663 a pojišťující celé osadě všecka práva, která si byla osada Connecticut pořídila. Listina ta jest velice vzácnou, neboť dává téměř plnou svobodu lidu a byla to ta nejvolnější, jakou který král lidu dal. Listina ta má dějiny zajímavé. Po pětadvaceti letech přitáhl guvernér Andros z Bostonu a vedrav se do sněmovny v Hartfordu, žádal, by mu byla vydána. Nastalo dlouhé rokování; lid se shlukl okolo listiny té, aby naposledy ještě jednou pohledl na ty svobody jemu zaručené, nežli se s nimi rozloučí. Tu pojednou zhasla všechna světla ve sněmovně, a nežli byla rozžata, nebyla listina více k nalezení. William Wadsworth skryl ji tajně do dutého dubu, který podnes jest znám pod jmenem „Charter oak" (čti: *čártr ók*). Když byl později guvernér Andros v Bostonu sesazen, přišel „charter" zase na světlo a v platnost.

---

28. Spojené osady Nové Anglie.

Za doby války s Pequody čítala Nová Anglie asi dvacet tisíc obyvatelů. Neměla ještě žádného ústavu pro vyšší vzdělání, a proto usnesl se vrchní sněm r.

1637 o založení obecné školy v Cambridge (čti; *khembrič*). Předsedou školy té stal se učený Henry Dunster Rok na to odkázal škole té John Harvard značný obnos peněžitý a svou velikou knihovnu, načež ústav ten přijal k jeho památce jméno Harvard College. Brzo na to byl do Ameriky přivežen první tiskařský lis z Anglie.

Zároveň započali osadníci vyráběti rozličné plátěné, bavlněné a vlněné látky, tak že nezávisely více osady na zásobách z Anglie dovážených. Též stavělo se mnoho lodí a vedl se pomocí jich dobrý obchod s jinými americkými osadami i s Anglií. To zlo bylo při tom, že lodě ty vyvážejíce z Ameriky zboží rozličného druhu, zajely vždy do Afriky a přivážely odtamtud černochy za otroky, které však ponejvíce prodávali na ostrovech Západní Indie, any jich osady severní neměly tolik zapotřebí. Fenèz kovových bylo tehdy velmi po sporu; na místo nich užívalo se bobřích koží, střelných kulí a mušlí. Jedna kule platila za farthing (půl centu) a mušle byly dvojí: bílé a červené. Šest bílých neb tři barvené platily jeden penny (dva centy)

Dne 19. května, 1643, založili si osadníci spolek, kterýž nazvali Spojené osady Nové Anglie (United Colonies of New England), v němž sestoupily se osady Massachusetts, Plymouth, Connecticut a New Haven. Hlavní účel spojení toho byl vzájemné chránění se proti vpádům Holanďanů a Francouzů, zvláště pak proti přepadení Indiánů. Pozorovali totiž osadníci, že Indiáné připravují se k veliké povšechné válce proti bělochům v brzké době.

Smlouva mezi nimi učiněná a zákonitě přijatá prohlašovala, že všichni obyvatelé spojených osad přišli

do těchto krajin amerických za tím společným účelem, aby povznesli křesťanské náboženství a užívali svobody svědomí v míru a v pokoji. Bylo ustanoveno, že každá provincie má zůstati oddělenou a zvláštní obcí s neodvislým soudnictvím ve svých hranicích; že každé válce útočné i obranné každý člen spolku pošle svůj podíl mužstva, peněz a zásob poměrně dlé počtu obyvatelstva svého; že každoročně má býti svolána rada skládající se ze dvou komisařů z každé osady a ta že bude míti rozhodování nad všemi záležitostmi společnými a každé její usnešení že bude závazné pro spolčené osady všechny.

Obyvatelé osad Maine a Rhode Island, ač žádali za nějaký čas, by byli do spolku toho přijati, byli odmrštěni, poněvadž prý mají své zvláštní spůsoby náboženské i občanské. Zbaveni tedy výhod žádoucího spojení museli osadníci tito zabezpečiti si pokoj a mír smířením se s Indiány, což vedlo *též* k *dobrému úspěchu*.

---

29. Náboženské pronásledování Kvakerův.

Osada Massachusetts měla velmi nesnášenlivé zákony, které spůsobily tisícům jednotlivých osob zármutku a pronásledování nevinné. Zákony ty byly vydány tiskem ponejprvé r. 1650. Obsahovaly dlouhý seznam zásad náboženských, které byly považovány za kacířské a na něž byla ustanovena pokuta nejmenší vyhnanství a někdy i trest smrti. Jesuitům bylo zapovězeno v osadě se usazovati; který byv vypuzen byl by se vrátil, podlehl smrti.

Nejkrutšího pronásledování zažili tak zvaní Kvakerové, sekta to křesťanská, která se nazývala mezi sebou „P ř á t e l é." R. 1656 připluly do Bostonu Ma-

ry Fisher a Ann Austin od sekty Přátel. Komisaři města už byli o příchodu jejich z předu zpraveni a považovali je za nástroje k rozšiřování království satanáše. Jejich zavazadla byla hned zabavena, zotevírána, jejich knihy zabrány a katem na tržišti spáleny; ženy samy byly uvězněny a jejich osoby prohlíženy, zdali mají nějaké známky čarodějství. Po pětitýdním vězení byly zaveženy pryč.

Brzo přišlo jiných osm Přátel. I ti byli uvězněni na jedenácte týdnů a kapitán, který je přivezl s sebou též, dokud se neuvolil, že je zaveze zase zpět do Anglie. A hned byl také ujednán nový zákon, že kdo by přivezl do země Kvakera, musí platit sto liber pokuty a musí jej zase zavezti zpět. Kvaker pak že bude veřejně mrskán a vězněn, dokud jej nezavezou. Kdo by chtěl hájiti smýšlení Kvakerů, byl též trestu podroben.

Z Anglie přijela vdova jedna, k sektě Přátel náležející, aby v Massachusetts vymáhala nějaké dluhy; i byla uvězněna na tři měsíce a pak poslána domů, aniž by byla mohla záležitost svou a svých osiřalých dítek vyříditi. Několik občanů se nad tím urazilo a nechtěli jíti v neděli do shromáždění kostelního, nýbrž odbývali společně doma pobožnost svou. Za to, ač nebyli Kvakery, veřejně byli bičováni a část majetku jejich domácího bylo jim zabráno a prodáno, aby se tím kryla pokuta jim určená.

A když se stávalo, že Kvakerové po vyhnání a bičování ještě někdy se vraceli, byly ustanoveny ještě větší a ukrutnější tresty na ty, kdo se po druhé do osady vrátí. Uši se jim uřezávaly a jazyk propichoval žhavým železem. Ano některým krvežiznivým kněžím protestantským bylo i to málo, a žádali na úřa-

dech, aby tací lidé byli trestáni na životu. Jejich žádosti bylo vyhověno a z pětadvaceti soudců třináct jich odhlasovalo, že každý kacíř má býti bez poroty odsouzen k smrti. K takovým ukrutnostem a nespravedlivostem dali se svésti vášní svou kazatelé křesťanské víry, kteráž kázati má lásku ku všem, i k nepřátelům.

Syn a dcera Southwickovic, jichž rodiče byli pronásledováni proto, že nechtěli choditi do kostela s lidmi tak nelidskými a ukrutnými, nešli do kostela též a byli za to zatčeni, mrskáni a vězněni. Nemajíce však majetku, aby zaplatili pokutu uloženou, byli na rozkaz soudu určeni k prodání za otroky. Ač byly úřadníci a kněží tak ukrutní, nenalezl se přede žádný kapitán lodě, který by se byl k nelidskému zavezení dal koupiti.

Krásně a dojemně pěje o této udalosti básník Whittier v baládě: „Cassandra Southwick" an dí:

„Celou loď mi stříbrem zplňte, — španělskými zlaťáky,
ode dna až po palubu, pokud stačí lapáky,
při sám živý bůh, můj tvůrce! — raděj tamto v zálivu
ztopím loď i se vším, co v ní, než bych zavez' tu děvu."

„„Pravě díš, ty hodný muži; hanba krutým zákonům!"
volal lid, reptaje hlasně proti zbožným katanům.
„Či jak pastýři v Tekoa, z dob těch starozákonních,
máme vidět spravedlivé prodat za hrsť stříbrných?""

Musíme se ještě zmíniti o trestu smrti, který byl vykonáván skutečně na některých členech sekty Kvakerů, kteří za své přesvědčení a za čistou víru, jak se domýšleli, raději smrt podstoupili, nežli aby byli odřekli se neb zapřeli. Byli to především: Marmaduke Stevenson, rolník z Yorkshire, William Robinson, kupec z Londýna, a Mary Dyer, vdova po účetníku osady Providence.

Tito byli uvězněni na žalobu, že jsou Kvakery a byli pak vyhnáni z osady. Když se však přece zpět vrátili, vyřkl guvernér Endicott nad nimi ortel smrti. Jediná Mary Dyer obdržela milosť už na popravišti stojíc. Robinson zemřel volaje: „*Trpím pro Krista, jemuž žiji a jemuž umírám.*" Stevenson volal s popraviště ku shromáždění: „*Věziž každý dnes, že umíráme ne pro zločiny, ale pro svědomí.*" Mary Dyerová však vrátila se zase za rok a byla skutečně též popravena na šibenici. Volala před smrtí: „*Přišla jsem konati vůli otce nebeského a v poslušnosti k němu vytrvám i k smrti.*"

Brzo na to byli popraveni William Leddra a jiní. Poslední byl Wenlock Christison, jenž už byl k smrti odsouzen, ale tak hrdinsky mluvil před svými soudci, že se tito obávali popraviti jej. Co zatím úpěl v žaláři, přišel zákaz z Anglie od krále, že nesmějí nikoho popravovati pro takové příčiny, ale že mají obžalované posýlati do Anglie k soudu. Tak se též dělo na dále.

Nicméně zbylo ještě na sta krutých a nelidských spůsobů, nimiž zuřiví pobožnůstkáři trýznili své obětě, které za kacíře neb církvi neposlušné prohlašovali. Nejobyčejněji byly osoby takové přivázány na veřejném náměstí k dělu neb kůlu a svlečeny do naha, kdež byly mrskány až do krve a pak uvězněny. V Dover jisté tři ženy Kvakerky byly přivázány za vůz, byly smejkány takto skrze jedenácte měst, v každém byvše svlečeny a na nahá záda mrskány. Cesta ta byla osmdesát mil dlouhá a bylo to u prostřed zimy.

Nejkrutějšími vykonavateli nelidských těchto zákonů byli guvernér Endicott, generál Adderton a kněz Norton. Všichni tito ukrutníci vzali špatný konec.

30. Lord Baltimore zakládá Maryland.

Když se vzmohla v Anglii víra protestantská a stala se státním vyznáním, počala vláda pronásledovati všecky jiné sekty. Proto vystěhovali se puritáné, doma stíhaní, do Ameriky, aby tu pro své náboženství nalezli volnost a svobodu. Sami arci nepřáli svobody té jiným, kteří náhodou mezi ně se dostali, o čemž nás poučila předešlá kapitola.

Více nežli které jiné vyznání bylo v Anglii pronásledované vyznání katolické, a to nejen od vládní církve, ale i od jiných. Téhož osudu se mu dostávalo v některých osadách amerických. Proto počali někteří katolíci přemýšleti na založení zvláštní osady pro katolíky vyhražené a úplnou svobodu vyznání jim zabezpečující.

Jiří Calvert, později Lord Baltimore zván, snažil se nalezti pro přátele své útulku, kde by byli prosti pronásledování pro víru. Odebral se do Ameriky a zkoušel založiti osadu na Newfoundlandu r. 1624. Pro tuhé však zimy nelíbilo se tu osadníkům. Zajel si tedy Calvert níže k jihu a hledal místa ve Virginii; přesvědčiv se však, že by zde co katolík neměl příjemného pobytí, navrátil se do Anglie a vydobyl od krále Karla I. úděl země severně od řeky Potomak, jemuž ke cti královny Jindrišky Marie dal jméno Maryland. Zatím zemřel a syn jeho Cecil Maryland ujal se provedení jeho myšlénky r. 1632.

Lord Baltimore obdržel země ty pro sebe a své dědice s mocí sdělati všecky potřebné zákony souhlasící se zdravým rozumem a neprotivící se zákonům Anglie, podrobené však úradě, souhlasu a schválení svobodných občanů země té. Toto bylo moudré ustanovení uznávající už práva ovládaných, kteráž v pří-

padu Virginie a Nové Anglie neměla ještě u dvora anglického žádné platnosti. Církevní zákon anglický měl arci býti i zde svrchovaným, byl však pány z Baltimore tak upraven, aby se hodil pro katolické vyznání.

První osada v Marylandu byla založena LEONARDEM CALVERTEM, bratrem Cecila, který připluv ve dvou lodích, „Archa" a „Holubice," s jara r. 1634, přistál na severním břehu řeky Potomaku v indiánské vesnici, již nazval St. Mary. Indiáné dovolili bělochům zůstati s nimi a vzdělávati půdu. Hned první rok obdrželi přistěhovalci hojnou zásobu kukuřice a odvezli ji na lodi do Massachusetts, aby za ni vyměnili ryby a jiné potřeby.

První nesnáze měli noví osadníci s WILLIAMEM CLAYBORNEM, tajemníkem rady ve Virginii, který vyměřoval dříve v Maryland a postavil tu dvě stanice k obchodu s Indiány. Ten popíral právo Calvertův k osazení se tu a spůsobil značnou bouři, kteráž se neskončila bez prolití krve. Konec všeho byl, že Clayborn byl zahnán a Calvert opanoval.

Ku přivábení přistěhovalců slíbili majitelé osady, že dají statek o tisíci akrech každému, kdo přiveze pět osadníků. Ženatý osadník obdržel sto akrů pro sebe, sto pro ženu a padesát pro každé své dítě, z čehož měl platiti jen několik šilingů nájmu ročně.

Podlé listiny práv byli voleni zástupci, kteří utvořili sněmovnu občanskou, sestavili ústavu a usnesli se o zákonech. Sice Lord Baltimore poslal jim seznam zákonů, které přál si, aby byly v osadě za platné uznány, avšak osadníci je nepřijali, poněvadž nechtěli mu přivoliti, aby měl nějakého vlivu na zákonodárství jejich. R. 1649 byl přijat zákon toleranční, kterým

byla všem křesťanům bez rozdílu vyznání zabezpečena svoboda svědomí. Tak se stal Maryland, jako Rhode Island, útočištěm všech pro víru pronásledovaných křesťanů. Jen Kvakerové nebyli snášeni, poněvadž zdráhali se skládati přísahy a nositi zbraň v případu války.

Největší pozornosti věnováno pěstování tabáku v Marylandu i ve Virginii, čímž se stalo, že cena jeho značně opadla a jiné potřeby životní byly zanedbávány i muselo se zakročiti mocí zákonitou ve věci té. Nejprvé bylo nařízeno, že každý, kdo chce pěstovati tabák, musí zaseti nejméně dva akry kukuřicí; když však cena takáku ještě klesala, nařídilo zákonodárství osady Virginia r. 1639, že se musí polovina tabákové sklizně spáliti, aby cena vystoupila. To se stalo a následující dva roky bylo ho méně pěstováno v obou osadách.

Tabák byl v pravém smyslu slova penězi v Marylandu i ve Virginii v dobách těch a zákon musel toho dbáti, aby měna ta nebyla příliš v hodnotě své snížena. Tabákem byli vypláceni lékaři, právníci, kazatelové a řemeslníci; za tabák, jak jsme na jiném místě poznamenali, kupovali si osadníci ženy své; přestupitelé zákonů a pořádku platili své pokuty soudcům tabákem.

Když v Anglii byl popraven král Karel I., a když Cromwell byl vladařem, ustanovil parlament komisary za vládce v osadě. Při tom se stalo, že Protestanté domohli se většiny ve sněmu a zbavili Katolíky v Marylandu, jich vlastní osadě, práv občanských, ba usnesli se o zákonu, kterýž zbavoval všecky Katolíky vůbec ochrany zákona. Z toho povstala krvavá válka občanská mezi Katolíky a Protestanty. Po smrti Crom-

wella obdržel Lord Baltimore zase svá práva na osadu a opět zavedeny byly zákony toleranční. R. 1691 byl Lord Baltimore znovu zbaven svých práv a osada stala se provincií královskou. Zavedla se tu církev anglikánská a Katolíci byli zbaveni svých výhod. Až r. 1715 čtvrtý Lord Baltimore dobyl si práva svých předků a snášenlivost byla zavedena. Pod jeho správou zůstala osada Maryland až do revoluce.

---

31. Čarodějství v Massachusetts.

Z pamětihodných udalostí z první doby dějin Massachusetts jest nejzajímavější přelud ohledně čarodějství. Nejbujněji kvetl přelud tento v obci Salem, ač i v jiných obcích nebyli ho prázdni. Se stanoviska dějinného nemůžeme vyčítati chybu tuto Nové Anglii výhradně, vědouce, že přelud ten a pověra o čarodějství byly rozšířeny i v nejosvícenějších zemích světa starého a nalezaly víry u nejučenějších mužů a úředníků.

Už r. 1645 povstalo první podezření čarodějství ve Springfield při řece Connecticut. Několik osob bylo považováno za ďáblem posedlé; mezi tèmi bylv to i dvě dítky kazatele. Velikou práci dali si soudcové, by to těm osobám dokázali, avšak marně. První poprava domnělé čarodějnice udála se v Charlestownu r. 1648; jméno trpitelky bylo Marketa Jones. Nemáme úplný spis o tom, co jí bylo za vinu přičítáno a jak se obžaloba dokázala. Guvernér Winthrop sděluje nám ve svých zápiskách, že bylo jí dokázáno, že má takovou ďábelskou moc, že každý, jehož se dotkne ve zlém úmyslu, ať muž, žena neb dí ě, ihned bývá zachvácen hluchotou, němotou, vrhnutím a jinými krutými bolestmi a nemocemi.

Žena ta nebohá, jak se zdá, byla léčitelkou v malém oboru; a jeden důkaz jejího čarodějství byl také ten, že ač užívala velmi málo léků, přece často lidi uzdravovala. Její manžel, zdá se, měl podílu na její čarodějné moci. Brzo po jejím popravení snažil se totíž opatřiti si přeplav na ostrovy Barbadoské, avšak kapitán lodě zdráhal se přijmouti manžela čarodějky, obávaje se nějakého neštěstí. A když se stala lodi té nehoda cestou, bylo to přičítáno muži tomu, že loď očaroval. Jones byl polapen a do vězení zavřen; neví se, zdali byl popraven.

V tutéž dobu asi byla jedna žena popravena v Cambridge a jiná opět v Dorchesteru; obě byly obžalovány z čarodějství. Nenacházíme však podrobnější zprávy o jich přelíčení a soudu, a nevíme, jak se jim takový nesmysl mohl dokázati.

R. 1655 udál se zajímavý případ domnělého čarodějství v Bostonu. Oběť jeho byla paní Anna Hibbins. Její asi před rokem zemřelý manžel byl všeobecně známým úřadníkem a obchodníkem. Ten nedlouho před svou smrtí ztratil velikou sumu peněz, což si jeho manželka vzala tak do hlavy, že jevila na sobě známky pomatené mysli. Její podivínské chování vykládali si kazatelové za posedlosť zlým duchem; i vyloučili ji z církve. To ji ještě více znepokojilo a pomátlo, až konečně byla udána za čarodějnici k soudu a uvězněna. Porota ji shledala býti vinnou, soudcové však nechtěli potvrditi nález poroty. Lid pověrou svedený nechtěl se nechat připraviti o kořisť svou a žádal její smrť. Záležitosť byla přenešena k vrchnímu soudu, jenž uznav ji vinnou, dal ji utratiti r. 1656.

Po několika letech vyjádřil se kazatel církve tamní, Norton, při tabuli, u přítomnosti více přátel, že

manželka úřadníka jednoho byla oběšena co čarodějnice, poněvadž měla více rozumu, nežli její sousedé.

Od té doby opakovaly se podobné truchlé udalosti častěji, až r. 1692 byla poslední krev cezena na účet divokého tohoto fanatismu v Salem. Pak lid přišel k rozumu poněkud a počal chápati, že všecka ta pro čarodějství prolitá krev byla nevinnou, poněvadž není možno, aby byl člověk spojen s čertem a měl nějakou čarodějnou moc nadpřirozenou.

Uvažujíce tuto truchlivou stránku dějin našich předkův v Americe, nesmíme pouštěti z mysle, že jednali ve věci té na základě zásad, které všichni vyznávali, nevědouce, že by byly bludné. Oni byli učeni od svých kněží, že čarodějnic stává a že dlužno je mořiti. Pověra ta svedla je pak k ukrutnostem velikým a k nelidským skutkům. Teď my jsouce poučeni lépe, litujeme ukrutností těch a krve nevinně prolité úřady starými. Na udalosti tyto jest obrácena pozornost celé Ameriky i Evropy, poněvadž toto odsuzování čarodějnic a pronásledování Kvakerů je nejtemnější stránkou prvních dějin Nové Anglie. I starý svět má podobná poblouzení z náboženského fanatismu, jako jsou: hrůzy svaté inkvisice, sicilské nešpory, noc bartolomějská, ohně smithfieldské a jiné. Neračme tedy odsuzovati chyby svých předků dříve, nežli prohlédneme na to, jak my sami jsme v tom ohledu pokročili a jaké jsou chyby naše a věku našeho. Neodsuzujme, ale napravujme sebe po příkladu jejich.

---

32. Baconova vzpoura ve Virginii.

Ve Virginii mělo znovudosazení krále anglického (1660) za následek zvolení Berkley-ho guvernérem. Jeho služné bylo pro tehdejší dobu vysoké; mělť $3.400

v penězích, šedesát tisíc liber tabáku, bušl kukuřice od každého samostatného obyvatele a konečně clo z lodí z Nového Holandska přicházejících.

Sestavení společnosti občanské ve Virginii bylo poněkud jiné, než v Nové Anglii. V Nové Anglii osazovali se přistěhovalci v dědinách, z nichž měla každá školu a dům pro schůze a pro obecní úřady. Následkem tohoto zařízení brzo povstala tu řemesla a továrny, tak že se tu mnohé vyrábělo, co musely jiné osady z Anglie dovážeti. Ve Virginii však osadníci prví počali bráti si veliké části půdy poblíž řek a zakládali sady rozsáhlé, na nichž nechávali pracovati bílé a pak černé sluhy a otroky. Všecko zboží nechali si obyvatelé ti dovážeti z Anglie v lodích, které pluly sem pro tabák. Proto nestavěly se vesničky a městečka, a když se založilo nějaké, nerostlo tak úspěšně, jako v jiných osadách. Vládní moc osady se tedy soustředila více v rukou sadařů.

Kvakery, Novokřtěnce a jiné sektáře pronásledovali zde, jako v Nové Anglii, pokutami a žalářováním. Kdo zdráhal se jíti do kostela, neb kdo nedal své dítko pokřtíti „zákonitému" kazateli, byl pokutován stem liber sterlingů.

Zvláště dali si Virgiňané záležeti na tom, aby se s Indiány vždy dobře dohodli. Pod přísným trestem nesměl nikdo usaditi se na půdě náležející Indiánům a nesměl tu nic dělati; žádný Indián nesměl býti prodán v otroctví. Za to ale neměli žádného slitování s černochy africkými, které považovali za stvořené k otroctví, poněvadž prý byli pohané. Když však r. 1667 jednalo se ve sněmu o tom, zdali ti černoši, kteří stali se křesťany, mají býti propuštěni na svobodu, bylo ustanoveno, že otrokem zůstane každý černoch,

by i křesťanem se stal. Též bylo uzavřeno ve sněmu tom, že kdyby byl nějaký otrok zabit přílišným trestáním, nepovažuje se to před zákonem za zločin.

Rok 1676, právě sto let před velikou revolucí, byl pro Virginii velmi důležitým. Několik roků před tím daroval král anglický nesmyslně a nesvědomitě celou Virginii dvěma vydíračným šlechticům za věno na třicet a jeden rok, aby jí po tu dobu vládli a z ní těžili. Obyvatelstvo se toho zaleklo velice; co jim byly jejich pozemky platné, když si mohl král ve své prostopášnosti a nesvědomitosti kdykoli vzpomenouti a je komukoli rozdati? Nesmírné daně teď hrozily všem a k tomu bylo v poslední době zákonem ustanoveno, že daně mají se platiti svobodnými majiteli všemi, ať chud neb bohat je který. Byly to těžké poplatky, které museli všichni platiti na vydržování guvernéra a jiných úřadníků, kteří po příkladu guvernéra lid dřeli, jak jen mohli. Tyto příčiny a pak okolnosť vypuknutí války s Indiány byly zdrojem nespokojenosti a počátkem *vzbouření Baconova.*

Zároveň s válkou indiánskou v Novém Anglicku započali Indiáné naléhati na osadníky v Maryland a ve Virginii a též počali loupiti podél Potomaku. Tu sebralo se oddělení Virgiňanů proti nim pod náčelnictvím Jana Washingtona (předka pozdějšího presidenta), a přivedli je do značných nesnází. Indiáné poslali šest svých náčelníků na vyjednávání s bělochy, tito však vyjednavatele zavraždili; to pobouřilo divochy ještě více a pustošili zle všude, kam se mohli dostati.

Na místě, kde teď stojí město Richmond, stál sad mladého, z Londýna právě přišlého právníka, jmenem Bacon (čti: *bejkn*), jehož sad byl od Indiánů zničen.

Bacon žádal od guvernéra Berkley-ho povolení ku sestavení obrany domácí, což mu však bylo odřeknuto; i spojil se na rychlo s několika sty mladými sadaři a sestavili se v ozbrojenou domácí obranu bez povolení guvernéra.

Berkley prohlásil hned Bacona a jeho přívržence za rebely a poručil vojsku, by je stíhalo. Avšak vida, že se k nim přidali obyvatelé okresu dolenního Yorku a od řeky James, musel povoliti jim. Nový sněm byl volen, do něhož byl zvolen Bacon, jenž byl úspěšně proti Indiánům bojoval. Ve sněmu pak byly zdělány nové zákony svobodomyslné, zákony Baconovými zvané Právo hlasovací bylo navráceno všem svobodným občanům, třeba n majetným; služné úřadníkům bylo zmenšeno; daně byly sníženy a guvernér byl donucen pěti sty ozbrojenými přívrženci Baconovými podrobiti se vůli lidu.

Bacon musel znovu vydati se proti Indiánům a toho použiv guvernér opět jej prohlásil za zrádce. Ne dosti na tom, on sebral za peníze a za sliby asi tisíc žoldáků a táhl s nimi po lodích proti Baconovi po řece James vzhůru. Zatím byl Bacon Indiány zase pokořil a své mužstvo rozpustil, slyše však o blížícím se nepříteli, sezval na rychlo své mužstvo a táhl na Jamestown.

Po krátkém obléhání utekl Berkley s přívrženci svými z města v noci na lodích. Oblehatelé město zapálili, tak že z něho nezůstalo než kus zdi z bývalé kaple zděné, kterouž dosud lze viděti zarostlou v houštině.

Když byli povstalci v nejlepším úspěchu, byl Bacon stížen prudkou zimnicí a zemřel. Povstalci zůstali bez vůdce a byli pak lehko přemoženi. Ukrutný

trest stihl polapené; hned po zajetí jich bylo dvacet čelnějších oběšeno. Ač pak přišel z Anglie královský rozkaz, aby všem povstalcům, vyjma Bacona, byla dána milosť, nedbal toho Berkley, ale věšel jednoho po druhém, až sněm musel zapovéděti mu další prolévání krve. Když se dozvěděl král Karel II. o kruté pomstě na povstalcích Berkleyem vykonané, zvolal: „*Ten starý blázen vzal více životů oné nahé zemi, nežli já pro zavraždění mého otce.*"

Ačkoli byl Nathaniel Bacon nadaný, horlivý a chrabrý, ač bojoval s tou největší obětavostí pro svobodu své země proti tyranu, přece nemůžeme pochváliti jeho nepředložené jednání, které mělo za následek jen pohoršení stavu obyvatelů osadních, neboť nejen ležel Jamestown v popeli, nejen bylo tolik nejlepších občanů oběšeno ze msty od Berkleyho, ale osada ztratila svoji listinu práv; staré zákony libovolné byly obnoveny; staré obtížné daně a poplatky zase zavedeny a právo hlasovací zase jen na majetníky obmezeno. Rázným vystoupením ve sněmu by se bylo více jistě docílilo dobrého a mnoho zlu by se bylo zabránilo.

---

34. Osazení Karoliny.

Osm šlechtických dvořanův krále Karla II. v Anglii obdrželo r. 1663 v dar celé území ležící jižně od Virginie a rozestírající se až k Port Royal. Mezi těmi byli někteří politicky znamenití muži, jako: generál Monk, jenž se teď nazýval vévodou z Albermarle; lord Clarendon; lord Ashley Cooper ze Shaftesbury a jiní. Nazvali území to ku cti krále Karla Karolinou.

Nežli majetníci Karoliny založili nějakou dědinu, osazovali se už na více místech přistěhovalci z jiných severnějších osad, odkudž byli buď k vůli náboženskému vyznání aneb k vůli politickým nesnázím odešli. Bylo mezi nimi mnoho Kvakerů, velmi pořádných to osadníků.

Brzo stávalo tu dvé znamenitějších osad. První byla osada Albermarle při řece Chowan, pojmenovaná po jednom z majitelův a osazená hlavně lidmi z Virginie přišlými. Bylo jim ponecháno jich svobod, které s sebou byli přinesli a dařilo se jim v teplé té krajině velmi dobře.

Druhá osada byla založena anglickými přistěhovalci, kteří připluli r. 1670 do ústí řek Ashley a Cooper a tu založili město, jež nazvali ku cti krále Karla Charleston (čti: *čárlstn*). Osada tato vzkvétala velmi rychle, neboť sem přicházeli četní osadníci holandští z New Yorku, kteří nebyli tam s vládou Angličanů spokojení, a později obrali si osadu tuto za své útočiště francouzští Hugenoté, které ve vlasti jejich pronásledovala vláda. V jediném Charlestonu nalezalo se jedné doby šestnáct tisíc Hugenotů, nimiž se město velice rozmohlo a sesílilo. Jejich přísná mravnost, ochotná laskavosť, zdvořilosť a píle získala jim povšechné lásky spoluobyvatelů jejich. Oni přinesli s sebou z Francie moruše, olivy, hrušky, vína a jiné vítané předměty ku pěstování. Jejich potomci osvědčili se důstojnými občany a upevňovateli republiky, a z jejich rodu vzrostli nám tři presidenti.

Šlechtičtí majitelové pomyšleli také na to, jak by šlechtická práva a výsady v Americe upevnili a dědičnými učinili. Za tím účelem spojil se Lord Shaftesbury s výtečným filosofem Lockem, aby spolu sdělali

pro novou a krásnou tu zemi ústavu. Jejich přesvědčení bylo, že v mocných rukou šlechty zemské může ležeti veškerá vláda nad lidem, pořádek zjednávající ve společnosti a sdělali ústavu podobného směru. Utvořili stupně moci, hrabata, barony, statkáře atd. a lid nechali na ty všecky se dříti a je poslouchati bez nejmenšího práva.

Ústava ta byla nazývána „*The Grand Model*" (vznešený vzor) a byla sama v sobě velmi hezky a důmyslně sestavena, avšak nemohla se ujmouti ani při nejdotěrnějším vnucování jí. Lid byl jednou zamiloval si lidovládu a šlechtické výsady nemohly se u něho více ujmouti. Osadníci opouštěli Evropu hlavně jen proto, aby unikli pánovitosti šlechty a její útiskům, a zde měli zase znovu vlézti dobrovolně ve jho obtížné? Zde nebyla půda, kde by se byly mohly ujmouti hloupé titule a prázdná pompa. Proto neujala se ústava ta nikde; museli pak od ní ustoupiti a lidu samosprávu zanechati.

Obě osady v Karolině, severní Albermarle a jižní Charleston, byly od sebe příliš vzdálené, aby byly mohly býti pod jednou správu, a proto nalezáme, že měly vždy dva guvernéry, ač tvořily jedinou provincii. Avšak mezi osadníky a majiteli byly neustálé třenice; lid byl na svá práva velice žárlivý, majitelové zase neuznávajíce práv lidu, dopouštěli se častých přechmatů, na něž nebyl americký samosprávný lid zvyklý. Brzo to byly poplatky, nájemné a daně, které byly příčinou nespokojenosti lidu; brzo zase ztenčování občanských práv a výsad. Tak se vedly neustálé půtky v Karolíně, až se toho majitelové nabažili a r. 1729 přepustili vládě anglické veškeré své právo vládní a sedm osmin území. Při tom byla Severní Karo-

lína oddělena od Jižní a od té doby měla Anglie o dvě provincie více až do veliké revoluce, totiž: Severní a Jižní Karolínu.

---

35. Osada New Jersey.

Nynější stát New Jersey (čti: *njů džerzy*) náležel někdy při počátku svého osazování k území Holanďanů, jako New York. Když pak zmocnil se vévoda z Yorku Nového Holandska, daroval část území mezi řekami Hudson a Delaware lordu Berkleymu a Carteretovi, majitelům Karolíny. Carteret býval guvernérem ostrova Jersey v Anglii a proto dal novému území svému jméno New Jersey.

Holanďané byli už r. 1622 založili tu přístaviště Bergen, avšak pravidelné osazování počalo až se založením Elizabethtownu od přistěhovalců z Long Islandu. Ta byla první anglická osada v území tomto.

Lord Berkley vyprodal svůj podíl v New Jersey několika anglickým Kvakerům, a jejich část nazývala se pak Západní Jersey. Kvakerové tu hnedle založili město Burlington; jiní stěhovali se sem po nich a tak se stalo území toto útulkem Kvakerův. Částka východní připadla po smrti majitele Cartereta koupí Williamu Pennovi a jedenácti jiným Kvakerům. Osazena byla část ta po většině Puritány a škotskými Presbyteriány. Tito poslednější zdráhavše se přijmouti vyznání anglikánské za své, byli hořce pronásledováni a hledali pak útočiště v Americe, kdež ho skutečně také nalezli.

Kvakerové, kteří nazývají se sami společností Přátel (Friends), rozeznávají se od jiných protestantských vyznání tím, že nemají pražádné zevnější okázalosti

náboženské, ba ani hlasité a společné modlitby. Ve shromáždění modlí se každý sám tiše pro sebe a v modlitebně panuje slavné ticho. Oni neskládají nižádné přísahy, poněvadž to Ježíš zapověděl; nedělají žádných poklon; před žádným nesmekají klobouk, ani před králem a každému, ať přítel, ať nepřítel, tykají (thee, thou); jim je každý den svátkem a neděle jen dnem odpočinku.

Poněvadž měla osada New Jersey tolik majitelův, nastaly veliké zmatky a spory ohledně majitelského práva jednotlivých osadníků, neb nevěděl nikdo, komu některé menší části půdy právem náleží a komu se za ně má platiti. Až r. 1702 postoupili majitelové právo své koruně anglické, která nejen spojila obě osady v jednu, ale připojila ji celou k provincii New Yorské. Guvernéra měla osada ta s New Yorkem stejného, ale sněm měla svůj vlastní. Lid však čím dále, tím méně byl s tím zařízením spokojen a r. 1738 vymohl si na králi, že učinil New Jersey samostatnou provincií.

---

36. Angličané vypuzují Holanďany z osad.

Vidouce Angličané, že se vzmáhá obchod Holanďanů velice, umínili si, že je oloupí o jejich americkou osadu a tím že jim zasadí největší ránu. Výběrčí poplatků stěžovali sobě, že farmeři ve Virginii, Nové Anglii, Marylandu a Long Islandu stále dodávají Holanďanům veliké zásoby tabáku, prodávajíce ho jim, aby nemuseli z něho platiti daň vládě anglické, tak že důchody Anglie trpí tím ročně na deset tisíc liber újmy.

Aby tedy úmysl svůj vykonali Angličané, dal král Vévodovi z Yorku a z Albany patent na území

americké, kteréž v sobě obsahovalo všecky kraje, jež měli Holanďané osazené. Vévoda z Yorku pak neváhal a vypravil čtyři lodě dobře děly ozbrojené proti Holanďanům v Americe a vzal s sebou čtyři sta a padesát vojínů. Colonel Richard Nicholls byl ustanoven velitelem výpravy té a náměstkem guvernéra, až budou Holanďané z osady své vypuzeni.

Král zároveň poslal novoanglickým osadám listy své se žádostí, aby dlé svých sil podporovaly jeho výpravu ku zničení a vypuzení Holanďanů. Asi měsíc po vypravení loďstva daroval vévoda z Yorku lordům Berkleymu a Carteretovi veškeré území mezi řekami Hudson a Delaware, aby nazývalo se pak „*Nové císařství.*"

Stuyvesant dozvěděv se z Bostonu, že jest na cestě proti Holanďanům veliká výprava z Anglie, svolal starosty a radní města Nového Amsterodámu k poradě válečné.

Teď byla dobrá rada drahá. Radní nařídili, aby třetina obyvatelů města bez rozdílu pracovala každý den na opevnění města; zřídila se stálá stráž; zapovědělo se sládkům, by nevařili žádné pivo, aby zbyl všechen ječmen pro potřebu a na sněmu se hned žádaly zbraně a střelivo. Dostalo tedy město k předešlým čtrnácti ještě šest děl a tisíc liber prachu.

Zatím bylo loďstvo anglické zakotvilo v úžině mezi Utrechtem a ostrovem Coney. Ústí řeky bylo uzavřeno; spojení mezi Long Island a Manhattan, Bergen a Achtercul zastaveno. Stuyvesant poslal posly s dopisem k veliteli anglickému, tázaje se, proč sem byli Angličané připluli a čeho žádají.

Den na to, bylo to právě v sobotu, v září r. 1664, poslal velitel anglický, Nicolls, čtyři své posly do pev-

nosti Amsterodámu, žádaje, by se mu pevnosť ta vzdala. Stuyvesant zároveň obdržel od Nicollse listinu podmínek, v nichž stálo, že když bude Manhattan odevzdán králi, budou moci všichni Holanďané dlé vůle své přicházeti, osazovati se tu neb odcházeti; s loděmi pokojně plouti, obchod bez překážky vésti, atd. Než Stuyvesant nechtěje sám o tom ani slyšeti, pobízel občany, aby hradby pevně spravovali a dobře hlídali.

V radě když předložil list Nicollsův radním, pobízeli tito, aby ho přečetl lidu, jelikož nemá se v lidovládné zemi nic důležitého bez vůle lidu státi. On však se zdráhal to učiniti, aby lid nepřiměl ku vzdání se bez boje; když však naň doléhali radní, roztrhav list na kusy zahodil jej. Zatím se to však lid dozvěděl, a zanechav práce na opevňování, spěchal v houfech na radnici, žádaje ten list. Tu byly veřejně pronášeny stesky lidu proti společnosti a její špatné správě. Lid se uspokojiti nedal; Stuyvesant musel nechat z roztrhaných kousků opsati list a podal ho lidu. Usneseno vzdáti se.

Stuyvesant však ještě neuposlechl, ale odpověděl Nicollsovi dlouhým výkladem práv Holandska k území tomu, žádaje aspoň, aby se vyjednávalo a usmíření obou stran docílilo.

Nicolls však vzkázal mu v odpověď: „*Zítra budu s vámi mluviti v Manhattanu; každý, kdo přijde v přátelském spůsobu ke mně, bude vítán. Přijdu s loděmi a vojíny, zvedněte na pevnosti bílou vlajku míru a pak se může něco ujednati.*"

Když se tato zpupná odpověď roznesla mezi lid, hrnulo se všecko na Stuyvesanta, muži, ženy a děti, žádajíce, aby dal vztýčiti bílou vlajku. Jeho odpověď však byla: „*Raději ať mně odtud mrtvého odnesou.*"

Druhého dne sešli se všichni kazatelové, úřadníci a radové na radnici a usnesli se o protestu proti tvrdošijnosti vrchního svého ředitele, ukazujíce na to, že jest město obklíčeno na všech stranách nepřítelem a že nemůže se nadíti, aby se ubránilo. Je prý to bez toho vůle boží, tudíž aby se jí déle nevzpíral.

Co tu ještě zbývalo? S rozumem na ochranu města nemohl pomýšleti nikdo. Mělť sice patnácte set obyvatelů, ale z těch sotva by byl vybral dvě stě a padesát mužů schopných nositi zbraň, a pravidelného vojska tu bylo jen sto a padesát mužů. K tomu nebylo město na žádné straně chráněno ničím, leda barikádami, které stačily proti nápadu divochů, avšak nikoli proti obléhání řadového vojska, a kde byly hradby, byly jen deset stop vysoké a čtyři stopy široké; přes ně pak se mohlo s blízkých návrší stříleti do města pistolí.

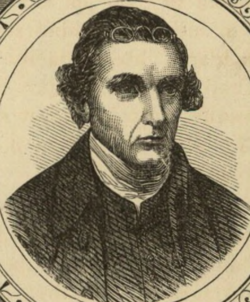
Druhého dne tedy sešli se komisaři obou stran ve Stuyvesant Bowery a jednali o podmínkách vzdání se. Články kapitulace zabezpečovaly Holanďanům majetek, mravy, spůsoby, dědictví, svobodu svědomí, a církevní jejich kázeň. Nynější úřadníci města měli ještě na dále pokračovati ve správě, a každému občanu bylo zabezpečeno volné hlasovací právo. Vojsko holandské odejde s prapory svými a se zbraněmi z města a Nový Amsterodám dostane jméno Nový York, po vévodovi.

Následujícího pondělka ráno o osmé hodině vytáhl Stuyvesant v čele posádky z pevnosti Nového Amsterodámu se vší poctou válečnou a dovedl je k vodě kde posedali na lodě a odveženi byli do Holandska. Nicolls se stem a sedmdesáti muži vešel do města a obsadiv pevnost i brány radnice, vztýčil anglickou vlajku

WOLFE.

ROGER WILLIAMS.

HANCOCK.

PATRICK HENRY.

FRANKLIN.

WARREN.

nad pevností a prohlásil, že jméno města od nynějška jest N o v ý Y o r k.

Nicolls jsa zvyklý vídati veliká a stará města evropská, neviděl v New Yorku nic velikého, neboť tu skutečně nebylo nic jiného, nežli místo ohražené náspy z písku, v jichž středu se nalezal větrní mlýn, vysoká tyč pro vlajku, žalář, obydlí guvernéra, kostel se čtverhrannou věží, šibenice, pranýř a několik prostých budov obchodních a obývaných. Než netrvalo dlouho a Nicolls přesvědčiv se o tom, psal vévodovi z Yorku, že jeho město jest největší a nejlepší v Americe. A ono jest.

36.*) John Eliot, indiánský apoštol.

John Eliot, jinak zvaný indiánský apoštol, byl vychovaný na anglické universitě a měl velikou zálibu v učení se řečem. Přistěhoval se do Bostonu brzo po jeho založení a počal jeviti veliké zájmy pro vzdělání divokých Indiánů. Považoval je za potomky ztracených desíti kmenův israelských a proto dal si na tom záležeti, aby je uvedl zpět k náboženství, které měl za pravé. R. 1646 počal kázati Indiánům v N o n a t u m, vesnici to deset mil od Bostonu vzdálené, a založil tu první městečko křesťanských Indiánů v Americe.

Ve svém úsilí nalezal veliké pomoci od náčelníka jednoho indiánského, který poznal, co by jeho lidu k dobrému sloužilo. Tito dva neunaveně pracovali na povznešení plemene divokého; naučili je stavěti lepší chaty, kopati příkopy, stavěti zdě i podrobovati se pra-

*) Před házející tři články jsou chybně číslované, a sice má státi místo 36., 35. a 34. o jedno číslo níže. Laskavě opravtež.

vidlům k jich pořádku a dobru směřujícím. Úmysl obou těch pracovníků byl zříditi časem pro divochy řádně spořádaná města, naučiti je stálému bydlení, práci, řemeslům a zemědělství. Zároveň byl brán ohled na šíření křesťanství mezi nimi cestou pokojnou, proti čemuž vzpíraľi se arci náčelníci indiánští a kněží.

Eliot obdržel z Anglie něco peněz sebraných od přátel jeho snahy a za ty vystavěl pro Indiány městečko N a t i c k, osm mil západně od Nonatum, kde bylo více půdy ku vzdělávání rolí a zakládání zahrad. Brzo bylo v okolí Bostonu založeno sedm takových městeček, jimž říkali tehdy města „*modlících se Indiánů*."

Plán Eliotův byl podrobiti Indiány úplně pod správu písma ve všech záležitostech náboženských i občanských. Hospodin měl jim býti svrchovaným zákonodárcem, soudcem a králem; rozdělil je na oddělení biblická, s vládci nad tisíci, nad sto, nad desíti; později však byl ustanoven soudce zvláštní pro všecka městečka, který vládl zároveň s vládci ostatními vesměs z rodu jejich ustanovovanými.

Zatím pracoval Eliot neustále, aby se zmocnil úplně jejich jazyku, což se mu podařilo. Na to započal hned překládati nový zákon a pak starý do jejich domácí řeči. První taková kniha tiskla se r. 1661; byl to nový zákon a později starý i několik jiných nábožných spisů; konečně také jejich mluvnice. Na území osady Plymouth bylo také založeno několik takových městeček „*modlících se Indiánů*," jako na ostrovech Vinice Marty, Nantucket a na předhoří Cod. Později, r. 1674, založil Eliot sedm podobných měst v kraji Nipmunkův, asi padesát mil jihozápadně od Bostonu. O rok později, kdy vypukla neblahá indián-

ská válka, bylo v osadách Plymouth a Massachusetts na tři tisíce a pět set Indiánů, kteří byli takovým spůsobem přivedeni pod správu bělochů.

Co nejvíce vadilo úspěchům Eliota mezi Indiány, bylo prodávání jim pálenky od rozličných nesvědomitých kupců, kteří vzdor zákazům přísným přece prodejem tím rudochy kazili a zvířecím spůsobům opilosti je učili. Nežli běloši přivezli zkázonosný ten nápoj do Severní Ameriky, neměli Indiáné nic podobného, ač Mexikáné znali připravovati si svůj pulque (čti: *pulk*) z rostlinných šťav.

---

37. Válka indiánského krále Filipa.

Když poutníci přistáli v Plymouth, přivítal je vlídně Massasoit, sachem (náčelník) kmene Wampanógů. Když Roger Williams byl do vyhnanství odsouzen od svých puritánských krajanův, byla chýže Massasoitova útulkem v pustině tomuto nastávajícímu zakladateli Rhode Islandu. Avšak teď už byl starý ten náčelník mrtev a jeho syn Metacomet, neb Filip, vládl na jeho místě.

Osadníci kupovali si za nepatrné ceny od Indiánů část po části jejich půdy, až konečně Wampanógové shledali, že jejich někdy rozsáhlé kraje scvrkly se na malé poloostrovy v okolí zálivu u Mount Hope, východně od velikého zálivu Narragansett. Tu počaly se buditi u rudochův i bělochův pocity nedůvěry a nejistoty, neboť Indiáné velmi těžce to nesli, že jsou zbaveni všech svých lovišťat krásných někdy a bohatých a že jsou Angličanům podrobeni, kdežto Angličané zase s druhé strany pozorujíce nespokojenost rudochův, byli vždy schopni připisovati jim ty nejčer-

nější záměry. Pokoj, který po válce s Pequody trval téměř čtyřicet rokův, schyloval se ku konci.

O válce Indiánské, která nastala teď, píše jeden dějepisec, který není právě zastance rudochův, následovně: „*Angličané jevili vždy příliš osobivosti a neústupnosti při činění nějakých nárokův, i když nároky ty byly nepatrné. A ačkoli musíme připustiti, že náčelník Filip a jeho bojovníci zasluhují veliké hany za své chování, tož přece větší část nevole soudného posuzovatele nesou Puritáné, poněvadž jest zřejmo, že velká část mezi nimi nejevila shovívavosť a smířlivosť, jaké od nich bylo lze očekávati k vůli jich větší vzdělanosti a k vůli tomu, že vyznávali vznešenější zásady náboženské, než divoši*"

Massasoitův syn tedy, „král Filip" zvaný, spojil své bojovníky s Mohykány, s Narragansetty a jinými méně četnými kmeny a počal přepadávati osady a farmy bělochů, loupě a vraždě napořád. První přepadení vykonal ve Swazey dne 14. července, 1675 když lid pokojně se ubíral v neděli z kostela. Osadníci ihned chopili se zbraně, ale král Filip utekl se do údolí řeky Connecticut.

Filip byl jakoby všudypřítomen, podněcuje srdce Indiánů záchvatnou svou výmluvností k chopení se zbraní. Osadníci museli stavěti okolo svých domů prkené hradby a nositi své zbraně stále s sebou, ať šli do pole k práci neb v neděli do kostela, nejsouce hodinu jisti před lstivými Indiány. Nedaleko Deerfieldu u potoka Krvavého svedla se jedna srážka, při níž běloši, byvše úkladně přepadeni, ztratili přes sto mrtvých.

Nastalou zimou sebrali se osadníci v značném počtu a vtrhli pod guvernérem WINSLOWEM do kraje Narra-

gansettův. Tu se divoši ohradili ve svém táboře prkennými hradbami; co však ty pomohly proti dělostřelbě? Ohrada byla dobyta hnedle a na tisíc Indiánů bez rozdílu pohlaví a stáří bylo tu povražděno. Angličané neztratili ani čtvrtý díl svých vojínů. Filip však unikl rukoum nepřátel.

S nejbližším jarem počala válka zuřiti znovu ještě příkřeji, nežli před tím. Podél hranic tři sta mil dlouhých stáli všude nepřátelšti divoši a ohrožovali krajinu až na třicet mil od Bostonu. Nikde nevystoupili v otevřené pole, aby svedli bitvu s Angličany, jak to v obyčeji u jiných národův. alebrž zákeřnicky a lstivě v houfech přepadali osadníky jednotlivé a udržujíce všecky osady v stálém poplachu a strachu, a tu osadníci k zoufalosti pak přivedeni jich ukrutnostmi stále se množícími, pronásledovali divochy zuřivě, jako divokou zvěř.

Co jest nejpodivnějšího, že Indiáné na křesťanství obrácení v městech tak zvaných „modlících" přidali se skoro vesměs k nepřátelům bělochů až na nepatrné výjimky, a tak veškeré učení lásky a dobré vůle bylo u nich zmařeno. Jich městečka byla pak od bělochů z pomsty pohubena a když nějací pokřtění z nich zůstali na živu, tož špatným jednáním bělochův ztratili k nim víry a odpadli od jejich náboženství.

Na sta Indiánů bylo zajato a odveženo na jih, kde byli prodáni za otroky. Nesčíslně mnoho bezpráví a do nebe volajících zločinů se událo na obou stranách při válce této.

Válka nalezla svého konce až tehdy, když Filip byl vojskem bělochů stísněn ve svém útulku v Mount Hope, odkudž když chtěl uprchnouti, byl zastřelen. Jeho jediný syn byl poslán za otroka na Bermudu.

Válka tato stála osadníky veliké obětě. Z osmdesáti neb více měst v Massachusetts a Plymouth bylo jich deset úplně zničeno a čtyřicet jich bylo více méně ohněm poškozeno; asi šest set mužů stáří nejlepšího bylo povražděno. Dluhů se nadělalo v osadách více, nežli zač prý tehdy stály.

Avšak válka ta rozšířila se také dále ještě do osad východně od řeky Merrimac. Nynější stát Maine byl tehdy rozdělen na tři kraje pod rozličným právem: území mezi St. Croix (čti: *kroi*) a Penobscot náleželo Francouzům ; kraj od Penobscotu ku Kennebeku byl držán od guvernéra Androse pro vévodu Yorka; třetí pak kraj od Kennebeku k Piscataqua byla vlastní osada Main pod správou Massachusetts.

V obou krajích posledně jmenovaných a Angličany osazených trpěli domorodci značné příkoří a ústrky od osadníků a když slyšeli o úspěchách Filipem dobytých, vzbouřili se též a v krátké době byly farmy opuštěné, spustošené a obyvatelé povražděni. Skoro polovina měst byla zničena a ztráta na životech lidských obnášela více, nežli v Massachusetts, neboť Indiáné dostávali zásobu zbraní od Francouzův, kteří přáli svým sousedům Angličanům co největší škody. Válka ta trvala až do jara 1678, kdy byla uzavřena smlouva, níž se zavázali Angličané platiti Indiánům pravidelné poplatky roční v kukuřici.

---

38. Král odebírá osadám listiny práv.

V tu dobu, kdy bylo v Massachusetts po válce s Indiány, kde ale ještě bojováno za Merrimakem, poslal král anglický Karel, Edwarda Randolpha co komisaře, který měl za úlohu vyšetřiti stav osad a po-

dati králi zprávu, jak by se nejlépe dala vzíti jim samospráva a ony byly podrobeny vládě královské v Londýně. Král si počínal velice na to stěžovati, že osady si vedou příliš svobodně a že nechtějí ani věděti, že by on byl jejich pánem, ba že ani v čas nouze ve válce s Indiány nepřišly prositi jej za pomoc.

Nad tímto počínáním si krále rozhořčili se osadníci, neb neměli v úmyslu nechati se zbaviti všech svých práv, která jedině jim oslazovala život v Americe, na mnoze velmi nepříjemný. V Massachusetts jevila se veliká nespokojenosť. Randolph jezdil stále do Anglie a zase zpět, až konečně přijel s listinou, v níž byla osada vyzvána, aby se dostavila před soud anglický a zodpovídala se z přestupků moci, pro které se na ní vedla žaloba. Komisaři osadní však neuposlechli vyzvání toho a soud rozhodl bez jejich přítomnosti, že jejich listina práv jest propadlou (1684).

Dva roky na to přibyl sem Sir Edmund Andros, jenž byl ustanoven královským guvernérem nad celou Novou Anglií a Randolph byl jeho tajemníkem. Ti dva teď vládli, jak se jim líbilo a budili nespokojenosť osadníků v nejvyšší míře. Zaváděli anglikánskou církev za státní a vymáhali její uznání i násilím. Ukládali vysoké poplatky a prováděli mnoho, co se nelíbilo osadníkům, kteří byli uvykli žíti pod správou svobodnou, již si sami lacino pořídili.

Osada Rhode Island po nějakém vzpouzení vzdala se také své listiny práv, ale osada Connecticut se zdráhala to učiniti. Andros předsevzal si, že listinu tu vymůže třeba násilím vojenským, a proto přitáhl s oddělením vojska ku sněmovně. A co se sněmovníci radili, co by měli učiniti, nadešla noc a tu pojednou, když Andros už měl jistou listinu tu, pohasínala všec-

ka světla a nežli se opět rozžehla, byla listina tatam. Byla ukryta v dutém jednom dubu. Než Andros neváhal a uvázal se ve správu osady. Taktéž podrobil si Andros New York a New Jersey.

Avšak když donesla se s jara 1689 do Bostonu zpráva, že král Jakub II. jest ze země vyhnán, a že na jeho místě vládne William, princ oránienský a Marie, jeho manželka, byli Andros a Randolph asi s padesáti jinými svými přívrženci uvrženi do vězení a lid zavedl si sám zase svá bývalá práva. Tato pokojná revoluce byla provedena ve všech osadách novoanglických.

---

39 William Penn zakládá Pennsylvanii.

William Penn byl jediným synem admirála Penna, kterýž získal si velikého jména v loďstvu anglickém při dobývání Jamaiky a ve válkách proti Holandsku. Vláda mu byla dlužna značný obnos peněz za služby a za to, co byl napřed vládě půjčil a za to si vyžádal od krále Karla II. jeho syn William kus území v Americe. Král ochotně splnil žádosť tu a vydal v březnu 1681 listinu práv se všemi mocemi správními pro Penna na území, kteréž nazval král sám Pennsylvanií (lesy Pennovými).

Penn měl v úmyslu na půdě této založiti osadu, kde by nalezali útulku všichni pro náboženství pronásledovaní, zvláště sekta „Přátel" neb Kvakerův, k níž náležel. Stalť se přívržencem sekty té pronásledované, když studoval na školách Oxfordských. Jeho otec jej k vůli tomu vypudil z domu a pak jej poslal do Paříže, Corku a jiných měst evropských, aby to přísné Kvakerství v něm potlačil. Nic na plat; když se navrátil, nechtěl ještě smekati klobouk ani před ot-

cem, ani před králem a byl několikráte uvězněn pro své náboženské přesvědčení. Před svou smrtí smířil se s ním otec jeho zase a odkázal mu značné jmění.

Penn při svém cestování po Evropě poznal země, lid a jeho vlády, pronásledován pak pro své přesvědčení náboženské, poznal, jaká je toho potřeba, by byla pro lid dobrý, k vůli přesvědčení pronásledovaný, zařízena nějaká osada, kde by každý mohl své přesvědčení směle vyznávati a dle něho žíti.

Od vévody z Yorku obdržel Penn k svému daru ještě nynější stát Delaware, jenž byl znám tehdy pod jmenem „tři dolejší kraje u Delaware." V těchto třech krajích byli už osadníci švédští od r. 1638, kteří tu založili „Nové Švédsko." Titiž také založili několik osad v Pennsylvanii dříve, nežli kraj ten náležel Pennovi. Holanďané později těch osad dobyli, ale ony prospívaly i potom, když se dostaly do rukou Angličanům.

Penn uveřejnil teď zprávu o založení útočiště pro všecky, kteří si přejí svobodného domova a nabídl každému osadníku sto akrů půdy za nízkou cenu čtyřiceti šilingů. Zároveň pak varoval vystěhovalce, aby nestěhovali se přenáhleně, ale aby uvážili, že život v nové a nevzdělané krajině není tak příjemný, jako v *kraji, na nějž* byli od maličkosti zvykli. I přihlásil se prvním rokem veliký počet kupcův a Penn poslal za rok do své osady neméně nežli dva tisíce osadníkův. Mezi jinými kupci nalezala se také společnosť, která nazývala se „společnosť svobodných obchodníkův v Pennsylvanii," která zakoupila dvacet tisíc akrů pozemků.

Prvním rokem poslal Penn do osady za guvernéra WILLIAMA MARKHAMA a přidal mu k ruce několik

komisařů, kteří měli vyjednávati s Indiány. Ti donesli Indiánům list s pozdravením od majitele, jenž jim vzkazoval, že ač mu král dal půdu tu ve vlastní, on že nepřeje si užívati jí leč s jejich přátelstvím a souhlasem; že si přeje získati si jejich lásky a přátelství laskavým, spořádaným a spravedlivým jednáním; a že sám co nevidět přijde, aby s nimi vše k uspokojení vzájemnému uspořádal.

Druhý rok skutečně připlul sám se sto Přáteli na lodi „Welcome" a přistál 27. října 1682 v New Castle (čti: *khesl*), kde svolal obyvatele veškeré do radnice, a ti jej slavnostně a s upřímnou oddaností přivítali. Ubezpečil je, že jim jejich svobody budou ponechány bez porušení, a napomenuv je, aby dbali střídmosti a pokoje, ustanovil úřadníky a odplul do Chesteru (čti: *čestru*). I zde slibovali mu Švédové lásku a oddanosť s největší radostí; pak odebral se k Indiánům a odbýval s nimi první domluvu pod starým jílmem u řeky, kde teď stojí pomník na památku smlouvy s Indiány, „*která nebyla odpřísahnuta nikdy a nikdy také porušena.*" Zde mluvil Penn k sachemům shromážděným laskavě a přátelsky a vykládal jim, že velký duch, který učinil jeho i je, a který vládne vším na zemi, ví, že jeho nejvnitřnější myšlénky a přání jsou žíti s nimi v nejlepším přátelství a sloužiti jim dle všech jeho sil; že radil přátelům svým, aby šli mezi ně beze zbroje, poněvadž jest to jejich obyčej, nezacházeti se zbraněmi za účelem, aby jich užívali naproti jiným lidem; jejich cílem na světě že jest činiti dobro a nikomu neubližovati. Teď že by měly obě strany žíti v pokoji, v lásce a bratrství. Ubezpečoval je dále, že nebudou z pozemků svých zaháněni a že jim nebude v zákonitých jejich zaneprázd-

něních překáženo a kdyby nějaké spory povstaly mezi nimi a bělochy, že bude o nich pojednáno u soudů, u nichž budou obě strany stejně zastoupeny.

Velké to byly sliby, které slyšeli tu Indiáné, ale žádný z nich nebyl porušen, pokud měli Přátelé v Pennsylvanii moc v rukou.

Ku konci roku 1682 založil Penn město „bratrské lásky," Filadelfii; sám vyznačil některé ulice a dal si záležeti na tom, aby město to bylo zdravé a čisté. Přál si, aby kolem každého domu byla zahrádka neb jiné zelení. Za rok měla Filadefia sto domův a za dva roky čítala přes dva tisíce obyvatelů; za tři roky vzrostla více, nežli New York za padesát let. A nejen město rostlo, ale i okolí; hned za rok připlulo mnoho Němců k Přátelům náležejících a založili u Filadelfie Germantown. Brzy na to Walisové vystavěli mnoho městeček a osad. To vše se dálo bez nejmenšího příkoří se strany Indiánův, ba tito nosili přistěhovalcům zásoby zvěřiny.

Brzo po svém přijetí svolal Penn zástupce osadníkův ku zákonodárnému působení a tu byl sdělán zákoník, jenž slul „Veliký zákon" (The Great Law). Dle zákona toho musel každý, kdo chtěl hlasovati neb úřad nějaký zastávati, věřiti v Ježíše Krista, ale zároveň ustanoveno, že nikdo, kdo věří v jednoho boha, nemá býti ve svém mínění obtěžován. Kvakerové, byvše sami pronásledováni, neopláceli to jiným, když moc měli v rukou. Penn sám složil skoro všecku moc v ruce osadníkův a říkal, že kdyby věděl, čím je udělá šťastnějšími, hned by jim to povolil.

Po nějaký čas nemohl se dohodnouti Penn s lordem Baltimorem o hraniční čáru mezi Pennsylvanií a Marylandem. Když nemohlo se to vypořádati, odjel

Penn do Anglie, aby to předložil k rozhodnutí soudu královskému. Odplul r. 1684, zanechav výkonnou moc v radě, jejíž předsedou byl Thomas Lloyd.

Co meškal Penn v Anglii, byly „Tři dolenní kraje u Delaware" uraženy značně jednáním rady pennsylvanské, jíž byly podrobeny, i odtrhly se a sestavily si vlastní vládu pod jmenem osady Delaware. Penn ač s bolestí, přece potvrdil jejich odtržení a ustanovil jim za guvernéra Markhama, načež jim povolil i sněm vlastní.

Čím více byl Penn oblíben u dvora krále Jakuba, tím méně přízně mohl se nadíti po nastoupení Williama a Marie. Té příležitosti použili jeho nepřátelé a spůsobili, že byl zbaven práv k oběma osadám a r. 1693 poslala anglická vláda nařízení guvernéru New Yorku, Benjaminu Fletcherovi, aby převzal správu Pennsylvanie a Delaware ve prospěch koruny. Avšak v pěti letech dostal Penn své právo zpět a odplul ještě jednou do Ameriky r. 1699, kde se zdržel jen dva roky. Dal osadě novou listinu práv a výsad, dle níž byla moc vládní složena v ruce guvernéra a sněmu ročně od svobodníků osady voleného. Pak rozloučil se Penn s osadníky a s Indiány, napomínaje je k lásce a svornosti a zemřel v Londýně r. 1718. Jeho dědicové obdrželi po něm právo ustanovovati guvernéry, což činili až do r. 1779, kde se osadníci vykoupili z poddanosti té zaplacením jim asi půl milionu dolarův.

---

40 Válka mezi anglickými a francouzskými osadami.

Francouzští osadníci v Nové Francii při řece Sv. Vavřince nebyli ve výhodném postavení naproti anglickým osadníkům, kteří vedli obchod severně od nich

při zálivu Hudson a jižně v Nové Anglii. Bylo to pro ně obtížné závodění; na půdě samé si Francouzi nedali záležeti, jako spíše na veletoku jmenovaném, který jim byl vzácnou cestou na západ a ten nechtěli žádnému jinému národu propustiti. Stávalo tedy od počátku stálého napnutí nepřátelského mezi osadníky francouzskými a anglickými, a když v Evropě vypukla válka mezi Anglií a Francií, uchopili se američtí osadníci obou těchto národností této příležitosti, aby spory své válečnou cestou urovnali. Jali se též válčiti mezi sebou.

Jako dříve i teď pozvala každá strana na pomoc sobě některé kmeny indiánské a válka s nimi byla pak velice ukrutná a nelidská. Na straně Francouzů bojovali Indiáné z Kanady a z Maine; na straně Angličanův bojovali Indiáné „Pěti národův" v New Yorku osazení. Ani francouzští Katolíci ani angličtí Protestanté nedělali si z toho svědomí, že divochů použili na pomoc válečnou. Bojovné tlupy Francouzů a Indiánů přepadaly v zimě r. 1689 osady anglické a pálily, vraždily i hubily. Ta nejděsnější ukrutenství byla spáchána. Hrůzy, jaké francouzské a indiánské roty v osadách novoanglických páchaly, nedají se ani vypsati.

Co francouzské lodě přepadaly pobřeží osad Nové Anglie, vypravil hrabě Frontenac rotu divochů „obrácených" a s nimi několik Francouzů na nejsevernější osadu anglickou Shenectady u řeky Mohawk. Obyvatelé osady nebyli na nic zlého připraveni, a spali pokojně za zimní jedné noci, když se tu pojednou rozlehne vesnicí divý ryk Indiánů, a nežli se nadáli nebozí, už byly dvéře u všech obydlí vypáčeny, ženy a dítky buď pobity aneb zavlečeny a budovy zapáleny

nad hlavami úpících. Jen málo jich uprchlo brodících se hlubokým sněhem až do Albany, kde nalezli útočiště po velikých útrapách cestou.

Druhou podobnou výpravu poslal Frontenac r. 1690 v zimě přes vrchy kanadské do údolí řeky Connecticut a nechal přepadnouti osady Salmon Falls a Piscataqua. Jako v Shenectady i zde diví bojovníci přepadli obyvatele v noci, povraždili muže a zajali ženy i dítky a obydlí zapálili. Odtud brali se se zajatými a s kořistí svou na Casco v Maine, kde obyvatelé zachránili se před ukrutnostmi jen tím, že se vzdali dobrovolně.

Těmito ukrutnostmi byli angličtí osadníci velice pobouřeni a vypravili dvě výpravy proti Francouzům. Osada Massachusetts vyslala námořní výpravu pod guvernérem WILLIAMEM PHIPPS-EM na Port Royal. Phipps poplenil četné osady v okolí Port Royalu a navrátil se s kořistí, která stačila ku krytí výloh výpravy jeho.

Jiná výprava válečná byla podniknuta po suché zemi pod WINTHROPEM na Montreal. Ta však nepochodila, neboť jedna část její byla poražena od Frontenaca a druhá část byvši stížena neštovicemi, a zkusivši hladu hodně, navrátila se s nepořízenou domů.

R. 1693 byl ustanoven FLETCHER guvernérem královským provincií New Yorku, Pennsylvanie a Delaware; královský rozkaz přišel ku všem osadám, aby poskytly pomoci, co nejvíce mohou, ku poražení nepřátel severní hranice znepokojujících už po čtyři roky. Osady přispívaly mužstvem a prostředky válečnými, jen Kvakerové v Pennsylvanii, neuznávajíce válku za dovolenou, nechtěli ani jeden vzíti do ruky zbraň, ale sebrali částku peněz, žádajíce, aby nebylo jí použito na prolévání krve.

Osm roku trvala tato neblahá válka, která osadám americkým ublížila nesmírně. Až když ujednala Anglie s Francií pokoj v Rysviku, 1697, nastal pokoj a co se týká Ameriky, bylo ujednáno, že každá osada má podržeti vše to, co měla před válkou.

---

41. Francouzi osazují Louisianu.

Za klidné doby po válce mezi osadami pokusili se Francouzi osaditi kraj objevený od La Salle podél břehů veletoku Mississippi, jemuž byl on dal jméno Louisiana.

R. 1699 vyplul tedy z Kanady D'Iberville se dvěma sty mužů na několika lodích do zálivu mexického a hledal nejlepší místo k založení osady. Zakotvil v zálivu Pensacola, ale nalezna tu už Španěly ohražené pevně, plul dále na západ a vystoupil na břeh v zálivu Biloxi, v nynějším státu Mississippi, kde vystavěl pevnůstku a značný počet chýží.

Španělové z počátku stěžovali si na toto přestupování jich právomoci k území, jež nazývali Floridou a o němž nevěděli, kde má na západě jaké hranice, avšak že právě stalo se, an královským spojením připadl trůn španělský francouzskému princi, bylo všecko nepřátelství odklizeno bez sporu. D'Iberville několikráte dojel do Francie pro nové osadníky i zásoby a podporován jsa dvěma svýma bratrama, prozkoumal všecky výtoky řeky Mississippi, plul po ní vzhůru až k Řece Rudé a uzavřel s Indiány okolními přátelské smlouvy.

K největšímu svému podivení nalezl podél břehu veletoku toho více pěkných vesniček indiánských; zakladateli těch byli misionáři francouzští, kteří po ob-

jevení od La Salle pluli do krajin těch, obraceli Indiány na víru křesťanskou, učili je vzdělávati role, žíti usazeně v obcích a prospívati dle možnosti.

Brzo přesvědčili se Francouzi, že záliv Biloxi není výhodným pro osazení větší a přestěhovali se většinou západněji až k zálivu Mobile, což stalo se r. 1702, v kteroužto dobu severní jich krajané založili francouzské město Detroit při úžině, níž spojena jsou jezera Huron a Erie.

Francouzi teď měli ve svých rukou veliké ty cesty vodní v celé zemi a majíce na tu dobu Španěle za spojence, mohli se nadíti, že budou šíření se osad anglických značně v cestě. Počínalo zase nové napnutí, nová protiva. Avšak nebylo by to přivedlo osady do nové války zase, kdyby nebyla válka vypukla v Evropě a Amerika, jako věrné dítě matky své, nebyla se ihned chopila meče, aby súčastnila se bojů své mateřské země.

---

42. Válka královny Anny.

V Anglii seděla na trůnu královna Anna. Uplynulo teprvé pět roků od uzavření pokoje mezi Francií a Anglií v Rysvyku, a už zase měla započíti válka zhoubná mezi osadami americkými. Anglie spojená jsouc s Holandskem a Německem, vypověděla válku Francii spojené se Španělskem. Tím byly americké osady do války vtrženy, neb každá národnosť pustila se v boj proti národnosti druhé, jak to bylo v Evropě započalo.

Jelikož „Pět Národů" indiánských v New Yorku bylo nedávno uzavřelo smlouvu s Francouzi a přijali mezi sebe Jesuity za misionáře, nemohli je teď Angličané dostati na svou stranu do války proti Francou-

zům, tak přeneslo se bojiště do Nové Anglie a New York zůstal ušetřen. Severní hranice Nové Anglie byly opět přepadány a pustošeny, obyvatelé vražděni a majetek veškerý huben. Válka započala r. 1702.

Guvernér Dudley z Massachusetts poslal jedno oddělení proti francouzským obyvatelům u řeky Penobscot a anglická jedna frigata nesla tisíc mužů na Akadii. Pevnosť Port Royal dobyti nemohli, avšak popálili domy v městě, zničili špýchary a statky, pobořili hráze a pustili povodeň na osení; než nepořídili nic jiného. Francouzi se za to na přesrok tím krutěji pomstili na nich zase.

Osada Massachusetts dovolávala se pomoci královny Anny a jiných osad. Osady všechny poslaly pomoc, jen sněm Pennsylvanský odpověděl, že nedovoluje jim svědomí, aby povolili peníze k najímání lidí k zabíjení jiných lidí. R. 1711 byla pak učiněna výprava ze všech dosavádních největší; na padesáti lodích sedm tisíc mužů vyplulo z Bostonu do řeky Sv. Vavřince; něco menší těleso vojska pozemského postu, povalo s bojovníky „Pěti Národů,“ kteří se konečně dali přemluviti přece, a sestoupivše se v Albany, hotovili se k útoku na Montreal. Avšak nic se nepořídilo, neboť loďstvo utrpělo neštěstí na moři, při čemž na tisíc mužů přišlo o životy. To přivedlo velitele loďstva k zoufalství i obrátiv lodě anglické domů přes oceán, americké poslal do Bostonu zpět.

Výpravě pozemní se podařilo dobyti Port Royalu a jeho jméno bylo zaměněno ke cti královny Anny v Annapolis. Válka trvala jedenácte rokův, do 1713, kde byl uzavřen mír mezi válku vedoucími mocemi Evropy v Utrechtu. Mezi podmínkami míru byly obsaženy i ty, že Francie odstoupila anglickým

osadám záliv Hudsonův, Newfoundland a Akadii neb Novou Skotii, a jiná, která udělovala Anglii ,,vzácné'' právo výsadní, že může ona jediná dovážeti otroky černé do španělských osad amerických. Hrabivá a nesvědomitá Anglie tak zapomenula se, že jen toho si hleděla, co jí přinese velikého užitku. Ano sama královna Anna, soudíc, že obchod ten s černými lidmi bude velice výnosným, zakoupila pro sebe čtvrtinu akcií společnosti obchod s otroky vedoucí.

Ostatně se vedení války osadám americkým nevyplatilo, vzdor tomu že obdržely osady francouzské za náhradu útrat válečných, neb zdroje bohatství značně se stenčily a vzrůst osad byl zadržán; četná role zůstala ladem ležeti; tisícové mladých mužův, květ země, byli pobiti aneb pomřeli nemocemi službou zaviněnými. Mezi řekami Piscataqua a Penobscot byla pobita celá třetina obyvatelů. Skoro všecky rodiny v Nové Anglii a v New Yorku oplakávaly ztrátu buď otců neb synů a bratrů.

---

43. Válka s Tuscarory a první zákon otrocký.

Asi rok před skončením války s Kanadou byli zapleteni obyvatelé Severní Karolíny s Indiány kmene Tuscarorův, který cítil se ukřivděným osazením kraje při řece Neuse od přistěhovalců německých a švýcarských. Tito poslednější usadili se v místě, jež nazvali New Berne, nedaleko ústí řeky Neuse do zálivu Pamlico.

Když Indiáné započali nepřátelství, poslal guvernér Graven z Jižní Karolíny něco osadní obrany s valným počtem Indiánů kmene Katawbů, Yamasiů a jiných proti Tuscarorům. Tito byvše hnedle přemože-

ni učinili mír. Avšak někteří společníci indiánští přepadli po míru už některé vesnice Tuscarorův a jímajíce bojovníky, odvláčeli je do otroctví. To velice rozhněvalo Tuscarory, tak že ještě jednou se zvedli k válce. Zuřivě napadali nepřátele své a mstili všecky křivdy na nich páchané. Guvernér Severní Karolíny neměl dosti mužstva, aby se mohl jim ubrániti, neboť právě byla vypukla žlutá zimnice v osadě, následkem čehož uprchlo mnoho osadníků do Virginie. Kvakeři pak, jako dříve, nechtěli vzíti zbraně do ruky, musel tedy guvernér povolati na pomoc vojsko ze sousedních osad. Obdržel pomoci od Jižní Karolíny, New Yorku a Virginie; pevnůstka indiánská byla velikou silou napadena a rozbita, při čemž bylo osm set bojovníků zajato a odevzdáno za odměnu spojencům indiánským, kteří je odvlékli do Jižní Karolíny a prodali je za otroky. Malý zbytek Tuscarorův utekl se následujícího roku (1713) k severu, kde byl přijat do svazku Pěti Národův a tito nazývali se pak svazek „Šesti Národův."

R k 1712 jest pro Jižní Karolínu památným, ne sice k její cti, tím že byl přijat zákonodárnou mocí první úplný zákon otrokářský. Ve státu bylo v dobu tu šest tisíc bělochů a deset tisíc černochů. Zákon ten bral ohled na to, že sady a statky provincie té nemohly náležitě býti vzdělávány bez práce černochů a jiných otroků; a tito že jsou lidem surovým a proto neschopným, aby byli ovládáni těmiže zákony, jako běloši. Proto za účelem dobrého uspořádání provincie a zabezpečení její obyvatelů ustanovilo se, že všichni černoši, indiáni a mulati, kteří se nemohou vykázati, že jsou svobodníky, jsou prohlášeni a učiněni otroky.

Tímže zákonem bylo nařízeno, že každý běloch, který by nalezl někde otroka bez listu průvodčího, musí jej potrestati, sice by podlehl sám pokutě. Všecky zločiny otroky spáchané od zlodějství po vraždu podléhaly trestu smrti, avšak mohl se za to uděliti jim menší trest. Když by byl majitel některého otroka opomenul jej zbičovati, uříznouti mu ucho a znamenati jej žhavým železem, tu ztrácel právo své k otroku tomu. Vůdce společnosti, která polapila nějakého uprchlého otroka, obdržel za odměnu několik liber sterlingů; a kdyby se stalo, že osoba stíhající otroka byla při tom raněna, musela se obec postarati o náhradu jí. Pakli že by byl otrok tak ukrutně trestán býval, že by byl na rány obdržené zemřel, nenásledoval za to žádný trest, leč když by se byla dala dokázati krvežíznivosť, a v tom případu platil ten, jenž otroka zavraždil, jen padesáte liber sterlingů pokuty. — Hrůzné to zákony pro nás, kteří známe otroctví jen co věc minulosti.

---

44. Americké osady za doby krále Jiřího I.

Smrtí královny Anny přišlo vladaření domu Stuartů ku svému konci a následujících třinácte roků vládl Jiří I. (George, čti: *džorč*) z Hanoveru. V tu dobu vládl v osadách amerických poměrně mír, ač znepokojována byla mysl obecenstva mořskými loupežníky.

Nejvíce řádili loupežníci tito podél břehů karolínských a v mořích západoindických. Pověstný loupežník, zvaný „Černovous" byl polapen po zuřivém bránění se. Jiný, Bellamy zvaný, zhynul se sto svými společníky stroskotáním lodě u předhoří Cod. Z Charlestonu vypravili též mužstvo ku stíhání lupiče námoř-

ského Bonneta, jehož lapili na předhoří Fear se čtyřiceti spoluvinníky, kteří byli všichni odsouzeni a popraveni.

Vypravuje se, že když se jednou tázal veliký dobyvatel Alexander Veliký jistého loupežníka námořského, jakým právem se opovažuje znepokojovati moře a olupovati cizí lodě, odpověděl mu loupežník, řka: „*Tímže právem, kterým ty znepokojuješ svět; jenže jest ten rozdíl mezi mnou a tebou, že já provozuji to na malé lodi, kdežto ty konáš to s celým loďstvem; mně pak za to nazýváte lupičem, kdežto ty se dáš za tutéž věc nazývati a ctíti co veliký a slavný dobyvatel.*" A ono jest to věru také pravda.

Poslední války v Evropě a v Americe spůsobily mnoho bídy mezi národy a mnoho dluhů státům dotyčným. I počalo se pomýšleti na to, jak by se vypomohlo nouzi uděláním peněz papírových. Že však tyto nebyly založeny na pevném nějakém základě, popraskaly všechny podniky takové a z toho povstalo ještě větší neštěstí pro tisíce občanů a poddaných.

Nejprvnějším vynálezcem papírových peněz byl skotský finančník John Law (čti: *ló*). Ten založil ve Francii banku, která byla splnomocněna vydávati papírové peníze; jsouc zároveň skladištěm peněz obecných, získala veliké důvěry v kruzích peněžních. S touto bankou byla ve spojení společnosť Mississippická, jejíž pohlaváři obdrželi r. 1717 patent na osazení Louisiany. Společnosť měla v úmyslu osaditi tu najednou několik tisíc bělochů a velikou sílu černochů; zdálo se, že obchod společnosti bude velice úspěšný.

Law sám poslal velikou osadu Němců do Louisiany a ti si nalezli pěkné místo při řece Arkansas, odkudž se později přestěhovali k Novému Orleansu.

Avšak už r. 1720, nežli se mohl Nový Orleans pochlubiti ještě několika chudými budovami, učinila banka královská úpadek a bublina Mississippská, jak se to nazývalo, praskla s ní. Nicméně rostlo obyvatelstvo Louisiany velmi rychle, vzdor nezdravému podnebí a častým přetékáním řeky. Hojnosť černých otroků se sem zavedla a pěstovaly se pilně rýže, tabák, indigo a třtina cukrová. Společnost vysýlala velitele osady co její správce, jenž měl po ruce ještě osadní ředitele a jiné úřadníky, kteří tvořili radu neb sněm.

Osadníci američtí po válkách posledních upadli velice také do dluhů a věřitelové jejich byli hlavně Evropané; musely se tedy stále posýlati peníze do Evropy a když nastaly špatné časy, nebylo v Americe dosti peněžní měny. Tehdy ještě nevyvážela Amerika obilí, cukr a bavlnu, jako nyní, začež dostává veliké síly hotových peněz a může své dluhy lehce upláceti. K tomu ke všemu byli angličtí kupci pobídnutím své vlády tak nestydatí, že kladli mladým osadám všecky možné překážky, aby nemohly vésti obchod na svůj účet, ale aby všecko jen angličtí kupci do rukou svých dostali; i kus svobody dopřáli Angličané osadníkům těm, jen ne nějaké výhody obchodní.

Aby si pomohla Jižní Karolína ku zaplacení svého dluhu, založila r. 1721 banku a vydala papírové úpisy úvěrní. Tyto však v několika letech velice opadly v hodnotě své a osada nevědouc si jiné rady, uložila na jich vyplácení clo na všecko zboží z Anglie dovážené v obnosu desíti procent. Tím jako by píchli osadníci do hnízda vosího. Angličané rozhněvaní hrozili, že jim vezmou právní listinu; při tom panoval také spor mezi sadaři a obchodníky v městech, ani sadaři naléhali na vydání peněz papírových, kdež-

to kupci zase nechtěli o tom ani slyšeti. Konečně přece zvítězili kupci a 1721 byly papírové peníze zrušené a rýže byla ustanovena zákonitou měnou ku placení dluhů, jako dříve býval tabák.

V severních osadách měli obyvatelé po válkách tytéž nesnáze peněžní a založivše si také banky počali vydávati papírové peníze. R. 1714 byla založena banka v Bostonu a bylo též ustanoveno, že jisté plodiny rolnické přijímaly se v jisté určité ceně za daně. V Rhode Island na bance mohli dlužníci banku spláceti lnem. A tak se rozšířily peníze papírové po všech osadách, vyjma Virginii, a že některé velmi málo dbaly toho, aby měnu tu nenechaly příliš se rozmnožiti, stala se jim pak tím větší škoda při úpadku.

Povšechný následek tohoto rozmnožení oběhové měny zdál se býti z počátku velmi blahodějným. avšak brzo se shledalo, že papírové peníze svým klesáním v hodnotě vypuzovaly kovovou měnu ze země; mimo to stával se úvěr mnohem lehčí za papírové peníze, nežli za kovové, lid se dlužil silně a půjčoval, a tak na všecky strany bylo blahobytu osad ublíženo.

---

45. Francouzi, Indiáné a černí otroci.

Město Natchez (čti: *nečez*) při Mississippi označuje polohu místa, kde sídlili indiánští ctitelé slunce a měli své chrámy, v nichž hořely stále svaté ohně ku cti slunce; byl to kmen Natchezův. Francouzi v kraji tom zbudovali pevnůstku Rosalie. Velitel pevnůstky té žádal na Indiánech, aby mu postoupili krásný kus půdy, na němž měli tito zbudované své prosté chatrče, tvořící jejich hlavní město.

Natchezové nad svévolí velitele rozhořčení spojili se s Čikasówy, severními svými sousedy a přepadše

r. 1729 francouzskou osadu povraždili všecky bělochy bez milosti. Muži všichni, několik set na počet, byli pobiti a ženy s dětmi byly odvlečeny do zajetí. Takový čin arci nemůžeme jinak nazvati, nežli divošskou zběsilosť, avšak zdali pak podnes i národové vzdělaní nejednají zrovna tak, jako oni divoši! Jak by se dnes zachovali sami Francouzi, kdyby přišel cizí národ v jejich vlasť a žádal násilím zmocniti se jejich domovů a jejich hlavního města?

Francouzi dlouho neotáleli s odplatou krvavou. Spojili se s mocným kmenem Čoktówů, zahnali Natcheze za řeku, kde se tito sloučili s Krýky a Čikasówy. Při tom zajali Francouzi čtyři sta vězňů, jež poslavše do Hispanioly prodali za otroky.

Čikasówé nyní stali se nepřátelskými Francouzům a přepadali jejich lodě plující po veliké řece k severu. K nepřátelství tomu byli ještě poštíváni od anglických obchodníkův, kteří přicházeli mezi ně z Karolíny a podněcovali jejich mysle ku hněvu a pomstě. Francouzi připravovali tedy novou válečnou výpravu naproti nim.

S jara r. 1736 vydala se silná výprava válečná na lodích pod velitelem Bienvillem z Mobile po řece Tombigbee vzhůru a spojili se s dvanácti sty Čoktówy, jimž za skalpy nepřátel svých slíbili značnou odměnu. Čikasówé však byli na odpor připraveni a měli nad svým opevněním jednoduchým vlajky anglické vztýčené. Útok Bienvilla byl statně odražen. Zatím však přišla značná síla Francouzů a Indiánů od severu z krajin illinoiských na Čikasówy, než i její útok byl odražen.

Neočekávaný tento odpor divochů zarazil úsilí Francouzův. Činili přípravy ještě větší a vystavěli na

místě nynějšího Memphis zdatnou pevnosť, kdež shromáždili na tři tisíce a pět set bílých, rudých a černých bojovníků, avšak na jaře r. 1739 domluvili se v dobrotě s Indiány a uzavřeli s nimi mír.

Právě v tyto doby rozmáhalo se v amerických osadách černé otroctví velice, k tomu byli nejvíce a nejvýdatněji nápomocní Angličané. Jak zmínili jsme se už na jiném místě, obdržela společnost anglická jihomořská smlouvou v Utrechtu uzavřenou výhradní právo dovážeti otroky do španělských osad v Americe. Společnosť ta měla vyjednáno, že musí koruně španělské platiti za každého otroka sem dovezeného $33⅛ a zavázala se, že během třiceti roků doveze do osad řečených sto a čtyřicet čtyři tisíce černochů.

Vedlé společnosti této utvořila se pod anglickými zákony ještě jedna pod názvem společnosť africká, která zásobovala zase osady anglické tisíci nebohých černých lidí za otroky. Počítá se, že za sto rokův, od 1676 do 1776, anglický národ skrze tyto dvě společnosti dopravil do osad svých a španělských i francouzských na tři miliony černochů v stáří od patnácti do třiceti rokův. A mimo ty bylo jich jistě nejméně čtvrt milionu, kteří podlehli nesnázím a utrpení, jehož se jim na cestě dostávalo a nalezli svůj hrob ve vlnách mořských.

Stálé dovážení tak velikého počtu otroků černých stalo se konečně nepříjemným i samým osadníkům americkým a zvláště Virgiňané vedli si proti tomu stesky veřejně. Avšak vláda anglická, jsouc vydržovaná hlavně kupci a obchodníky svědomí žádné nemajícími, vždy na to odpovídala, že obchod s otroky jest království i osadám velice blahodárným, a proto že se ho spustiti nemůže. Mimo to vedla však Anglie při

tom ještě politiku, že totiž soudně rozpočetla si, že silné zalidnění osad otroky udrží osady ty v její poddanosti a závislosti; neboť any prý sady závisí vzděláváním svým pouze na práci černošské, nemohou se osady prý nikdy vzmoci tak daleko, aby pustily se v závodění s průmyslníky anglickými a nebudou nikdy sto státi se od království neodvislými. Za takovým sobeckým účelem pomáhala vláda anglická udržovati otroctví nejhnusnějšího spůsobu v Americe.

---

46. Založení osady Georgie a příchod prvních Čechů do Ameriky.

Téhož roku, kdy se narodil Jiří Washington, 1732, byla zakládána poslední z třinácti osad, která měla pod týmže velikánem bojovati s ostatními za neodvislosť, G e o r g i a (čti: *džordžie*), pojmenovaná tak ku cti krále Jiřího II., jenž tehdy Anglii vládl.

O území Georgie vedli Angličané spor se Španěly. Tito považovali za své území ono ležící ještě vysoko nad řekou Savannah a hlásili se tudíž i k části Karolíny. Neměli však na celém tom pobřeží žádnou stanici, leč starou pevnůstku na Floridě, S v. A u g u s t i n a a pak malou pevnůstku S v. M a r k a při zálivu Appalachee.

James Oglethorpe (čti: *óglorp*), člen anglického parlamentu, byl prvním zakladatelem osady té. On vymohl patent na králi Jiřím II. a měl v úmyslu poskytnuti v osadě té útočiště pro ty nešťastné, kteří veliké nesnáze trpěli pod těžkými zákony proti dlužníkům v Anglii, a pak pro v Evropě pronásledované Protestanty. Listina práv dávala svobodu svědomí všem osadníkům vyjma Katolíky; každý na půdě Georgie zrozený měl míti rovná práva s tím, který se

narodil na půdě britické. Celý podnik byl odevzdán do rukou důvěrníků, kteří měli největší moc v osadě a zastoupení lidu nepopřáno. Aby pak jednotlivé osoby nemohly pohltiti příliš veliké pozemky na úkor jiným, bylo ustanoveno, že nikdo nesmí obdržeti v osadě více, nežli pět set akrů půdy. Pěstování hedvábí považovalo se za hlavní průmysl.

Časně r. 1733 vydal se Oglethorp se stem a třiceti vystěhovalci do nové osady a plul po řece Savannah dvacet mil od moře. Tu na příhodném místě založil nastávající hlavní město Georgie, Savannah. Se sousedícími Indiány, Krýky a jinými, uzavřel přátelské smlouvy a obdržel od nich území mezi řekami Savannah a Atlamaha.

Následujícího roku přistěhovalo se vedlé jiných také mnoho Židův a pak velký počet německých Luteránů ze Solnohradu. Oglethorp jim vykázal pěkný kraj k osazení se a oni založili osadu zvanou Ebenezer, která silně se vzmáhala novými přistěhovalci ze Solnohradska Pak přišli ze Skotska Horalé, kteří se usadili při řece Atlamaha.

V tyto doby přistěhovali se do Ameriky první Češi a Moravané, a sice Protestanté, kteří byli pronásledováni pro víru v Rakousku až běda. Ti sprostředkováním hraběte Zinzendorfa, znamenitého vůdce Bratří Česko-moravských, jenž založil na hranicích česko-slezských Ochranov, dostali se do Georgie za Solnohradčany a usadili se nejprvé při řece Ogeechee (čti: *ogíčí*), jižně pod Savannah. Zde se nazývali „*Moravians.*" Z počátku jich se tu osadilo jen několik a vzali si za účel, obraceti Indiány ku křesťanství; to bylo r. 1735. Brzo jich následovalo více, a jak dějiny americké vypisují, byli pro svou

jemnosť, mírnosť, tichosť a pobožnosť velice ctěni a milováni od všech, kdož jim byli na blízku. Jejich osada v jehličnatých lesích Georgie zkvétala. Když za několik roků přibyl sem John Wesley, zakladatel metodismu, navštívil je a byl celý unešen nad jejich prostým a vzorným životem i v obci pořádkem.

Pobyt Čecho-Moravanů nebyl však dlouhý v Georgii, neboť je vypudila odtud válka. R. 1739 vypukla válka a i na nich bylo žádáno, by vzali zbraň a šli do pole. Jejich mírumilovné zásady však, jako Kvakerům, toho nedovolovaly, a nežli by se jim stali nevěrnými, uzavřeli opustiti svou osadu, zanechati všecku práci až dosud novým domovům svým věnovanou, a vyhledati si místo, kde by nebyli nuceni jednati proti svému přesvědčení. Vystěhovali se tedy do Pennsylvanie a přibyli do Filadelfie 20. dubna r. 1730 ve společnosti Jiřího Whitefielda v jeho lodi. Usadili se pak na Whitefieldově půdě při Delaware, kdež vzmohše se, zakoupili r. 1741 sousední úděl při Lehigh (čti: *lehaj*), kde vznikla osada, která obdržela jméno Bethlehem, jakž se podnes nazývá a potomky Čechův a Moravanův z oné doby chová.

Už r. 1742 počali Čeští Bratří pracovati mezi Indiány ve východním New Yorku a po hranicích Connecticut. Christian Rauch jest zvláště zaznamenán co horlivý pracovník na vzdělávání rudochův, avšak sněm státu New Yorku podněcován obchodníky s kořalkou a špekulanty pozemkovými, kteří neradi viděli, když se zapovídalo Indiánům prodávati pálenky, zapověděl jim další působení a oni vzavše s sebou některé obrácené rudochy, odebrali se do Bethlehema.

Vláda Georgie, důvěrníci její totiž, zapověděla dovážení rumu z ostrovů Barbadoských, což ale se

některým osadníkům nelíbilo, zvláště těm, kteří živili se jeho prodejem. Svůj stesk provázeli udáváním, že v tak nezdravém podnebí, jaké jest tu, jest kořalky ku zdraví nevyhnutelně třeba. Avšak pilní a zdraví Skotové, Solnohradci a Moravané dokazovali, že i bez kořalky lze udržeti si zdraví pilným čistěním půdy, sváděním vody a vzděláváním. To pomohlo. Důvěrníci dále také zapověděli dovážení otroků do osady; než právě ti, kteří snažili se o udržení prodeje kořalky, pracovali o udržení otroctví. Pamětihodná jsou slova, která za té příležitosti pronesl Oglethorp: „*Otroctví jest proti náboženství a proti zákonům anglickým, proto jsme nedovolili co důvěrníci přijmouti zákon, který by dovoloval takový hrůzný zločin.*" Horalé, Solnohradci i Čechové, kteří pilně vzdělávali pole a pěstovali hedvábí a indigo, nechtěli též o zavedení otroctví ani slyšeti a protivili se mu se vší silou. Pracovalo se proti tomu mocně, avšak přece po několika více letech podlehla i Georgie vlivu sadařů sousedních osad i samé vlády anglické a otroctví se tu také zavedlo.

Zatím Oglethorp postavil pevnůstky podél břehů mořských jižně od řeky Atlamaha až k řekám St. Mary a St John, aby mohl ubrániti území to proti Španělům, kteří svou Floridu roztahovali přes celou Georgii, a nedala na sebe dlouho čekati válka se Španělskem. R. 1739 vypověděla Anglie válku Španělsku a americké osady se jí zase účastnily. Po několika bitvách a srážkách nedocílila žádná strana v Americe nic jiného, nežli že byly hranice mezi španělskou Floridou a Georgií ustanoveny. Později odevzdali důvěrníei osadu vládě královské a ta zůstala provincií až do revoluce.

47. Třetí válka z Kanadou.

Války, které vypukly mezi panovníky evropskými, byly provázeny vždy současnými boji osad amerických. Když se hlásila po smrti císaře Karla VI. jeho dcera Marie Teresie k trůnu, 1740, upírali jí práva bavorský kurfirst Karel Albert a Filip V., král španělský, jakož i Bedřich, král pruský. Vedly se války slezské na úrodných pláních západní Evropy, a ta byla provázena současnou válkou mezi osadami anglickými a francouzskými v Americe.

Angličané hleděli zabezpečiti si nejdříve přátelství „Šesti Národův" indiánských, což se podařilo newyorskému guvernéru r. 1743. Indiáné tito zároveň prodali Angličanům kraj nedávno dobytý nimi na kmenu Šóniův, obdrževše zaň od Angličanův čtyry sta liber sterlingů. Za to však Šóniové a s nimi jinak skrácení Delawarové přidali se k straně francouzské.

Francouzi započali nepřátelství přepadnutím rybářských stanic na Nové Skotii. Osady složily se dlé sil svých všech a postavily čtyři tisíce mužů vojska do statného pole pod velením Williama Pepperella. K nim připojilo se několik lodí z Anglie s přislušným vojskem pod Commodorem Warrenem. Oblehli pevnosť Louisburg na ostrově Cape Breton, kdež byly velmi důkladné hradby, které stály na pět milionů dolarů. Obléhání jejich však bylo nespořádané, ani osadníci nebyli cvičeni pravidelným pohybům a kázni vojenské. Nicméně vzdala se jim pevnosť po dvouměsíčním obléhání a dne 17. června 1745 zajali osadníci dva tisíce Francouzů a vítězně vešli do Louisburgu.

Osadníci zalekli se, když zvěděli, že pluje čtyřicet korábů válečných z Francie k jich břehům; než koráby ty byly většinou stroskotané na moři a z voj-

ska veliký počet zahynul. Obava Angličanů se nesplnila, než tím více řádili Indiáné s Francouzi spojení podél severních hranic.

Tentokráte sebralo se ponejprvé v Pennsylvanii také silné oddělení vojska do pole. Zpočátku zpouzeli se Kvakerové a jiní osadníci chopiti se zbraně, avšak guvernér přece prosadil své přání pomocí hlavně Benjamina Franklina, jenž byl tehdy muž asi čtyřicetiletý a měl pro svou učenosť, dobrou povahu a vlastenectví velikou vážnosť a vliv mezi osadníky. Povídalo se právě, že připravují se Francouzi přepadnouti město Filadelfii, a to pohnulo pennsylvanské osadníky, že zapomenuvše na pokojemilovnosť, postavili se do zbraně.

Konečně byl mezi evropskými mocemi uzavřen mír v Aix la Chapelle (čti: *élašapel*, město Cáchy), r. 1748 a válka přestala i v Americe. Cape Breton a Louisburg byly navráceny Francouzům a řeka St. Mary byla učiněna hranicemi mezi Georgií a Floridou španělskou. Než hranice mezi osadami anglickými a francouzskými nebyly ustanoveny, což zavdalo příčinu k dalším válkám.

---

48. Válka s Francouzi a Indiány.

Čtvrtá válka mezi osadami, která skončila se zrušením panství Francouzů na pevnině americké, vypukla r. 1754 a trvala nepřetržitě po sedm let. I v Evropě válčeno hrozně v době té. Na jedné straně stáli Francouzi se svými osadami a s Indiány; na druhé straně Anglie s osadami a se spojenci indiánskými. Účel celé války této byl jedině dobytí území a rozšíření panství.

V doby ty vlastnili Angličané jen úzký pruh země podél břehu mořského, asi tisíc mil dlouhý, Francouzi však přisvojovali si ohromně veliké území od Quebeku k Mississippi a k Novému Orleansu. Obě národnosti hlásily se ku krajině ležící západně od vrchů Alleghanských, podél řeky Ohio. Předcházející tři války mezi osadami znepřátelily Francouze s Angličany nesmířitelně a příčin ku sporům nebylo nikdy nedostatek. Francouzi měli podél hranic svého území na šedesát stanic ohražených k hájení svého práva proti Angličanům a když tito počali vyměřovati kraje ohioské, přepadli je a zatýkali jejich měřiče.

Guvernér Dinwiddie z osady Virginie vybral si Jiřího Washingtona, tehdy mladíka nezúplna dvacet dva roky starého, aby jej poslal k francouzskému veliteli s listem, v němž vypočítává všecka bezpráví, kterých se Francouzi dopouští na půdě Angličanům náležející a žádá jej aby odklidil příčiny stesků těch, by to nemuselo přijíti k válce. Tato byla první veřejná služba Jiřího Washingtona.

I vydal se na cestu poslání svého v říjnu 1753, z Williamsburgu, tehdejšího hlavního města osady Virginie. Cesta jeho byla čtyry sta mil dlouhá a většinou osazena nepřátelskými Indiány. Velikému tedy nebezpečí se musel vysaditi, ale vykonal ji přece šťastně. Navrátil se po jedenácti týdnech zakusiv velikých nesnází, zimy a nepřátelství se strany divochův. Odpověď, kterou od francouzského velitele přinesl, nebyla však pro guvernéra uspokojující, neb se vymlouval, že jedná pod rozkazy guvernéra Kanady, Dusquesne-a (čti: *dukéna*), a zdráhal se odejíti z území toho.

V roce 1754, v prvním to roce války s Francouzi a Indiány, nevykonalo se mnoho, než přece zaznamе-

uáváme tolik: Společnosť Ohio stavěla při splývání řek Alleghany a Monongahela pevnůstku a Washington byl poslán s oddělením vojska, aby práci tu střežil. Nežli ale mohl na místo to se dostati s vojskem svým, přepadli Indiáné a Francouzi dělníky, zahnali je, osadili se tu a počali sami pevnůstku tu dostavovati, dadouce jí jméno Duquesne, (čti: *dukén*).

Washington dozvěděl se na cestě o té nehodě a zároveň, že jde veliká přesila vojska mu vstříc, aby jej porazila; i couvl na „Veliké Louky" tak zvané. Tu slyšel od zvědů, že malé oddělení Francouzů leží nedaleko s úmysly nepřátelskými. Podařilo se mu přepadnouti je dne 28. května, 1754, a pobil všechny až na jednoho, který utekl Asi za měsíc na to udeřili Francouzi ve velikém počtu na pevnůstku, již hájil Washington, postaviv ji a nazvav „Necessity," jelikož při ní zkusil mnoho nouze. Deset hodin ji hájil udatně, avšak ráno 4. července byl Washington donucen vzdáti se, ač pod tou výminkou, že on i jeho mužstvo bude míti volnou cestu zpět do Virginie.

Rokem 1755 zamýšleli Angličané podniknouti čtyry výpravy a sice: proti Nové Skotii, Crown Point, Fort Niagara a Fort Duquesne.

Generál Braddock připlul z Evropy, aby byl vrchním velitelem všech královských vojsk a vedl své oddělení proti pevnosti Duquesne. Popíšeme tuto jeho podnik blíže

Dne 8. července přišel generál se svou divisí, vesměs v nejlepším zdraví a duchu ku spojení se řek Monongahella a Youghiogany. Na tomto místě přidal se kolonel Washington k divisí, jsa poněkud jen teprv pozdraven z nápadu zimnice, kteráž jej zadržela zpět. Důstojníci a vojíni byli dob é mysle a těšili se,

že v několika hodinách vítězně vtáhnou do zdí pevnosti.

Časně ráno, dne 9., byly všecky věci připraveny. Washington později říkával, že to nejkrásnější podívaní, jakého kdy zažil v životě, bylo na britické vojsko onoho rána v celém jeho lesku. Každý muž byl čistě odín ve svém stejnokroji; vojíni byli pořádně rozestaveni na šiky a postupovali pravidelně v pořádku; slunce odráželo se o jich lesklé zbraně; řeka tiše vinula se po jich pravé ruce a po levici tvořil hustý les nad jich hlavami modrý stín.

Takto postupovali až asi k polodni, kde přišli na druhý brod, deset mil od pevnosti. Stanuli jen chvíli a pak jali se broditi se řekou a vystupovati na její severní břeh. Tu nalezli před sebou pláň, která přecházela v značné výšiny. Zároveň se tudy brala hlavní silnice do pevnosti. Silnice ta vedla lesem.

Dle nařízení bralo se napřed tři sta harcovníků a za nimi dvě stě mužů, pak přišel generál s dělostřelbou, pak hlavní těleso armády a pak zavazadla. O jedné hodině překročila celá výprava řeku a v téže už chvíli bylo slyšeti, ano se střílí u předu. Silně se na ně počalo stříleti, což bylo prvním jejich znamením, že jest nepřítel na blízku. Byli velice zaraženi, neb neviděli žádného nepřítele před sebou. Vystřelili sice také, ale jen nadarmo, kdežto nepřítel střílel stále a houfně.

Generál rychle postupoval, aby jim přispěl ku pomoci, avšak, nežli došel místa toho, oni už couvli na dělostřelectvo a ostatní šiky a spůsobili veliký nepořádek. Generál a důstojnictvo jevili neohroženosť a vynasnažili se co nejvíce, aby mužstvo do řad zase přivedli, než vše bylo už pozdě. V takovém postavení

zůstali téměř tři hodiny, střílejíce na zmar, na své vlastní důstojníky ve zmatku, a trpíce valně střelbou nepřítele, neučinili mu žádné škody. Jediní osadníci virginští zachovali pořádek a statečnosť a chovali se věru tak, že by byli zasloužili lepšího osudu. Oni započali stříleti, jak byli doma zvyklými, každý muž pro sebe, skryt jsa za stromem. Generál to však zakázal, chtěje je míti v šiku, jak tomu byl zvyklým on od mládí v Evropě.

Zatím Francouzi a Indiáné skrytí jsouce za stromy a skalami, mířili dobře a opatrně, a málo kterou ránu vystřelili na zmar. Poráželi Angličany velmi krutě. V novověkých válkách nalezneme málo takového silného vraždění; během tří hodin byla skoro polovina celé armády, která v polodne překročila řeku v tak krásném pořádku, buď pobita neb raněna. Generál sám obdržel smrtelnou ránu a po jeho boku kleslo více důstojníkův.

Když bylo po bitvě a zbytky armády Braddockovy dostaly se na druhý břeh řeky zpět, utíkajíce, byl kolonel (čti: *kernel*) Washington generálem poslán pro povozy na nemocné a raněné. Tyto však přibyly až dne 17., když byli ranění zakusili veliké bídy. Dne 13. zemřel generál Braddock v noci a byl pochován při silnici, aby jeho tělo bylo zachráněno před Indiány. Francouzi stíhali je až do tábora kolonela Dunbara a zničili všecko, co po nich nalezli. Kolonel Washington jsa opět nemocen, navrátil se domů do Mount Vernon.

---

49. Dobytí Quebeku a smrt' generála Wolfa.

Veliký účel války r. 1759 byl se strany anglické zničiti Kanadu. General Wolfe měl uloženo doby-

vati Quebeku; GEN. AMHERST (čti: *emerst*), jenž byl vrchním velitelem armád, obral si dobytí Ticonderaguy a Crown Pointu; GEN. PRIDEAUX (čti: *pridó*) táhl na Niagaru a Montreal. Pak se měli všichni spojiti na pomoc Wolfovi.

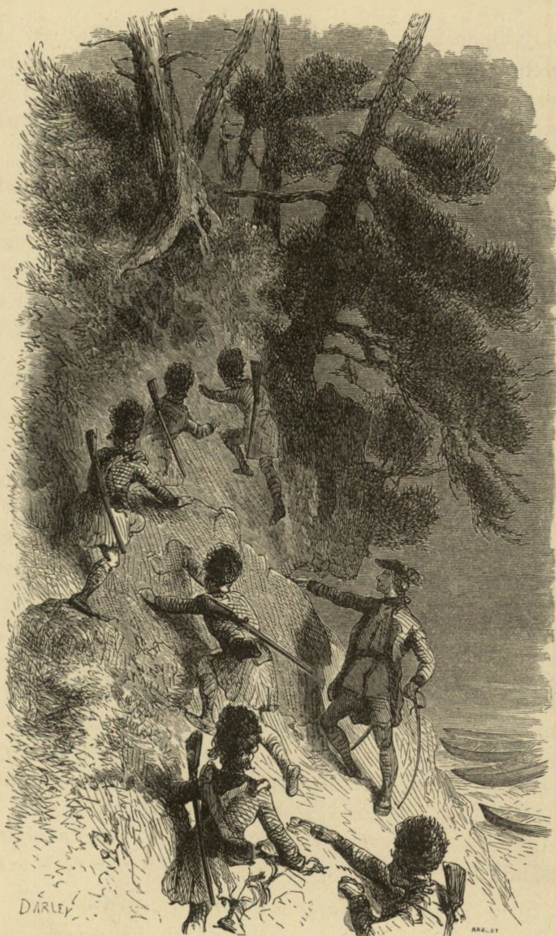
S osmi tisíci muži plul Wolfe po řece Sv. Vavřince a stanul na ostrově Orleans. Dne 31. července učinil odvážný ale nepodařený útok na francouzské opevnění v Montmorenci u Quebeku; když se mu to nepodařilo, neztratil mysle, ale v noci přistál s vojskem svým asi dvě míle pod městem, slezli příkré a vysoké břehy řeky a když se počalo rozednívati, dne 13. září, stáli na pláni Abrahamské v plném šiku válečném.

Pamětihodná noc 12. září 1759 byla jasná a tichá, jen hvězdami osvětlená. Dvě hodiny před svitáním odrazilo třicet loděk, v nichž se nalezalo šestnácte set vojínů, od korábů a plulo dolů v plném pořádku s proudem odlivu. K nekonečné radosti armády ulevila nemoc Wolfovi, že mohl osobně veleti.

Seděl v předku jedné z lodic, bledý a slabý, pln jsa odhodlanosti. Veškeré rozkazy byly učiněny, veškeré přípravy vykonány; zbývalo už jen dokonati záměr. Síla odlivu stačila nésti lodice a nic nerušilo noční tichosť, než šepotání vlnek a polohlasité vypravování Wolfa, jenž důstojníkům kolem sebe přednášel verše Gray-ovy „*Elegie na venkovském hřbitově*," která právě byla vyšla a již byl Wolfe z Anglie obdržel. Snad když přednášel ona zvláštně přiměřená slova:

„*Stezky slávy vedou jen ku hrobu*,"

stíny jeho vlastního blížícího se osudu plížily se co truchlé proroctví k jeho mysli. „*Pánové*," pravil ku

Odvážné ztečení výšiny Abrahamské.

Scaling the Heights of Abraham.

konci své přednášky, „*raději bych byl napsal tyto řádky, nežli zítra dobyl Quebeku.*"

Šťastně dosáhli místa, kde chtěli přistáti, asi lígu cesty od města. Místo to nazývá se po dnes Wolf's Cove. Zde uzounká stezka vede do výše na vrch, a francouzská stráž byla postavena nahoře ku hlídání stezky. Generál byl mezi prvními na břehu a pohléd-na vzhůru na skalnatou a příkrou sráz nad jeho hlavou se vězící, šeptal k důstojníku vedle stojícímu: „*Můžete se o to pokusiti, ale pochybuji, že se nahoru dostanete.*"

První, který se drápal vzhůru, byl horal Skot, kapitán Macdonald, jenž byl osloven stráží. Odpověděl po francouzsku, že jest poslán, aby vystřídal stráž a nařídil vojínu, aby se vzdálil, a nežli se stráž mohla o pravdě slyšaného přesvědčiti, už byl houf horalů v lezení zkušených nahoře a za nimi hemžila se stezka jako mravenci. Stráž se udatně obořila na vetřelce, ale byla v okamžiku poražena a rozsekána, an muž za mužem vystupoval na vršek, kde se rychle sestavovali v řady. Zatím i koráby připluly k místu přístavnímu a zakotvivše, vyslaly ostatní vojsko na břeh, tak že se svitáním stála celá armáda na břehu.

Slunce vzešlo a s hradeb Quebeku spatřili zděšení obyvatelé pláň Abrahámovu lesknouti se zbraněmi a temně červené řady Angličanův řadící se ve válečný šik. Bezdechu spěchajíce přinesli poslové zlou tu zprávu francouzskému veliteli Montcalmovi a jeho tábor daleko široko ozýval se poplachem bubnů a řinčením zbraní.

Bylo devět hodin, any protivné armády stály nepohnutě proti sobě. Mračna stála nízko a chvílemi lehké přeháňky rosily na oba voje. Křoví a kukuřič-

ná pole v průčelí britického vojska byla plna ostrostřelců, kteří udržovali stálou palbu do dálky. Tu a tam padl jednotlivý vojín v řadách, jehož místo bylo tiše jiným zastoupeno.

Něco před desátou spozorovali Briťané, že Montcalm připravuje se k útoku, a skutečně hned na to vojíni jeho postupovali rychle v před. Hnali se ve třech řadách a křičeli po svém spůsobu, střílejíce hned, jak přiblížili se na dostřel. V řadách britických nepadla ani jedna rána a nehnul se ani muž; jejich chladná zdrženlivosť, zdálo se, dusila horkokrevnosť útočníků. Až když byli Francouzi na čtyřicet yardů před vojem, tu teprvé byl dán osudný rozkaz. Pojednou v řadách britických pozvedly se od jednoho konce k druhému pušky k očím, jako pobídnutím nějakého velikého stroje a celek pojednou zableskl se v zhoubný výbuch. Jako loď v plném běhu zaražená náhlým naražením na skrytou skálu, tak zarazily se řady Montcalmovy, potácely se a byly rozdrceny před návalem olova smrtícího.

Kouř polem se valící na chvíli zastřel pohled; avšak když bílé kotouče rozešly se ve větru, bylo odhaleno divadlo hrůzné — mužstvo a důstojníci váleli se na hromadách, šiky rozbořily se v nepořádnou luzu a pořádek i poslušnost zmizely. A když se americké pušky pozvedly k druhému výstřelu, bylo viděti, že se nepřátelé třesou a choulí strachem nepřekonatelným.

Několik minut francouzské pravidelné vojsko stálo a opětovalo výdatnou střelbu. Tu však britické voje volajíce stále sláva a opětujíce své výstřely, šlapajíce po mrtvých a umírajících, a ženouce před sebou prchající houfy, postupovaly a zaplavily pole před se

bou. Francouzi zděšení dali se v zběsilý útěk a byli hnáni až k samým branám Quebeku. Nejprvnějšími za utíkajícími byli lehkonozí horalé divou sečí porážejíce Francouze před sebou. Nikdy nebylo vítězství rychlejšího a rozhodnějšího.

V krátké této bitvě ztratili Francouzi patnáct set mužů mrtvých, raněných a zajatých. Z ostatních někteří utekli se do města a jiní do táborů svých soudruhů. Pronásledovatelé byli svoláni troubou, sestavili se v šiky a couvli před děly na hradbách postavenými.

Townshend a Murray, jediní z důstojníků, kteří nebyli raněni, obcházeli od praporu k praporu a děkovali vojínům vřelými slovy za jich chrabrosť, avšak jásot vítězný tichnul na rtech všech, když se počalo roznášeti, že Wolfe jest mezi padlými.

V nejprudším boji Wolfe postupoval v čele granátníků z Louisburgu a tu jej stíhla jedna kule do nohy; avšak on obvázal ránu svým šátkem a nejevil žádnou známku bolesti. Za malou chvíli kule projela mu bokem; než dále se tlačil, mávaje mečem svým a povzbuzuje své vojíny k útoku. Tu třetí rána vjela mu do prsou. Zastavil — zavrávoral a potácel se na stranu k zemi. Tři nejbližší vojíni vzali jej hned do náručí a odnesše jej na zad, položili na trávník. Tázali se, zdali si přeje ranhojiče. On však záporně kynul hlavou, šepotaje, že jest už po něm.

Zavřel oči a omdlel, držán jsa v náručí lidí svých. Ti však nemohli se zdržeti, aby nepohlédli na rej válečný a jeden z nich šeptal druhému: „*Hle jak utíkají.*" „*Kdo utíká?*" otázal se Wolfe, otevřev oči jako muž ze spaní probuzený. „*Nepřítel, pane,*" zněla odpověď. „*Nuž, sdělte col. Burtonovi, aby spěchal*

k řece Charles, a tam překazil jich couvnutí přes m st. A teď umírám v pokoji." To tiše ze sebe vypraviv, obrátil se na bok a vydechl poslední vzdechnutí. Téměř v tomtéž okamžiku padl jeho veliký protivník, Montcalm, když s udatnou odvahou snažil se seřaditi rozbořené své šiky. Quebek byl v rukou Angličanův.

Rok následující byl učiněn pokus o dobytí zpět Quebeku; avšak z Anglie připlulo mocné loďstvo a zahnalo oblehající Francouze. Veliké vojsko obsadilo Montreal a hnedle poddala se celá Kanada. Teď vlála anglická vlajka po celé pevnině od ledového moře až po Mississippi. V Paříži byl konečně uzavřen mír r. 1763. Španělsko postoupilo Floridu Anglii, Francie postoupila Anglii celé své území východně od Missis sippi až na dva malé ostrovy k vůli lovení ryb zacho vané Nový Orleans a všecko území západně od Mississippi postoupila Francie Španělsku za jeho pomoc ve válce.

V této válce dlouhé a krvavé vydali osadníci patnáct milionů dolarů, načež obdrželi od Anglie pouze pět milionů náhrady, ztratili třicet tisíc mužů a zakusili nevypravitelné hrůzy divokosti indiánské. Daně byly někdy tak vysoké, že obnášely dvě třetiny majetku poplatníka. Avšak byly vybírány jejich vlastními zvolenci a oni nereptali. Muži z rozličných osad bojovali vedlé sebe a tak se stalo, že mnohé předsudky jedné osady proti druhé byly setřeny. Osadníci se naučili smýšleti a jednati samostatně a od mateřské země neodvisle. Oni naučili se znáti svou sílu. Lidovládné zásady se zakotvily, zákonodárné sbory se svolávaly, vojsko bylo sbíráno a zásobováno a to vše nimi samými a nikoli Anglií. Oni si zamilovali tu zlatou svobodu, oni poznali teď úplně svá práva a cítili

odvahu v sobě k jich hájení. Angličtí vojíni posmívali se vojsku americkému a důstojníci američtí byli postrkováni. Nicméně vycvičili se Washington, Gates, Montgomery, Stark, Arnold, Morgan, Putnam a jiní pořádně ve válečném umění, že pak mohli se měřiti i s pravidelným vojskem britickým.

---

50. Poměry v osadách roku 1765.

Třinácte amerických osad teď po válce čítalo asi dva miliony obyvatelů. Největší města byla Filadelfia a Boston, čítající asi po osmnácti tisících obyvatelích. Osady měly trojí rozličnou vládu, a sice měly Massachusetts, Rhode Island a Connecticut vlády založené na základě právních svých listin; Maryland a Delaware s Pennsylvanií měly vládu majitelův svých, kdežto Georgia, Virginia, New Hampshire, New York, New Jersey a Kanada byly podrobeny přímo vládě královské Osady všecky byly v tyto doby vesměs protestantské a nesnášenlivý duch prvnějších dnů pominul. Mravy a spůsoby osadníkův ponenáhlu se stávaly jednostejnými a tito se stávali jedným slovem Amerikány. Deset vysokých škol (kolejí) bylo už založeno a sice: Harvard, William a Mary, Yale, Princeton, Columbia, Brown, Rutger's, Dartmouth a Hampden Sidney. Ku školství nenapomáhala vláda královská ničím, leda že založila jedinou kolej, William a Mary; ostatní založili osadníci sami. Rolnictví bylo hlavní výživou lidu. Peníze byly velmi málo v užívání a na severu bylo pilně hleděno výrobků, jako jsou klobouky, obuv, papír, nábytek domácí, rolnické náčiní a sprostší druhy nožířských výrobků. Většina domácností předla a tkala své vlastní látky oděvní.

Obchod vzmáhal se hlavně jen podél břehů, ana vláda anglická překážela vedení obchodu s cizinou.

První tiskařský lis byl postaven v Cambridge r. 1639. První časopis stálý byl „*The Boston News Letter*" vydaný r. 1704. R. 1750 bylo v zemi jen sedm časopisů; první denník americký „*The Federal Orrery*" byl vydán až r. 1792. V New Yorku nalezala se veřejná knihovna, z níž půjčovaly se knihy za čtyry a půl pence týdně. Cestování dálo se pěšky neb na koni; cesta z New Yorku do Filadelfie vzala tři dni. Z New Yorku jezdil třikráte za týden jeden vůz přes New Jersey; dostavníky byly zavedeny r. 1766, které cestu z New Yorku do Filadelfie vykonaly za neslýchaně krátkou dobu dvou dnů. a k vůli čemuž se nazývaly „létacími stroji." Poštovní soustava byla docílena spojením se všech osad a BENJAMIN FRANKLIN byl prvním vrchním poštmistrem.

Spůsoby a mravy byly v prvních dobách velmi přísné, zvláště v osadách novoanglických. Veškeré chování řídilo se dlé výroků písma a proto měli kazatelové a duchovní osoby nejvyššího vlivu na celou společnosť. Fokárání bylo nejtěžším trestem pro občana. Guvernér Winthrop zakázal hraní v karty, a jeden muž byl bičován za to, že v neděli zastřelil slepici svou. Nikdo nesměl držeti hospodu, kdo nemohl se honositi povahou neporušenou a neměl jmění. Jména opilců byla napsána ve všech pijárnách a nikdo jim nesměl prodati lihovin. I částky oděvu byly někde předepsány zákonem. Žádná osoba, jejíž majetek neobnášel dvě stě liber, nesměla nositi zlaté neb stříbrné prýmky aniž krajky, které byly dražší, nežli dva šilingy za yard. Zvláštní úřadníci (Selectmen), byli ustanoveni k tomu, aby dohlíželi na oděv lidu, zvláště

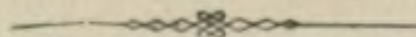
na stuhy a na vysoké boty. Jen šlechtici a kazatelové se svými ženami směli připisovati ku svému jménu slovíčko „Mr." a „Mrs." a ostatní všichni se jmenovali jen tak „kmotře neb kmotřičko."

Osadníci jižní žili poněkud jinako, nežli severané. Na místo hustě osazených městeček a měst měli daleko od sebe stojící sady a jejich obydlí bylo obklopeno četnými chýžemi sluhů a otroků. Statek v tehdejší době byl malým knížectvím a sadař měl okolo sebe všecky dělníky a řemeslníky, kterých potřeboval. Vše k obyčejné potřebě bylo vyráběno doma Všude panoval přepych a nádhera; drahocenné nářadí, nábytek, kočáry, komonstvo nalezaly se tu. Bohatí sadaři závodili mezi sebou o přednosť a okázalosť.

Puritáné dali si záležeti vedlé náboženství nejvíce na školách. Když byl Boston jen šest roků stár, už věnovalo se dva tisíce dolarů na založení vysoké školy, nynější university Harvardské, později dávala každá rodina pek kukuřice neb šiling na vydržování ústavu toho. O školy obecné bylo dobře postaráno už dříve a r. 1665 měl každý town svou školu svobodnou. V Connecticut byl každý městys pokutován, pakli nedržel školu aspoň tři měsíce do roka. V každém městysu odbývaly se pravidelné veřejné schůze, k nimž se musel každý svobodník dostaviti pod pokutou, a zde přetřepávaly se veřejné záležitosti, občané cvičili se v demokratických zásadách a vzdělávali se politicky.

V Lewistown, Del., byla založena první vyšší škola pro dívky. Arci že největší počet učitelů byl brán z řad duchovních. Nejšpatněji dopadalo to se školami a se vzděláním ve státech jižních, tím více, když královští guvernéři činili vše, aby udrželi poddané své v nevědomosti a úplné podřízenosti. Guv. Berkley

ve Virginii říkával prý: „*Děkuji bohu, že tu nemáme svobodné školy a žádné tiskařské lisy a naději se, že jich nebudeme míti ani za sto let.*" Zákony na vydávání novin byly tak příkré, že nemohly se tu žádné noviny vydávati, až r. 1736, a ty ještě byly pod správou vlády. Pro kostely více se učinilo zde. Pro každého kazatele bylo zákonem vymíněno sto akrů půdy dobré a pak prvotiny z úrody, asi jako desátek. Kdo nešel do kostela, byl pokutován. V Georgii byli pokutováni i majetníci otroků, pakli je v neděli neposlali do kostela. První zákony ve Virginii byly velmi přísné naproti občanům nešetrným k náboženství a k úřadům. Neuctivosť ku kazateli trestala se veřejným bičováním; nepřítomnosť v kostele ponejprvé jednodenním postem, podruhé veřejným mrskáním a po třetí šestiměsíční prací na galejích. Pro opomenutí domácí modlitby byly stejné tresty, ano kdo byl usvědčen, že po delší dobu se doma nemodlil, mohl býti odsouzen k smrti. Neslušná, neuctivá a urážející slova o úřadnících, radních a vládních osobách po třetím dopuštění trestala se smrtí.

Doba třetí.

REVOLUČNÍ VÁLKA.

---

51. Spiknutí Pontiacovo.

Když byl uzavřen mír s Francouzi, neočekávali vítězní Angličané a pánové Kanady, že by se měli ještě co obávati války s Indiány, jež považovali za pokořené s Francouzi zároveň. V tom domnění se však klamali. Indiáné povolili Francouzům stavěti pevnosti podél jezer, vědouce, že tím budou zároveň chráněni před nápady Angličanů, které nenáviděli, avšak teď, kde Angličané stali se pány krajů všech, nelíbilo se rudochům, že staví hradby a pevnosti na jejich půdě; že derou se bez všeho opovídání na jich bývalá lovišťata, usazují se tu a neptají se ani dosti málo, zdali jsou s tím páni půdy té spokojeni.

V této pro ně trudné době, kde viděli zřetelně, že se jedná skutečně o jich vypuzení z dávných domovů, nezbývalo jim nic jiného, nežli uchopiti se násilí a hájiti svá práva přirozená. Hlavním povzbuzovatelem Indiánů k uchopení se zbraně proti bílým vetřelcům byl náčelník Pontiac, kmene Ottawů. Ten

dal si záležeti na tom, aby spojil co nejvíce kmenů v jeden celek a pak aby v jednu umluvenou hodinu všichni vrhše se na bělochy povraždili je na všech stranách. Podařilo se mu získati pro své záměry souhlas Šóniův, Delawarův, Ottawův a Senekův a r. 1763 ustanovili si jeden den, kdy učiní útok společný na všecky západní osadníky bílé. Za účelem tím na mnohých místech použili Indiáné lišácké chytrosti a podvodu. Tak v Maumee skvó (žena) jedna vyvábila z pevnosti velitele předstírajíc, že jedna indiánská žena na blízku bolestně umírá. Velitel jak vyšel z pevnosti, byl zákeřnicky zavražděn a posádka v pevnosti pobita. U Mackinaw zase sešlo se jakoby zcela pokojně několik set Indiánů a započali nedaleko pevnosti hráti v míč. Při tom stále blíže táhli se ku pevnosti, ani se vojíni na to dívali, až najednou míč vletěl přes hradbu. Několik Indiánů přeskočilo za ním, a už spustili válečný svůj ryk a vojíni překvapeni podlehli skalpovacímu noži do posledního muže.

V Detroit ujednali si Indiáné s osadníky v ten den, že budou s nimi odbývati přátelskou úradu o tom, jakby vyleštili ještě více řetěz přátelství vzájemného, za kterýmž účelem se chtěli do pevnosti dostati. Jedna skvó však to prozradila a když přišli bojovníci „leštiti," shledali, že jsou obklopeni vojskem a byli zajati. Indiáné pak obléhali Detroit po několik měsíců, až přišla mu pomoc vojenská od východu.

John Penn, náměstek guvernéra v Pennsylvanii, vypsal odměnu na indiánské skalpy a gen. Gage (čti: *gejč*) poslal dvě výpravy na Indiány do jich vlastní země. Jedna odebrala se do ohioských krajin a druhá k Detroit, obě potkaly se s dobrým úspěchem a přinutily Indiány ku smlouvě, v níž se tito zavázali, že

vydají zajaté, které měli v rukou a povolili pak Angličanům stavěti pevností, mnoholi se jim bude líbiti.

---

52. Kolkovní zákon.

V době zhoubné války, v níž povznesl se Washington na ssutinách neopatrného Braddocka, přijal britický parlament zákon o zavedení v Americe kolků. Z počátku neozýval se nikdo proti tomuto ustanovení, poněvadž se každý bál „všemohoucího" parlamentu; avšak později, když se záležitosť ta blíže prozkoumala, tu jali se moudří státníci zde i v Anglii zvedati své hlasy proti tomu zákonu co neústavnímu.

Než vzdor mocným důvodům proti nespravedlivému pokusu tomuto, stál George Grenville stále na tom, aby parlament zákon ten potvrdil a provedl, a podařilo se mu to Zákonem tím ustanoveno, že veškeré písemnosti denně vystavované mezi obchodníky nemají míti platnosti nižádné, pokud nejsou zhotovené na zvláštním kolkovaném papíru, kterýž kolek platí se do pokladny anglické. Právní listiny, nájemné, vysvědčení učenníků, smlouvy, protesty a kupní listy, noviny a oznámky, kalendáře a plakáty, — vše muselo přispívati pokladně britické.

Když se o věci té jednalo, přednesl Charles Townsend v parlamentu řeč na podporu předlohy zákona toho, a ku konci té pravil: „*Či by chtěli Ame rikáné, dítky naší pečí osazené, naší laskavostí krme né, ani dorostli ku stupni síly a blahobytu pod ochranou našich zbraní; — či by chtěli zdráhati se přispívati svým dílem, by nám pomohli nésti tíži velkého břemene, pod nímž úpíme.*"

Na to odpověděl COLONEL BARRE: „*Oni že jsou dítky naší pečí osazené? Nikoli, oni byli osazeni naším utiskováním. Oni uprchli před tyranstvím do země nevzdělané a nehostitelné, kdež se vysadili všem nesnázím, jimž podlehá lidská přirozenosť, mezi jinými zvláště krutosti divokého nepřítele. A přece podněcováni zásadami pravé anglické svobody milerádi snášeli všecky trampoty a srovnávali je s těmi, jež museli zakoušeti ve své vlasti od svých vlastních přátel. — Oni že jsou krmení naší laskavostí? Nikoli, oni vzrostli vaší nedbalostí. Jak mile vy jste o ně započali zase pečovati, stávalo se to jen za tím účelem, abyste jim posýlali osoby k ovládání jich, k vyšpehování jich svobod, k překroucení jich chování a k okrádání jich. A posýlali jste jim tam vždy za nejvyšší úřadníky muže, kteří byli rádi, že mohli odtud se dostati a spravedlivému odsouzení pro zločiny své uniknouti. — Oni, že jsou chráněni našimi zbraněmi? Oni šlechetně pozvedli zbraně k vaší obraně a osvědčili při vší své práci hrdinnosť k obhájení vaší země, při čemž jejich hranice byly zality krví a jejich veškeré prostředky domácí vyčerpány. A věřte mi, že týž duch svobody, který ponoukal tyto lidi z počátku, bude ještě s nimi, — avšak opatrnosť mi zapovídá blíže se vyjádřiti. Víť bůh, že nemluvím dnes z vášně strannické, ale vynáším pocity svého srdce, znaje Ameriku a její lid z vlastní zkušenosti. Oni jsou, pokud vím, tak věrnými králi, jako kteří zde jeho poddaní; avšak jsou lidem žárlivým na své svobody a hotovi hájiti jich, kdyby na ně mělo býti sahnuto. Než ten předmět jest příliš chculostivým: neřeknu ničeho více.*"

Té noci, kdy byl přijat zákon ten, psal Dr. Franklin Karlu Tomsonovi: „*Slunce svobody zapadlo; mu-*

síme rozžíti světla průmyslu a hospodářství." P. Tomson odpověděl na to: „*Já očekávám, že budou rozžata zcela jiná světla, a předvídám oposici, která bude činěna.*"

První výbuch oposice objevil se v zákonodárném sboru ve Virginii. Zde vyznamenal se Patrick Henry, nejvýtečnější řečník, právník i politický myslitel své doby. V Massachusetts opírali se proti tomu Samuel Adams a James Otis, v Pennsylvanii Benjamin Franklin. V New Yorku se odbýval osadní sjezd, v němž bylo zastoupeno devět osad. Zde bylo učiněno a sestaveno prohlášení práv, žádosť ku králi a pamětní list k parlamentu.

A když nadešel den, kdy měl zákon nenáviděný přijíti v platnosť, nebylo lze nalezti úřadníka, jenž by se byl opovážil dlé něho se říditi. Všecky kolky dovežené byly zničeny neb ukryty a vše šlo starou cestou bez kolků. Obchodníci zároveň uzavřeli mezi sebou, že nebudou z Anglie dovážeti žádné zboží, pokud bude platiti tento utiskující zákon. Vláda nemohla si pomoci, načež se ministerstvo poděkovalo a zákon byl zase 1766 zrušen.

---

53. Krveprolití v Bostonu.

Parlament při zrušení zákona kolkovního vyslovil se, že ponechává si právo vázati osady ve všech případech. A aby to dokázal, přijal r. 1767 jiný zákon, kterýmž ukládala se vysoká daň na čaj, papír, sklo atd. Byli ustanoveni úřadníci výběrčí, ale ti nevybrali za první rok ani tolik, co stálo vydržování jich, a k tomu museli na některých místech udržovati vojsko, což přišlo ještě dráže. Osadníci pak co nejvíce se

zdržovali upotřebování dováženého z Anglie zboží, ač nemohli míti domácího; raději si to odřekli.

V Bostonu byly postaveny dva prapory britického vojska v červených kabátech, což bylo občanům velmi protivným a zavdávalo stále příčinu k nějakým nepříjemnostem a srážkám, z nichž jedna byla tak vážná, že z ní povstalo tak zvané krveprolití v Bostonu, při němž mnoho obyvatelů bylo zabito a raněno.

Bylo to 3. března 1770. Slunce právě bylo zapadlo; píšťala a buben vojáků britických právě dohrávaly večerní svůj ryk a stráže se rozestavovaly městem. Na několika místech bylo čilejší pohnutí mezi lidem, které naznačovalo značný stupeň podrážděnosti. Houfce mladých mužů se procházely ruku v ruce ulicemi po úzkých chodnících a opět houfce vojínů ze služby propuštěných, pevně k sobě se držíce, chodily městem. Mladí občané dali si záležeti na tom, aby vojínům nenáviděným prokázali hodně velikou nezdvořilosť.

„*Táhněte, vy račí zadky,*" volal jeden na vojáky. „*Vytlačte je s chodníku,*" zavolal jiný. „*Červený kabát nemá žádného práva na bostonské ulici,*" křičel třetí. A vojáci zase odpovídali s toutéž nezdvořilostí: „*O, vy buřičští darebáci, však my vám ukážeme, čí jest Boston, zdali váš neb náš a králův.*"

Tak asi to chodilo na několika místech. Asi o osmé hodině pojednou započalo se zvoniti na poplach a lid se sbíhal, maje za to, že je to znamení požáru. Nebylo však viděti žádného ohně, ani kouře v mrazivé noci a většina občanů se vrátila zase domů; jen něco mladších zůstalo. K deváté hodině ubíralo se několik mladíků poblíž celnice a tu napadne je vojín na stráži stojící, volaje „*Kdo to?*" Mladíci ti ale soudili, že mají přece právo procházeti se domácími uli-

cemi a že nemá jim cizinec tu překážeti. Odpověděli tedy nějak neslušně a nastala šarvátka. Na pokřik sběhli se vojíni z blízkých kasáren soudruhu na pomoc a všemi ulicemi už se také hrnula sta lidu domácího k celnici na King street. Křivdy a urážky, které si musel lid nechat líbit už několik měsíců, zapálily teď najednou jejich hněv. Jali se házeti sněhové koule a kusy ledu.

Když se křik množil a velitel toho dne, kapitán Preston, se to dozvěděl, vzal s sebou osm vojínů a vedl je ulicí King do lidu za sebou. Kde lid nechtěl ustupovati, pomáhali si bodáky. Občan jeden (byl to Henry Knox, později generál amerického dělostřelectva) zachytil kapitána za rameno a pravil: „*Pro bůh, pane, vězte co činíte, sice poteče krev.*" Důstojník však odseknul nadutě, řka: „*Stranou, pane, nechte mně jednati.*" A když došel před lid na místo strážníkovo, postavil vojíny do polokruhu naproti lidu se zbraní v rukou. To vida lid, rozčilil se ještě více a nebyl k uspokojení.

„*Palte, vy račí zadky,*" volal jeden. „*Jen se opovažte vypáliti, vy babské červenky.*" „*Žeňte je odtud do kasáren.*" „*Pryč s nimi.*" Tak a podobně se ozývalo se všech stran. Vojáci stáli chladně naproti lidu jako muži, kteří mají to za své povolání zabíjeti lidi.

O, jaký výstup musel se teď udáti! Až do toho okamžiku se mohly zlostné pocity mezi Anglií a Amerikou ještě upokojiti. Anglie mohla jen podati ruky smířlivé a přiznati se, že zneužívala svých práv a že to už více činiti nebude. Staré bratrství bylo by se zase upevnilo, avšak jakmile by královští vojíni prolili jedinou krůpěj americké krve, pak nastal boj na smrť.

Nikdy se Amerika pak neuspokojí, pokud nezdrtí královský trůn a nepošlape jej ve prachu.

„*Palte, opovážíte-li se, padouši,*" volal lid ze sterých úst najednou, ani vojáci mířili do lidu. Ulicí se rozléhal ryk rozzuřeného lidu, jako by se chtěl na vojáky vrhnouti a zbraň jim z ruky vydrati. Tu povelel kapitán Preston osudné slovo: „*Palte!*" — ulice se osvětlila od ohně z jich pušek a městem rozléhalo se zahučení osmi výstřelů.

Mrak kouře zakryl výjev ten. Nerad se zvedal do výše, neb nechtěl odhaliti, co bylo ním zakryto. Jedenácte synů Nové Anglie leželo nataženo na ulici. Několik raněných a krvácejících se snažilo opět povstati; jiní ani sebou více nepohnuli, aniž by zasténali — měliť už dotrpěno. Krev jejich řinula se ve sněhu, a ona purpurová skvrna u prostřed ulice King, ač se roztála v záři slunce následujícího dne, nebyla nikdy odpuštěna od Amerikánův.

---

54. Nespokojenost osad roste.

Krvavá událosť v Bostonu pobouřila mysle občanů ve všech osadách. Už teď počali se děliti obyvatelé na dvě strany: T o r i ů v, již přáli zemi mateřské, Anglii, a W h i g ů v, kteří byli protivníky parlamentu a neústavního ukládání daní. Vláda předvídajíc nepokoje, posýlala stále více vojska do osad, jemuž bylo úkolem donucovati osadníky k zachovávání zákonů parlamentu. Zákon o vzpouře (The Mutiny Act) nařizoval, že osady musí vojsko to opatřovati přístřeším a potravinami. Zákon ten vzbudil novou bouři nad pokořením, jež stalo se svobodnému lidu, který nemohl snésti, že má platiti daně jiné zemi a k tomu ještě

přechovávati a živiti své utlačovatele. Zákonodárství New Yorku zdráhalo se podrobiti se zákonu tomu a bylo mu hned zakázáno usnášeti se o zákonech. Zákonodárství v Massachusetts rozeslalo po všech osadách oběžník vyzývající je k společnému opření se libovůli té neslýchané. Parlament vyzval sněm ten, by své usnešení odvolal; on však jednohlasně žádosť tu zamítl. Zatím sněmy ve všech skoro osadách se vyslovily, že parlament nemá právo ukládati daně osadám bez jejich přivolení.

Američtí kupci nechtěli více dovážeti a prodávati zboží z Anglie přivežené, an ho nikdo nechtěl kupovati. Domácí průmysl zdárně se zvedal, ale kupci angličtí bědovali a vymohli konečně na parlamentu, že zrušil celní svá ustanovení, ponechav pouze clo z čaje, tři pence z libry, jen aby svou právomocnosť zachránil. Avšak osadníci protivili se zásadě samé a nechtěli platiti ani sebe menší daň. Zdráhali se tedy dovážeti čaj vůbec; připravovalť si lid čaj z listí malinových a jiných. Parlament ale chtěje pokusiti se o to, zdali dovede násilím vymoci poslušnost zákonu svému, poručil společnosti indické, aby přes vůli lidu nechala v několika přístavech nějaké zásoby čaje.

Z New Yorku a z Filadelfie vrátili se kapitáni do Anglie s nepořízenou, neb nechtěl od nich nikdo nic přijmouti. V Charlestonu sice složili čaj, ale lid ho nechal ve vlhkém skladišti, že shnil. V Bostonu pak přestrojila se tlupa mladých svobodářů za Indiány, přepadli lodě a sházeli do moře přes tři sta beden čaje.

Vláda nevědouc si rady, sáhla k ostrým prostředkům a položila do Bostonu deset tisíc mužů vojska; zároveň zapověděla veškeré spojení s bostonským pří-

stavem. Sídlo vlády osadní přeložila do Salem. Na čas nastala bída, která však rozohňovala jen více obyvatele proti vládě a za nedlouho v Massachusetts i v jiných osadách každý opakoval slova Patricka Henryho: „*Dejte mi svobodu nebo smrt.*" Počaly se tvořiti setniny národní obrany pod názvem „Minute Men," kteří měli uloženo býti připravenu na minutu, kdyby byli voláni.

Ve všech osadách činily se vojenské přípravy a den ode dne šířilo se všeobecné rozhodnutí opříti se třeba i se zbraní v ruce tyranům.

---

55. První americký kongres.

Dne 9. září r 1774 sestoupil se ve Filadefii všeobecný sjezd osad zvaný „*První americký kongres,*" jehož předsedou byl Peyton Randolph. Všecky osady, vyjma Georgii byly tu zastoupeny padesáti a pěti členy. Ti po důkladném uvážení učinili prohlášení práv osad; odporučovali zastavení veškerého obchodního spojení s Anglií a vydali tři provolání, jedno ku králi, druhé k lidu v osadách a třetí k lidu anglickému.

Dojemný to pohled na ten první kongres americký. Jací to muži! Jací vlastenci! Jací neodvislí, hrdinní duchové! Zvolení nepředpojatým lidem bez bázně a lichocení, — jaké to velebné shromáždění rozšafných! Řím v největší své slávě jest jen stínem velebnosti té.

V žádném věku a u žádného národu nebylo sboru mužů, kteří by obstáli u porovnání s prvním americkým kongresem co do učenosti, soudnosti dějepisné a politické, výmluvnosti a ctnosti občanské, vážnosti,

důstojnosti a velkodušnosti. Vizme, co činí lid, když jest sám sobě zanechán, aby jednal dlé svého nepředpojatého rozumu a ve svých vlastních zájmech! Krvelačný dobyvatel by byl meč svůj upustil na prahu síně té a utekl by, hromem omráčen, jako před shromážděním bohův.

Koho tu vidíme? HANCOCKA, JEFFERSONA, ADAMSE, HENRY-HO, LEE A. RUTLEDGE! Sláva vám nesmrtelným duchům! Na vás složeny jsou osudy vaší vlasti; osudy tří milionů lidí a nesčíslných milionů jejich potomků. Mají tito býti otroky, aneb postavíte se za svobodu jejich i proti moci, jejíž vítězství už hlásá celý svět; jejíž legiony šlapou po trůnech a žezlech; jejíž děla hřmí na všech mořích? Jak vážný to okamžik — jak nesmírná to zodpovědnosť!

Předseda a všichni členové zaujímají svá místa. Každý z obličejů jeví na sobě prudký vnitřní boj, každý jazyk je tich. Je to tichosť v přírodě se nacházející před každým výbuchem sopky — před každým zemětřesením — před každým vichrem. Konečně vyvstane Demostenes, jen on jest hoden velikého toho okamžiku, virginský to Demostenes, veliký HENRY. Jaká vážnosť! Jaká velebnosť! Oči všech se na něho obrací. Pevný, přímý a neohrožený jest jeho hlas, nímž proudí se jeho výmluvnosť

Jaký obraz to rozvíjí hrůz otroctví a půvabů svobody! Pojednou popustil plnou úzdu všem svým obrovským silám a vlévá svého vlastního hrdinného ducha do srdcí svých posluchačů. Ti srůstají v jednoho muže, obživeného jednou duší; a všeobecný ohlas zaznívá: „*Svobodu neb smrť!*" Tato jediná řeč tohoto slavného muže učinila, že rozhodnut byl osud Ameriky.

Kongres tento připravil a vydal několik státnických listin, jež vesměs dávají na jevo jeho velikou moudrosť politickou a dokonalé státnictví. Earl of Chatham v londýnské sněmovně zástupců vyjádřil se o kongresu a jeho členech následovně: „*Musím se vyznati a dosvědčiti, při všem mém čtení a studování, — a děje byly mým zamilovaným studiem, — co do důslednosti soudnické, síly rozumové, moudrosti úsudků, za takových zvláštních okolností, žádný národ neb sbor mužů se nemůže vyrovnati všeobecnému kongresu filadelfickému.*"

---

56. Benjamin Franklin.

V této době rozbouřené nalezal se v Anglii veliký filosof a státník americký, Benjamin Franklin. Odplul do Anglie r. 1764 co splnomocněnec Pennsylvanie a později i jiných osad, aby tu zastával a hájil jejich zájmy přede dvorem. A skutečně bylo mu dáno těšiti se veliké důvěře a míti velikého vlivu na budoucnosť amerických osad. Byv vyslýchán od dolenní sněmovny, jejíž členové si přáli znáti zřejmě stav nesnází osadních, spůsobil na členy parlamentu takový dojem, že zrušili některé zákony, jež osady nejvíce utiskovaly.

Benjamin Franklin byl narozen v Bostonu r. 1706 a zemřel ve Filadelfii r. 1790. Jeho otec byl chudý mydlář, a Benjamin jsa nejmladším ze sedmnácti dítek, měl málo příležitosti ukojiti své touhy po vědění. Avšak zdržel se po dva roky požívání masa a za uspořené peníze nakoupil si několik kněh, v nichž pilně studoval. Co sedmnáctiletý mladík ocítil se ve Filadelfii s jedným dolarem v kapse. Věnoval se povolá-

ní tiskařskému. Činil dobré pokroky. Byl přemluven, aby se podíval do Anglie; přišel tam bez peněz a bez přátel, ale brzo získal si obého. Navrátiv se pak do Filadelfie, založil tu časopis a r. 1733 započal uveřejňovati „Kalendář chudého Richarda," jenž byl po dvacet roků po Evropě i Americe velice oblíbeným. Jeho průpovídky a domácí pravidla zůstala podnes v užívání. Vzdav se pak obchodu s jměním značným, věnoval se studiím. Jeho odkrytí v elektřině jsou světoznámá. Franklin byl vlastencem nezdolným. Za svého pobytu v Anglii hájil zájmy svobody s velikou horlivostí a schopností. Byl ctěn a vážen všeobecně pro svou vážnosť, duchaplnosť, vtip a příjemný mrav. On stal se pro americkou svobodu ve starém světě tím, čím jí byl Washington v novém

Co zástupce osad amerických v Londýně, jak shora udáno, přičinil se všemožně, aby obrátil nepříznivé o osadách smýšlení v zemi. Proto uveřejňoval v časopisech londýnských chladné a jasné výklady o stavu věcí, o následcích zákonů anglických na průmysl a obchod osad, a o všech stescích obyvatelů.

Po deset roků zůstal zde a pracoval tímto směrem stále pro dobro osad, a když r. 1774 došly zprávy o americkém kongresu, přičiňoval se vší mocí, ústně i písemně, aby přiměl vládu k tomu, by změnila svůj běh, udávaje, že vzdor přítulnosti osad k mateřské zemi tyto přece mohou se jí odciziti jednou úplně.

Na radu několika svých přátel sestavil plán smíření. William Pitt (lord Chatham) sepsal také některé náčrty a pak když to spolu srovnali, předložili to parlamentu. Ten však všecky podobné návrhy nadutě a nepředložené zamítl. Všecho namáhání jeho a přátel jeho bylo marné, což jej přimělo k tomu, že

se navrátil do Ameriky r. 1775 na jaře, aby spatřil ku svému zármutku, že válka započala do opravdy už.

---

57. Začátek americké revoluce.

Angličané to byli, kteří přivedli americké osadníky, jež za poddané své považovali a dlé toho také s nimi nakládati chtěli, k tomu, že tito neviděli žádné jiné cesty k uhájení svých práv, která jim byla svatými, nežli uchopiti se zbraně a cediti za ně i krev svou. Počátek revoluce, která přinesla osadám samostatnost, byl učiněn r. 1775 na jaře bitvami u Lexingtonu, dne 19. dubna, a na Bunker Hill, dne 17. června.

Když se rozneslo po osadách, co se bylo událo v Bostonu, že totíž královští jali se střileti na občany a že tekla krev, poznal lid, že není jiné pomoci, nežli připravovati se na válku. Činil tedy každý vše možného a všude v osadách děly se přípravy. Britický generál GAGE (čti: *gejč*) zvěděv, že značné zásoby střeliva nalezají se shromážděné v Concord, poslal tam z Bostonu osm set mužů královského vojska pod velením MAJORA PITCAIRNA (čti: *pitkérna*). Jakmile se však vojsko hnulo z Bostonu, pobouřili bdělí vlastenci celý kraj, svolávajíce lid do zbraně. Stalo se tedy, že když červenokabátníci, jak britickému vojsku bylo spíláno, objevili se v Lexingtonu, nalezli tu na náměstí značný počet mužů ozbrojených shromážděný. Byloť tu na sedmdesát mužů domácí obrany s puškami. Velitel červenokabátníků popojeda k nim, zakřikl je, volaje: „*Rozejděte se ihned, rebelové a složte své zbraně.*" Tito však nedali se zastrašiti a neuposlechli. Tu nechal v přenáhlenosti Pitcairne své vojsko se seřadi-

Amerikáné u Concord a Lexington ženou Briťany před sebou.

Retreat of the British from Concord and Lexington

ti, vele, by vypálili do lidu. Osm mrtvých občanů zůstalo na zemi ležeti; první to mučenníci svobody.

Zuřivě obořili se pak britičtí na město a zničili tu všecky nahromaděné zásoby. Avšak těžko už jim bylo dostati se zpět do Bostonu, neboť lid roznícený první tou jiskrou krvavou sbíral se se všech stran; kde byl jaký mladík, který jen dovedl nésti zbraň, dostavil se, aby pomstil krev padlých krajanů. Za každým stromem, plotem, skaliskem a domem číhala smrť na vojáky britické a kdyby se jim nebylo z Bostonu dostalo pomoci, nebyl by ani jediný živ se dostal zpět do tábora.

Tato první nepravidelná bitva v Lexington roznítila vášeň lidu a hnedle stálo dvacet tisíc lidí pod zbraní dobrovolně ji nesoucích. Ve všech osadách svolávaly se kongresy a tvořily se národní výbory, které měly pečovati o válečné potřeby. Královští guvernéři byli všude sesazeni a zahnáni, samospráva se zaváděla.

Vítězství zůstalo na straně lidu, neboť Briťané, ač sesílení, museli stále couvati před záhubnou palbou lidu. Amerikáné pronásledovali je až k samému Charlestonu. Ztráta Briťanů byla toho dne na dvě stě; ztráta osadníků asi devadesát.

S jakou horlivostí Amerikáné přicházeli do pole na dané znamení, ukazuje příklad chrabrého Israela Putnama. Muž tento odvážný a silný právě byl oral na poli, když mu byla donešena zpráva o svolávání obrany, i zanechav jho volů na roli, a sebrav svou pušku, kterou stále u sebe měl, odebral se přímo do tábora, ani se doma nerozloučiv. Putnam se byl už několikráte vyznamenal ve válkách s Indiány a Briťané znali jeho sílu i vliv. I zamýšleli jej získati pro

sebe a slibovali mu vysoké místo ve vojště a veliké bohatství, avšak on nepodlehl pokušení, nýbrž zůstal věren až do smrti vlasti své a zásadě svobody.

Anglická armáda byla zatím obléhána v Bostonu od vojska amerického a nemohla se hnouti, až se jí dostalo posily z Anglie. Tu zamýšlela učiniti výpad z města a učiniti Amerikánům velikých škod. Amerikáné však předvídajíce to, předešli tomu. V noci 16. června byl poslán COLONEL FRESCOTT s oddělením tisíce mužů k opevnění B u n k e r H i l l u před Bostonem, což se mu výborně podařilo, aniž by byli Angličané něco spozorovali.

Noc 16. června byla klidná a jasná. Amerikáné dostavše se na návrší Bunker, jali se kopati příkopy a nahazovati náspy. Při práci své slyšeli po celou noc z Bostonu volání anglických stráží: „*All's well.*"

Jak byli ráno britičtí překvapeni, když spatřili nad sebou opevnění a nepřítele v něm. Nezbývalo jim nic jiného, nežli odvážiti se všech svých sil a vypuditi je z místa toho. I sebral GEN. HOWE (čti: *hau*) tři tisíce mužů a postupoval s nimi do vršku. Věže a střechy města Bostonu byly plny diváků pilně sledujících každé hnutí obou stran.

Vlastenci leželi klidně za svými náspy, čekajíce, až se britičtí přiblíží dosti, neb nesměli plýtvati střelivem, majíce ho malé zásoby. Když se pak Briťané přiblížili na deset rodů, tu teprvé povelel Prescott: „*palte*," a celý šik vystřelil, dobře míře, najednou. Jednou touto ranou padly celé řady britických k zemi a ostatní do velikého zděšení přivedení, nevěděli jinako, nežli spasiti se útěkem. Až před Charlestonem sebrali se zase pod velením vůdců svých a obdrževše posilu, táhli znovu na Bunker Hill, avšak i po druhé byv-

še přivítáni tak krutou palbou, že jim nebylo lze udržeti šik v pořádku, zpět utekli, ztrativše veliké počty padlých.

Po třetí obořili se s novými posilami na opevněné a po třetí byli přivítáni soujemným výpalem, avšak posledním, neboť byli Amerikáné vystřelili poslední náboje a museli pomýšleti na to, jak by životy své vlastní teď zachránili. Nejtěžší ztráta, kterou Amerikáné toho dne utrpěli, byla ztráta GEN. WARRENA. Ten když řadil vojíny své do pořádku byl poznán od britického důstojníka, jenž chopil se pušky a zastřelil jej. Warren byl velice ctěn pro své vlastenectví a své schopnosti. Gage prý se vyslovil, že pád Warrenův převáží pád pěti set rebelů jiných. Paní Adamsová psala: „*Ani ta spousta a hrůza, kterou vojsko britické způsobilo, mně tak nepohnuly, jako smrť Warrenova. My jej potřebujeme v senátu; my jej potřebujeme v lékařství; my jej potřebujeme v poli. Truchlíme pro občana, lékaře, senátora a bojovníka.*"

Účinek této první pravidelné bitvy byl na Amerikány asi takový, jako by byli nejskvělejšího vítězství dobyli. Teď se přesvědčili, že jejich ve zbrani necvičení farmeři po dvakráte zahnali nepřítele cvičeného na útěk. Každý tímto vědomím cítil se povzbuzena setrvati až do vydobytí svobody úplné.

---

58 Dobytí Tigonderogy.

(Vypieuje Ethan Allen.)

Když jsem dospíval v mužnost a seznamoval jsem se s obecnými dějinami člověčenstva, pociťoval jsem vřelou touhu po svobodě. Dějiny národů zotročilých, kteří podrobují svá práva tyranům, čítal jsem s hrůzou,

tak že první soustavný a krvavý pokus k zotročení Ameriky, v Lexington, rozčilil mou mysl a hned mně přiměl bráti podílu na bojích mé vlasti. A co jsem přál si příležitosti, abych se mohl postaviti na významné a důležité místo, kde bych hodně posloužil, bylo mi sděleno, že jsem vyzván, abych sebral jonáky od Green Mountain a možno-li, přepadl s nimi pevnost Ticonderogu.

Ochotně jsem se podvolil tomuto rozkazu a když jsem byl po delší dobu pilně hlídal spojení s pevností tou v horách, aby neměla žádného, kdo by jí pověděl, co se ve světě děje, přirazil jsem k jezeru naproti Ticonderoga večerem 9. května, 1775, se dvěma sty a třiceti statnými junáky a stálo mně to značného namáhání, nežli jsem dostal lodiček ku převežení mužstva na druhý břeh. Nicméně převezl jsem přece osmdesát tři muže na druhý břeh a poslal jsem lodičky pro ostatní, nad nimiž velel COL. SETH WARNER. Avšak počalo se dníti a já poznával, že musím buď učiniti útok na pevnůstku, prvé nežli ostatní vojsko přeplaví se, anebo že budu muset s nepořízenou odejíti. Jelikož se mi to zdálo býti odvážným pro můj lid, oslovil jsem je následovně:

„*Přátelé a soudruzi ve válce: Vy jste se osvědčili už za několik minulých roků býti zhoubou moci libovolné. Vaše chrabrosť se osvědčila a jest uznávána, jak dokazuje vzkázání a nařízení mi od sněmu v Connecticut zaslaného, bychom totiž přepadli a zajali pevnosť před námi ležící. Nuže, já půjdu před vámi a povedu vás branou do ní, neboť musíme dnešní ráno buď zahoditi od sebe vaše známé hrdinství, anebo v několika minutách zmocniti se pevnosti. A poněvadž jest to odvážný pokus, který vyžaduje jen sa-*

mé hrdiny, nežádám to od žádného proti jeho vůli. Vy, kteří chcete dobrovolně se mnou postupovati, vztyčte své pušky."

Mužstvo stálo právě ve tři řady a každý z nich vztýčil pušku svou. I nemeškaje, nařídil jsem „v pravo toč" a „pochod" a vedl jsem je k bráně, kde stála stráž, která na mně namířila pušku. Avšak obořil jsem se na muže toho a on uprchl.

Posádka ještě spala, vyjma stráže. Zahoukli jsme třikráte „Hurráh" a to celou posádku ze spaní probudilo a poděsilo. Jeden strážník vrhl se na mého důstojníka jednoho a poranil jej bodákem lehce, já však napřáhl jsem na jeho hlavu, avšak v posledním okamžiku jsem ulevil a jen jsem ho lehce ranil a zastrašil smrtelně, že prosil za milosť. Pověděl mi pak, kde bydlí velitel pevnosti a já se neprodleně k němu odebral. Jmenoval se kapitán De la Place. Nařídil jsem mu, aby okamžitě vyšel ke mně; i vyšel, drže ještě kalhoty v rukou a tu jsem mu nařídil, aby mi bez prodlení odevzdal pevnůstku. Tázal se ještě, jakou mocí toho žádám, načež jsem mu odpověděl: „*Jménem velikého Jehovy a kontinentálního kongresu.*"

On nevěda co kongres jest, chtěl ještě něco mluviti, avšak já mu nedovolil a mávaje mu nad hlavou taseným mečem, žádal jsem okamžité vzdání se. Podvolil se a nařídil svému mužstvu, aby složilo zbraně a sestavilo se v řady. Nežli se to však stalo, byla asi třetina mužstva od mých důstojníků zatčena. Ukořistili jsme asi sto děl, jeden veliký hmoždíř a jiné potřeby válečné.

Toto překvapení bylo vykonáno za šera 10. května 1775. Slunce, zdálo se nám, vycházelo toho dne se zvláštním leskem a Ticonderoga se svým okolím

usmívala se naproti nám dobyvatelům, když jsme připíjeli si pak na zdar kongresu a svobody v Americe.

---

59. Druhý americký kongres osadní.

V týž den, co byla Ticonderoga zajata, 10. května, sešel se ve Filadelfii druhý kongres amerických osad za důležitými záležitostmi. Neboť teď počala na jeho bedrách tížiti veškerá péče o zdar osad a o zdar započaté války, kteráž vyžadovala na nepřipravených obětí velikých. Nejprvé jednalo se o opatření peněz a tu bylo přijato usnešení, aby se vydalo za tři miliony dluhopisů. Pak bylo usnešeno postaviti do pole dvacet tisíc mužů vojska. Pro osady, které kongres obesýlaly, bylo ustanoveno teď jméno „Spojené Osady" a ještě jednou byla sestavena pamětní listina ku králi, která však byvši mu poslána, nebyla ním více přijata, tak že nezbývalo už teď pražádné naděje na smíření po dobrém.

Největší starostí kongresu tohoto bylo nalezti a zvoliti vrchního velitele spojené armády, kterýžto úřad jest velmi důležitý ve válce; i byla obava, že se všech třinácte osad neshodne na jednom muži a pak že z toho mohou býti následky neblahé a roztržky.

Každá osada měla některé staré generály osvědčené, přes něž přejíti a mladého voliti zdálo se nebezpečné. Dosud byl velitelem GEN. WARD, uznávaný ač nevolený, a nebylo proti němu žádného stesku. A přece už z prvního kongresu odcházeli skoro všichni přesvědčeni, že ve WASHINGTONU mají nepřekonatelného muže ve všem ohledu, i co do horlivosti, i válečnosti, bojovnosti, vzdělanosti, chrabrosti, chladnosti a

působivosti na mysle jiných. Pětileté zkušení jeho to dokazovalo.

Na štěstí pro Ameriku byli předkové zakládající republiku prázdni ješitnosti a soupeřství nezdravého. John Adams poukázal první na Washingtona a v den volby Tomáš Jefferson jej navrhl. Hlasovalo se pomocí lístků a tu se shledalo, že byl Washington zvolen jednohlasně za vrchního velitele celé armády.

Když to bylo druhého dne Washingtonu úředně sděleno ve sněmu, v největší skromnosti přijal úřad ten na bedra mu uložený, ale poznamenal, řka: „*Aby se nepřihodilo nic nešťastného a mé pověsti nepříznivého, prosím, aby si každý pán v této síni pamatoval, že necítím se dostačitelným velitelství mi svěřenému.*"

Před volbou jeho bylo ustanoveno, že má míti pět set dolarů měsíčně na výlohy. O té záležitosti se vyslovil, řka: „*Prosím za dovolení, bych ubezpečil kongres, že nižádné ohledy peněžní nemohly mně přivábiti ku přijetí těžkého zaměstnání toho na úkor mého domácího pohodlí a štěstí, a nepřeji si z toho učiniti nějakého výdělku. Budu vésti úplný účet mých vydání skutečných a zaplacení jich jedině budu žádati.*"

Zvolení toto událo se 15. června. Čtyři dni na to obdržel Washington od předsedy kongresu své pověření, jsa ním prohlášen za vrchního velitele všech sil v poli jsoucích i budoucích ve Spojených Osadách, aneb které by dobrovolně nabídly se k hájení svobody americké. Členové kongresu jednohlasně se zaslíbili, že budou jej udržovati, jemu pomáhati a při něm státi až do těch hrdel a statků.

Jemu k ruce byli zároveň ustanoveni v kongresu čtyři mayor-generálové, a sice: ARTEMUS WARD, CHAR-

les Lee (čti: *lí*), Filip Schuyler (čti: *skajler*) a Israel Putnam.

---

60. Poslední rok poddanosti anglické.

Za poslední rok poddanosti králi anglickému událo se mnoho menších pokusů a bojů mezi osadníky a královským vojskem. Anglický parlament zakázal veškeré obchodní spojení s americkými osadami a nařídil, by všecky jejich lodě, které se objeví na moři, byly pochytány a zabaveny pro vládu. Že ale neměl parlament dosti vojska, kterým by svobodu osad potlačiti si troufal, najal si žoldáky za peníze, a sice zaprodali Anglicku své poddané, jako za otroky k zabití poslané, lantkrabě Hessenský a vévoda Brunšvický, kteří dohromady sebrali šestnácte tisíc mužů.

Z královských guvernérů osadních opovážil se jen jeden postaviti se osadníkům vstříc; byl to Dunmore, guvernér Virginie. Ten vystupoval proti Amerikánům násilně a jednou zabavil jim zásoby střeliva, než na přičinění Patricka Henryho a jiných vlastenců musel škodu učiněnou nahraditi. O několik měsíců později sebrav houf černochů a něco královských přívrženců, Toriů, učinil útok na Virgiňany u Norfolku, byl však těžce odražen. Z pomsty za porážku svou spálil Norfolk a prchl jako lupič.

Amerikánům záleželo na tom, aby Angličané nemohli užívati Kanady co opory ku svému válečnému působení. Tam se scházeli, odtud se zásobovali, odtud činili výpady. Uzavřeli tedy vlastenci poslati na Kanadu dvě výpravy. Jednu vedl gen. Schuyler, kterýž se byl také už vyznamenal ve válce francouzské a indiánské a táhl k jezeru Champlain. Druhou vedl

GEN. ARNOLD podél řeky Kennebec. Schuyler se roznemohl a na jeho místě dobyl GEN. MONTGOMERY pevnosť Chambly (čti: *šembli*), St. John a Montreal, pak táhl na Quebek.

Cestou spojivše se síly Arnoldovy s voji Montgomeryho, táhly na Quebek, kterýž obléhaly po tři týdny a pak naň učinily útok. Jejich společná síla obnášela jen asi tisíc mužů. U prostřed hrůzné sněžní bouře vedli své voje proti městu poslední den v roce 1775. Montgomery vedl polovinu lidu podél řeky a s druhé strany vedl ostatní mužstvo Arnold. V udatném postupu byl Arnold raněn a odnešen. Nástupcem jeho byl MORGAN, jenž vzdor hrdinnosti veliké lidu svého, nedokázal přece nic proti přesile a musel ustoupiti. Velký počet Amerikánů byl zajat a ostatní obléhali město až do jara, kdy se pak všichni Amerikáné z Kanady vyklidili a nic tu nepodrželi.

Když Washington přibyl k armádě před Bostonem stojící, shledal, že se nalezá vojsko v pořádku nedokonalém. Bylo tu jen čtrnácte tisíc mužů a jen málo z nich bylo vycvičeno ve zbrani; někteří opustili farmy v prvním záchvatu a už se toho vojákování nabažili; všichni byli chudě oděni a špatně ozbrojeni; každý vojín měl sotva devět nábojů. Washington ihned se přičinil co nejvíce, aby všem potřebám jejich vyhověl a nedostatky odklidil, co zatím držel Angličany v Bostonu uzavřené.

Prvním úkolem Washingtonovým bylo vyhnati Angličany z Bostonu, což se mu také podařilo. Dlouho otálel, nemaje žádného plánu k velikému dílu tomu, až 16. března v noci poslal oddělení vojska, aby přes noc zbudovalo opevnění návrší Dorchester, jako před rokem na Bunker Hill. Následující ráno zalekli

se Angličané vidouce, že na návrší nad městem velícím stojí opevnění nepřátelské. Gen. How, jenž velel britickým, dobře si pamatoval, co udělali Amerikáné jeho vojsku na Bunker Hill při takové příležitosti a nerozmýšleje se dlouho, sebral své vojsko a některé rodiny královsky smýšlející, posedali na lodě a odpluli do Halifax. Druhého dne na to, 18. března, držel Washington slavný svůj vjezd do města za všeobecného jásotu lidu, kterýž byl po jedenácte měsíců musel snášeti útrapy nepřátelského vojska.

Gen. Clinton stál v čele výpravy anglické naproti New Yorku, shledav však, že tu už stojí gen. Lee s dostatečnou silou, plul dále k jihu, kdež potkal právě loďstvo vezoucí vojsko z Anglie. Celá ta síla vrhla se na Charleston. Zde obyvatelé byli připraveni na útok tak dalece, že měli ohradu silnou z dříví palmetového, které jest tak měkké, že se kule v něm zaboří a je nerozštípne. Do ohrady té postavili pět set mužů vojska pod velením col. Moultrie (čti: *móltry*). Dne 28. června přiblížilo se loďstvo anglické k pevnůstce a započalo stříleti vší silou, avšak obležení nezaháleli, nýbrž zasypali lodě anglické tak hustou a dobře mířenou palbou, že po devítihodinné bitvě lodě značně poškozené odtáhly s nepořízenou. Vítězství to to spůsobilo vlastencům po všech osadách velikou radosť, neboť bylo toto první setkání se s „*královnou moří.*"

---

61. Svobodu nebo smrt'.

(Z řeči Johna Adamse v kongresu.)

K veledůležitému kroku chystal se teď kongres ve Filadelfii, ana mateřská země uchopivši se tak výstředních nepřátelských prostředků, vzbudila ve

všech osadách jednohlasné volání po odtržení se od ní. Tato touha po neodvislosti byla vydatně živena politickými spisy velikého vlastence a horlivého zastance svobody, Tomáše Payna, kterýž ostrým pérem kreslil práva lidu a útisky tyranů v obrazech tak pochopitelných, a jehož spisy tak silně se rozšířily po celé zemi, že nebylo snad jediného ducha v zemi, kterýž by nebyl úplně dal se přesvědčiti o své povinnosti, že musí svobodu sobě a svým dítkám uhájiti a za ni vše, i život, nasaditi

Richard Henry Lee učinil v kongresu návrh, aby byly Osady prohlášeny za svobodné a neodvislé státy. Byla zvolena hned komise, kteréž uloženo, aby sestavila prohlášení neodvislosti. Do komise té byli zvoleni Jefferson, Franklin, Sherman, Adams a Livingston. Listina ta byla velmi bedlivě sestavena a po důkladném uvážení přijata jednohlasně dne 4. července, 1776, o druhé hodině spolodne.

Nežli bylo odhlasováno o prohlášení neodvislosti, ujal se v kongresu slova nejvýtečnější zastance neodvislosti, John Adams, a přednesl následující řeč:

„Vypluj neb se potop, žij neb zemři, zůstaň neb zhyň; já kladu svou ruku a své srdce k mému hlasu. Je skutečně pravda, že na počátku jsme nezamýšleli neodvislosť, avšak Anglie nespravedlností dohnala nás ku zbraním a v zaslepenosti své stále se utvrzovala, až neodvislosť nám kyne. Můžeme jen ruky vztáhnouti a jest naše.

„Nuže, proč bychom měli ještě odkládati s prohlášením? Či jest někdo ještě tak sláb, že doufá ve smíření s Anglií? Či nejste vy pane, jenž zasedáte co předseda, a není ten ctihodný soudruh, jenž sedí vedlé vás, nejste oba už prohlášeni psanci a odkázáni

trestu a mstě? Zbaveni jsouce vší naděje na královskou milosť, co jsme a můžeme býti, pokud trvá moc Anglie, leč psanci a zločinci?

,,Pakli chceme odkládati s prohlášením, tož chceme vésti dále válku, či chceme vzdáti se jí? Hodláme se podrobiti parlamentu, bostonskému zákonu přístavnímu a všem ostatním? Hodláme podrobiti se a poddati, abychom byli zmleti na prášek a naše země pošlapána v bláto? Vím, že nemáme v úmyslu podrobiti se a že nehodláme zlomiti slavný svůj slib, kterýž jsme složili na svou česť Washingtonovi, když válku počínal, že chceme při něm státi při všech okolnostech s našimi hrdly a statky.

,,Vím, že tuto není jediného muže, který by spíše chtěl viděti, aby všeobecný požár poplenil naši zemi, aneb zemětřesení ji pohltilo, nežli aby jediná písmenka našeho slibu padla k zemi nesplněna. Musí tedy ve válce býti pokračováno, musíme dobojovati. A když musíme válčiti, proč bychom měli odkládati s prohlášením? To nás jistě posilní. To nám dodá v cizině vážnosti. Národové budou s námi jednati, kdežto nemohou tak činiti, pokud se sami považujeme za poddané zbraň zvedající proti svému panovníku. Ano, já tvrdím, že sama Anglie bude dříve s námi vyjednávati o mír, budeme-li neodvislými, nežli aby snížila se k odvolání svých skutků a prohlášení jich vesměs za nespravedlivé a utlačovací.

,,Musíce bojovati, proč bychom se nepostavili na takové stanovisko, abychom mohli pak míti nějaký užitek z vítězství? Pakli klesneme, nemůže se nám nic horšího státi. Avšak my neklesneme. Neodvislosť vzbudí nám armády; ona vzbuzuje nám loďstvo. Lid, zůstaneme-li mu věrni, ponese nás a sebe ku slav-

nému konci boje tohoto. Neohlížím se na to, jak vrtkavý je některý jiný národ, já znám lid našich osad a vím, že jest odpor proti zpupnosti britické hluboko v jeho srdci zakořeněn a nedá se více vykořeniti. Každá osada se vyslovila, že půjde za námi, pakli my jen se postavíme jim v čelo.

„Na místo dlouhé války za obnovení výsad starých a odčinění křivd, za nové listiny práv od britického krále dávaných a libovolně zase rušených, postavte před lid obraz války za neodvislosť a ono to v něj vdechne nový život. Čtěte prohlášení toto v čele každé armády, a každý meč vytasí se z pochvy se svatým slibem, že chce buď zachovati neodvislosť, aneb zemříti za ni Ohlašte je s kazatelen a náboženství je schválí a láska k náboženské svobodě ovine se kolem něho, s ním žijíc i umírajíc. Pošlete je do veřejných síní a ohlašte je; ti kteří slyšeli duněti nepřátelská děla i ti, kteří ztratili své bratry, syny a otce v Lexington a na Bunker Hill, ba i samé zdě budou volati souhlas svůj s prohlášením tímto.

„Pane, znám nestálosť lidských osudů. Vy a já nebudeme třeba živi už, abychom viděli neodvislost tuto vcházeti do života; třeba zemřeme co osadníci, co otroci, co zločinci na popravišti. Budiž! Je-li osudu libo vyžádati si za oběť pro vlasť můj nebohý život, jsem hotov každé chvíle oběť tu přinesti, ale pokud žiji, ať mám vlasť aneb aspoň naději na vlasť, — vlasť svobodnou.

„Než ať jest jakýkoli osud náš, buďme ubezpečeni, že toto prohlášení zůstane. Bude to třeba státi poklady a krev, avšak ono zůstane a bohatě nahradí ztrátu obého. Skrze hustou mlhu nyní vidím jasně skvělou budoucnosť, jako slunce na obloze. Den ten

učiníme dnem slavným, nesmrtelným; až budeme v hrobech našich, budou naše dítky ho ctíti, budou slaviti ho s díkůčiněním, slávou, ohňostroji a osvětlováním.

„Při jeho výročním opětování budou roniti slzy, hojné a vroucí slzy, ne poddanosti, otroctví a bolesti, ale slzy radosti, vděčnosti a veselí. Pane, věřím před bohem, že ta hodina nadešla. Můj rozum schvaluje usnešení toto a mé srdce jest celé pro ně. Vše co jsem, vše co doufám v tomto životě, chtěl bych na to vložiti. To jest mé smýšlení v životě a bude mé smýšlení při smrti: neodvislosť teď a neodvislosť na vždy."

---

62. Prohlášení neodvislosti.

(Sepsáno Tomášem Jeffersonem.)

Prohlášení zástupcův Spojených států amerických shromážděných v kongresu, dne 4. července, 1776.

Nastane-li během událostí lidských národu některému potřeba, aby rozvázal svazky politické, ježto jej pojily s jiným, a aby ujal mezi mocnostmi na zemi ono zvláštní a rovnoprávné postavení, na které mu dávají právo zákony přírody i boha jejího, žádá toho úcta ku smýšlení lidstva, aby národ ten vyložil příčiny, ježto jej doháněji k tomu, aby se odloučil.

Máme za to, že samy sebou patrny jsou pravdy tyto: že všichni lidé stvořeni jsou sobě rovni; že obdařeni jsou od původce svého jistými nezadatelnými právy; k těmto že náleží živobytí, svoboda a vyhledávání blaha; že pro pojištění těchto práv ustanoveny jsou vlády mezi lidmi vyvozující řádnou svou moc ze svolení těch, jimž vládnou; že kdykoli některý způsob vlády stane se záhubným účelům těmto, jest to náro-

da toho právem, aby změnil aneb zrušil spůsob ten a zavedl vládu jinou, zakládaje ji na zásadách takových, a zřizuje moci své na spůsob takový, jak se mu zdáti bude nejprospěšnějším pro dosažení bezpečnosti a blaha jeho. Opatrnosť zajisté veleti bude, aby vlády ode dávna ustanovené neměnily se za příčinami nepatrnými a pomíjejícími; a podlé toho veškerá zkušenosť nás učí tomu, že člověčenstvo více nakloněno jest, aby snášelo, dokud zlo je snesitelné, nežli aby hledalo napravení spůsobů, jimž bylo přivyklo.

Když však dlouhá řada zlořádů a přechmatů cílících neustále k jednomu účelu objeví úmysl podrobiti je pod neobmezenou libovládu, jest to pak jejich právo, jest to jejich povinnost, svrhnouti takovou vládu a postarati se o nové stráže budoucí své bezpečnosti. Takové bylo trpělivé snášení těchto osad, a taková jest nyní potřeba, kteráž je zavazuje, aby změnily předešlé své soustavy vládní.

Dějiny vlády nynějšího krále Velké Britanie jsou seznamem opětujících se křivd a přechmatův, majících vesměs před sebou za cíl zavedení neobmezené libovlády nad těmito státy. Na důkaz toho stůjte zde skutky na odiv světu pořádnému :

Odepřel svolení své zákonům nejužitečnějším a blahu obecnému nejprospěšnějším.

Zapověděl svým guvernérům schvalovati zákony nevyhnutelně důležité a nutné, lečby se zastavilo jich působení, až by svolení jeho došlo; a těch takto zastavených úplně zanedbal všímati si.

Odepřel potvrzení zákonům jiným na upravení rozsáhlých okresů lidu, leč by lid ten vzdáti se chtěl práva zastoupenu býti v zákonodárství, práva to lidu neocenitelného, a jen libovládcům hrůzného.

Svolával zákonodárné sbory na místech neobvyklých, nepříhodných a vzdálených od míst, na nichž byly složeny veřejné listiny; a to k tomu jen konci, aby unaviv je, podrobil svým zařízením.

Rozpouštíval zákonodárné sbory, když se mužně opíraly jeho skracování lidu práv.

Brániíval po dlouhý čas po takovémto rozpuštění volbám zástupců nových, čímž moc zákonodárná, nemohouc býti zničena, vrátila se lidu co celku, aby ji vykonával; an zatím stát zůstával vystaveným všemu nebezpečí nájezdů cizozemských a nepokojů vnitřních.

Usiloval o to, aby předešel zalidnění států těchto; k tomu konci překážel zákonům přinárodňovacím cizince a odpíraje prohlášení zákonů jiných stěhování sem podporujících, zveličoval podmínky nového nabývání pozemků.

Zamezil vykonávání spravedlnosti, odepřev schválení svého zákonům zařizujícím moc soudní.

Soudce učinil odvislé jedině od své vůle co do lhůty úřadování a co do výše jich služného.

Zřídil množství úřadů nových a posýlal sem hejna úředníkův, aby týrali náš lid a užírali jeho jmění.

Držel mezi námi stálá vojska bez svolení našich sborů zákonodárných.

Snažil se, aby moc vojenskou učinil neodvislou od občanské a aby ji nad tuto postavil.

Smlouval se s jinými, aby nás podrobil právomocnosti nesouhlasné s našimi ústavami a neuznávané našimi zákony, dávaje svolení svého k jich tak zvaným zákonodárným výkonům: aby mezi námi byly ubytováni velcí sborové mužstva ozbrojeného; aby je chránil líčeným soudem před trestem za jakékoli vraždy

spáchané na obyvatelích státu těchto; aby přetržen byl náš obchod se všemi díly světa; aby ukládány byly na nás daně bez našeho přivolení; abychom byli připraveni ve mnohých případech o výhody soudu porotního; abychom zavářeni byli za moře a tam podrobováni byli soudu za domnělé urážky; aby zrušena byla svobodná soustava zákonů v sousední provincii; aby zavedena tam byla vláda libovolná, a aby její hranice byly najednou tak rozšířeny, že by se mohla státi příkladem a nástrojem příručným k zavedení téže libovolné vlády do osad; aby odňaty nám byly naše listiny práv, zrušily se naše nejvzácnější zákony a změněny byly základy našich vlád; aby naše zákonodárné sbory byly zastavovány a oni sami aby se prohlašovali za oprávněny zákony nám dávati o všech záležitostech.

On odřekl se vlády zde tím, že prohlásil nás za zbavené ochrany jeho a že proti nám zvedl válku.

Loupil na mořích našich; drancoval na pobřežích našich, pálil naše města a hubil životy našeho lidu.

On právě přepravuje veliká vojska cizích žoldnéřův, aby dokonala dílo smrti, spousty a libovlády už započaté a provázené ukrutností a ničemností, jímžto sotva rovných bude v dobách nejsurovějších, a ježto úplně nehodny jsou hlavy vzdělaného národa.

On nutil naše spoluobčany na širém moři zajaté, aby zvedli zbraň proti své vlasti, aby se stali katany svých bratří a přátel, aneb sami upadli do rukou jejich.

On podněcoval domácí bouře mezi námi a přičinil se, aby na naše pohraniční obyvatele přivedl nelitostivé divochy indiánské, jejichž známý válečný spůsob jest bezohledné ničení všech stáří, pohlaví a stavů.

Při každém stupni tohoto utiskování jsme prosili za napravení slovy nejpokojnějšími; odpovědí na naše prosby byla nová bezpráví. Panovník, jehož povaha takto jest vyznačena každým činem objevujícím tyrana, není spůsobilým, aby byl vládcem lidu svobodného

My nezanedbávali povinné šetrnosti britickým bratřím, vystříhali jsme je čas po čase, by nepokoušeli se, aby jejich sněm směl šířiti neospravedlnitelnou právomocnost nad námi. Připomínali jsme jim okolnosti našeho sem se stěhování a zde usazování; dovolávali jsme se vrozené jim spravedlnosti a velkodušnosti, a zapřisáhali jsme je při svazcích našeho společného rodu, aby odmítli od sebe tyto přechmaty, jenž mohou nevyhnutelně porušiti naše spojení a shodu, i oni hluší byli k našemu volání po spravedlnosti a pokrevenství: musíme tedy voliti nutnost žádající naše odloučení a míti se k nim, jak se máme k ostatnímu člověčenstvu, co nepřátelé ve válce, v míru co přátelé.

My tedy, zástupcové Spojených Států Amerických, v obecném kongresu shromáždění, dovolávajíce se nejvyššího soudce světa za svědka poctivosti našich záměrův, jménem a právomocností dobrého lidu osad těchto slavně oznamujeme a prohlašujeme, že tyto Spojené Osady jsou a po právu býti mají svobodnými a neodvislými Státy; že jsou sproštěny vší podrobenosti britické koruně a že veškero politické sloučení mezi nimi a státem Velké Britanie jest a má býti úplně rozpoutáno; a že jakožto svobodní a neodvislí Státové mají plnou moc vésti válku, uzavírati mír, činiti smlouvy, zaváděti obchod a konati vše, co konati mají právo státové neodvislí. A na potvrzení tohoto prohlášení s pevnou důvěrou v ochranu božské prozřetelno

sti na vzájem sobě zaručujeme svá hrdla, své statky a svou neporušenou česť.

(Následují podpisy.)

---

63. Rok 1776.

Když byl britický generál HOWE utekl z Bostonu, odebral se ponejprvé do Halifax a pak plul k New Yorku, kamž za ním připlul jeho bratr, admirál HOWE z posilami a konečně i GEN. CLINTON po porážce své u Charlestonu s najatými Hessy. Britická armáda počítala třicet tisíc a Washingtonova jen sedm tisíc, které držel v New Yorku na ochranu města.

Britická armáda přistála dne 27. srpna na jihozápadním břehu Long Islandu. GEN. PUTNAM stál asi s devíti tisíci muži v pevnosti brooklynské. Briťané postupovali ve třech odděleních, z nichž dvě učinila na Amerikány útok v průčelí, třetí pak pod Clintonem od zadu. Amerikáné bránili se hrdinsky tak dlouho, až když zaslechli střílení od zadu. Pokoušeli se o couvnutí, avšak bylo už pozdě. Na dva tisíce jich padlo a veliký počet byl zajat, při čemž s nimi bylo nakládáno velmi nelidsky.

Kdyby byl Howe ihned učinil útok na Brooklyn, byl by zničil veškeru sílu americkou, avšak čekal na lodě, a ty se opozdily. Druhého pak večera na to zahalila hustá mlha Brooklyn, čehož použili Amerikáné a unikli přes řeku. Když se den na to rozednilo, shledal Howe ku své zlosti, že byl obelstěn.

Briťané teď vešli do New Yorku a postoupili naproti Washingtonovi, jenž stál na návrší Harlemském. Howe shledav, že postavení toho nedobude, hleděl je

obejíti. Washington však ucouvl k White Plaines, kde přepaden byv, utrpěl porážku části svého vojska. Couvl tedy ještě dále do opevněného tábora u North Castle. Zde nezdálo se Howeovi udeřiti naň a táhl zpět do New Yorku.

Odtud poslal za Washingtonem gen. Cornwallise se šesti tisíci mužů, před kterým Washington, maje už jen tři tisíce mužů, musel couvati stále, až se dostal přes řeku Delaware Jeho vojsko bylo ve stavu špatném, mnozí neměli ani obuvi, ač byla už silná zima. Krvavé stopy po sobě zanechávali cestou na zmrzlé půdě. Howe pak chtěl vyčkati, až zamrzne řeka Delaware, by pak dobyl Filadelfie.

Touto dobou bylo Amerikánům velmi zle. Vlastenecká armáda skládala se z hrstky otrhaných a malomyslných uprchlíků. Četní občané bohatí a vliv mající přeběhli k nepříteli; New York a Newport byly už v držení Briťanů a Filadelfie byla v nebezpečí největším. Blížil se konec roku, kdy Washington měl velikou část svého mužstva propustiti, a tu předsevzal si, že s nimi podnikne ještě jeden pokus. Na štědrý večer tedy v sněhové bouři překročil v lodicích Delaware vzdor krám ledu, lodicím stále zhoubou hrozícím, a maje s sebou dva tisíce a čtyři sta vybraných mužů, udeřil na Hessenské v Trenton u prostřed jejich hodování, zajal jich tisíc, pobil jejich vůdce a dostal se zase šťastně do svého táboru se ztrátou jen čtyrech mužů, dvou padlých a dvou zmrzlých.

Účinek tohoto slavně provedeného podniku byl pro Amerikány velmi uchvacující. Z novu zaplály ohně vlastenecké vyhasínající v prsou i těch věrných. Většina vojínů, kteří měli už vysloužíno, zůstala a nových bojovníků přibývalo. Howe byl zděšen a na-

řídil Cornwallisovi, jenž se chystal právě na cestu do Anglie, aby zůstal tu přes zimu.

---

64. Rok 1777.

Dne 3. ledna překročil Washington opět Delaware a postavil se u Trenton. K večeru přiblížil se Cornwallis a obořiv se na Amerikány, byl odražen. Odložil další útok na druhý den. Washingtonovo postavení bylo teď velmi nebezpečné; před sebou viděl ohromnou armádu a za sebou nepřechodnou řeku. I sebral svých čtyřicet děl a zanechav ohně v táboře hořící, aby nepřítele oklamal, táhl rychle kol postavení britického a obešed je, vrhl se na jeho zad u Princeton. Tu celé oddělení vojska porazil, zajal jich tři sta a táhl pak na návrší Morristown, kamž bezpečně dorazil. Cornwallis slyšel střelbu a spěchal na pomoc, ale přišel už pozdě. Vítězství bylo dobyto a vítězi byli už v bezpečí.

Tyto podniky získaly Washingtonovi veliké slávy a byl zván zachovatelem své vlasti. Během zimy podařilo se mu vyhnati skoro všecky Briťany z New Jersey.

Howe-ovi se nepodařilo po celé léto přiměti Washingtona k bitvě. V září tedy posedal s osmnácti tisíci mužů na lodě svého bratra a plul k Filadelfii. Washington spozorovav to, spěchal se svými jedenácti tisíci na jih a postavil se u řeky Brandywine k ochraně Filadelfie. Tu byli Amerikáné napadeni opět se dvou stran, jako na Long Islandu a byli poraženi. Nadarmo konali SULLIVAN, STERLING, LA FAYETTE, WAYNE a Polák PULASKI divy chrabrosti. Filadelfia padla nepříteli do rukou.

Washington nechtěl nepřátele své vlasti nechati v pokoji a proto, sotva se usadili v Germantownu u Filadelfie k přezimování, učinil 4 října noční pochod a přepadl je. Když už měli vítězství jisté, nastala hustá mlha, že nemohli pokračovati a museli couvnouti. Howe ještě docílil toho, že vypudil posádky americké z pevnosti u řeky Delaware, aby mu nepřekážely při zásobení se vojska ve Filadelfii a Washington odebral se do zimního ležení ve Valley Forge.

Co toto dálo se v Pennsylvanii, bojovalo se také na severu v Nové Anglii a sice ku veliké škodě Břiťanů. Už v červnu byl sestoupil GEN. BURGOYNE z Kanady s desíti tisíci mužů a něco Indiány a dobyl pevnosti Crown Point, Ticonderoga a Edward. GEN. SCHUYLER mohl mu překážeti svou hrstkou vojska jen potud, že kácel stromy v lese mu do cesty a bořil mosty před ním. Ztráta tolika pevností spůsobila veliký poplach. Byli tedy posláni Schuylerovi na pomoc LINCOLN s vojskem z Massachusetts, odvážný ARNOLD a MORGAN s jeho známými ostrostřelci.

Hnedle shledala se hezky silná armáda a cvičila se ve zbrani. Proti Schuylerovi bylo slyšeti tolik reptání, že byl sesazen a na jeho místo postaven GATES. Schuyler byl tak velikomyslný, že nejen nerozhněval se, ale sděliv novému vůdci své připravené plány, pomohl mu je provesti. Armáda zatím stála na výšinách Bemisových nedaleko Saratogy pod velením hrdinného Poláka KOSCIUSKY.

Zde svedly se dvě bitvy znamenité dne 19. září a 7. října. První bitva byla zuřivá od rána až do večera, avšak bez výsledku; vojska utábořila se proti sobě a čekala na nějakou pro sebe výhodu. Burgoyne však vida své zásoby na skloňku, udeřil na Ameriká-

PUTNAM.

SCHUYLER.

MOULTRIE.

GATES.

KOSCIUSKO.

BURGOYNE.

ny. Arnold, jenž byl právě bezpodstatně zbaven velení, nemohl vydržeti, by se díval na zuřivý ten boj a vyskočil mezi bojující. Gates boje se, aby Arnold nezískal si nové slávy, velel mu zpět. On však neuposlechl a postavil se v čelo svému bývalému oddělení, kteréž ho s jásotem uvítalo. Veda veškeré útoky osobně, narážel na Briťany tak ostře, že zahnal je do jich táboru. Taktéž Hessové před ním utekli. Arnold vrazil do jich táboru, byl však raněn do nohy, jako u Quebeku a musel býti odnešen, když dobyl vítězství, an Gates ani ze svého stanu se nehnul.

Burgoyne couvl na Saratogu, ale byl se všech stran obklíčen a neměl ani zásob potravních. Americké postavení bylo tak výhodné, že ovládalo nad jeho táborem. Nemoha si jinako pomoci, vzdal se konečně, a šest tisíc mužů složilo zbraně, musevše kráčeti mimo americké šiky při hraní písně „*Yankee Doodle*" zvané. Gen. Burgoyne odevzdal svůj meč generálu Gatesovi, kterýž mu jej zdvořile zase navrátil.

Zpráva o tomto vítězství roznesla se po zemi s rychlostí velikou; těžké porážky, které utrpělo vlastenecké vojsko u Brandywine a Germantown, byly zapomenuty a nová odvaha vzmáhala se v prsou vlasteneckých.

---

65. Rok války 1778.

Přezimování Washingtonovo ve Valley Forge bylo nejtruchlejší dobou v celé válce. Papírové peníze vládní byly tak nízké hodnoty, že nestačila důstojníku výplata ani na to, aby se za ni řádně mohl odíti. Mnoho důstojníků, kteří sami se vydržovali a všecko jmění na to obětovali, muselo nyní odejíti, aby se ně-

čím jiným aspoň uživili. Mužstvo bylo utábořeno v chatách bez všeho pohodlí, při nedostatečném zásobení pokrmy i oděvem. Veliká částˇ mužstva neměla obuví a vydělaných koží nebylo lze dostati nikde za žádnou cenu. Ani pokrývek nebylo, ba ani slámy. Nemoce se množily a smrť byla nejvítanější úlevou mnohým.

Washington při tom největším utrpení a nehodách neztrácel ducha a naděje a povzbuzoval ducha vlasteneckého i naději na vítězství všude, kam sahal jeho vliv. Měl sice už také nepřátele; žárlivosť a závisť započaly pracovati jemu na úkor. Gen. Conway podněcoval proti němu mysle důstojníků a spiknutí jeho bylo daleko rozšířené. Gen. Gates měl se dostati na jeho místo. Pennsylvania poslala ku kongresu na Washingtona stížnosť a Massachusetts ji následoval. I sám John Adams počal ztráceti důvěru svou ve Washingtona, a není divu, že jich bylo pak více. Na štěstí znali vojíni i nejlepší občané, že celé spiknutí to zakládá se na žárlivosti a nedali na ně nic. Ano vojsko se na poštívače ty tak rozhorlilo, že nesměli se někteří, jako Conway, mezi mužstvem ani ukázati.

S jarem byla srdce vlastenců obveselena zprávou, že působením Franklina Francie uznala neodvislosť amerických států a poslala jim na pomoc loďstvo značné. Zároveň Anglie poslala komisaře k vyjednávání s Amerikány a když nemohli tito nic pořídíti, nechtějíce uznati neodvislost státův, chtěla vláda anglická docíliti přemožení revoluce úplatky. Mezi jinými bylo také nabízeno gen. Reedovi v Pennsylvanii deset tisíc guineí a vysoké postavení, pakli se přičiní k docílení smíření po plánu anglickém. Poctivý tento vlastenec však odpověděl: „*Nestojím za koupení ; ale tak jak*

Jak nepřátelé ve válce zapalují město.

War's Doings—Burning a Town.

jsem, není král anglický dosti bohatý, aby za mně mohl zaplatiti."

Howe navrátil se do Anglie a na jeho místo nastoupil Clinton. Ten poděšen blížící se posilou z Francie soustřeďoval své síly v New Yorku. Washington se za ním pustil a obě armády setkaly se u Monmouth dne 28. června, v den nesmírně parný. Gen. Lee vedl Amerikány a shledávaje se na špatném místě, velel k couvnutí. V tom objevil se Washington a pokárav Lee-a, velel vojsku znovu do boje a řež trvala až pozdě do noci; nežli nadešlo ráno, byl Clinton daleko už se svým mužstvem pryč.

V ty doby bylo zamýšleno učiniti útok na Newport spojenou silou námořní i pozemní. Loďstvo francouzské vedl D'Estaing (čti: *desténg*) a americké vojsko vedl gen. Sullivan. Šotva však vepluly francouzské lodě do zálivu Narragansett, objevil se Howe s loďstvem anglickým v přístavu. D'Estaing vyplul mu v ústrety, aby se s ním setkal bojovně, avšak děsná bouře sehnala se na loďstvo, která je tak zle pochroumala, že musely všecky lodě couvnouti zpět ku správě. Následkem toho byl generál Sullivan zbaven pomoci a musel spěšně couvnouti, aby ušel setkání se s Clintonem, jenž přivedl posily z New Yorku. Francouzské loďstvo odplulo pak do Bostonu a odtud na ostrovy Západo-indické, tak že toho roku neposkytlo Americe žádné už pomoci.

V červenci na to tlupa Toriů s Indiány ve spolku pod Butlerem přepadla krásné údolí Wyoming. Skoro všichni zdraví muži odtud byli ve válce a jen starci, děti a ženy zůstali; kdo mohl vlásti zbraní, vřadil se mezi obrance, kdežto ženy a malé dítky utekly se do blízké pevnosti Wilkesbarre. Obranců hrstka

byla arci přemožena a Indiánům bylo ponecháno vykonati pomstu divokou. Všichni zajatí byli ukrutně zmučeni a povražděni. Pevnosť pak se vzdala na slib Butlerův, že životů zajatých bude šetřeno. Avšak Indiáné nenechavše se zadržeti, všechny osoby povraždili a veškerá obydlí lidská v celém okolí zapálili. Lid bezbranný prchal pouští a byl honěn jako divá zvěř.

Ku konci roku tohoto poslal Henry Clinton loďstvo proti Savannah, kteráž nejsouc připravena k hájení, vzdala se. Clinton též vším úsilím mstil na Amerikánech, že oni zajímali obchodní anglické lodě; neb neméně nežli pět set jich bylo od Amerikánů zajato za poslední dva roky. Britický generál Gray přepadna lodě americké v zálivu Buzzard zničil tu šedesát velikých korábů a veliký počet menších lodí. Pak odebrav se do New Bedford a Fair Haven, zničil tu všecky mlýny a jiný majetek, který dostal se mu do ruky.

---

66. Rok války 1779.

Briťané vidouce, že se jim nedaří dlé přání ve státech severních a středních, přenesli hlavní sílu vojska svého do států jižních a jak v předešlém článku napovědíno, započali na podzim dobýváním Savannah v Georgii. Ze Savannah obrátili se na Augustu, kterou když měli ve své moci, byl celý stát jejich. Přívrženci královské moci vylízali ze svých úkrytů a přidrželi se Briťanů; na ostatních však Angličané spojení s Indiány provozovali co nejkrutěji své katovské řemeslo.

Prevost, velitel britický, vedl teď vojsko své na Charleston v Jižní Karolíně. Tu zvěděl, že americký generál Lincoln se blíží s obranou a spěchal odtud do

Savannah. Zatím smluvil se Lincoln s velitelem loďstva francouzského, D'Estaingem, a spojenými silami přepadli v září Savannah po zemi i po vodě. Po nějakém střílení do města podnikli útok prudký na ně dne 10. října, avšak byli s velikou ztrátou odraženi. Při tom byl D'Estaing raněn a chrabrý Polák, hrabě PULASKI, jenž měl svou vlastní legii, padl mrtev. Armáda Lincolnova odtáhla zpět a francouzské loďstvo odplulo domů zase.

Amerikáné nadáli se od pomoci Francouzů velikých úspěchů, a proto byli velice sklamáni nad nezdarem prvního tohoto společného útoku. Tím bolestněji pak nesli, že Francouzi, zanechavše je v největší nouzi, nechtěli jim pomoci a odpluli. Angličané pak poznali teď, že v těchto řidčeji osazených krajinách mohou se dodělati lepších úspěchů, nežli na severu, a proto obrátili hlavní svou pozornosť sem, chtějíce zároveň donutiti Washingtona, aby rozdělil své síly a části jich poslal na jih.

I na jiných místech dařilo se britickým zbraním na zemi i na vodě. Podnikali jen malé výpravy na plen; vydrancovali a spálili Norwalk, Fairfield, New Haven, Portsmouth, Stony Point a jiné. Tento poslední byl statečným generálem americkým, ANTHONY WAYNEM, dobyt zpět, avšak neudržel se dlouho v rukou amerických.

Amerikáné velice si stěžovali na lupičské a ničící výpravy Angličanů, poněvadž při nich bylo mnoho soukromého majetku zničeno. Než vláda meče nemůže býti jinou, leč ukrutnou a surovou; jen mstu hledá a v ukrutnosti si libuje. „*Oko za oko a zub za zub*" jest její heslo. Tak i Amerikáné ku pomstění ukrutností páchaných od Indiánů v údolí Wyoming,

vyšli si pod generálem SULLIVANEM na pomstu v létě do země Šesti Národův; tu pohubili čtyřicet jejich vesnic a zničili všecka jich kukuřičná pole a ovocné stromoví. Nedaleko Elmyra, N. Y , svedla se prudká bitva mezi Amerikány s jedné a Indiány s královskými přívrženci s druhé strany. Amerikáné porazili své nepřátele a Indiáné rozprášeni a pokořeni zůstávali jen v malých tlupách po severních hranicích, kde osadníky bílé stále pronásledovali.

67. Hrdina Pulaski a český prapor.

HRABĚ PULASKI, neb PULAVSKI, byl polský šlechtic, jenž ztrativ své rodiče v boji za svobodu vlasti a sám byv vypuzen do vyhnanství, přišel z Francie do Ameriky, aby tu pomohl národu statečnému dobývati svobody, pro niž byl duch jeho zanícen a jíž věnoval život svůj, nemoha doma, aspoň v cizině. Nejprvé bojoval co dobrovolník 1777 a súčastnil se v bitvě u Brandyville, kdež se vyznamenal při jízdě a byl povýšen za brigádníka. Toho postavení se však brzy zase vzdal, aby se postavil v čelo své vlastní legie, kterou byl sestavil v Baltimore bezpochyby z mnohých Poláků a Čechů sestávající. Že Čechové jistě se súčastnili při této slovanské legii Poláka Pulaskiho, jest důkazem to, že když v Baltimore utvořil svou legii jízdní, byl mu od českých a moravských paní a dívek z česko-moravské osady Betlehema v Pennsylvanii věnován vzácný hedvábný prapor barvy karmazínové, kterýž prapor nosil stále ve všech bitvách, až padl u Savannah v Georgii. Byl pochován v řece Savannah. Jemu na památku byl postaven pomník v Savannah, a základní kámen k němu kladl Lafayette, když po válce projížděl Soustátím.

Tato událosť zdánlivě nepatrná, jest nám Čechoslovanům velmi vzácnou k vůli tomu, že nalezáme v ní dosvědčení, že první vystěhovalci česko-moravští nejen po padesáti letech svého přebývání v Americe zůstali vědomi si slovanského původu svého, hlásíce se k pobratřeným Polákům, ale zajímali se pro svobodu nové vlasti své, bojujíce za ni i jiných obětí přinášejíce na její oltář. Když paní a panny oběť přinesly slovanskému vojevůdci drahocenným praporem, tož jistě nezůstali jinoši a muži čeští pozadu, ale můžeme s celou bezpečností souditi, že i naši předkové čechoslovanští pomáhali dobývati svobod, jímž se nyní těšíme, s vděčností pamatujíce na ty, kteří za ně krev prolévali a hrdla i statky nasadili.

---

68. Rok války 1780.

Hlavní vojenské podniky byly obráceny na jih a sice do osad Karolín. Clinton v dubnu započal Charleston pravidelně obléhati; obleženým velel Lincoln. Ten držel se hrdinsky po čtyřicet dní a teprvé 12. května, když neměl žádné naděje, vzdal se se šesti tisíci vojíny, kteří padli Angličanům do zajetí. Teď rozeslal Cornwallis na všecky strany po Karolíně své vojsko, aby podrobilo Angličanům celý kraj. Mezi těmi byl vyslán také surový Tarleton, jenž u potoku Waxhow (čti: *ueksó*) přepadl americké oddělení jízdy pod velitelem Buffordem. Ten se vzdal, avšak vzdor tomu Tarleton jako divoch nechal většinu zajatých zohaviti ukrutně a pak povražditi.

Karolíny obě byly plny přívrženců královských, kteří teď přidávali se zjevně k vojsku britickému. Někteří tvořili tlupy ozbrojené, které přepadaly spolu-

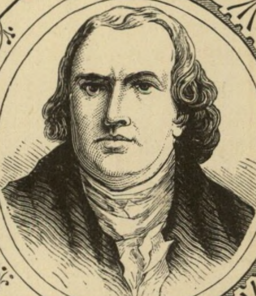
občany republikánské a trýznily je velice i olupovaly je. S druhé strany zase tvořily se sbory vlastenecké a shromažďovaly se v bažinatých krajinách, kam nemohlo za nimi vojsko; odtud pak činily výpady, kde se jim jen dalo. Tyto strannické tlupy udržovaly zemi v neustálé hrůze a vojsko britické nesmělo se nikde ukázati v malé síle. Marion, Sumpter, Pickens a Lee byli náčelníky takových sborů vojenských a měli dostatečný počet, aby mohli přepadati menší sbory britických vojínů, ba i posádky. Ukrutné nakládání, jež se prokazovalo republikánům od Briťanův, přimělo mnohé, že se přidali ku sborům těm Výsledek války na jihu byl rozhodnut téměř jen těmito tlupami nestálými a nepříteli velmi škodícími.

Kongres nyní byl už vydal za dvě stě milionů papírových peněz, jichž hodnota byla velmi nízká, tak že čtyřicet dolarů papírových muselo se dáti za jeden kovový. Pár bot stál v papírech šest set dolarů, měsíční služné vojína jednotlivého nestačilo ani na to, aby si za to koupil jediný pořádný oběd. A aby ještě pohoršili poměry, Briťané zaplavili zemi padělanými papíry podobnými, které se s tíží daly rozeznati od pravých. Tu veliký počet občanů obchodních zdráhal se přijímati vůbec peníze papírové a jaké následky to mělo na opatřování vojenských potřeb, a co nebozí vojíni zakusili při tom, nedá se ani vypsati. Došlo to tak daleko, že jeden pluk pennsylvanský v táboře u Morristownu, nemoha snášeti útrapy tyto, chtěl násilně si vymoci propuštění, a v počtu tisíc a tři sta mužů hnali útokem na představené své, žádajíce pomoc a vyhovění. Výboru kongresnímu podařilo se pak je upokojiti.

PAUL JONES.

WAYNE.

LAFAYETTE.

ROBERT MORRIS.

GREENE.

MARION.

69. Zrádce Arnold.

Na severu Angličané nemohli r. 1780 nic poříditi, avšak ani Washington nemohl nic podnikati pro tu dobu. Než tu utrpěla svatá zásada svobody národní velikou ránu od jednoho svého hrdinného zastance. Generál Benedict Arnold, jehož chrabrost u Quebeku a Saratoga budila všeobecný obdiv a úctu k muži tomu, zdržoval se ve Filadelfii, co se jeho rána těžká hojila. Zde seznámiv se s bohatou paní anglickou a královské straně Toriův oddanou, pojal ji za manželku. Žil nad míru nádherně a marnotratně, a tu nestačilo mu ani bohatství ženy jeho. Jsa od r. 1778 ustanoven velitelem města Filadelfie, dovolil si lehkomyslně nakládati s pokladnou města a vydíral občanstvo velmi drze a nespravedlivě. Vedly se na něho stesky u generála Washingtona, a ten, jak povinnosť mu velela, udělil mu důtku za zlořády ty; avšak Arnold rozhněván jsa a zahanben veřejně, umínil si pomstíti se na vlasti své a zároveň získati hojné peněžité odměny zrazením svých Angličanům. I vyžádal si za účelem tím nešlechetným velitelství důležité pevnosti, kteréž mu Washington, netuše jeho zlé úmysly, také dal. A když toho dosáhl, jal se vyjednávati s velitelem armády anglické, Clintonem, o zrazení a vydání mu pevnosti té.

Clinton přijal jeho nabídnutí a poslal majora Andre-ho k provedení zrádného plánu toho. Andre připlul ku břehu nedaleko West Point a o půl noci smluvil se se zrádcem. Vraceje se však zpátky, byl Andre polapen co podezřelá osoba, a když chtěl se vypláceti koněm svým, měšcem a vším, co měl, uvalil na sebe tím větší podezření. Byl prohledáván a v botách jeho nalezeny byly důležité listiny, které celou osnova-

nou zradu objevily a tajný plán Arnoldův na světlo přivedly.

Arnold byl právě u snídaní, když mu bylo sděleno, že Andre jest lapen a papíry u něho nalezené že byly poslány Washingtonovi. Sebral se okamžitě a uprchl do anglického táboru. Obdržel za zradu svou od vlády anglické $31.575 a důstojnictví při armádě. Major Andre však byl co špehoun oběšen.

Že zrada jest sama o sobě nejhnusnějším zločinem a že sama jest sobě největším trestem, toho důkazem jest příklad Arnolda zrádce. Co byly následky jeho podlého skutku? Dřevní hrdinností získal si byl po vlasti slavného jména, a to úplně teď ztratil. Dítky, které naučily se povídati o skutcích jeho hrdinnosti pro vlasť a svobodu, teď s hrůzou a zděšením vyslovovaly jeho zhanobené jméno.

Jsa opuštěn od svých předešlých přátel, nesměje se nikdy více do vlasti své navrátiti, a jsa povrhován každým i tím nejsprostějším vojínem a klukem, musel vésti život plný stálých vyčítek, bídy a nepokoje. Nad jeho bohatstvím visel stále černý mrak, který stínil mu až do obličeje, objevuje jeho zoufalé a trapné myšlénky. Že na to stále pomýšlel, ukázalo se nejednou, když každého, s kým se sešel, vyptával se, jaký by asi byl jeho osud, kdyby se ještě jednou navrátil do vlasti své, neb kdyby upadl do rukou svých krajanů.

Co důstojník anglický učinil loupežné vpády do Virginie, — služba to jeho bídácké povaze přiměřená. Při jedné takové příležitosti byl v nebezpečí býti zajatu, i otázal se jednoho z přístojících důstojníků svých, co soudí, že by se mu asi stalo, kdyby upadl do rukou Amerikánů. Důstojník ten vhodně odpověděl,

řka: „*Není to pro mně slušné, abych to říkal o svém veliteli, ale mám za to, že by nejspíše uťali vám nohu, která byla raněna při vedení útoku na britické řady u Saratoga a pochovali by ji s vojenskou poctou; nemajíce však žádné úcty pro ostatní vaše tělo, pověsili by je.*"

Opovržení, jaké jej provázelo po celý jeho život, dá se poznati i z řeči lorda Landerdale-a v parlamentu anglickém. Lord ten spatřiv jednou Arnolda po boku králově stojícího, a navrátiv se do dolenní sněmovny, pravil: „*Že když i sebe krásněji zněla řeč krále s trůnu držená, přece nemohl přemoci své rozhořčení, vida že jeho veličenstvo jest podporováno zrádcem.*" A při jiné příležitosti zase lord Surrey jednou povstal v dolenní sněmovně parlamentu, aby mluvil, a spatřiv náhodou Arnolda na galerii, usedl zase, pravě: „*Nebudu mluviti, dokud onen muž* (ukazuje na Arnolda) *jest ve sněmovně*"

Je to politování hodno, že když velikodušný vojín, jako byl major Andre, jenž na rozkaz vyšší vydal se do tábora nepřátelského, musel utrpěti smrť, zrádce Arnold zůstal na živu, aby užil peněžité náhrady za zradu svou. Zůstal v opovržení však po celý svůj život a zhynul v Londýně bez povšimnutí.

---

70. Cornwallis se vzdává a válka jest ukončena.

V době té nešťastné byl jmenován pokladníkem Spojených Států Robert Morris, znamenitý boháč z Filadelfie, jenž maje důkladné finanční zkušenosti, přičinil se s dobrým úspěchem, aby přivedl finance země do lepšího pořádku. Nešetřil vlastních svých pramenů ve prospěch vlasti a pak založil americkou banku. Mimo to obdržela Amerika veliké půjčky peněz od

Francie a od Holandska, avšak peníze kontinentální, které byly vydané k vedení války, neplatily skoro nic, — pětidolar sotva stačil ku koupení večeře.

Na jihu byl ustanoven GEN. GREEN nástupcem generála Gatese. Část jeho mužstva pod COL. MORGANEM byla napadena od jízdy britické pod Tarltonem v místě zvaném Cowpens; útočníci však byli se ztrátou zahnáni. Na to pustil se Cornwallis za oddělením Morganovým, které když se spojilo s velikou armádou Greenovou, svedlo bitvu 15. března u radnice Guifordské, kdež Briťané zvítězili. Cornwallis obrátil se na Virginii, an Green couval k jihu a přepadl cestou oddělení britické pod Rawdonem u Cambden, kdež však byl se ztrátou odražen. Ještě více menších šarvátek se svedlo, mezi nimiž i památná bitka u Eutaw (čti: *jutó*) Springs, a když Briťané poztráceli všecky pevnůstky dobyté, odtáhli do Charlestonu.

Zatím byl však nařídil Washington francouzskému vojsku pod hrabětem Rochambeau (čti: *rošambó*), aby opustivše Rhode Island, přidali se k armádě Lafayetta. Spojené síly americké s francouzskými čítaly šestnácte tisíc mužů. Zároveň přibylo značné francouzské loďstvo pod hrabětem DE GRASSEM do zálivu Chesapeake po krátké ale vítězné námořské bitvě s admirálem Gravesem.

Tyto všecky přípravy činil Washington, zamýšleje učiniti útok na armádu Cornwallise. A skutečně se mu podařilo, že měl všecky přípravy hotové, nežli se nepřítel nadál, a nemohl už ujíti, neb Washington dělal, jako by chtěl svésti válku nějakou u New Yorku, čímž zadržel tam Clintona, že tento nemohl přispěti na pomoc Cornwallisovi.

Dne 28. září postavilo se spojené vojsko před

CORNWALLIS.

ARNOLD.

BURR.

HAMILTON.

DECATUR.

BAINBRIDGE.

Yorktown a počalo je bombardovati. Loďstvo anglické bylo zapáleno žhavými kulemi na ně házenými a dvě reduty byly dobyty, jedna od Amerikánů a druhá od Francouzů. Americké vojsko s největší hrdiností postupovalo ku předu a snášenlivosť obou vojsk byla tak vzorná, že vlastenci američtí spali raději pod šírým nebem, aby mohli svým pomocníkům postoupiti své stany.

Cornwallis nemoha si pomoci, vzdal se se sedmi tisíci muži Amerikánům na milosť a nemilosť. Dne 19. října událo se toto důležité vítězství, které nad celou válkou rozhodlo ve prospěch Amerikánů. Sotva se to stalo, připlul Clinton s velikými posilami, avšak slyše, že je pozdě, ujel na rychlo do New Yorku zpět.

Obě strany cítily to zřejmě, že toto vítězství jest vlastně zakončením války. V každém srdci vlasteneckém zdomácněla radosť a na všecky dosavádní útrapy zakušené každý milerád zapomínal, vida vlasť svou svobodnou. Do Filadelfie přibyla zpráva tato o druhé hodině s půlnoci a ponocný oznamoval na všech rozích ulic: „*Dvě hodiny jsou a Cornwallis se vzdal.*" Hnedle se všude rozsvěcovalo v domech a ulice se naplnily lidem zvědavým a radostí jásajícím. Mnozí plakali a starý vrátný kongresní zemřel radostí.

Do jara 1783 byly předběžné podmínky míru sestaveny a dne 3. září téhož roku byla podepsána smlouva míru v Paříži, níž byla uznána od Anglie neodvislosť Spojených Státův.

---

71. Následky války.

Zakladatelé svobody americké dobře uvážili, že nelze svobody té dosíci bez nesmírných obětí peněžních a bez prolití krve. Po ukončení války sčítal kon-

gres útraty válečné a shledalo se, že válka za svobodu vlasti stála sto třicet pět milionů dolarů. A tu nejen byla pokladna prázdná, nejen velikými dluhy byla země obtížená, ale i prameny bohatství byly zanedbány, sklíčeny, a rolnictví i řemesla ztratila nejlepší své dělníky ve válce. I Anglie trpce pykala své bláhovosti, neb udělala si dluhu pět set milionů dolarů a ztratila padesát tisíc mužů.

Ještě více politování hodno jesti, že následkem války dlouho trvavší pokazila se mravnosť a pořádkumilovnosť obyvatelstva. Vypadalo to po válce velmi smutně v zemi a věru hrdinou musel býti každý ten na duchu, který nebál se, že po dosažení svobody povede se zemi hůře, nežli před tím. Jednotlivé státy zkoušely rozličných prostředků, aby si v peněžní bídě své pomohly. Farmeři byli velice zadluženi obchodníkům, a ti tlačili na to, aby každý stát vydal papírové peníze, jak to činila dříve už vláda ústřední. Rhode Island se o to pokusil, avšak jen ku své škodě musel se přesvědčiti, že peníze ty velice klesly v hodnotě a že úvěr státu tím značně utrpěl. Lid muse nevyhnutelně platiti vysoké berně, počínal se znepokojovati, ba na některých místech vypuklo i vzbouření. Nejznačnější vzbouření událo se v Massachusetts r. 1786, jehož zakončením byla rebelie Shay-ova.

Zástupcové Spojených Státův amerických r. 1776 prohlásili slavně, „že tyto Spojené Osady jsou a právem mají býti svobodnými a nezávislými Státy." Každá z oněch třinácti osad považovala se za stát svrchovaný, ale jako spolčení bylo jim nutností k vydobytí samostatnosti, tak napotom měly ho zapotřebí k její zachování.

Spolčení mezi nimi napomáhaly: stejnosť jazyka

a mravů, podobnosť zákonů a poměrů občanských. Však úplnému sjednocení v jediný stát odporovala navyklá svézákonnosť a samospráva, kterýchž byly jednotlivé osady od vzniku svého užívaly; žárlivost na vlastní práva a vlastní důležitost, jejichž zaniknutí a nešetření obávaly se osady slabší při úplném splynutí s většími a některé rozličné zájmy, jež byly povstaly samostatným dějinným rozvojem a prostornou vzdáleností.

Zástupci Spojených Států usnesli se léta 1777 na třinácti článcích konfederace, kteréž jedenácte států přijalo během následujícího roku, Delaware o rok později a Maryland teprv r. 1781.

První tato ústava Spojených Států zůstala v působnosti deset let, v kteréžto době objevily se jasně všechny její nedostatky. Články její přenáší sice na spolek nejzávažnější práva svrchovanosti národní, avšak nepodávají mu potřebné moci k jich vykonání. Ústava ta neutvořila vlastně žádnou ústřední vládu; byl to jen pevný přátelský spolek, v němžto každý stát zachová svou svrchovanost, svobodu, nezávislost a všechnu moc, kteráž není výhradně odkázána Spojeným Státům v kongresu shromážděným.

Však toto sjednocení třinácti států počalo se rozpadati svou vlastní chatrností, když uznání neodvislosti Ameriky se strany Velké Britanie na ten čas uklidilo největší nebezpečí samostatnosti států amerických hrozící. Nemajíc úvěru, ani zabezpečených důchodů, nemohla konfederace dostáti svým peněžním povinnostem; moc její nedostačovala k zaručení bezpečnosti proti Indiánům; rozličné zájmy vedly jednotlivé státy k různé politice obchodní. Vznikala nebezpečná řevnivosť vedoucí k odcizování a k znepřátelení

států mezi sebou a kongres byl vůči tomu neladu málomocným. Cizí mocnosti neměly úcty ku Spojeným Státům, ani šetrnosti k jich právům, a kongres trpělivě musel snášeti každé pohanění. Taková společná vláda jevila se brzo mnohým co zbytečná překážka úplné nezávislosti států.

Dne 21. února 1787 prohlásil kongres, že na základě článků konfederace nemůže dále vlásti. Ústrojí spolkové zastavilo se v činnosti své. Spolek svrchovaných států, za veliké tísně vůči společnému nepříteli utvořený, osvědčil se v dalším trvání co nemožný a zdárného působení ku blahu obecnému neschopný.

Slovutný státník Daniel Webster vylíčil těmito stručnými slovy první konfederaci a ústavu spolkovou, kteráž ji nahradila: „*Státové byly tehdy sjednocení v konfederaci s mocí velmi obmezenou. Ta nemohla prováděti své vlastní rozkazy. Zkušenosť objevila nedostatečnosť tohoto zařízení. Následovně učiněny jsou kroky k utvoření sjednocené vlády v pravém smyslu toho slova, kteráž mohla stanoviti zákony závazné pro jednotlivé občany všech států, a která mohla do života uvesti zákony ty svou mocí výkonnou, vysvětlení jich ponechávajíc moci soudní s vládou souvislé, při čemž ale vláda tato zůstala v povaze své přísně obmezenou. Tím způsobem povstala ústava Spojených Států, založená na myšlénce obmezené vlády. Zanechala rozličné domácí řády jednotlivým státům. Neměla způsobiti, aby zákony Virginie byly též zákony v New Yorku, anebo zákony new-yorské aby platnosť měly v Massachusetts. Záměrem její bylo způsobiti pro jisté účely a do jisté míry vládu jednotnou, kteráž by opatřena byla mocí k provádění svých vlastních zákonů; ostatní vše zůstaveno státům.*"

Progressive Map, No. 2

Kraj východně od Mississippi ku konci revoluce.

Doba čtvrtá.

VÝVOJ SPOJENÝCH STÁTŮV.

---

72. Zavedení nové ústavy spolkové.

Jednotlivé státy ozývaly se teď stále a naléhaly na kongres, aby provedl nutnou opravu konfederace k vůli sesílení vlády. Však neuvázal se kongres v úkol ten obtížný, ale k návrhu jeho sestoupil se dne 14. května 1787 ve Filadelfii všeobecný sjezd, do něhož každý stát zvolil své zástupce, kromě nepatrného Rhode Islandu, jenž zdráhal se podílu bráti. Každému státu příslušel jeden hlas. Za předsedu zvolen první vlastenec americký, Jiří Washington. Sjezd ten svolán byl vlastně za účelem opravy článků dosavádní ústavy, avšak většina uznala, že nutno založiti vládu národní s nejvyšší mocí soudní, zákonodárnou a výkonnou. Všichni podřídili se uzavření tomu, a po čtyři měsíce ustavičně rokováno při zavřených dveřích, nežli sporné zájmy a náhledy usjednotily se na předloze, kteráž měla se národu ku potvrzení odporučiti.

Osudné byly ústupky, kteréž sjezd odhodlal se učiniti otroctví, ale zástupci z Karolíny a Georgie kladli přímo za podmínku: buď unie s otroctvím, aneb

žádná unie. Sjezdu záleželo především jiným na udržení Unie; vzdor tomu tedy, že jednotliví členové výmluvnými slovy líčili ohavnosť a nebezpečnosť toho zavedení, vzdor tomu, že většina ve sjezdu odsuzovala otroctví z důvodů lidskosti a politiky, přece došlo právního uznání a bylo vzato do ochrany pod ústavu. Mnozí členové byli shovívaví v naději, že otroctví samo sebou vyhyne a že bude odklizeno časem zákony státními v dobrotě. Jen ve dvou státech tehdejších zapustilo bylo otroctví kořeny pevné, a sice v Karolíně a Georgii. Tehdy nebyla ještě bavlna králem, neb nebyl vynalezen stroj k čistění její. Později však stalo se otroctví hlavním zřídlem sporů v Unii a hrozilo ji docela záhubou.

Ústava sjezdem vypracovaná měla, jakmile by od devíti států byla přijata, pro tyto státy nabyti platnosti a vstoupiti do života. Kongres odporučil svolání zvláštních sjezdů státních, jimž by se ústava ku schválení předložila. Do sjezdů těch volili všichni občané, kteří ve státech užívali práva hlasovacího, a každý z těchto občanů mohl také býti zvolen za zástupce. Ve sjezdech těch byla navržena ústava ta bedlivému prozkoumání, a tu ač většina obyvatelstva vítala ji s nadšením co mocnou záštitu svobodného rozvoje země, přece v některých sjezdech doznala odporu silného a teprvé po tuhém zápasu sporných stran jest přijata. Ve sjezdech států Massachusetts, New York a Virginia byl odpor nejprudší. Patrick Henry a silná jeho strana spatřovali ve sjezdu virginském přílišnou soustředivosť hlavně v oné zásadě ústavní, že vládě spolkové má býti vyhraženo přímé ukládání daní k uhražení výloh spolkových.

V článku tom leží nejzávažnější rozdíl mezi první

konfederací a novou ústavou. Tato sice nikterak nerušila právo státní, ukládati břemena a svými orgány daně vybírati, ale rovné právo přiznala též vládě ústřední. Jiří Washington vyslovil své přesvědčení, že Amerika zapotřebí má vlády, „která by v celé unii s touže silou mohla účinkovati, jako vlády státní ve státech jednotlivých." Věhlasný Madison ve sjezdu virginském vytrvale hájil přímé ukládání břemen, anaž desítiletá zkušenosť konfederace objevila nezbytnou toho nutnosť. Toliko většinou desíti hlasův přijal konečně sjezd virginský ústavu, avšak s vyhražením, že národ Spojených Států, od něhož vycházejí moci ústavní, může tyto zase vzíti zpět, pakli by se jich k jeho škodě a potlačení užívalo, a že vedlé jiných důležitých práv zejména svoboda svědomí a tisku od žádného úřadu Spojených Států zničena neb skrácena býti nemůže a nesmí.

Jedenácte států podřídilo se nové ústavě během roku 1788. Dne 13. září nařídil kongres první volby na základě ústavy nové v oněch státech, které ji přijaly; dne 4. března 1789 započal kongres nový činnosť svou v New Yorku a Jiří Washington nastoupil úřad co první president Spojených Států. V témž roce podřídila se Karolína Severní a r. 1790 i Rhode Island prohlásil své přistoupení k Unii. Hned první kongres snažil se učiniti zadost požadavkům států ohledně základních práv občanských a předložil k tomu cíli státním sněmům dvanácte dodatků k ústavě. Z těch bylo deset přijato potřebnou většinou a byly prohlášeny dne 15. prosince 1791. Dodatek jedenáctý k ústavě nynější byl uveden v platnosť 8. ledna 1798, dodatek dvanáctý 25. září 1804, dodatek třináctý 1865, čtrnáctý 1868 a patnáctý 1870.

73. Jiří Washington, první president.

(1789 — 1797.)

Při volbě prvního presidenta obrátila se srdce všech občanů po všech státech k Washingtonu, který byl už tolik zásluh o vlasť svou si získal. Nerad opouštěl soukromný život na statku svém v Mount Vernon, Va., kde byl po tolika veřejných službách velmi namáhavých po dobu války nalezl odpočinku kýženého, jsa už padesát a sedm roků stár

Sídlem vlády spolkové byl New York zatím; až druhý kongres přeložil je do Filadelfie, kde zůstalo po deset roků a bylo pak na vždy přeloženo do Washingtonu r. 1800. Ku založení města pro spolkovou vládu darovaly státy Maryland a Virginia po kouskách půdy, dohromady deset čtverečních mil, kterýž kraj obdržel jméno District of Columbia a byl úplně samostatný ve správě. Zde založeno bylo město nové u prostřed pouště a mělo r. 1800 asi osm tisíc obyvatelů. „Otec vlasti," jakž se vší úctou byl nazýván Washington, položil základní kámen ku kapitólu r. 1793.

Když nastoupil první president cestu svou do New Yorku, byl všude s nekonečným jásotem vítán a slaven; v každém městečku a v každé vesničce drželi obyvatelé svátek a vítali jej s květinami a s radostným jásotem, a v New Yorku, kde kongres zasedal, odbývalo se jeho nastolení s nejokázalejší slavností dne 30. dubna 1789. John Adams z Massachusetts byl zvolen za náměstka presidentova. Ostatní pak úřadníci první vlády byli: Thomas Jefferson, tajemníkem státu; Alexander Hamilton, tajemníkem pokladny; Henry Knox, tajemník války; Edmund Randolph, vrchní zástupce; Samuel Osgood, vrchní poštmistr a John Jay, vrchní

spolkový sudí. Tajemník loďstva a tajemník vnitra byli teprv později přidáni ku vládě.

Nová vláda byla zahrnuta velikými obtížemi na svém počátku. Pokladna byla vyprázdněna, Soustátí nemělo žádného úvěru, Indiáné byli nepřátelští, námořští loupežníci napadali naše lodě na mořích a američtí občané trpěli mnohá pronásledování v zahraničných zemích. Španělsko zdráhalo se povoliti lodím Soustátí plouti po Mississippi a Anglie neuznávala Soustátí za hodno, aby poslala sem vyslance a aby uzavřela s ním obchodní smlouvu. Avšak Washington a jeho moudří a vlasteneckou horlivostí nadšení rádcové přemáhali jednu tuto překážku po druhé, připravujíce zemi k její velikosti, která na ni čekala.

Na radu Hamiltona převzal kongres všecky dluhy, které udělaly státy před revolucí, na sebe a slíbil, že zaplatí národní dluh poctivě. K opatření potřebných peněz na spolkové výdaje byly uloženy daně na dovoz zboží z ciziny a na vyrábění lihovin. Ve Filadelfii byla založena mincovna a národní banka, a tak byl postaven národní úvěr na pevný základ. Dluh národní tehdy obnášel asi sedmdesát a pět milionů dolarů.

Velikého odporu dostalo se vládě následkem usnešení, že se má platit daň z vyrábění lihovin. V západní Pennsylvanii usnesli se občané, že žádná taková daň se platiti nemá a zdráhali se ji platiti. Oni odvolávali se na to, že je to porušení svobod jejich, jako bylo ukládání daně na čaj od Briťanů v Americe za přechmat vykládáno. Proto byli výběrčí nenáviděné daně té trýzněni a lid sbíral se i do zbraně, aby se poplatku tomu opřel. Velmi četná násilí byla nespokojenci těmi vykonávána na výběrčích i na těch občanech, kteří daň tu zaplatili, tak že konečně muse-

la se vláda utéci ku násilnému vymáhání jí. President vyzval guvernéry Pennsylvanie a vůkolních států za vojenskou pomoc a postavil patnáct tisíc mužů do pole proti vzbouřencům. Na štěstí však neudála se žádná krvavá srážka, neboť dali si konečně dotyční nespokojenci říci, že po dobrém se podrobili zákonům a složili veškeré své stesky na uklizení jich cestou zákonodárnou.

S Indiány měla nová vláda též mnoho práce na poli válečném, neb vypuklo jich povšechné vzbouření r. 1790 pod náčelníkem Malou Želvou. Nejspíše že angličtí obyvatelé v Kanadě poštívali Indiány ze msty. Ti spolčili se na vyhubení všech bělochů v Americe a páchali neslýchané ukrutnosti na západních hranicích země. Vojsko pod generálem Harmarem bylo poraženo a po něm i vojsko generála St. Claira Indiány přepadeno z nenadání a povražděno. Když se nemohlo s nimi nic svésti a pokoj udržeti nechtěli, byl na ně poslán generál Wayne s třemi tisíci mužů. Toho se náčelník bojovníků indiánských, Malá Želva, bál a radil, aby se bojovné kmeny raději smířili, neboť že mají běloši vůdce, „který nikdy nespí." Než ti podníceni dřevními úspěchy svými, zavrhli jeho radu a setkali se s vojskem spolkovým 20. srpna, 1794, u řeky Maumee, kde byli na hlavu poraženi. V následující na to smlouvě museli postoupiti bělochům celé nynější Ohio a část Indiany.

S cizinou měla vláda neméně obtíží, nežli s domovem. Anglie hned po ukončení války vedla si stesky, že se nedají v Americe sbírati dluhy, avšak američtí občané stěžovali si na mnohé nepříslušnosti a křivdy trpěné od Angličanů. Konečně byl do Londýna poslán John Jay za jednatele a vyjednal s britickou vlá-

dou smlouvu, která byla r. 1795 senátem spolkovým schválena. Téhož roku byla ujednána smlouva se Španělskem, kterou zabezpečila se Soustátí volná plavba po Mississippi a byly ustanoveny hranice Floridy, Španělskem držané dosud. Taktéž uzavřela se smlouva s Alžírskem, dle níž byli američtí občané námořskými loupežníky alžírskými na svobodu propuštěni, ale i obchod středozemní pro lodě Soustátí zabezpečen.

S Francií souhlasili Amerikáné z vděčnosti za pomoc od nich v největší své nouzi nabytou, a proto, když nastala válka mezi Francií a Anglií, měl Washington co dělati, aby udržel nestrannosť země.

V domově při pořádání politických záležitostí vyvinuly se ponenáhlu dvě politické strany. Jefferson, Madison a Randolph stali se vůdci strany republikánskou zvané, kteráž byla proti banku Soustátí, proti smlouvě s Anglií a proti přejmutí dluhů státních Soustátím. Hamilton a Adams byli vůdci strany federální, která stála při vládě, podporovala udělení vládě ústřední co nejvíce mocí, by byla tato silnou. Republikáné však obávajíce se, aby se taková silná vláda nepřevrhla jednou v královskou neb císařskou, podporovali co nejvíce možno bylo upevňování práv jednotlivých států proti vládě spolkové a chtěli, aby tato měla co nejméně práv a mocí.

Moudrosť Washingtonem a jeho rádci na jevo daná nesla dobré ovoce zemi. Obchod se vůčihledě vzmáhal, vývoz rostl, že za osmiletého úřadování Washingtona vzrostl s devatenácti na padesát a tři milionů dolarů. Ve své loučící řeči Washington r. 1796 napomíná národ, aby pevně stáli při jednotě všech států a zachovali si tu neporušenou; zároveň je varuje, aby se vystříhali před přílišnou armádou, kteráž jest

vždy republikánskému zřízení nebezpečnou Jsa též přesvědčen, že ústava jest velmi dobrou, odporučuje, aby se lehkovážně neměnila a ku konci upozorňuje na to, že duch strannický jest nejlepším zájmům lidu velice na újmu.

Nastávala teď nová volba. Washington už nechtěl více zůstati čekancem Boj volební započal velmi z tuha, neb obě strany tehdejší, republikánská a federální, byly značně silné. To nešťastné a nešlechetné nadávání a podezřívání stranické započalo tehdy už. Republikánům se vyčítalo, že jsou přívrženci Francouzů, a federalistům, že jsou spojenci Angličanů a ctiteli jich politiky. Republikáné prohlašovali se za jediné přátele lidu a nadávali federalistům, že to jsou monarchisté a aristokraté. Boj byl tak tuhý, že čekanec federalistů, John Adams obdržel jen o dva hlasy volitelské více, nežli čekanec republikánů, Jefferson.

Washingtonova vláda započala s jedenácti státy jen v unii, neb Rhode Island a Severní Karolína nepřijaly ústavu. Tyto státy však brzo nabyly přesvědčení, že jich zájmy toho nevyhnutelně vyžadují, aby se k Jednotě přidaly, a skutečně tak učinily, Severní Karolína v listopadu 1789 a Rhode Island v červnu 1760. Na to r. 1791 byl přijat nový stát Vermont, jehož jméno pochází od vrchů jeho středem se táhnoucích a po francouzsku Zelenými vrchy (vert monts) zvaných. R. 1792 přihlásil se a byl přijat stát Kentucky, jehož název jest původu indiánského a znamená „temná a krvavá půda," jelikož se na místech těch od starodávna odbývaly krvavé bitvy indiánské. R. 1796 byl přijat mezi ostatní stát Tennessee, jenž má jméno své od řeky Tennessee, jejíž název se vykládá: „řeka s velikým záhybem."

JEFFERSON.

MADISON.

WASHINGTON.

ADAMS.

MONROE.

74. Smrť Benjamina Franklina.

Mezi pamětihodné události doby Washingtonovy náleží bez odporu úmrtí Benjamina Franklina, velikého lidumila, vlastence a myslitele, kteréž se událo dne 17. dubna, 1790.

Tento věhlasný muž byl rozen v Bostonu r. 1706 a byl tedy při smrti své osmdesát a čtyři roky stár. Už ve více článcích jsme měli příležitosti čísti o něm a víme, jak důležitým byl život muže tohoto americké republice. V Paříži, kde byl Franklin delší čas vyslancem spolkovým, při oznámení jeho úmrtí, vyvstal Mirabeau, vůdce strany národní ve sněmu a pravil:

„*Franklin zemřel! Veleduch, jenž osvobodil Ameriku a rozlil příval osvěty po Evropě, vrátil se do lůna přírody. Mudřec, jejž dva světy považují za svého, — muž, o nějž zápasí spolu dějiny vědy a dějiny státův, — držel zajisté vysoké postavení v člověčenstvu.*

„*Příliš dlouho předpisovaly politické kabinety smutek za ty, kteří byli velikými jen v pohřebních řečích a nikdy jindy; příliš dlouho rozkazovala móda dvorská smutek pokrytecký. Národy mají nésti smutek jen při úmrtí dobrodinců lidstva. Zástupci národů neměli by odporučovati poctu leč hrdinům člověčenstva.*

„*Kongres nařídil po celém Soustátí smutek jednoho měsíce pro smrť Franklina a v okamžiku splácí Amerika povinnosť vděčnosti a úcty jednomu z otců ústavy své. Neslušelo by také nám, pánové, abychom brali podílu na tomto smutku a na poctě vzdávané před celým světem nejen právům lidským, ale i mudrci, kterýž nejvíce byl přičinil k tomu, aby tato práva ovládala na celé zemi. Evropa osvícená jest po-*

vinna aspoň osvědčením pamětlivosti apolitování nad ztrátou jednoho z největších mužů, kteří kdy sloužili pravdě a svobodě. Navrhuji. aby se usneslo, že národní shromáždění, po tři dni nositi má smutek pro Benjamina Franklina." Návrh byl jednohlasně přijat.

Horace Greeley, v jedné ze svých přednášek o dorobčících (self-made men) takto zaslouženě slaví Franklina:

„*Mám za to, že přiměřeně uznávám velikosť Washingtona; přece musím Franklina staviti nad něho co dokonaný vzor a výkvět lidské přirozenosti pod oblohou americké svobody. Ne že Washington byl narozen v bohatství a měl všecky příležitosti ku svému vzdělání, tak že započal zodpovědný život na hotové půdě kterou si Franklin teprvé musel připraviti těžkou prací dvaceti dlouhých a vzácných roků: necítím, že by skutečnosť tato přes míru na mne působila Vím, že v povaze Washingtonově jsou živly důstojnosti a velikosti, jimž podobných nenalezáme v povaze Franklinově. Když však uvážím nesmírnou rozmanitosť Franklinových služeb vlasti a člověčenstvu, — když si jej představím co spisovatele, jehož první plody v dětském věku vzbudily pozornosť všeobecnou — co napomínatele a učitele jeho spoludělníků v tiskárně londýnské — co téměř od početí šťastného redaktora, kde ještě před ním nebylo novinářství zdrojem moci — co zastavatele úřadu vrchního poštmistra amerického a bedlivého buditele současníků a vyzývatele k utvoření Jednoty osad a států — když jej vidím v stáří sedmdesáti roků věku jeho skládati úřad. v šanc dávati proslulosť, statky své, vše aby se súčastnil boje za neodvislosť své vlasti — an měl ze všech Amerikánů nejvíce k ztracení, pakli by se revoluce nezdařila —*

kdežto jeho jediný syn byl zarytým přívržencen královských; — jak on několikráte s ochotou vydal se v nebezpečí na oceánu, kde rojili se nepřátelé — jen aby své zemi mohl posloužiti co vyslanec, což nemohl žádný jiný člověk vykonati — a konečně, když už osmdesát čítaje roků, korunoval žití povinnosti a cti pomáhaje sestaviti onu nesmrtelnou ústavu, jež nás učinila jediným národem na vždy — tož nemohu postaviti Franklina za žádného Amerikána, co druhého."

---

75. John Adams, druhý president,

(Od r. 1797 do 1801.)

Vzdor varujícího napomínání Washingtona pokračovaly strany politické bez přestání v rozbroji svém a stranníci každé strany lišili se od sebe dalece v náhledech o záležitostech domácích i zahraničních. Při presidentské volbě byl zvolen John Adams z Massachusetts co přívrženec strany federalistů Thomas Jefferson z Virginie, při straně republikánské, byl zvolen za náměstka presidentova.

John Adams pocházel z rodiny puritánské. R. 1775 byl silným zastavatelem odtržení od mateřské země, byl členem prvního i druhého kongresu a jmenoval Washingtona za vrchního vůdce armády spolkové. Jefferson sepsal prohlášení neodvislosti, a Adams zabezpečil jeho přijetí výmluvností svou po třídenním rokování. Byl neochabujícím v práci a byl považován za muže, jenž z celého kongresu má nejjasnější pojmy a nejpevnější mysl. Byl pak prvním vyslancem u anglického dvora a sloužil vlasti vždy bezzištně a poctivě.

Za doby revoluce byli Adams a Jefferson nerozdílni přátelé, avšak strannická politika je rozdvojila. Adams, jako Washington, byl pro pevnou soustředě-

nou vládu, kdežto Jefferson, ač usiloval stejně o republikánské zásady, přál více svobod jednotlivým státům. Že byli zvoleni spolu zastanci tak protivných náhledů, stalo se tím, že hlasovalo se tím spůsobem, že každý volitel odevzdal dva hlasy, a která osoba obdržela nejvíce hlasů, stala se presidentem, ta druhá pak náměstkem. I mnozí federalisté hlasovali pro Jeffersona na místo svého vlastního čekance.

Hned po nastoupení presidenta dne 4. března, r. 1797, byla veškerá pozornosť nové vlády obrácena na zápletky s Francií. Národ francouzský byl zatím provedl svou velikou revoluci a stál pod vládou direktorů, již vedli zuřivou válku s Anglií, žádajíce od vlády americké, aby tato z vděčnosti za pomoc jim někdy poskytnutou proti Anglii spojila se s nimi proti společnému nepříteli. Silná republikánská strana v Americe všemožně podporovala tu žádosť Francie, avšak federalisté, kteří jsouce u vlády, měli úmysly pokojné a pokládali mír za prospěšnější zemi, nežli válku, snažili se zachovati nestrannosť. Ze msty jali se tedy Francouzi sužovati lodě americké a kaziti jim obchod. Ano ještě více, direktorstvo francouzské zdráhalo se přijmouti nového vyslance Soustátí, Williama Pinckney-ho, pokud by Soustátí nepovolilo jich požadavku a nesložilo docela i poplatek. Vyslanec uražen odpověděl: „*Miliony zaplatíme na obranu svého práva, ale ani jediného centu nedáme poplatku.*" Adams snažil se všemožně docíliti smíření, když však Francouzi nepřestávali lodě americké přepadati, uzavřel kongres strojiti válku. Washington byl opět povolán ze svého tichého útulku, aby přijal velitelství armády a nezdráhal se věnovati své služby milenné vlasti. Už i nepřátelství započalo na moři tím, že americká

loď „Constellation" zajala velikou loď francouzskou „L'Insurgent," než když se schylovalo k nejhoršímu, byl nepřátelství učiněn rázem konec, an Napoleon ve Francii se ujal mocnou rukou vlády co první konsul a jal se ihned vyjednávati s Amerikou o mír. Dne 20. září byla smlouva míru v Paříži podepsaná a kongres rozpustil zase vojsko. Prvé nežli se však mír umluvil, zemřel Washington v Mount Vernon dne 14. prosince 1799 po kratičké nemoci, která jej neočekávaně stihla v šedesátémosmém roce stáří. Po celé zemi hučela smutná hrana a slze milionů vydávaly svědectví o vroucí lásce, jakou k němu choval vděčný národ.

V hrozivé době nepřátelství s Francií utekl se president Adams k ostrým opatřením válečným na udržení pokoje v zemi, čímž se stal četné straně občanů velmi nemilým. Zvláště popudil hněv jejich, když potvrdil zákony dva, kteréž si někteří vykládali co ohrožování osobní svobody. Byl to zákon „o vzpouře" (Sedition Law), který zapovídal spolčování se a spiknutí proti zařízením vlády pomocí křivých a pobuřujících spisů; a jiný zákon „o cizincích" (Alien Act), kterým dávala se presidentu moc, aby mohl vypuditi každého cizince nebezpečného a pokoj rušícího ze země ven. Tyto zákony měly za účel zameziti přičinění francouzských některých buřičů, kteří pobuřovali národ nejen ku vzpouře proti vládním nařízením, ale podněcovali jej k válečnému vystupování proti Anglii.

Rok 1800 jest památným i k vůli tomu, že spolková vláda přestěhovala se z Filadelfie do Washingtonu následkem zákona přijatého kongresem r. 1790. Město to bylo založeno pod dohlídkou Washingtona samého. Kapitól a jiné potřebné budovy byly hotové a kongres se ponejprvé tu shromáždil v listopadu 1800.

76. Thomas Jefferson, třetí president.

(Od r. 1801 do 1809.)

Při nejbližší volbě presidentské staly se zjevné následky neústupného strannictví, ani volitelové presidentští odevzdavše své hlasy, shledali, že dva čekanci, Thomas Jefferson a Aron Burr mají po stejném počtu hlasů. Následovně podlé ústavy musela se odkázati volba presidenta zastupitelstvu kongresnímu. Než ku podivení bylo všem, když i zde se opakovala stejnohlasnost a muselo se voliti třicetkráte a šestkráte, celých sedm dní, a tu teprvé byl výsledek ten, že deset států volilo Jeffersona, čtyři Burra a dva roztříštily své hlasy. Byl tedy zvolen čekanec strany republikánské Jefferson presidentem a čekanec strany federační, Burr, náměstkem jeho. Strana federační utrpěla ztrátu přízně lidu následkem zmíněných přísných a neoblíbených zákonů zavedených presidentem Adamsem a strana republikánská tím sesílila.

Thomas Jefferson byl rozen r. 1743 ve Virginii. Parton o něm píše: „*Ze všech mužů, kteří se vyznamenávali v Spustátí, byl on bez odporu nejučenější a nejvzdělanější v každém ohledu.*" Byl odvážným jezdcem, obratným lovcem, výtečným spisovatelem, dovedným houslistou, výtečným řečníkem a znalcem více novověkých jazyků. „*Mudrcem z Monticello*" jej nazývali jeho současníci. Pamětná listina Prohlášení Neodvislosti jest až na některé nepatrné změny z jeho péra. Byl vřelým zastancem práv států a byl náčelníkem strany své proti federalistům. Stav se však presidentem, nalezl četné obtíže, které se mu v cestu postavily, překážejíce mu, aby řídil se ve své správě dlé své zásady. Vyslovil se konečně, že vláda spolková musí také někdy ukázati své zuby. Jako Wash-

ington byl i on rodu šlechtického, avšak nezakládal si na tom, nýbrž byl ryzý demokrat, který nenáviděl veškeré obřady a titule, tak že mu bylo i obyčejné „*mister*" (pane) nepříjemným. Tyto vlastnosti u muže urozeného a vysoce vzdělaného učinily z něho miláčka lidu, a on si dal také na tom nemálo záležeti, aby si přízeň lidu zachoval. Nedával žádné veřejné slavnosti a hostiny okázalé, jako se dělo dříve, a ku svému nastolení jel bez průvodu na svém koníku, přivázal jej ku sloupci před kapitólem a vešel do sněmovny, aby tu odevzdal svou nástupní řeč.

Tak vnešený příklad musel míti také svých následovníků. Jednoduchost zavládla a spořivost. Hnedle počaly se upláceti dluhy, vojsko a loďstvo bylo zmenšeno a pokladna spolková se počala plniti penězi. Člověk tak otevřené, významné povahy musel také získati si nepřátele, avšak on si dovedl získati i u svých protivníků úcty. Pohostinností svou velikou pozbyl skoro vše své jmění a zemřel chud na statcích ale přebohat na lásce a vděčnosti národa celého.

Jefferson na místo, aby nástupní svou řeč ku kongresu přednesl tomuto, jak to učinili jeho předchůdcové, poslal ji napsanou co presidentovo poselství, kterýž spůsob zachovává se po dnes. Pro důležitý tehdy úřad tajemníka státního zvolil si Jamese Madisona a do všech úřadů spolkových, do nichž měl právo usazovati, jmenoval vesměs přívržence své strany; a tak započal zlořád nynější, kde na místo schopnosti a poctivosti rozhoduje o jmenování úřadníka spolkového jen to, co učinil pro svou stranu, což jest velice na újmu pravému prospěchu země.

Nová správa odklidila zákony o cizincích a vzpouře a zrušila daň z pálenky. Druhé sčítání obyvatelstva

mělo za výsledek 5,319.762 duší naproti asi čtyrem milionům r. 1790. Vývoz za tu dobu vzrostl z devatenácti na devadesát a čtyři miliony dolarů. R. 1802 byl připuštěn do unie stát osmnáctý, Ohio a otroctví bylo v něm zapovězeno. Tak rychlý vzrůst moci a blahobytu u národu tak mladého byl dosud bez příkladu v dějinách člověčenstva.

Nejdůležitější událostí první lhůty vládní pod Jeffersonem bylo získání území Louisiany, kteréž bylo daleko rozsáhlejším, nežli nynější stát toho jména. Území to bylo přeneseno r. 1762 od Francouzů na Španěly, pak ale r. 1800 Francouzům zase vráceno. Soustátí jednalo se o nesmírně pro jeho obchod důležitou svobodu plavby na řece Mississippi a tu nebylo jiné pomoci, nežli státi se pány řeky té nějakým poctivým spůsobem. Nejpoctivější spůsob byl koupě; i jal se kongres vyjednávati s vládou francouzskou a koupil konečně Louisianu za patnáct milionů dolarů.

Koupí touto získalo Soustátí veškeré území ležící po řece Mississippi a od ní západně až k horám Skalným, tak že se objem jeho více nežli zdvojnásobil. Území koupeno bylo r. 1803 a r. 1812 už byl stát Louisiana přijat do řady Států. Napoleon prodal Louisianu Soustátí více ze zášti proti Anglii, nežli pro co jiného, neb pravil o tom: „*Toto zveličení území sesílí na vždy Soustátí a tím jsem utvořil Anglii o jednoho námořského nepřítele více, jenž dříve neb později pokoří její pýchu.*" Z území toho učinilo Soustátí deset států, dvé území a dva kusy pro jiné státy.

V létě roku 1804 udála se politování hodná smrť Alexandra Hamiltona v souboji s Aronem Burrem, náměstkem presidentovým. Hamilton byl stálým průvodčím a rádcem Washingtonovým a při sestavování

ústavy vydal řadu spisků pod názvem „The Federalist,“ kdež hájil ústavu proti všelikým námitkám nepřátel její. Pak co tajemník pokladny spolkové za Washingtona objevil schopnosť výtečnou ve vědě finanční. Po smrti Washingtona stal se vrchním velitelem armády, a tu přivábiv na sebe hněv náměstka Burra uveřejněným slovem urážlivým, nechtěl to veřejně zase odvolati, ač chybu svou uznával. Tehdy panoval i v Americe ten ohavný zlozvyk francouzský, že se uražené osoby hleděly očistiti soubojem, což nazývaly „čestným vyrovnáním.“ Hamilton přijal vyzvání na souboj a byl po první ráně smrtelně raněn soupeřem svým. Burr musel prchnouti a Hamilton druhého dne zemřel. Celý národ velice se rozžalostnil nad jeho smrtí a zanevřel od té doby velice na zlořád soubojů, tak že se staly opovržením v zemi.

R. 1803 vyslal president Commodora Prebla s loďstvem ku potrestání státu Tripoli v Severní Africe, jehož mohamedánští pašové přepadali obchodní lodě Soustátí a překáželi jejich obchodu pokojnému. Lodě americké obklíčily přístav tripolský a přinutily pašu k uzavření míru.

Při presidentské volbě r. 1805 byl Jefferson zvolen po druhé velikou většinou hlasů presidentem a George Clinton, z New Yorku, náměstkem jeho. Aron Burr zatím sklamán jsa ve svém očekávání na zvolení a cítě, že se ho štítí občané, považujíce jej za vraha, vzdálil se na jih a zanášel se myšlenkou založiti nějaké císařství dobytím Mexika a přivtělením k němu některých států amerických, jež hodlal od Soustátí odtrhnouti. Nepodařilo se mu však, neb byl zatčen a souzen pro zradu; nebyl sice odsouzen, ale zůstal povrženým pro vždy.

Zatím vedla Francie válku svou dále s Anglií a Soustátí nestranné zůstávajíc mělo z toho veliký užitek, ano mohlo velmi dobrý obchod vésti s oběma mocnostma. Než brzo zapovídala Anglie vésti obchod s Francií a Francie vésti obchod s Anglií, a lodě americké byly vysazeny stíhání s obou stran. K tomu přišlo, že Anglie nechtěla uznávati, když Soustátí dovolovalo každému přistěhovalci po pěti letech bydlení jeho v Americe státi se občanem. Neb Anglie držela se zásady, že kdo se jednou Angličanem narodil, ním zůstati musí i kdyby nechtěl. Proto si dovolovala chytati americké lodě a hledati na nich anglické plavce, jež násilně odváděla co uprchlíky. To učinila také na americké lodi vládní Chessapeake při břehu virginském, a když tato loď nechtěla jí vydati čtyři plavce, z nichž byli tři Amerikány rozenými, střelila do ní. Když se to dozvěděl president, nařídil všem anglickým loděm v přístavech amerických, aby se ihned vzdálily, že je považuje za nepřátelské. Anglie poslala sice na rychlo zástupce svého do Ameriky, avšak nechtěla učiniti žádnou náhradu za porušení práva, a tak zůstaly poměry nezměněné a obchod americký trpěl velice.

Co země celá byla v zimničném rozechvění, vypršela lhůta Jeffersonova. Republikáné byli všeobecně pro válku s Anglií, kdežto federalistů pevná menšina stále byla proti válce a proti všem válečným přípravám. Při nové volbě presidentské 1809 byl zvolen republikánský čekanec James Madison, jenž byl s Jeffersonem stejného smýšlení.

77. Robert Fulton, strůjce první parolodě.

Použití páry ku zařízení rychlého cestování na zemi a na moři jest krokem vzdělanosti lidské, který dělí vzdělanost světa starého od vzdělanosti světa nového zřejměji, nežli kterákoli událosť dějinná. Tím se docílil rychlý oběh plodin po celé zemi a sblížili všichni národové, tak že mohou blíže a rychleji spolu obcovati a důkladněji i rychleji prováděti zámysly své politické, obchodní, společenské i průmyslové, pošinujíce tak ku předu celé člověčenstvo se všemi jeho zájmy. Jak těžko bylo dříve dostati se s jednoho místa na druhé, co nesnází to mělo na sobě, a jak těžko také pohybovali se jednotlivci i národové na dráze pokroku, od poroby ku svobodě.

Když Watt přizpůsobil parostroj tak, aby se ho mohlo užívati ku průmyslu, počalo se hned na to pomýšleti také, aby se ho použilo nějak k urychlení pohybu vůbec, zvláště pak k plavectví. Ve Francii, v Soustátí a v Anglii, kteréž země spolu závodily v obchodu, pokoušeli se někteří důmyslní duchové o to, aby sestavili parní stroj ku pohybování lodí. Než všecky jejich pokusy minuly se zdarem.

V době té Robert Fulton, jehož jméno jest známo ve spojení s uvedením páry ku pohybu lodí, dlel v Anglii, kde zdokonaloval se v umění malířském. Tu se seznámil s vévodou Bridgewaterem, jenž se zanášel plaveckým uměním a radil Fultonovi, aby se oddal strojnictví. Ten uposlechl. Při té příležitosti seznámil se z Earlem Stanhopem, jenž byl vynálezce a pracoval na sestrojení parostroje pro lodě. Zde byl Fulton na to upozorněn. Pak se seznámil v Birminghamu s Wattem, který mu důkladně vysvětlil parostroj, který právě byl zdokonalil. Pak navštívil Paříž, kde se se-

známil s vyslancem Soustátí v Paříži, Livingstonem, kterýž jsa bohat, a slyše o záměrech Fultonových, nabídl mu všechen ku pokusům potřebný kapitál, i slíbil, že podaří-li se mu jeho vynález, učiní s ním smlouvu další. Zatím pak Livingston si vyzvedl ve státu New Yorku patent na výhradné plutí po řece Hudson, jak mile bude míti loď, která by ujela čtyry míle za hodinu a nesla dvacet tun tíže.

Fulton zatím pracoval pilně na vynálezu svém. Zhotovil jednu loď, ta však neměla dosti velikou rychlosť; objednal si tedy u Watta v Anglii veliký parostroj a přesvědčiv se zatím, jaké pokroky učinilo zkoušení paroplavby v Evropě, navrátil se a zbudoval r. 1806 loď k parostroji svému, již nazval „Clermont" podlé jména statku Livingstona u Hudsonu. Loď ta plula rychlostí pěti mil za hodinu. Stát New York dal Livingstonu a Fultonovi výsadu, že každá jiná paroloď, která by připlula do státu bez jejich povolení, propadá jim. Výsada ta měla platnosti na třicet roků. R. 1809 vyzvedl si Fulton první svůj patent v Soustátí na svůj vynález.

To se dalo očekávati, že v lidovládné zemi, jaká je Amerika, neudrží se dlouho tak výstřední výsada. Ani Fultonova se neudržela. Když jiná společnosť započala na řece té jezditi, a Fulton ucházel se o zabránění tomu, byl odmrštěn soudně a výsada mu udělená od státu New Yorku byla prohlášena za neústavní. Pak se ale obě společnosti dohodly, jak to obyčejně bývá mezi monopolisty, a společnosti druhé zůstala plavba na jezeře Champlain.

Když Fulton stavěl svou první paroloď v New Yorku, nevěřil nikdo, že by to bylo možno, aby to dokázal a nazývali jeho podnik „Fultonovým bláznov-

stvím," ba i s nepřízní naň hleděli někteří. kdežto jiní zůstávali neteční. Jeho nejlepší přátelé zůstávali zdvořilými k němu, jak on sám popisuje, avšak stranili se ho Naslouchali se zdánlivou trpělivostí jeho vypravování, ale dali to na sobě znáti, že nepovažují sebe za tak zbrklé, aby tomu věřili. Nikdy ani jediná soucitná poznámka, povzbuzující pobídnutí, neb vřelé přání nebylo mu v práci údělem. Mlčenlivosť přátel jen halila nejapně nedůvěru a posměch jejich.

Když však byla paroloď hotová, a urazila první čtvrť míle, teprvé začali všichni jásati a slávu Fultonovu hlásati. Nicméně budil zjev parolodě děsivé účinky na lid v kraji. Suché sosnové dříví, nímž se topilo, vysýlalo vysoký sloup plamenů nad komín a když se v peci zarachotilo, lítaly mraky jisker na vše strany. Vítr a proud vody byly proti směru lodě, ale tato přece postupovala pevně ku předu. A když přiblížila se loď k osadám na blízko, že mohli uděšení obyvatelé slyšeti hlomoz stroje a kola, padali tváří k zemi a hrůzou vzývali prozřetelnosť, aby je zachránila před tím netvorem, který při ohni, kouři, hluku a smradu pluje proti vodě.

Od té doby arci učinily se ohromné pokroky v stavění parolodí a dnes svět by ani bez nich nemohl obstáti s čilým svým životem.

---

78. James Madison, čtvrtý president.

(Od r. 1809 do r. 1817.)

James Madison byl rozen ve Virginii r. 1751 a zemřel 1836. Když přišel do kongresu stal se jedním z nejhorlivějších zastanců ústavy. Ze svých zásad politických byl přinucen, ač nerad, protiviti se vládě Washingtonově, což činil co nejzdvořileji a mírně. Byl

náčelníkem své strany v kongresu, kdež zůstal až do 1797. Rok na to sepsal pověstná usnešení z r. 1798—1799, v nichž jest vyslovena nauka státních práv, kteráž s provázejícím je obhajováním tvoří základní pravidla strany demokratické. Za Jeffersona byl tajemníkem zahraničním. Jeho mysl byla jasná, dobře srovnalá a měl výtečnou paměť. Měl velikou zásobu učenosti v hlavě, a užíval jí vždy k blahu vlasti. Když o něčem mluvil, vyčerpal předmět úplně, tak že nezbývalo už nic, co by se dalo ještě přednesti. Jeho soukromná povaha byla bez poskvrny, jeho spůsob byl jednoduchý, skromný a zdvořilý ku každému i k protivníkům. Pravilo se, že má celý národ za přátele.

Zvolení Madisona událo se v době pro celou zemi velmi důležité, neb panovalo mezi Anglií a Amerikou tak veliké napnutí, že opovážila se britická loď „Little Belt" při březích virginských stříleti na loď Soustátí v květnu 1811, načež loď americká, „President," jala se ostře stříleti po britické a zahnala ji, když byly na lodi té zabity a raněny třicet a dvě osoby. To vše se událo k vůli tomu, že Anglie zdráhala se vzíti zpět zápověď svou, že žádný národ nesmí vésti obchod se Soustátím, sice že jeho lodě propadají při zastížení jich britické vládě.

R. 1811 nechala se britická vláda přece donutiti, že učinila náhradu za násilí učiněné spolkové lodi „Chesapeake," a vrátila dva z těch čtyrech občanů amerických, které tehdy byla násilně zajala neb ti ostatní dva byli už mrtví. Než toto vypořádání bylo zastíněno zase událostí s lodí „Little Belt," a nepřátelství mezi oběma zeměma se vzmáhalo.

V témž roce povznesl se v popředí pověstný náčelník indiánský Tecumseh, jenž byl výtečným řeční-

kem i bojovníkem. Bratr jeho Elksvatava byl prorokem kmene Šoniův, z něhož oba pocházeli. Indiáné na západních hranicích Soustátí stále jsouce poštíváni nepřejícími Angličany, jali se připravovati veliký útok na bělochy po celé zemi a v tom jim posloužil výtečně udatný a výmluvný Tecumseh s bratrem čarodějem. Chodili spolu od kmene ku kmeni a spojovali je; všecky daly si říci a strojily se k válce.

Zatím neváhali běloši, a připravovali se k odražení nebezpečí se strany rudochů jim hrozícího. Gen. Harrison, správce území indiánského, sebral dostatečnou sílu vojska a táhl proti městu indiánskému, Tippecanoe v nynější Indianě, kdež prorok měl hlavní sílu svou shromážděnou. Ten v nepřítomnosti bratra svého, Tecumseh, nabídl bělochům vyjednávání, a pozval je, aby si přes noc odpočinuli na jistém místě ním ustanoveném, že zítra se o mír uradí. Generál Harrison však tuše zradu, nařídil vojsku, aby bdělo po celou noc. A skutečně stalo se tak. Po půl noci dne 7. listopadu 1811 přihnali se Indiáné v divém útoku na tábor vojenský, ale byli uvítáni bdícím vojskem a po strašné porážce zahnáni. Tato bitva zmařila všecky plány Tecumseh, jenž se v nastalé pak válce přidal ku straně britické a výdatně jim pomáhal.

James Madison přičinil se co nejsnažněji, aby přiměl vládu anglickou k odvolání nenáviděných nařízení ohledně lodí amerických, avšak vše jeho úsilí potkalo se s nezdarem. Anglie nechtěla uznati právo někdejších svých poddaných, aby se mohli státi občany Soustátí, a kde jakého stíhla, zatýkala jej, zvláště pak na lodích. Americe nezbývalo tedy nic jiného, nežli válka, a president podlé usnešení kongresu prohlásiv v červnu r. 1812 válku Velké Britanii, sbíral ihned armá-

du a prostředky válečné. Gen. Dearborn (čti: *dýrborn*) byl jmenován vrchním vojevůdcem.

Jen pět dní po prohlášení války v Americe anglická vláda, nevědouc ještě o prohlášení tom, ano telegrafického spojení tehdy ještě nebylo, odvolala nařízení svá nátlakem obchodníků a průmyslníků anglických, kteří se obávali následků, jakéž by mohla válka s Amerikou pro Anglii míti. Avšak bylo pozdě, neb nežli se to zase do Ameriky doneslo, byla válka v plném už proudu.

---

79. Druhá válka s Velkou Britanií.

(R. 1812 — 1814.)

Počátek války této byl nešťastný. Jako při první válce strojilo se vojsko spolkové naproti Kanadě, a generál William Hull překročil řeku z Detroit na půdu kanadskou, kde vydal provolání, nabízeje neodvislosť a svobodu utlačovaným poddaným Anglie. Chtěje pak učinit útok na pevnosť Malden, slyšel, že se blíží veliká síla Briťanů s Indiány, i ucouvl zbaběle zpět do Detroit, a když britický generál Brock spojený s Tecumseh hned jej sledovali a oblehli, ztratil všecku mysl a vzdor statečnosti svého vojska vztýčil bílou vlajku, vzdav nepřátelům bez boje Detroit i celé Michigan dne 16. srpna, 1812.

Později v létě, 13. října, byl učiněn nový pokus vpadnouti do Kanady. Generál Van Renselaer (čti: *renseler*) poslal bojechtivou hrstku svých vojínů přes řeku Niagara, by učinili útok na město Queenstown Heights. Angličané byli ze svých stanovišť zahnáni a generál Brock byl zabit. Generál Van Renselaer vrátil se na rychlo pro ostatní své vojsko, to však zdráhalo se s ním jíti, odvolávajíc se na to, že nemá

právo žádati na nich, aby šli bojovati za hranice svého státu, a tu se stalo, že ta vítězná hrstka, nemajíc posily a opory, při nejbližším přepadu musela se vzdáti a utéci.

Tyto nehody vojska pozemského byly nahraženy zdárnými úspěchy vojska námořního, kteréž vzdor tomu, že bylo loďstvo spolkové velmi zanedbáváno, přece pokořilo „královnu moří." První bitva námořní svedla se dne 9. srpna při pobřeží Massachusetts mezi americkou frigatou „Constitution" (čti: *khanstitjůšn*) a mezi anglickou lodí „Guerriere" (čti: *gerier*). Anglická loď započala střelbu na americkou pod kapitánem Isakem Hullem; ten zdráhal se odpovídati, až měl loď svou v pravém postavení, a pak teprvé začal plnými dávkami sypati spoustu na nepřátelskou loď, tak že se tato ve dvou hodinách vzdala.

Nejbližší britická porážka na moři bylo poražení britické lodě „Frolic" od americké „Wasp" při pobřeží Severní Karolíny dne 13. října téhož roku. A pak od té doby měly americké lodě všude vrchu na mořích a působily britickému obchodu nesmírných škod, neb za ten rok bylo nejméně tři sta lodí zajato. Následek vítězství těchto byl, že lid dostával přece odvahy k dalšímu boji vzdor porážkám na zemi a že se sbíraly sbory dobrovolníků, kteří s chutí šli do boje.

Pak při presidentské volbě byl James Madison zase zvolen, což znamenalo zřejmě, že národ schvaluje jeho válečnou politiku a že si přeje, aby v ní pokračoval dále.

Počátkem roku 1813 byly postaveny do pole tři armády, a sice jedna ústřední pod generálem Dearbornem při řece Niagara; druhá severní pod generálem Hamptonem podél jezera Champlain; a třetí západní

pod generálem Harrisonem. Všecky tyto tři armády měly za účel vpadnouti do Kanady, kde velel generál Proctor a Tecumseh měl vrchní velení nad Indiány.

Armády ústřední a severní neudělaly nic zatím, a jen armáda západní stále měla co dělati s nepřítelem, jen že také bojovala nešťastně po celý téměř tento rok. Tu jí přišlo ale vítané veliké vítězství na jezeře Erie dne 10. září. Zde byl velitelem lodí amerických kapitán Perry, sedmecítma roků starý, jenž s velikou bídou sehnal proti britickým, jezero ovládajícím, devět lodí s padesáti čtyřmi děly, kdežto Angličané měli šest lodí se šedesáti a třemi děly.

Po bitvě velmi ostré, v níž Perry jevil neobyčejnou odvahu a ducha přítomnosť, jakož i obratnosť, porazil loďstvo nepřátelské a psal generálu Harrisonovi celou zprávu svou v těchto slovech: „*Setkali jsme se a nepřítel jest náš.*" Na výsledku bitvy této spočívalo mnoho. Neboť právě v ty doby dobyl slavného vítězství nad britickým vojskem a Indiány generál Harrison u řeky Thames (čti: *temz*), při čemž zachránil se sice Proctor rychlonohým koněm, ale Tecumseh padl a Indiáni byli rozprášeni.

Tato dvě vítězství americká osvobodila Michigan a jezero Erie z rukou britických a rozhodla zároveň válku ve prospěch Ameriky.

Avšak nebyly všecky námořní bitvy pro Amerikány vítězné. Kapitán Lawrence když byl se svou lodí „Hornet" zajal britickou loď „Peacock" a byl učiněn velitelem lodě „Chesapeake," byl vyzván, aby šel měřiti se s britickou lodí „Shannon." Lawrence ač byl propustil velikou část svých zaplacených námořníků a měl jen houf nezaplacených ještě nespokojenců, řídil se jen svým vlastním hrdinstvím, a pustil se v boj.

Lawrence umíraje volal: „Nevzdávejte loď.“

“Don't Give Up the Ship.”—*Lawrence.*

Ten však byl krátký. Nepřítel dostal se na jeho loď a nastalo ukrutné vraždění. Lawrence smrtelně jsa raněn a jsa nešen dolů do lodě, volal: „*Nevzdávejte loď*" (don't give up the ship), než slabé mužstvo jeho bylo hnedle přemoženo a loď zajata.

V době té vzbouřili se Indiáné kmene Krýků a přepadše neočekávaně pevnosť Mims, povraždili muže, ženy i děti. Na to shromáždilo se mnoho dobrovolníků pod generálem Jacksonem, jenž honil Indiány s místa na místo, až se utekli do Horseshoe Bend, kde se opevnili. Zde je přistíhli vojíni, dobyli jich postavení, pobili jich na šest set a ostatní se na dobro rozprchli. Bitva ta se svedla 27. března, 1814.

V červenci vpadlo americké vojsko pod generálem Brownem naposledy do Kanady přes Niagaru Po zajetí pevnosti Erie vedl generál Winfield Scott předvoj armády naproti britickým u Chippewa, kde v bitvě s nimi dne 5. července slavně zvítězil. Pak u Lundy's Lane, proti velebnému vodopádu, svedena překrvavá bitva dne 25. července, kde dobyli Amerikáné vítězství, kteréž jim však nepřineslo žádných výhod. Dne 11. září pak svedla se ještě jedna pro Amerikány vítězná bitva u jezera Champlain.

Co se bojovalo takto podél severních hranic, přičinili se Angličané o to, aby co nejvíce škod nadělali Amerikánům podél břehu atlantického. Obchod pomořský byl tu úplně zničen, několik měst v Maine bylo dobyto, vydrancováno a spáleno. To stalo se ve více státech podél břehů a do samého Washingtonu vedrali se Angličané, vydrancovali a spálili jej dne 24. března, 1814. To budilo velikou nespokojenosť občanů, zvláště při straně federalistů, kteří svolali do Hartford dne 15. prosince valnou schůzi protivníků vlády, avšak

upadli jen v nenávisť přátel vlády. Nežli se však sjezd ten odročil, byl učiněn mír mezi válčícími mocemi v Evropě a byl v Gentu 24. prosince podepsán. Nežli však zpráva ta donesla se do Ameriky, svedla se ještě jedna velká a zbytečná už bitva u Nového Orleansu, dne 8. ledna, 1815. Britický generál PAKENHAM přiblížil se s mocným loďstvem před Nový Orleans, chtěje ho dobyti. Generál JACKSON však se připravil na to, a postavil se pevně proti postupu Angličanův. Ti několik útoků podnikli na postavení Jacksonovo, ale byli vždy odraženi velmi prudce, tak že ztratili dva tisíce mrtvých, mezi nimiž i sám velitel, ani Amerikáné ztratili jen sedm mrtvých a šest raněných.

Vyjednání míru ponechalo otázku o zajímání anglických poddaných, kteří se stali občany Soustátí, nerozhodnutou, avšak více se nikdy Anglie neodvážila dle ní jednati, tak že bezpráví to padlo mlčky. Jiného nezískalo se celou válkou tou ničeho. Národní dluh obnášel teď sto a dvacetsedm tisíc milionů dolarů, byl však během dvaceti roků z obyčejného příjmu vládního zaplacen. Amerikáné dobyli si úcty před mocemi evropskými a jejich loďstvo bylo uznáno za lepší britického. Americká národní obrana porazila byla Wellingtonovy veterány a dokázalo se, že není možno, aby některá velmoc usadila se na půdě svobodné Ameriky. Marné úsilí o dobytí Kanady naučilo Ameriku, že se má držeti svého a nebažiti násilím po půdě sousední. Zároveň vzniklo v zemi mnoho všelikých průmyslových podniků k nahražení nedostatku zboží z Anglie dováženého a podniky ty stále pak se vzmáhaly, tak že když se obchod zlepšil a pohromy spravily, spěla země blažené budoucnosti vstříc.

---

80. Eli Whitney a královna bavlna.

Když Evropané navštívili ponejprvé jižní kraje Severní Ameriky, nalezli tu ve veliké hojnosti rostoucí bylinu, která byla určena zaujmouti místa v budoucích dějinách světa, jakého nedostalo se žádné bylině jiné. Byla to bylina nepatrného vzhledu, dvě až tři stopy zvýší, obrostlá ovocem něco větším, nežli vlaský ořech. V přiměřenou roční dobu otevrou se ořechy ty, odhalujíce hojnosť měkkých bílých nitek zavěšených na semenu.

To byla bavlna. Starému světu nebyla neznámou, neb už Římané užívali bavlněných látek před dobou křesťanskou, Indie pak znala a užívala jí v dobách šedé dávnověkosti. Avšak užívání její bylo přece jen obmezené a Amerika měla otevříti jí cestu na vznešený trůn mezi bylinami všemi.

Bavlna osvojila si veliký vliv na společenský i občanský život člověčenstva, že i nejmocnější dobyvatelé klesají v prach před královnou bavlnou, již Amerikán nazývá „King Cotton.” Angličané jali se pěstovati něco bavlny hned po svém usazení se v Americe, avšak bylo to pro ně obtížnou prací vytěžiti z úrody své nějaký užitek. Bylina bujně vzrostla, a když se na podzim otevřelo její ovoce, vyvalila se veliká zásoba jemné bavlny. Než bavlna ta visela na zrnách semene, a měla-li býti k potřebě, musela se od semene toho odděliti, což byla práce zdlouhavá a proto drahá. Když jeden člověk pracoval celý den, vyčistil asi jednu libru bavlny od semene. Proto nemohlo nikdy býti bavlny mnoho a nemohla býti lacinou.

Avšak během doby udály se v Anglii věci, které měly za následek nezvratný, že bavlna musela se státi hojnou a lacinou. V roce 1768 vynalezl Richard

Arkwright (čti: *árkrajt*) stroj ku předení bavlny, rok na to muž ještě znamenitější, James Watt, oznámil vynález parostroje. Teď byla Anglie hotova přísti bavlnu pro celý svět — než kde se mělo k tomu vzíti bavlny v dostatečné mnohosti?

Asi tři roky před tím, nežli jmenovaní vynálezci angličtí nechali patentovati své vynálezy, narodil se na farmě Nové Anglie hošík, jehož bylo zapotřebí, aby doplnil jejich vynález. Jeho jméno bylo Eli Whitney. On byl rozen strojníkem, neb od samého mládí zabýval se jen samým strojnictvím, velmi důmyslně sestavenými hračkami a tím si vydělával peníze, nimiž se vydržoval na škole. R. 1792 odebral se návštěvou do Georgie ku vdově po generálu Greenovi a žil tu nějakou dobu

V této klidné venkovské domácnosti nebyl nikdo tak vítán, jako nějaký vynálezce neb obratný řemeslník. Eli sestavoval podivuhodné a umělé hračky pro dítky paní Greenové a i pro hospodářství jí všelicos pohodlného vymyslil a opravil, tak že se mu paní ta velice obdivovala a říkala, že mu není nic nemožného.

Jednoho dne měla paní Greenová několik sousedů návštěvou a tu mezi jiným přišla řeč na trápení sadaře, co má práce a jak malý výnos z práce své. Zvláště naříkalo se na to, že bavlna tak pevně jest na svém semeni připevněná, že se těžce jen dá odděliti; kdyby se dala práce ta urychliti, že by nemohlo býti nikomu lépe, nežli pěstovateli bavlny, která dostává v Anglii ceny veliké

Paní Greenová majíc v mladého Eli plnou důvěru, prosila jej, aby vynalezl nějaký stroj, nímž by se bavlna od semene dala oddělovati. Eli pocházeje ze severu, nebyl ještě ani viděl, jak bavlna roste; ode-

bral se tedy do Savannah a tu nalezl něco nevyčištěné bavlny se semenem. S tím se zavřel do svého pokojíka a přemýšlel, jak by se dala obtíž ta přemoci. Tak zůstal po celou zimu zaneprázdněn stálým přemýšlením, stavěním, předěláváním, bouráním a znovu počínáním. Neměl nikoho na pomoc, ba neměl ani nástrojů potřebných, nýbrž musel si je sám připravovati. Konečně měl stroj hotový, sice hrubý ale dobrý.

Paní Greenová pozvala výtečnější sousedy a známé z blízka i z dálí k sobě a vedla je ku stroji kýženému. Majitelové velikých ale bez užitku jsoucích pozemků pohlíželi na stroj, který sliboval jim nespočetné bohatství, pakli že se ho jim dostane, a když byl stroj spuštěn, přesvědčili se všichni, že vykoná práci jednoho sta mužů. Eli dobyl pro člověčenstvo velikého vítězství. V oné jednoduché chýži v Georgii byla bavlna korunována za královnu a Americe otevírala se nová doba blahobytu.

Zapamatujme si tyto dvě udalosti — vynalezení stroje na čistění bavlny a koupení Louisiany od Francouzů. Z těchto dvou udalostí veledůležitých vyplývají dějiny následujícího půlstoletí. Od války za neodvislosť neudálo se nic tak důležitého, co by bylo mělo na Ameriku tak velikého blahodárného vlivu a bylo dopomohlo k blahu její.

---

81. James Monroe, pátý president.

(1817 — 1825.)

Když vypršela lhůta presidenta Madisona, byla strana federalistická k vůli svému protivení se válce tak seslabená, že republikáné zvolili zase svého čekance téměř jednohlasně, a tím byl James Monroe z Virginie. Ten byl rozen 1758 a zemřel 1831. Co vojín

pod generálem Washingtonem se nejednou vyznamenal, zvláště pak v bitvách u Brandywine, Germantown a Monmouth. Pak studoval práva a vstoupil na dráhu života politického. Od Washingtona byl poslán do Paříže za vyslance, byl však odvolán, neb zajímal se příliš pro Francii proti přání presidenta a jeho vlády, která právě jednala o spřátelení se s Anglií. Pod Jeffersonem, s nímž byl spřátelen vřele, byl opět poslán do Francie co vyslanec 1803 a zabezpečil koupi Louisiany, kterýžto výkon považoval za nejdůležitější ze všech svých služeb vlasti prokázaných.

Za jeho vlády přestaly všecky třenice strannické, ana federalistická strana hynula. Monroe byl mužem více rozšafným, nežli skvoucím se, a Jefferson o něm se vyslovil: „*Kdyby jeho duše byla objevena na světlo, nenalezlo by se na ní ani jediné poskvrny.*" A jako jeho přítel, jenž jej takto pochválil, zemřel i on chud na penězích, ale bohat na cti a lásce.

Za vlády Monroe-a panovala v celé zemi jednomyslnosť a všeobecná spokojenosť. Po mnohých válkách obrátila se teď veškerá pozornosť na pěstování obchodu, průmyslu a zemědělství. Dobrý počátek učiněn též s Anglií v novém přátelství, neb usnešeno, že obě země budou držeti na jezerech mezi Kanadou a Soustátím jen po jedné válečné lodi a na té že smí býti jen jediné dělo.

S některými národy indiánskými uzavřeny byly smlouvy přátelské, avšak se Seminoly, kteří zůstávali na jižním konci Georgie a na území španělské Floridy, přišlo to k válce r. 1817 a 1818. Příčina války této byla, že Seminolové nejen skrývali uprchlé otroky z osad, ale dopouštěli se častých vražed a loupeží na Amerikánech onoho kraje. Vláda chtěla je za to po-

trestati. Indiáné byli poštíváni od obchodníků anglických a od proroka jednoho ze svého středu a započali válku přepadnutím oddělení vojska za pokojným účelem na blízku se nalezajícího. Generál Jackson táhl na ně; Seminolové byli brzo poraženi i k jihu zahnáni a Jackson vešed jednou do Floridy na španělskou půdu, obsadil španělské pevnosti San Marco a Pensacola, poněvadž prý skrývaly nepřátelské Indiány, zajal anglické jednatele a postaviv je před vojanský soud, nechal je odsouditi k smrti, poněvadž prý podněcovali Indiány k válce.

Rok po přemožení Seminolů ujednala se smlouva ve Washingtonu o postoupení španělského území Floridy Soustátí za pět milionů dolarů, kteréž peníze však neměly přijíti vládě do ruky, ale měly býti rozděleny mezi americké občany, kteří vedli si stížnosť a žádali náhrady za utrpěné škody od loupežníků ze španělského území přicházejících. A tak stala se Florida územím Soustátí r. 1821 a generál Jackson byl prvním její guvernérem.

Za vlády Madisonovy byly přidány k Soustátí dva nové státy, a sice r. 1812 Louisiana, dříve území New Orleans zvaná a r. 1816 Indiana, dříve část západního území. R. 1817 bylo území zvané Mississippi rozděleno na dvě části a západní ta část byla přijata do Soustátí co nový stát pod jmenem Mississippi. R. 1818 stalo se státem území Illinois, rok na to byla přijata Alabama a r. 1820 stalo se Maine, které tvořilo až dotud část státu Massachusetts, samostatným státem.

Roku 1821 jednalo se o připuštění Missouri do Soustátí. Při tom bylo velice důležité jednání o zavedení tu otroctví. Od doby revoluce veliké bylo otroc-

tví zavedeno ve všech státech vyjma Massachusetts a během čtyřiceti následujících roků vymizelo toto samo ze států severních. Ve státech jižních se však udržovalo a muselo býti v nich zvláštním usnešením kongresu povoleno. Jednalo se tedy při rokování o připuštění statu Missouri, zdali má míti stát ten otroctví též, aneb má-li se tu zapověditi.

Jedna strana při sporu tom hájila právo kongresu, že může otroctví zapovídati, kdežto strana druhá prohlašovala to za skracování států v jich právech neobmezených. Rokování o tom v kongresu bylo dlouhé a ostré, a konečně zůstalo na následujícím vyjednání oboustranném: Missouri budiž připuštěno mezi státy bez zápovědi otroků, to jest, kdyby chtělo, může otroctví zavesti, avšak pro budoucnosť že se nesmí už nikdy více zaváděti otroctví v žádném státu ležícím nad čárou stupně 36⁰ 30' severní šířky a západně od řeky Mississippi.

Důležitou událostí z doby vlády Monroe-ovy jest uznání neodvislosti jihoamerických republik Ve svém výročním poselství Monroe r. 1823 vyslovil se, že americká pevnina nesmí se více považovati za podrobenu budoucímu nějakému zakládání osad některé evropské velmoci, což jinými slovy zní: „*Amerika pro Amerikány.*" Tato zásada nazývá se naukou Monroe-ovou (Monroe doctrin). Vyslovil se zároveň, že by to muselo Soustátí považovati za nepřátelský čin, kdyby některá moc evropská chtěla ještě šířiti své panství v Americe.

---

82. J. Q. Adams, šestý president.

(1825 — 1829.)

Ku konci presidentování Monroe-a počínala rozpadávati se veliká národní strana republikánská. Jedna

část přijala jméno **Whigů** a předáky její byli John Quincy Adams a Henry Clay (čti: *klej*), kdežto druhá nazývala se teď stranou **demokratickou** a její náčelníci byli Andrew Jackson a John C. Calhoun. Whigové byli pro ochranné clo, kteréž by se ukládalo na všecko zboží z ciziny přivežené, aby bylo dražším a aby se tak podporovalo vyrábění zboží toho doma; dále žádali Wighové stavění mostů, železnic, hrází u řek, atd , čemuž se říká vnitřní opravy. Demokraté však byli proti ochrannému clu i proti opravám.

Při presidentské volbě roku 1824 byli čtyři čekanci a hlasy na nich byly tak roztříštěny, že žádný z nich neměl nadpoloviční většinu. Musela tedy volba býti přenešena do sněmovny zastupitelstva, kdež byl zvolen John Quincy Adams, syn Johna Adamse, druhého presidenta, z Massachusetts. Byl rozen 1767 a zemřel 1848. Byl mužem školně vzdělaným, poctivým nad vše podezření a horlivým vlastencem, avšak co president neměl žádných úspěchů, jako jeho otec, jehož zásadami se spravoval. Mnoho bylo mu v cestě protivení se mu přátel propadlých čekanců ostatních, kteří spojivše se, činili mu všecky možné překážky. K tomu ke všemu přišlo, že většina v zastupitelstvu a skoro polovina v senátu náležely ku straně jeho protivníků politických, a sám náměstek presidentův náležel k nim. Po presidentství byl zvolen do senátu, kde zůstal pak ještě po šestnáct roků až do své smrti, a byl slaven pro svou vymluvnosť. Byl v kongresu horlivým přímluvčím svobody otroků a nepřítelem všech tajných spolků a řádů. Jako jeho otec byl i on velmi pilným pracovníkem a duch jeho byl pokladnou vědomostí. Zanechal po sobě památku nehynoucí co zastance práv lidu.

Tato doba byla ve všem ohledu dobou zdaru všeobecného. Adams nechal si záležeti na tom, aby napomáhalo se z národní pokladny, jak to ústava spolková žádá, stavění cest, průplavů, silnic, železnic, atd. Za jeho doby byla vystavěna první železnice v Soustátí a průplav Erie se otevřel. Dluh národní se rychle menšil a v pokladně spolkové zůstávalo nadbytku. Ochranné clo bylo na vrcholi svého působení, avšak bylo příjemným jen východním státům a velmi protivným státům západnějším a celému jihu, neb rolníci na jihu a na západě přáli si, aby mohli koupiti zboží z ciziny dovážené co nejlaciněji, kdežto státy východní, závislí hlavně na průmyslu, přály si, aby jejich výrobky byly chráněny clem na dovážené zboží před soutěží evropských vyrábitelů.

Dne 4. července 1826 zemřeli dva někdejší presidenti Soustátí a zasloužilí zakladatelové svobod amerických, John Adams a Thomas Jefferson v den padesátileté památky prohlášení neodvislosti. Byl to pro celý národ ten nejtruchlivější čtvrtý červenec, jakého kdy světil; následující rok však opakoval se smutek národa 4. července, když zemřel James Monroe.

---

83. Andrew Jackson, sedmý president.

(1829 — 1837.)

Při nastávající volbě presidentské r. 1828 byli postaveni čekanci dva. Adams a Jackson, jako před čtyřmi roky a jednalo se tu o zásadu pro ochranné clo a proti němu. Adams byl pro clo, Jackson proti. Andrew Jackson zvolen značnou většinou a John C. Calhoun byl zvolen náměstkem presidentovým zase.

Andrew Jackson byl rozen 1767 v Tennessee a zemřel 1845. Byl původu skotsko-irského z velmi chu-

dých rodičů. Mládí jeho bylo dobrodružné a teprvé později věnoval se studování práv. R. 1796 byl zvolen do kongresu a tu jeho nepovolnosť a odhodlanosť udržovaly jej ve stálých sporech. Potýkával se jazykem, pěstí a jednou docela v souboji, v němž soupeře svého zavraždil. Později vyznamenal se co vojín nejdříve v boji s indiánským kmenem Krýků, pak zase ve válce s Anglií r. 1812 dobyl si slávy. Z počátku nelíbila se osobnosť jeho občanstvu, neb nebylo v něm viděti žádného státníka avšak druhé jeho zvolení dokazuje, že měl skutečné přízně lidu. Byltě skrz na skrz poctivcem, dobrosrdečným a bál se každého dluhu více, nežli nejurputnějšího nepřítele. Byl tělesně i mravně velice odvážný a chrabrý, a vlastenectví jeho bylo horoucí: Jackson a Adams byli zrozeni v jednom roce, avšak každý z nich měl jiné od dětství vychování. Tento byl bohatým, onen chudým; tento věnoval se studiím pilně, onen nevšímal si kněh a hledal všelikou práci, jen aby se uživil, a přece zápasili spolu po dvakráte o nejvyšší úřad v zemi. Adams sotva ponejprvé s tíží zvítězil, vedl správu země bez úspěchu, kdežto Jackson, zvítěziv při druhém zápasu, prodělal vládu ve dvou lhůtách po sobě slavně.

Nastoupení Jacksonovo na stolec presidentský vyznačovalo se velmi četným propouštěním starých úředníků ze služby a dosazením nových vybraných z kruhů jeho politických přátel. Za celých čtyřicet let před ním byly učiněny jen šedesát a čtyry změny v úřadech, kdežto Jackson za první rok své vlády učinil jich na sedm set. Schopnosť a poctivosť osobní musela ustoupiti stranické nauce, že „vítězům náleží kořisť."

V kongresu r. 1832 byl přijat zákon zvětšující cla

na některé předměty z Evropy dovážené. To vzbudilo velikou nespokojenosť mezi státy pěstujícími bavlnu a velice na to stěžováno. Avšak nikde se tomu tak neopřeli, jako v Jižní Karolíně, kde se učinila celá proti tomu vzpoura. Schůze zástupců státních usnesla se o zrušení zákona kongresního cla se týkajícího a prohlásila jej za neústavní, tvrdíc, že nemá spolková vláda moc vymáhati zákon takový proti vůli některého státu. Na to vydal president Jackson provolání, v němž oznámil, že nedopustí, aby se zákonu tomu dála nějaká protiva. Náměstek presidentův, Calhoun, odstoupil od úřadu a byv hned na to zvolen do senátu, stal se hlavním odpůrcem zákona toho. Tak i guvernér Hayne v Jižní Karolíně dovolával se lidu svého státu, aby nikdo nedbal provolání presidenta a zákona toho; ano sněm státu toho usnesl se o zákonech, kterými se zapovídalo vybírati veškeré clo v oboru hranic státu, a vyhrožováno spolkové vládě, že bude-li chtíti zákonu tomu zjednati průchodu, stát Jižní Karolína raději odtrhne se od Soustátí a zařídí si svou vládu pro sebe, nežli by se podrobil.

Rozčilení bylo zase ukonejšeno přijetím návrhu Henry Clayova, nímž se ustanovilo, že se mají cla v nejbližších desíti letech stále po částkách zmenšovati, až by se docílilo míry střední, jakou i protivníci zákona toho schvalovali.

Sotva upokojilo se jitření povstalé ze zákonů celních, nastalo bouření se zase na jiném místě, když byl president zakázal zákon obnovující banku Spojených Států. Banka ta dle svých práv byla zákonnitou přijímatelkou a schranitelkou peněz a kongresním usnešením bylo stvrzeno, že peníze tu jsou v ní bezpečné. Avšak president jsa jiného v tom ohledu mí-

nění, nařídil tajemníku pokladny, Williamu J. Duanovi, aby přenesl peníze spolkové do jistých státních bank. Když pak tajemník zdráhal se uposlechnouti nařízení tomu, byl propuštěn a Roger B. Taney na jeho místo dosazen. Ten vydal tedy nařízení, aby výběrčí spolkoví neskládali peníze spolkové do banky Spojených Států. Jednání to mělo za následek, že banka ta učinila úpadek, který zavinil po celé zemi velikou bídu a nesnáze. Banka stahovala své půjčky, peníze bylo málo kde viděti, lid nebyl sto platiti své dluhy a obchodní nesnáze byla veliká. To vyvolalo veliké stesky s mnoha stran, avšak jednání presidenta bylo většinou demokratickou v kongresu schváleno.

Zatím povstala zase válka s Indiány kmenů Saků, Foksů a Winebagů ve Wisconsinu, kteří spojivše se pod mocným náčelníkem zvaným „Černý Sokol" (Black Hawk) jali se krvavě řáditi na západních hranicích země. Avšak po několika bitvách byli přemožení a jejich náčelníci byli přivedeni do New Yorku, Washingtonu a jiných měst východních aby viděli velikost bělochů a nedomýšleli se, že by je mohli všechny z Ameriky vypuditi, a na to Indiáné popustili spolkové vládě svých deset milionů akrů půdy za poplatek roční doživotní.

R. 1835 započala druhá válka se Seminoly, která trvala po sedm roků v pouštích západních a stála vládu veliký počet životů a třicet milionů dolarů výloh.

Veliký požár vypukl r. 1835 v New Yorku, při němž nejhlavnější budovy v městě byly zničeny a škoda způsobená páčila se na sedmnácte milionů dolarů. Od té doby byly podobné veliké požáry ve Filadelfii r. 1850, v Portland 1866, v Chicago 1871 a v Bostonu 1872.

Místo, kde stojí nynější Chicago, bylo navštíveno nejprvé jesuitou otcem Marquettem a r. 1795 zakoupila tu vláda spolková od Indiánů několik akrů půdy, aby tu vystavěla pevnůstku ku chránění obchodu. R. 1812 byla pevnůstka ta zničena a posádka její byla Indiány povražděna. Pak vystavěla vláda na místě tom Fort Dearborn, avšak teprvé r. 1832, za války s „Černým Sokolem" přišlo několik obchodníků sem za vojskem a založili tu osadu. Od té doby rostlo Chicago tak rychle, že žádné veliké město na světě nemůže se vykázati takovými úspěchy.

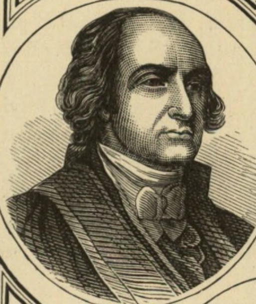
---

84. Martin Van Buren, osmý president.

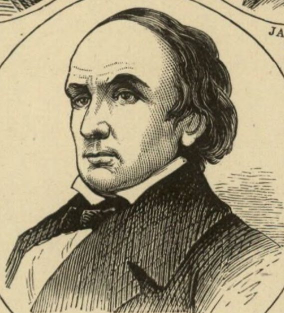
(1837 — 1841.)

Při nastávající presidentské volbě r. 1836 zvítězila zase strana demokratická zvolivši M. Van Burena, což mělo znamenati, že národ schvaluje politiku presidenta Jacksona, totiž: žádnou spolkovou banku a žádné ochranné clo. Propadlým čekancem Whigů byl generál Harrison. Poněvadž pak nedocílilo se většiny při volbě náměstka presidentova, musel jej zvoliti senát, jak ústava předpisuje, a ten zvolil plukovníka R. M. JOHNSONA.

Martin Van Buren (čti: *venbjurn*) byl rozen 1782 a zemřel 1862. Od mládí svého zabýval se politikou a založil v New Yorku 1818 novou organisaci demokratické strany. R. 1831 byl ustanoven vyslancem do Anglie, avšak senát nepotvrdil jeho jmenování pro příčiny politické. To strana demokratic á považovala za politické pronásledování, a zvolila jej v následující volbě presidentské co mučenníka strany náměstkem presidentovým, tak že se stal hlavou senátu, který jej před několika měsíci odsuzoval. Co president byl vy-

JAY.

JACKSON.

WEBSTER.

CALHOUN.

CLAY.

stavěn Van Buren velmi četným strannickým vyčítkám. Země právě nalezala se ve zvláštně obtížném přechodu obchodním, a tu arci bylo těžko jedné osobě zachovati se všem. Že zavděčil se své straně, dokazuje to, že jej zase po druhé postavila za čekance r. 1840 proti Harrisonovi. Taktéž byl stavěn za čekance r. 1844, kde však neobdržel potřebných dvou třetin následkem toho, že se protivil přivtělení Texas. Roku 1848 stal se čekancem strany „nové demokratie,'' která byla proti otroctví. Pak se odebral na svůj statek v Kinderhook, N. Y., kde zemřel.

Finanční bouře a převraty, které se připravovaly za doby předcházející, strhly se na počátku vlády Van Burena nad Soustátím s hrůznou zuřivostí. Národní dluh byl úplně zaplacen sice, a finance zemské stály v nejlepším pořádku, avšak následkem úpadku veliké spolkové banky vypučel veliký počet státních bank, které půjčujíce ochotně a povzbuzujíce podnikavosť, spůsobily, že obchod země byl nepřirozeně nadšen.

Nejhlavnější předmět spekulace byly obecné pozemky, jichž se prodávalo každým týdnem za miliony dolarů. Příliv přistěhovalectva z Evropy právě byl započal a neustále se zakládala nová města v převelikém počtu a prodávaly se pozemky s dobrým výdělkem přistěhovalcům. V téže době přivážely se veliké zásoby zboží cizího ku veliké zkáze domácí výroby. Za zboží z Evropy dovežené muselo se platiti stříbrem a zlatem, kteréž za to šlo ze země; vedlé toho pak musely se pozemky od vlády kupované též spláceti kovem, a brzo se stalo, že v zemi žádného kovu nezbylo více. Na to kongres přijal zákon, že se mají peníze obecné, v bankách přebývající, vyzvednouti z bank místních, jimž byly rozděleny, a poděliti mezi

státy. Banky nemohly požadavku tomu dostáti a popraskaly. Tou ranou byl poražen veškerý obchod v zemi; veškeré podniky pojednou přestaly a na tisíce pilných dělníků bylo zbaveno práce. Jeden obchod klesal za druhým a všeobecný panoval nářek, jakého nebylo snad nikdy dříve v zemi. Jen v New Yorku obnášely úpadky sto milionů dolarů. Majetek veškerý klesl velice v ceně a nikdo nebyl sto platiti své dluhy, kterých bylo velmi mnoho naděláno přílišným úvěrem dříve poskytovaným. Ano i osm států učinilo buď částečně, buď úplně úpadek a Soustátí samo nemohlo spláceti své povinnosti, což úvěru jeho v cizině škodilo.

President svolal ihned mimořádné zasedání kongresu a předložil mu náhledy své, jak by se dalo bídě odpomoci tím, že by se zřídily poboční pokladny spolkové po státech co skladiště peněz vládních, a že by se vydalo za deset milionů pokladničních spolkových poukázek, které by se přijímaly i za daně. Návrh ten z počátku propadl, pak ale za dva roky byl přijat a proveden.

R. 1837 vypuklo vzbouření proti britické vládě v Kanadě a četní občané Soustátí brali na něm podílu činného. Jelikož však spolková vláda nepřála si sraziti se s Anglií nepřátelsky, musel president učiniti všecky možné překážky, aby žádná výprava ze Soustátí nedostala se do Kanady. Jednu loď stíhli Angličané přece nad vodopádem Niagara a zapálivše ji, nechali ji i s lidmi všemi spadnouti do vodopádu. Nicméně dali si občané přece říci a ustavše od dalších pokusů sbírání vojska proti Anglii, zamezili všecky další nepříjemnosti vládě.

R. 1819 bylo území Arkansas odděleno od Mis-

J. Q ADAMS.

VAN BUREN.

HARRISON.

TYLER.

POLK.

TAYLOR.

souri a bylo r. 1836 přijato do svazku Soustátí. Rok na to byl připuštěn Michigan co šestmecítmý stát.

V ty doby spořádal poručík Charles Wilkes s pomocí několika vzdělanců výpravu k jižní točně, kde objevil nejen sedmnáct set mil pobřeží země u jižní točny, ale učinil zároveň velmi vzácná pozorování a objevení přírodovědecká a zeměpisná.

Nastávající presidentská volba byla velmi rozčilená, neb chtěl lid zvoliti si vládu, která by zavedla polepšení nějaké zlých těch časů. Zásady finanční rozhodovaly tu, a důvěra ve stranu demokratickou utrpěla velice. Van Buren propadl pro druhou lhůtu a strana Whigů zvolila čekance svého generála Harrisona.

---

85. Harrison, devátý, a Tyler, desátý president.

(1841 — 1845.)

William Henry Harrison byl rozen 1773 a vyznamenal se ve válce r. 1812 v bitvě u Thames co dobrý vojín. Jeho povaha byla neposkvrněna a jeho protivníci nevěděli nic proti němu říci, nežli, že bydlel v bídné chýži a neměl nic než trochu jablkového moštu doma. Byl zvolen velikou většinou a mnoho sliboval si lid od jeho vlády. Byl ještě statným mužem, avšak nejpíše se podrobil přílišné práci před volbou i po ní a sotva že zasedal v Bílém Domě měsíc, roznemohl se a po osmidenní nemoci zemřel. Nástupcem jeho dle ústavy byl náměstek jeho, John Tyler.

John Tyler byl rozen 1790 a zemřel 1862. Od mládí byl ctitelem Henry Clay-e a plakal hořce, když Whigové na místo jeho zvolili Harrisona čekancem. Tyler byl u své strany velice oblíben, avšak jeho úřadování bylo bez úspěchů. Protivil se záměrům své strany často a užíval stále svého práva zakazování zá-

konů (veto). Jeho dřívější přátelé političtí odsuzovali jej co odpadlíka. Všichni jeho tajemníci až na jediného Webstera jej opustili. Nicméně byl v následující volbě presidentské postaven zase za čekance od konvence skládající se ze samých téměř úředníků jeho, avšak když viděl, že ničeho nepořídí, nezůstal čekancem. R. 1861 stal se předsedou sjezdu míru ve Washingtonu, a když se přesvědčil, že veškeré pokusy o smíření jihu se severem jsou marné, přidal se k jihanům, odřekl se občanství Soustátí a stal se členem konfederačního kongresu v Richmondu, kdež zemřel.

Harrison nežli zemřel, svolal kongres k mimořádnému zasedání. Ten sešel se po jeho smrti a zrušil zákon o pobočních pokladnách spolkových, poněvadž se za to mělo, že uzavírání peněz obecných v pokladně spolkové působí na tíži obchodní, a po přijetí ještě zákona o úpadcích, přijat zákon o zařízení nové banky Spojených Států. Avšak president zdráhal se podpisem svým dáti platnosti zákonu tomuto, a ani když zákon ten podlé jeho náhledu byl poněkud přeměněn, nepotvrdil jej. Následek toho byl, že všichni členové kabinetu jeho se poděkovali a jediný Webster zůstal.

Daniel Webster pak vyjednával s vládou anglickou o hranice severo-východní mezi Maine a New Brunswick. Ostatní záležitosti sporné mezi oběma zeměma vyrovnaly se smlouvou Ashburntonskou, v níž se zároveň zavázaly obě, že budou držeti válečné lodě u pobřeží afrického ku překažení obchodu s otroky.

V Rhode Island vypuklo vzbouření následkem snahy jedné strany lidu dosáhnouti svobodomyslnějšího státního práva; směli totiž ve státu tom voliti jen ti, kteří měli nějaký majetek. Lid se rozdělil na dvě strany a každá zvolila si své státní úředníky. Thomas

Dorr, volenec svobodomyslnějších, zmocnil se zbrojnice státní, ale byl spolkovým vojskem zahnán, zajat a k doživotnímu žaláři odsouzen. Když pak byla nová ústava svobodomyslnější sdělaná, byl 1845 omilostněn.

V Nauvoo, Ill., usadila se 1840 nová náboženská sekta zvaná Mormoné; zde zbudovali město o několika tisících obyvatelích a založili veliký chrám. Jejich zakladatelem byl Josef Smith z Palmyra, N. Y. Ten předstíral, že obdržel zjevení od boha, aby vyzvedl na jistém místě zakryté zlaté tabulky popsané podivnými známkami, jež on jediný může čísti pomocí dvou poloprůhledných kamenů. Nechal pak napsati, co dle svého udání vyčetl z tabulek těch do knihy, již nazval „Knihu Mormon" a připisoval jí takovou důležitosť, jako činí křesťané se svým písmem svatým. Vyznání té víry nazývá se mormonství a vyznamenává se hlavně tím, že považuje za dovolené mnohoženství, jelikož už prý je hospodin poručil v starém zákoně a Mormonům také zvláště o tom dal zjevené rozkazy.

Mormoné upadli u okolních obyvatelů u veliké povržení hlavně pro mnohoženství své a konečně byl v Nauvoo zakladatel sekty té usmrcen od rozhořčeného lidu. R. 1845 byli konečně Mormoné vypuzeni z Illinois a odebrali se pryč pod vedením Brighama Younga přes Skalné Hory a usadili se u Jezera Solného, kde pouště neúrodné proměnili pilnou prací v krásná a úrodná role a zahrady.

Nejdůležitějším výkonem správy Tylerovy bylo přivtělení státu Texas k Soustátí, po němž jižní státy dávno bažily, chtějíce získati místa, kde by rozšířily závody otrocké, neb Mexiko bylo otroctví už zrušilo. Otázka o přivtělení státu toho zajímala celou zemi ve

lice, a rokovalo se o ní za posledních měsíců správy presidenta Tylera. Všichni, kteří protivovali se šíření moci otrokářů, protivili se přivtělení Texas, kdežto všichni, kteří podporovali otroctví, byli pro to. Tři dni před vypršením lhůty presidentství svého podepsal Tyler zákon přijímající Texas mezi státy Jednoty.

---

86. Přivtělení Texas.

Hynoucí síly Španělska velikými kroky kráčely ku hrobu svému za válek napoleonských, do nichž bylo Španělsko strženo a z nichž vyšlo utrmácené a oslabené na nejvyšší stupeň. Slabosť tato nedovolovala mu udržovati v moci své osady zámořské a proto když nedlouho po veliké bitvě u Waterloo osady americké odtrhly se od mateřské země, nemohlo Španělsko ani toho nejmenšího učiniti k jich udržení. Mezi jinými pořídilo si Mexiko samosprávu, která arci až podnes neosvědčila se zemi té užitečnou.

Mezi Soustátím a Mexikem, lépe řečeno, mezi řekami Mississippi a Rio Grande ležela obrovská poušť neznámých hranic a nezměřeného objemu, o níž nikdo nevěděl, komu náleží, ale kterou Soustátí přece, ač s nechutí, uznávalo co příslušící k Mexiku. Krajina ta nazývala se Texas, kteréžto jméno pochází od nějakého indiánského kmene, který tu někdy sídlel a jmenem „Přátelé" (Texas) se honosil. Podnebí bylo krásné, půda přeúrodná, země mnohoslibná. Soustátí už několikráte dostalo chuť na kraj ten, a nabídlo zaň jednou Mexiku peníze, bylo však odmrštěno.

Už r. 1819 nějaký James Long provázený asi sedmdesáti a pěti dobrodruhy přišel z Mississippi do Texas a učinil k obyvatelům jeho provolání, aby se odtrhli

od Mexika a spojili se se Soustátím; sám pak se nazýval „*presidentem nejvyšší rady v Texas.*" Španělové však brzo rozprášili jeho přívržence. Však r. 1821 povolily španělské úřady Mosesovi Austinovi z Missouri výsadu, aby mohl do Texas přestěhovati tři sta rodin ze Soustátí, pod tou výminkou, že musejí býti katolické. Po jeho smrti zdědil jeho syn výsadu tu a založil u řeky Brazos velikou osadu otrokářskou. R. 1824 stalo se Mexiko neodvislou republikou a za pět roků přijalo zákon zrušující všecko otroctví na půdě mexické. Tu viděli otrokáři jižní, že jejich naděje na rozšíření otrocké práce v Texas jsou marné, a proto chtěli od Mezika Texas koupiti. President Jackson nabízel jeden milion, a později nabízelo se pět milionů, avšak Mexiko nechtělo o tom ani slyšeti.

Jelikož nebylo na válku s Mexikem pomyšlení, utekli se Amerikáné k poslednímu prostředku, aby získali Texas. Jali se v něm silně osazovati se, aby v něm nalezalo se brzo co nejvíce Amerikánů, a pak aby území připadlo samo sebou Soustátí. A teď rostl počet obyvatelstva v Texas silně. Roku 1836 už bylo Amerikánů zde taková síla, že octla se veškerá politická moc v jejich rukou a oni mohli učiniti prohlášení neodvislosti od Mexika. Patnácte dní na to přijali novou ústavu a zavedli v provincii té otroctví na věčné časy.

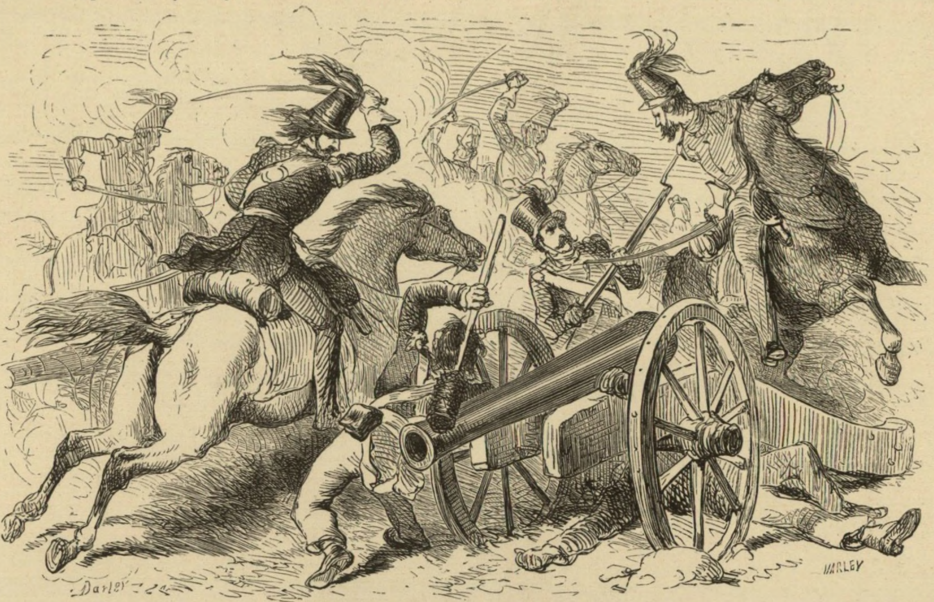
Veliký tento převrat řídil a provedl SAMUEL HOUSTON (čti: *hjustn*) pocházející z Virginie. Byl to muž rázný, odhodlaný a bezohledný a nic mu nebylo protivno provesti, jen aby docílil účelu svého, získání Texas pro otroctví americké. Sotva však byla neodvislosť Texas prohlášena, museli ji občané hájiti mečem, neb SANTA ANNA, učiniv se diktátorem v Mexiku, žá-

dál navrácení Texas pod správu svou. Nepořídil však, neb byl vzdor své přesile poražen a zajat. Čtyři sta nedokonale ozbrojených Texanů přepadlo pět tisíc dobře vypravených Mexikánů při přestupování přes řeku u San Jacinto a zahnali nepřítele svého úplně. Na to byl Houston, jenž byl vrchním vojevůdcem, prohlášen presidentem republiky texanské.

Republika Texas hnedle požádala Soustátí za přijetí do spolku, avšak její nabídnutí bylo z počátku odmítnuto, neb severní státy vzpíraly se tomu, aby byl do Unie přijat stát otrocký. Pravil při té příležitosti Webster v kongresu: „*Vidíme to všichni, že má býti Texas státem otrokářským a já zřejmě se vyznávám, že nechci učiniti ani toho nejmenšího ku šíření otroctví na této pevnině a přidati k Unii ještě jeden stát otrokářský.*" Jihanům zase záleželo na tom, aby sesílili se jedním státem a měli dosti veliké zastoupení v kongresu, tak aby byli většími, nežli sever a nemohli nikdy více býti v něčem přehlasováni, co se týkalo jejich zájmů. Veliký tento boj mezi severem a jihem ukončil se v březnu 1845 přijetím Texas do Unie a jihané získali o několik hlasů v kongresu více.

Téhož roku (1845) byly přijaty k Soustátí nové státy Iowa a Florida; na podzim pak při volbě presidentské rozdělily se strany na základě otázky texanské. Demokraté podporující přijetí Texas postavili čekance Jamese K. Polka a Whigové, protivící se přijetí Texas, postavili Henry Clay-e, jenž byl po celé zemi velice oblíben pro veliké své zásluhy vlastenecké Clay, Calhoun a Webster byli třemi státníky, kteří skvěli se v politice americké první polovinu devatenáctého století. Calhoun a Webster byli rozeni v stejném roce (1782) a Clay a Webster zemřeli v stej-

Kapitán May dobývá mexickou baterii v bitvě u Resaca de la Palma, 9. května 1846.

Captain May taking the Mexican Battery.

ném roce (1852). Všichni byli čekanci presidentství, avšak žádný z nich neprošel; byli však poctěni několikráte úřady tajemníků presidentských a Calhoun byl po dvakráte náměstkem presidentovým.

---

87. James K. Polk, jedenáctý president.

(1845 — 1849.)

Čekanec demokratický, J. K. Polk (čti: *pók*), byl zvolen presidentem. Byl rozen v Tennessee r. 1795 a zemřel 1849. Byl jedním z nejpřednějších protivníků J. Q. Adamse a vřelým podporovatelem Jacksona. R. 1839, když byl sloužil už čtrnáct roků v kongresu, odmítl opětné čekanectví a byl zvolen guvernérem státu Tennessee. Jeho jmenování za čekance presidentského mělo za výsledek spojení zase strany demokratické, která se byla roztrhala za volby M. Van Burena. Nechtěl se nechat jmenovati podruhé a zemřel asi tři měsíce po svém odstoupení z úřadu.

Nejhlavnější událostí za jeho správy byla válka s Mexikem, která trvala dva roky. Amerikáné nebyli spokojeni s přivtělením Texas, nýbrž žádali na Mexiku ještě dostati Nové Mexiko a Kalifornii. Mexiko však se zdráhalo popustiti neb prodati území ta. Přišlo k nepřátelství a generál Zachary Taylor obdržel rozkaz, aby na jaře r. 1846 táhl s armádou k Rio Grande. Mexiko tvrdilo, že pravé hranice Texas jsou podél řeky Nueces, a že Taylor postoupením k Rio Grande vstoupil na půdu mexickou.

Mexikáné shromáždili armádu u Matamoras, při výtoku řeky Grande, přešli na druhý břeh a svedli s Amerikány bitvu u Palo Alto, kdež byli zle poraženi. Den na to byli zase těžce biti u Resaca de la Palma a gen. Taylor překročiv řeku Grande, obsadil Mata-

mora. Teď teprvé kongres povolil presidentu prohlásiti válku a sebrati padesát tisíc mužů vojska dobrovolného. Ti, kteří dříve odporovali válce s Mexikem, umlkli, vědouce, že to není už nic platné.

Skoro v době, kde byla prohlášena válka Mexiku, byla ujednána pokojná smlouva s Anglií a uspořádány hranice severo-západní mezi územím britickým a americkým severně od Oregonu, tak aby čtyřicátý stupeň severní šířky tvořil hranice mezi oběma.

Když byla záležitost ta s Anglií vypořádána, pokračovalo se s válkou tím veseleji. Generál Taylor postoupil k Monterey, po třech dnech je vzal a setkal se pak s vojskem Santa Anny, který byv u vyhnanství, navrátil se a uchvátil vládu. Santa Anna byl zase poražen.

Tím byla práce generála Taylora dokončena, neb měl za účel pouze držeti území dobyté a čekati na generála Scotta, který přicházel s velikou silou od Vera Cruz.

Generál Scott přirazil s armádou počátkem r. 1847 do Vera Cruz po vodě, oblehl město, střílel doň a dobyl ho, načež postupovala jeho armáda západně k hlavnímu městu. U Cerro Gordo, padesát mil od Vera Cruz, setkal se s vojskem Santa Anny a porazil je. Ještě několik bitev svedlo jeho vojsko, nežli se dostalo k hlavnímu městu a vždy se osvědčilo vítězným. Dne 14. září konečně obsadilo americké vojsko hlavní město Mexiko.

Co se tyto věci dály v srdci republiky Mexické, postupoval zatím gen. Kearney (čti: *keiny*) z Missouri do Nového Mexika, obsadil Santa Fe bez protivení a prohlásil se guvernérem provincie té. Zbaviv obyvatele veškerého přislušenství k Mexiku, táhl pak

dále a poslal menší oddělení pod vedením kolonela Doniphana do státu mexického, Chihuahua, kterýž byl dobyt po dvou bitvách a jeho hlavní město obsazeno americkým vojskem.

V Kalifornii pak se právě nacházel kapitán John C. Fremont, jenž s oddělením mužstva zkoumal kraje tamní. Ten v čas války této spojil své mužstvo s osadníky ozbrojenými a pomáhajíce veliteli tichomořského loďstva Stocktonu, opanovali po celé Kalifornii.

Konečně jarem 1848 byl s Mexikem uzavřen mír. Nové Mexiko a Kalifornie byly postoupeny Soustátí a Rio Grande byla přijata za hranice mezi Texas a Mexikem; na vzájem slíbilo Soustátí zaplatiti Mexiku patnácte milionů dolarů. Cena války s Mexikem obnášela asi sto milionů dolarů, a ač málo poměrně vojínů amerických bylo ve válce té pobito, tož přece mnoho a mnoho tisíc jich pomřelo na ošklivé nemoce, které je stihly v Mexiku, jehož podnebí nebyli zvyklí.

Když se uváží, že by byl president za dobyté území to nedal nikdy ani padesát milionů, a že za jeho dobytí teď musel věnovati na sto dvacet milionů peněz, tolik krve, tolik bolesti a zármutku opuštěným rodinám a tolik ukrutností spáchaných na obou stranách, musíme doznati, že to přišlo Americe draze, a že by se to bylo docílilo vyjednáváním za poloviční cenu a bez prolévání krve. A což kdyžby se ještě počítalo, co přijde tu v nivec lidských sil pracovních na dva roky, a některých na vždy; a co nemravnosti a neplech se zavede do společnosti skrze vojsko: tu věru musí každý soudný člověk odsouditi všecky války, a litovati národy, které nemohou se povznesti k vyřízení svých sporných záležitostí vyjednáváním a koupí, jako jednotliví lidé činiti musí.

Velikého rozčílení vzbudilo po celé Americe před ukončením války s Mexikem odkrytí zlata v Kalifornii jedním dělníkem, který stavěl tu mlýn. Z celé země hned se valily houfy zlatachtivých do Eldorada západního. San Francisco stalo se oblíbeným přístavním městem a všude tam bylo hojnosť zlata, stříbra, neplech, vražed, hráčství, surovosti a vší možné nemravnosti.

R. 1848 bylo území Wisconsin připuštěno mezi státy. Presidentská pak volba byla toho roku velmi rozčilená, neb stály v poli tři strany politické proti sobě. a sice: Whigové s generálem Taylorem, demokraté s Lewis Cassem a tak zvaní „Freeholders" s M. Van Burenem. Tito poslední měli za účel pracovati proti šíření otroctví na další půdu.

---

88. Taylor, dvanáctý, a Fillmore, třináctý president.

(1849 — 1853.)

Zachary Taylor byl rozen 1784 ve Virginii. Vychování jeho bylo velmi zanedbané v mládí, a musel do čtyrmecítmého roku věku svého pracovati s otcem svým na farmě. Tu teprvé příbuzný jeho, tehdy tajemník zahraniční, Madison, opatřil mu místo poručíka ve vojště. Postupoval pak stále až za majoragenerála. Vítězství jeho ve válce mexické získala mu veliké cti a slávy u lidu. Když byl jmenován čekancem strany Whigů, uveřejnil několik spisů, v nichž se vydával sice za Whiga, avšak nikoli za výstředního, tak že nebude moci býti, pravil, zastancem přísným nauk strany své.

Následkem toho protivili se mu i mnozí Whigové a Daniel Webster mluvil o něm s povržením. Sám byl majitelem otroků a v politice se tak málo vyznal,

že ani po čtyřicet roků nevolil. Nicméně byl zvolen, cítil však své nedostatky a litoval, že jmenování přijal. Vzdor tomu podržel přízeň lidu po celou dobu života, ač dlouho neúřadoval.

Po celých dvanácte roků po přijetí dohodnutí missourského ohledně otroctví nebylo o záležitosti té v kongresu jednáno. Nicméně veřejní muži na severu nedali věci usnouti a strana protiotrocká, jíž se říkalo též Abolitionisté, rostla silně ve svých počtech. Ve Filadelfii utvořila se společnosť protiotrocká, jejíž prvním předsedou byl r. 1833 ARTHUR TAPPAN. Několik roků před tím uveřejňoval BENJAMIN LUNDY malý časopis pod názvem „*Duch všeobecného vymanění*" v Baltimore, kdežto v Bostonu vydával WILLIAM LLOYD GARRISON časopis protiotrocký zvaný „*Osvoboditel.*" Za správy Jacksona přicházely do kongresu četné pamětní listy protiotrocké a neustále se pracovalo u veřejnosti na šíření zásady té.

Při rokování o přivtělení Texas a o válce s Mexikem v kongresu bylo zřejmo, že správa Tylera a Polka byla rozšíření otroctví příznivou. Nemohlo tedy jinak se státi, nežli že protivníci otroctví snažili se přivesti otázku otrokářskou před lid k odhlasování. Abolitionistů arci bylo na počet málo. Strana Free-soileru, ač v zásadě souhlasila s Abolitionisty, že otroctví jest křivdou na člověčenstvu, přece obmezovala své působení na to, aby žádné více státy, mimo stávající, nebyly přijaty k Soustátí, leč by se vzdaly práva k držení otroků. Proto při presidentských volbách r. 1840 bylo odevzdáno proti otroctví jen sedm tisíc a šest set hlasů; avšak už r. 1848 obdržel čekanec proti-otrokářů podporu od skoro tří set tisíců občanů.

Velikého překvapení dostalo se otrokářům r. 1849,

když území Kalifornia, které velmi rychle množilo své obyvatelstvo, přijalo novou ústavu, v níž se otroctví zapovídá a žádalo pak za připuštění mezi státy. Toho zhrozili se zastanci otrokářství, neb se nenadáli, že území, kterého násilně se domáhali za účelem rozšíření otroctví, takto je samé sklame. V kongresu vzniklo prudké rokování, při němž se vyhrožovalo až i odtržením, pakli se bude spolková vláda míchati do práv států otrokářských. Strana protiotrocká též přimlouvala se za přetržení svazku Unie, dokládajíc, že není možno, aby republika, jako je Soustátí, mohla důsledně podporovati otroctví a že nikdy se nemají státy severní poddati zákonu, který ukládá jim, aby uprchlé otroky majitelům jejich navracely. Boj byl velmi tuhý.

První poselství presidenta Taylora, jediné, které mu bylo popřáno za živobytí jeho kongresu podati, odporučovalo přijetí Kalifornie mezi státy a zařízení území Utah a New Mexiko. Brzy na to, 9. července, v pamětný den velikého požáru ve Filadelfii, 1850, zemřel president Taylor a jeho náměstek, Millard Fillmore, byl dosazen na presidenta.

Zatím podal Henry Clay v kongresu návrh smiřovací, který maje všem stranám vyhověti, byl nazván „Omnibus Bill.” Zákonem tímto se ustanovovalo připuštění Kalifornie bez otroctví; zřízení území Utah (čti: *jute*) a New Mexiko bez otrockého ustanovení; zaplacení desíti milionů dolarů za postoupení území Nového Mexika a přiostření zákonů o uprchlých otrocích, kteří museli býti navracováni majitelům svým.

V době té učinilo asi šest set dobrodruhů ze Soustátí výpad na ostrov Kúbu za účelem přivtělení ho k Soustátí. Podnik ten se však nezdařil a vůdce jeho Lopez byl v Havaně popraven od Španělů.

89. Franklin Pierce, čtrnáctý president.

(1853 — 1857.)

K nové presidentské volbě postavili Whigové čekancem generála Scotta, avšak demokraté obdrželi většinu hlasů a jejich čekanec, Franklin Pierce, z New Hampshire, byl zvolen s náměstkem W. R. Kingem z Alabama.

Franklin Pierce narodil se 1804 a zemřel 1869. Byl zvolen do senátu, sotva byl dosáhl potřebného stáří. Tu stál vedlé velikánů národa, jako byli Clay, Webster, Calhoun, Benton, Silas Wright a učil se od nich vlastenectví a moudrosti. Ve válce mexické šel do pole a povýšil hnedle za brigadního generála. Vyznamenal se pod generálem Scottem, proti němuž stál teď co vítěz v boji o presidentství. Ohledně otázky otrocké stál Pierce vždy na straně jihu a byl nepřítelem všech, kdo nebyli přátelé otroctví Když však později vypukla válka občanská, stál při Únii a podporoval vládu spolkovou všemožně.

Nejdůležitější událostí za vlády Pierce bylo přijetí zákona ku zřízení území Kansas a Nebraska Území povstala z částí původní Louisiany západně od Missouri řeky a ležela severně od 36⁰ 30' severní šířky, následkem čehož nesmělo býti v nich zavedeno otroctví.

Stephen A. Douglas z Illinois předložil návrh na zřízení území Kansas a Nebraska, při čemž zároveň navrhoval zrušení dohodnutí missourského, což mělo míti za následek, že každý stát a každé území má právo zaváděti otroctví ve svých mezích. Po dlouhém a ostrém rokování byl zákon tento přijat a presidentem potvrzen v květnu, 1854. Na to však odbýval se sjezd zástupců v Topeka, Kansas, kde sepsána byla

ústava, která otroctví ve státu zapovídá. Lidu jsouc předložena ku přijetí, byla přijata.

Z kongresu přenesla se teď válka zuřivá do Kansas. Přívrženci otroctví a protivníci jeho pronásledovali se zuřivě ve státu tom. Vraždy, loupeže, paličství a všecky možné ukrutnosti páchaly se tu a za několik roků teprvé docílila vláda zde pořádek.

Jelikož povstaly ještě spory o hranice mezi Soustátím a Mexikem, bylo ujednáno, že Soustátí zaplatí Mexiku deset milionů dolarů a za to území zvané Gadsonovo bylo přivtěleno Soustátí.

R. 1854 byl poslán Commodore Perry do Japonska, kdež uzavřel smlouvu obchodní pro Soustátí velmi výhodnou.

Blížily se volby a otázka otrocká stala se jedinou otázkou zásad jedné neb druhé strany. Strana Whigů přestala; strana republikánská, která do svého středu pojala vše, co bylo protiotrocké, postavila Fremonta, který však obdržel hlasy jen jedenácti států. Strana demokratická, která byla pro otroctví ve státech, které ho chtějí, postavila Jamese Buchanana z Pennsylvanie, jenž byl zvolen. Mimo tyto utvořila se ještě strana třetí americká neb „Know Nothing," (čti: *nónathing*, nic nevědoucí), která měla za zásady protiviti se papežství v Americe a všemu, co přicházelo z Evropy. Strana ta nesmyslná brzo zašla zase.

---

90. James Buchanan, patnáctý president.

(1857 — 1861.)

James Buchanan (čti: *bjukenen*) byl rozen 1791 a zemřel 1868. Byl šedesát a šest roků starým mládencem, když byl zvolen za presidenta. Před tím byl vyslancem v Anglii, kdežto před tím sloužil co kon-

Progressive Map, No. 3

Kraj východně od Mississippi ku konci války mexické.

gresník, senátor a tajemník zahraniční za presidenta Polka. Podporoval vřele Clayovu „Omnibus Bill" a když byl zvolen, kladly se do něho veliké naděje, neboť vyslovil se, že účelem jeho jest zničiti všecky rozdíly mezi severem a jihem a zavesti zase ono bratrské snášení států vespolek, jakým se honosily za první doby všechny; avšak rozčilení vášní lidu bylo příliš valné, že je nedovedl už zmoci. Když jeho vláda chýlila se ku konci, stálo Soustátí na pokraji občanské války, která také po něm vypukla. Odebral se na svůj statek v Pennsylvanii, kde zemřel.

R. 1857 byl stát Minnesota přijat do Unie a roku 1859 stát Oregon, co třicátý třetí v Soustátí.

Co se mysle všech bouřily záležitostí otrockou, přemýšleli jiní, zlo předvídající, jak by se dalo nebezpečí hrozícímu předejíti v dobrotě. Viděli, že není žádné pomoci, nežli že bude muset se otroctví zrušiti, jenže povšechné osvobození a ponenáhlé vzdělávání otroků nalezalo málo přívrženců dosud. Tu byl přednešen před veřejnosť návrh, aby se provedlo vybavení otroků za náhradu majetníkům a to zdálo se, že bude nejmožnějším rozluštěním palčivé otázky té.

Přátelé hnutí toho vycházeli ze zásady, že zakladatelé republiky naší neuskutečnili pravou jednotu, ač jméno její nese, neb doznávali, že nežli může jih se severem sjednotiti se upřímně, aby tvořily spolu jeden celistvý národ, nemůže stávati mezi nimi žádného rozdílu, a proto že ten veliký rozdíl, jaký tvoří otroctví, musí dříve býti zrušen, nežli jednoty se docílí. Tato blahodárná Unie stojí pak za to, aby se na ni obětovalo něco peněz. A tu navrhováno, aby za účelem docílení klidného a bezprostředního osvobození otroků byly vyhraženy všecky obecné pozemky západ-

ně od řeky Mississippi až k Tichomoří k zaplacení všech výloh, osvobozením otroků povstalých Soustátí, a ku opatření peněz potřebných k jejich vzdělání a povznešení všeobecnému.

Upříti se nedalo, že i sever nesl na sobě část mravní zodpovědnosti za otroctví, neboť on to byl hlavně, který ve svých lodích otroky z Afriky dovážel a je jižním státům za veliký výdělek prodával. Severní kupci po celou dobu táhli veliký užitek z otroctví i tím, že přijímali od jihanů bavlnu, tabák a rýži, ovoce práce otrocké, i že dováželi zboží pro jihany z Evropy a vyráběné u sebe zboží jim prodávali ku velikému prospěchu svému. Proto vším právem dovolávali se toho zastanci osvobození otroků za náhradu, aby sever jako jih nesli oba stejně břemeno vybavení toho, jelikož oba stejně z otroctví brali užitek. Provedením záměru toho bylo by se bratrství obou stran jen utvrdilo a celá republika by z rozluštění toho byla získala.

Počítá-li se počet všech otroků černých i s dětmi na čtyry miliony, a jeden k druhému by se počítal v ceně dvě stě a padesát dolarů, bylo by se vykoupení všech provedlo za náklad tisíce milionů dolarů. Prodej pozemků obecných byl by splácel nejen úroky z obnosu toho, ale byl by po málo letech mohl celý ten dluh zaplatiti bez všeho nepořádku a krveprolití. Zároveň by obdržené peníze na jihu byly podněcovaly ducha podnikatelského tám, a byly by položily základ k úspěšnějšímu blahobytu, nežli stávalo ho dosud.

Než nemělo se tak státi; zastavatelé návrhu toho, mezi nimiž byl nejprvnějším Elihu Burritt z Connecticut, nemohli pro to získati většiny lidu a tak se stalo, že návrh padl a úkol osvobození musel se proves-

ti jinako, tak že stál ještě více peněz a nesčíslně útrap a bídy všeobecné po celé zemi.

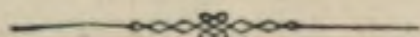
Blížila se volba presidenta r. 1860. Každý cítil, že na této volbě velice záleží vůči palčivým otázkám, které se mají rozhodovati v nejbližší době. Strana demokratická, která měla vládu spolkovou ponejvíce v rukou od počátku století a udržovala ji příznivou pro otroctví, dobře předvídala, že ztratila přízně veliké většiny národa, jenž se klonil ku zásadě osvobození otroků. Demokraté odbývali sjezd národní toho roku v Charlestonu, avšak zástupci jižní vystoupili ze sjezdu, nechtějíce se většině své strany podrobiti. Postavili pak za svého čekance Breckenridge z Tennessee, ostatní pak demokraté ve sjezdu tom pozůstalí jmenovali Stephena A. Douglase. Strana americká postavila Johna Bella z Tennessee a strana republikánská postavila za čekance Abrahama Lincolna z Illinois. Při volbě obdržel Lincoln většinu hlasů a byl přijat za presidenta s náměstkem H. Hamlinem z Maine.

Už před volbou ozývali se zástupci jihu, že bude-li zvolen Lincoln, jenž byl sice pro ochranu otroctví, ale proti zavádění ho do svobodných států, bude to znamením pro jižní státy, aby se odtrhly od Unie. A proto sotva byl výsledek volby oznámen, svolalo zákonodárství Jižní Karolíny zvláštní konvenci, v níž 20. prosince 1860, jednohlasně odhlasováno bylo, že „*Jednota, kteréž dosud stávalo mezi státem Jižní Karolínou a ostatními státy pod názvem Soustátí, tímto se ruší.*" Hned pak na to v lednu státy Mississippi, Florida, Alabama a Georgia následovaly jednání Jižní Karolíny a v krátké době všecky ty státy prohlásily se za odtržené od Soustátí. V únoru pak 1861, nežli byl ještě Lincoln dosazen, sestoupili se zástupci všech od-

tržených států v Montgomery, Alabama, ku sjezdu, v němž sestavili si ústavu podobnou ústavě Soustátí, a nazvali jednotu novou „Konfederační Státy Americké," zvolivše zároveň JEFFERSONA DAVISE presidentem a ALEXANDRA H. STEPHENSE náměstkem jeho. Richmond ve Virginii ustanoven sídlem vlády. Na to v jihu většina důstojníků vojenských sřekla se služby v Soustátí a přidala se k nové konfederaci této.

Státy pak jižní zabavily pro sebe všecky spolkové zbrojnice s jich obsahem, všecky pevnosti, mincovny, celnice a lodě, které se nalezaly v jich objemu a president Buchanan nečinil ničeho, aby to překazil. Generál Scott chtěl, aby se tomu Soustátí opřelo, avšak počet pravidelného vojska byl malý, loďstvo bylo vzdálené, členové kabinetu většinou byli nakloněni jihanům a všecky návrhy na vyrovnání byly marné. Nicméně všude bylo slyšeti heslo: „*Jen žádné nucení; jen žádnou válku.*" A přece schylovalo se k válce.

Všech zraky byly teď obráceny na Fort Sumter, kde MAJOR ANDERSON držel prapor Soustátí vějící v přístavu samého Charlestonu. On stál vlastně v pevnosti Moultrie, kdež však, obávaje se přepadnutí, nezůstal a 26. prosince ještě obsadil pevnosť Sumter, mnohem pevnější. Občané Jižní Karolíny považovali to za výkon nepřátelský a obsadivše všecky ostatní pevnosti, prohlásili to za příčinu k válce, budou-li činěny pokusy o sesílení posádky v pevnosti té, již měli už obleženu. Major Anderson obdržel nařízení, aby se zachoval klidným divákem a nic nepodnikal. Když pak neozbrojený parník „Star of the West" přinášel do pevnosti posilu a zásoby, bylo naň stříleno a byl zahnán. Sama vláda ve Washingtonu zdála se býti hrůzou ohromena a vše čekalo na nového presidenta.

FILLMORE.

PIERCE.

LINCOLN.

BUCHANAN.

JOHNSON.

Doba pátá.

OBČANSKÁ VÁLKA A JEJÍ NÁSLEDKY.

---

91. Abraham Lincoln, šestnáctý president.

(1861 — 1865.)

Abraham Lincoln (čti: *linken*) byl rozen v Kentucky dne 12. února 1809 a neměl v mládí příležitosti ku vzdělání, neboť mohl navštěvovati školu jen jeden rok. Jsa osmnácte roků stár, sloužil na jedné lodi za deset dolarů měsíčně a když se vrátil s rodiči do Illinois, honil dobytek a pomáhal jim stavěti chatrč. V Illinois brzo pracoval na lodi, brzo byl prodavačem v krámě. Ve válce s „Černým Sokolem" byl kapitánem, pak zase prodával, zařídil si sám krámek venkovský, byl poštovním, někdy také měřičem, a při tom vypůjčoval si knihy, z nichž studoval právnictví. Byv pak přijat mezi právníky, postupoval rychleji. Jsa pětmecítma roků stár, byl zvolen do zákonodárství, což se opětovalo po třikráte. Věnoval se pak politice a byl uznáván vůdcem; pak byl zvolen do kongresu a když r. 1858 byl čekancem senátorství, cestoval po státu a řečnil všude, čímž jeho sláva rozšířila se nejen po státu ale po celé zemi. Když konečně

byl jmenován čekancem presidentství a obdržel většinu hlasů, následoval šlépěje Washingtonovy ve správě. Byl mužem nadaným duchovně a ač neuhlazeného zevnějšku, přece nadán důmyslem, chladným rozumem a poctivostí neporušenou. „Poctivý Abe" jej nazývali vesměs. Jeho jediný cíl života byl sloužiti vlasti věrně a nezištně.

Jižní státy teď uvedly ve skutek právo, které si vždy osobovali zastanci práv státních, totíž, že každý stát může bez překážky od jiných států mu činěné odstoupiti, kdy se mu zlíbí, od Sjednocení států, avšak ostatní státy, jichž byla většina, považovaly Sjednocení to za nerozlučitelné, tak že není žádnému z nich volno odstoupiti. Takové přesvědčení měl i president Lincoln, což v nástupní řeči své vyslovil a ohledně otroctví dodal: „*Nemám v úmyslu nikterak přímo neb nepřímo míchati se do záležitosti otrocké ve státech, kde otroctví stává, a mám za to, že ani k tomu nemám práva, tím méně chuti.*"

Nicméně bylo otroctví přece hlavní pobudkou veškerého politického jednání na obou stranách a za účelem tím spojily se jižní státy. Domýšlely se, že mají na severu velký počet stejně smýšlejících, a že nebude násilí žádného zapotřebí k uhájení jich záměrů. Když však asi měsíc po nastolení Lincolna bylo posláno loďstvo na pomoc pevnosti Sumter do přístavu charlestonského, a když jihané bombardovali pevnosť tu a dobyli jí, tu pojednou celý sever vzplanul spravedlivým hněvem a každý volal jen k válce.

Vláda povolala do zbraně sedmdesát a pět tisíc mužů dobrovolníků. Zatím konfederaté přepadli vládní zbrojnici v Harper's Ferry a ukořistili tu veliké zásoby zbraní. Aby pak se jim nedostalo do rukou spol-

kové loďstvo v loděnici norfolkské, důstojníci námořní zničili lodě a místo opustili.

První vážnější bitvou na jihu od Potomaku byla srážka u pevnosti Monroe, kde velel generál Butler, spolkové vojsko bylo tu poraženo. Jiné porážky dostalo se mu pak u Bull Run, kde stál generál McDowell s dobrovolníky svými proti generálu konfederatů Beauregardu (čti: *bóregárdu*) nedaleko Washingtonu, a kde 21. července severané utrpěli velikou porážku. To mělo za následek, že president a kongres poznali, že mají co dělati s nepřítelem velikým a odhodlaným, a proto že dlužno pomýšleti na přípravy rozsáhlejší. I vypsán jest odvod pět set tisíců mužů a generál Mac Clellan postaven armádě v čelo.

Spolková armáda překročila Potomak a byla zase poražena u Ball's Bluff. Zato však dařilo se spolkovému vojsku ve Virginii pod generálem Rosekranzem a v Missouri pod generálem Curtisem. Pak obsadilo a uzavřelo loďstvo spolkové přístavy a břehy jižní od Virginie až po Texas, a mnoho jiných nemalých úspěchu se dodělalo na rozličných místech

Konfederaté obrátili svou pozornost teď na to, aby obdrželi pomoc od Anglie a Francie a poslali tam své jednatele. Ti byli však zachyceni a zavřeni, až pak na žádosť Anglie zase propuštěni.

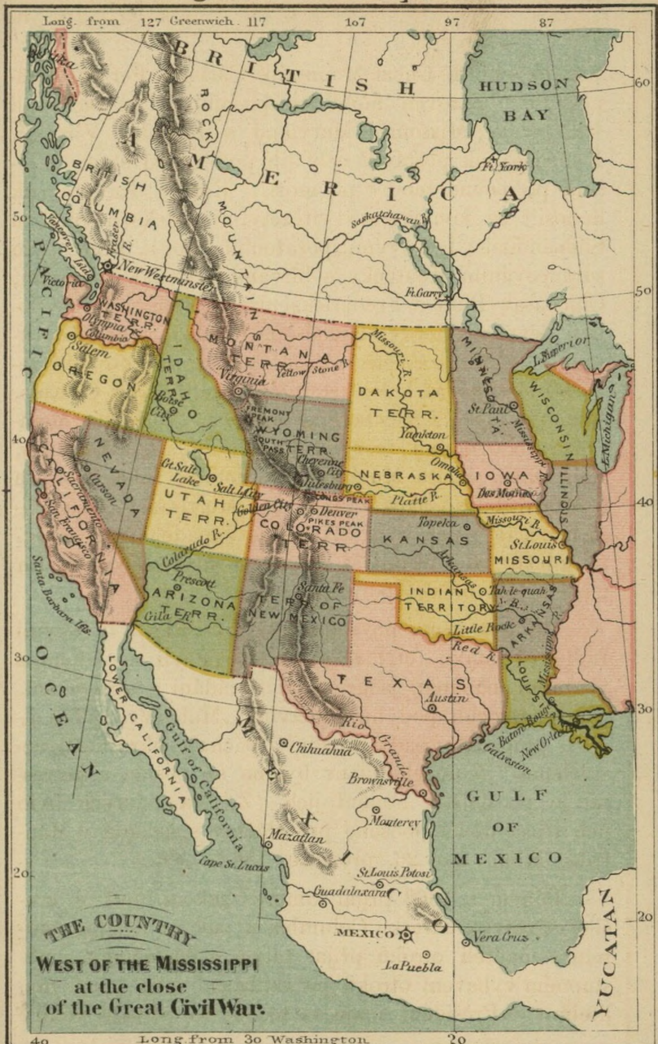
Rokem prvním docílilo se asi tolik, že konfederaté dobyli zbrojnic velikých v Harper's Ferry a Norfolk a zvítězili ve dvou bitvách velikých u Bull Run a Wilson Creeku, jakož i v menších šarvátkách u Big Bethel, Carthago, Lexington, Bellmont a Ball's Bluff. Federálé čili severané zase zachovali pevnosti Pickens a Monroe a dobyli pevnosti u Hatteras a Port Royal; dále zvítězili u Philippi, Rich Mountain, Booneville,

Carrick's Ford. Cheat Mountain, Carnifex Ferry a Dranesville. Zároveň mohli se pochlubiti, že zachovali Unii státy Missouri, Maryland a Západní Virginii. Konečně pak postavili celý jih pod zákon stavu obležení po pevné zemi i po moři. Rokem druhým pak honosili se konfederaté vítězstvími Jacksonovými u Shenandoah; Lee-ovými, poražením Pope-a, Braccovým zdrancováním Kentucky a bitvami u Cedar Mountain, Chickasaw Bluff a Fredericksburgu. Federálé pak dobyli pevnosti Henry, Donelson, Pulaski. Macon, Jackson, St. Philip a ostrov číslo deset; pak otevřeli řeku Mississippi až k Vicksburgu, obsadili New Orleans, Roanoke Island, Newbern, Yorktown, Norfolk a Memphis; dále dobyli bitvy u Pea Ridge, Williamsburg, Fair Oaks, South Mountain. Antietam, Iuka, Corinth a Murfresboro, jakož zahnali loď Merrimac. Značnější úspěchy jejich byly hlavně na západě a při pobřeží, kdežto ve Virginii až dosud za každým vítězstvím následovala nějaká porážka.

Při tom všem povstala Soustátí válka s divokými Indiány Siouxy (čti: *sůsy*), kteří nebyli spokojení s vládními jednateli, jsouce nimi okrádáni a skracováni. Tlupy divochů pod náčelnictvím „Malé Vrány" a jiných přepadaly osady západní a páchaly ukrutnosti neslýchané. Kolonel Sibley byl na ně poslán a potrestal je po delším honění jich. Ze sta zajatých bylo jich třicet devět oběšeno pro zločiny spáchané v Mankato, Minn., dne 26. prosince, 1862.

Během r. 1862 přijal kongres zákon, nímž se zrušilo otroctví v okresku Columbia a pak za účelem smíření s majiteli otroků přijat zákon o částečném a postupném vybavení otroků po zaplacení ceny jejich majitelům. President maje za to, že to přivábí veliký

Progressive Map, No. 4

Kraj západně od Mississippi ku konci velké občanské války.

počet černochů k armádě, podepsal zákon ten. Když však to vše nemělo žádných příznivých následků pro válku, rozhodl se president, že učiní prohlášení svobody všech otroků bez rozdílu ve všech státech, kteréby byly v rebelii po prvním lednu 1863. Předběžné provolání bylo učiněno 22. září 1862, a poněvadž do nového roku žádný stát neučinil dle toho, vydal president 1. ledna, jak slíbil, prohlášení všeobecného osvobození otroků.

Na veliké válečné výlohy činil kongres stále značná povolování, než náklad veliký, nedostatek důchodů a špatný obchod spůsobily veliké nesnáze vládě i obyvatelstvu, tak že banky zastavily vyplácení tvrdého kovu a kongres musel vydati pokladniční úpisy. Zároveň musel ukládati vysoké daně, aby zvýšil důchody. Konečně ku konci r. 1863 byl přijat zákon na utvoření národních bank jejichž oběhová měna byla vládou zabezpečena na místo někdejších bank státních.

Na jaře 1863 spojilo se čtyřicet a osm okresů ve Virginii nesouhlasících se zámysly rebelů na odtržení se od Soustátí. Území toto bylo seřízeno v jeden stát, který obdržel jméno Západní Virginie. Před tím byl 1861 přijat stát Kansas do Soustátí a pak 1864 stát Nevada, co třicátý šestý.

Ku konci třetího roku války, 1863, stály obě strany asi tak, že konfederaté honosili se vítězstvím ve velikých bitvách u Chicamauga a Chancellorsville, dobyli Galvestonu, a dovedli uhájiti Charlestonu. Na druhé straně pak federálé zvítězili v bitvách u Vicksburgu, Chatanooga a Gettysburgu; na Mississippi měli dělové lodice na stráži a veškerý dovoz potřeb ze západu jihanům byl přetržen. Ve Vicksburgu a Port Hudson zajali mnoho vojska. Pro Unii byly dobyty

státy Arkansas, Východní Tennessee, veliké části Louisiany, Mississippi a Texas až po Rio Grande.

Novým rokem učiněna některá opatření k účinlivějšímu užívání armád velikých na severu. Ustanoveno, aby jednotlivé armády, které dosud pracovaly každá pro sebe a dle vůle svých velitelů, byly řízeny jedinou vůlí nejvyššího velitele, a tím byl učiněn GENERAL U. S. GRANT. Ten svěřil GEN. SHERIDANOVI polovinu armády a řídil teď obě poloviny; naproti němu stáli na jihu s armádami GEN. LEE a GEN. JOHNSTON.

Při nastávající podzimní volbě presidenta byl Abrahám Lincoln zvolen po druhé a náměstkem zvolen ANDREW JOHNSON z Tennessee. Když sestoupil se kongres, přijal na pobídnutí presidentovo třináctý dodatek k ústavě, nímž zapovídá se otroctví v Soustátí na vždy a zákonodárné sbory tří čtvrtin států řádně schválily dodatek ten, jak ústava k platnosti jeho vyžaduje.

Koncem čtvrtého roku války chlubili se konfederáté, že dobyli vítězství u Olustee, Sabine Cross Roads, Wilderness, Bermuda Hundred, Spotsylvania, New Market, Cold Harbor a Monogasi; dále odrazili výpravy do Floridy a k Rudé Řece, dva útoky na Petersburg, jeden na pevnosť Fisher, a zadrželi Granta v šachu před Richmondem. Avšak na všech stranách zřejmě ubývalo jim půdy. Ze států východně od Mississippi podrželi už jen Severní a Jižní Karolíny, kdežto Mississippi, Alabama, Tennessee, Virginia, Georgia a Florida byly zaplaveny spolkovou armádou. Na druhé straně federálé honosili se vítězstvími v bitvách u Pleasant Hill, Resaca, Dallas, Kenesaw, Atlanta, Winchester, Fisher's Hill, Cedar Creek a Nashville; dále dobyli pevnosti Russy, Mobile, McAllister a měst Atlanta a Savannah. Sherman prošel Georgií; Sheri-

dan spustošil Shenadoah, žena před sebou vojska nepřátelská; Thomas zničil armádu Hood-ovu; Grant držel armádu Lee-ovu v úzkém ohražení a loďstvo mělo celé pobřeží jižní v rukou svých.

Konec války blížil se vůčihledě a jihané poslali tři komisaře, aby jednali o podmínky míru. Jedním z členů komise té byl Alexander H. Stephens, náměstek presidenta konfederátního. President Lincoln a tajemník Seward vyjednávali s komisaři těmi v pevnůstce Monroe. Konfederáté žádajíce si míru, činili podmínku uznání svých práv neodvislosti od Soustátí, jež arci president povoliti nemohl. Vyjednávání dělo se přátelsky a zdvořile, avšak nemělo žádných výsledků.

Konečně nadešel duben 1865, který přinesl hrůzné zakončení nešťastné války občanské. Sherman postupoval směrem ku Goldsboro, Sheridan bral se k Richmondu a Lee pokoušel se prosekati se skrze armádu Grantovu oblehající Petersburgh, aby se spojil s armádou Johnstona, jen tím doufaje ještě udržeti odpor svůj. Když se mu to však nepovedlo, vzkázal do Richmondu, hlavního města konfederátů, že musí město býti vyklizeno. President Davis s tajemníky svými a náčelníky politickými uprchli z města a velitel vojenský, generál Ewell, nechav spáliti všecky zásoby v městě, a zničiv celou obchodní část města ohněm, odtáhl s vojskem. Dne 3. dubna vešlo spolkové vojsko do Charlestonu. Dne 9. téhož Lee, nemoha z obemknutí vojskem Grantovým, vzdal se s bídnými zbytky armády své generálu Grantovi. Za dva týdny vzdal se Johnston Shermanovi a rebelii byl učiněn konec úplný.

Celá Unie radostně jásala nad vítězstvím vojska, ale více ještě nad vítězstvím zásad a volnosti. Tu

však pojednou radosť povšechná proměnila se v hluboký žal zprávou hrůznou z Washingtonu se šířící dne 14. dubna, že milovaný a ctěný president, Abrahám Lincoln, stal se mučenníkem osvobození otroků a byl úkladně zavražděn. Byl zastřelen sedě s manželkou svou a s několika přáteli ve Fiskově divadle, od herce Johna Wilkese Booth-a, jenž ve své přemrštěnosti domníval se, že zbavil zemi tyrana. Pohřeb Lincolna odbýval se 19. dubna. Byl to pro celý národ den smutku nejhlubšího. Mrtvola jeho byla vežena do Springfield, Illinois. Každý téměř občan po celé zemi nesl smuteční známku.

Presidentův vrah byl pronásledován a zastřelen, kdežto jeho společníci v spiknutí byli postaveni před soud a byvše usvědčeni, byli Marrold, Payne, Atzerott a paní Surrattová oběšeni a čtyři ostatní odsouzeni k doživotnímu žaláři. Jefferson Davis pak byl lapen na útěku v přestrojení za ženskou, byl uvězněn asi rok a půl, pak ale propuštěn bez soudu. Andrew Johnson stal se presidentem po smrti Lincolna.

Tuto jsme podali jen nejstručnější přehled nejhlavnějších událostí občanské války, jejíž průběh měl by každý občan americký poznati z kněh obšírnějších. Hrůzy války tuto nejsou vylíčené, aniž všecky bitvy vyjmenované; nezmínili jsme se o výtečných zásluhách zdravotní komise Soustátí, na níž hlavně pracovaly ruce ušlechtilých žen a dívek vlasteneckých; nic nedíme o sestavování černošských sborů vojenských, o nepokojích v některých severních městech, o velikém vzbouření v New Yorku, o hrůzném utrpení zajatých vojínů spolkových držaných v žalářích a ohradách na jihu, atd. Nestačí nám na to obmezené místo v knize této.

Jakých obětí vyžadovala tato válka mezi bratry! Severní armáda odvedla na dva miliony a šest set padesát tisíc mužů. Počítá se, že na obou stranách padlo asi šest set tisíc mužů, na každě straně asi polovina. Počet zmrzačených a na vždy práce neschopných čítá se na čtyři sta tisíc na obou stranách. To jest už milion mužů, o něž byla země oloupena.

Peněžní náklad na válku páčí se na šest tisíc milionů dolarů. Národní dluh Soustátí vzrostl ze šedesáti milionů dolarů r. 1860 na dva tisíce a šest set milionů r. 1865, kteréž břímě těžce lpí na veškerých obyvatelích země, neb musí každý stále připláceti na placení úroků a splácení jistiny. Za peníze ty byli by se mohli vyplatiti všichni otroci plnou cenou a ještě bylo by zbylo dosti k postavení několika tichomořských železnic, k vystavění a nadání velikého počtu škol pro všecky černochy v Soustátí a pro vykopání průplavu mezi veletokem Mississippi, severními jezery a oceánem. Jedním slovem, kdyby byl převládal rozum hned na počátku na obou stranách, byli bychom teď sjednoceným národem, jako jsme, jen že bez trpkých upomínek; bylo by otroctví zrušené a majitelé jeho vyplacení; nebyli bychom ztratili nejlepších sil národa a nebylo by se tolik zkaženosti, nemravnosti a neplechy v národ vetřelo, na jaké naříkáme teď stále.

---

92. Andrew Johnson, sedmnáctý president.

(1865 — 1869.)

Smrť Lincolna nespůsobila, jak se někteří obávali, žádný nepořádek, neb několik hodin po ní nastoupil A. Johnson na stolec presidentský.

Andrew Johnson byl rozen 1808 v Raleigh, N. C., kdež se vyučil řemeslu krejčovskému, nemaje příleži-

tosti ani jednou do té doby podívati se do školy. Než naučil se abecedě od jednoho spoluدělníka, a od jiného něco slabikování, načež každé noci dvě až tři hodiny čítal knihy poučné. R. 1826 odebral se na západ hledat tu výživy pro sebe a pro svou starou chudou matku. Usadil se v Greenville, Tenn., kde oženil se a provozoval dále řemeslo své. Od manželky své učil se dále. Politický jeho život započal zvolením ho do městské rady; byl pak volen majorem města, členem sněmu, státním senátorem, dvakráte guvernérem, a na patnácte roků spolkovým senátorem. Když jeho stát odtrhl se, on zůstal při Unii, což naň obrátilo pozornosť. Byv povždy demokratem, byl postaven na republikánský lístek vedlé Lincolna za náměstka presidentova v odměnu své věrnosti. Když stal se presidentem, byl kongres republikánský a tu není divu, že byly obě moci, zákonodárná a výkonná, často ve sporech a že byla vláda jeho nešťastná.

Po ukončení války čítaly obě armády milion a půl vojínů. Během šesti měsíců navrátili se všichni domů v pokoji a pořádku; za několik měsíců nebylo lze rozeznati vojína od občana. Jiní národové prorokovali, že tak veliká armáda nemůže se v pořádku rozpustiti, a hle, republika osvědčila to, co nedovedla žádná jiná vláda: každý občan zachoval dobrovolně pořádek a pokoj.

Hlavní pečí presidenta bylo teď, jak by přivedl zase odtržené a podrobené státy do Unie zpět. Uznal státní vlády zvolené v některých státech pod ochranou vojska spolkového a v jiných státech ustanovil prozatimní guvernéry. Zároveň svolal sjezdy státní, kteréž, jak na nich bylo žádáno, odvolaly otrocká a odbojná usnešení dřívější, zvolily zástupce své do kongresu, a

přijaly třináctý dodatek k ústavě. Na tomto základě chtěl Johnson, aby státy ty byly zase řádnými členy Unie, poněvadž z ní vlastně nebyly nikdy vyloučeny. Kongres však nesouhlasil s jeho výkladem a neuznával co byl president zatím učinil, nýbrž osvojovav si moc k uspořádání všelikému, přijal zákony o úřadu pro černochy (Freedmen's Bureau), o občanských právech pro černochy, a o držení úřadu (tenure of office) i proti vůli presidenta a přes jeho veto. Poslední zákon o držení úřadů ustanovuje, že president nemůže sesaditi žádného úřadníka bez schválení kongresu.

Když se vedl ostrý spor mezi presidentem a kongresem, přijel Johnson k jisté slavnosti do Chicago, a tu veřejně káral kongres a jmenoval některé členy jeho, které vinil za to, co učinili proti jeho zařízení ohledně jižních států. Na to poděkovali se všichni členové kabinetu jeho, až na Stantona tajemníka války. V únoru 1868 však žádal president, aby i Stanton odstoupil, ten však se zdráhal. President poručil Thomasovi, aby zaujal jeho místo. Následujícího dne ujal se věci té kongres, maje to za porušení zákona o držení úřadů a usnesl se postaviti presidenta v obžalobu. Skutečně se tak stalo. Články obžaloby zněly na vysoké zločiny a nešetření zákona, že president držel pobuřující a hanobící řeči v Chicago, že prohlašoval kongres za těleso neústavní a že překážel všemožně provádění přijatých zákonů.

Jak ústava nařizuje, zasedal senát co soudce nad presidentem po dva měsíce a konečně když došlo k odhlasování, byl Johnson propuštěn z obžaloby, poněvadž hlasovalo pro vinu jeho třicet a pět hlasů a proti devatenáct, tak že nebyly proti němu potřebné dvě třetiny hlasů, neb scházel k obvinění jeden hlas.

Brzo na to byl přijat čtrnáctý dodatek k ústavě, který zabezpečuje občanská práva všem bez rozdílu pleti neb plemene a staví zastupitelstvo země na počet voličů v každém státu.

Nepokojné doby za občanské války v Americe použil Napoleon III., císař francouzský, aby se usadil na pevnině americké. Přirazil do Mexika s vojskem, porazil liberály a dosadil sem Maxmiliána Rakouského za císaře, zanechav mu na ochranu své vojsko. Soustátí proti tomu se opíralo, avšak nemohouc poslati tam vojsko, nesvedlo ničeho. Až po válce obrátilo tam pozornosť svou zase žádajíc Napoleona, aby vojsko odvolal. To se stalo a Maximilian zbaven pomoci cizí, padl do rukou liberálů mexických, jež přišel vyhladiti, a byl zastřelen dne 19. června, 1867. Tím ukončil se francouzský sen o panství v Americe.

Co se dály tyto veliké udalosti politické, nezahálela věda a umění nýbrž slavily vítězství ještě důležitější, nežli vojevůdcové nad přírodou. Telegrafické lano podmořské bylo položeno v době té asi tisíc osm set a šedesát čtyři míle dlouhé z Valentia Bay v Irsku do Hearts Content, New Foundland. Obě pevniny takto byly přivedeny do přímého spojení.

V říjnu 1867 bylo koupeno působením tajemníka Sewarda ruské území americké za sedm milionů a dvě stě tisíc dolarů ve zlatě a přivtěleno k Soustátí co území A l a s k a. Na to r. 1868 byla ujednána smlouva s říší čínskou, kterou se zabezpečila svoboda svědomí Amerikánům v Číně a získaly se jiné výhody obchodní. N e b r a s k a byla připuštěna do Soustátí co třicátý sedmý stát r. 1867.

K nastávající volbě presidentské roku 1868 postavila strana republikánská generála Granta za čekan-

SCOTT.

LEE.

GRANT.

DAVIS.

T. J. (Stonewall) JACKSON.

FOOTE.

ce presidentství, kdežto demokraté postavili Seymoura z New Yorku. Virginia, Mississippi a Texas nesměly ještě hlasovati. Grant byl zvolen.

93. Ulysses S. Grant, osmnáctý president.

(1869 — 1877.)

Hiram Ulysses Grant byl rozen v Mount Pleasant, Ohio, 1825. Z mládí učil se u svého otce řemeslu koželužskému, což se mu však nelíbilo. Jsa sedmnáct roků stár, obdržel místo ve West Point na vojenském vládním učilišti, kde však jeho jméno bylo zaneseno U. S. Grant. Změnil tehdy své jméno podlé toho v Ulysses Simpson a zůstal tu čtyři roky. Pak sloužil ve válce mexické, v níž se vícekráte vyznamenal, tak že byl povýšen. Pak když vypukla válka občanská, stál v čele dvacátého prvého pluku dobrovolníků z Illinois, načež se vyznamenal tak, že byl učiněn nejvyšším velitelem armády spolkové. Po válce pak byl jmenován čekancem presidenství a byl zvolen. Schuyler Colfax byl zvolen náměstkem jeho. R. 1872 byl zvolen republikánskou stranou po druhé presidentem s náměstkem Henry Wilsonem z Massachusetts.

Během prvního roku jeho správy byly neuznávané tři státy, Virginia, Mississippi a Texas znovuzřízeny a do spolku Soustátí přijaty (rekonstruovány), čímž bylo obnovení Unie dokonáno. Pak dne 30. března 1870 byl přijat patnáctý dodatek k ústavě, nímž zabezpečuje se všem občanům Soustátí bez ohledu na jich plémě, barvu a dřívější stav právo hlasovací.

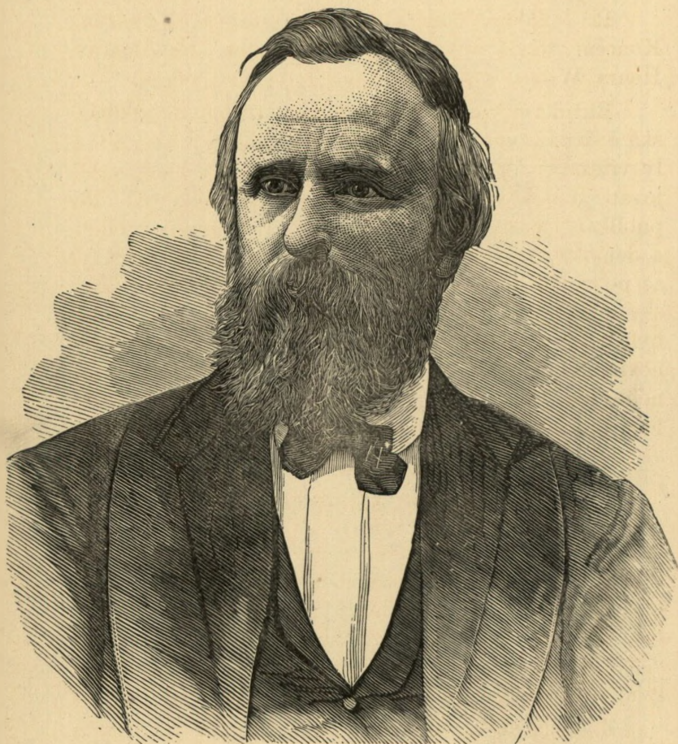
Rok 1869 stal se památným otevřením dráhy tichomořské mezi břehem moře atlantického a pobřežím moře tichého, osmnácte set mil dlouhá to cesta. Po té může cestovatel dostati se z Bostonu do San Fran-

cisco v sedmi dnech. Dráha ta a její odvětví pomohla osaditi šíré pláně dalekého západu a sprostředkovala obchod mezi Čínou a Japonskem a Soustátím ve valné míře.

Národ rychle se vzmáhal po veliké ztrátě jmění i životů v poslední válce obětovaných a blahobyt začal se znovu šířiti, dluh spolkový spláceti a i v politice počínaly se mysle tišiti, zvláště když byla udělena amnestie (prominutí viny) všem, kteří měli v poslední válce nějaké spojení s nepřátelskou stranou proti Soustátí. Jih, který válkou byl velice spustošen, začal zase stavěti své železnice, vzdělávati svá pole, a spravovati všecky pohromy jej stihlé. Sčítání obyvatelstva r. 1870 objevilo třicet osm milionů obyvatelů v Soustátí, což bylo o sedm milionů více, nežli předešlého desítiletí.

V říjnu r. 1871 vypukl veliký požár v Chicago, který strávil na osmnáct tisíc budov, zbavil přístřeší přes sto tisíc osob a učinil škody za dvě stě milionů dolarů. Na dvě stě osob při tom přišlo o život.

Mnoho hořkosti vzbudilo vzpírání Anglie učiniti patřičnou náhradu za škody, které natropila britická loď „Alabama" v době války obchodu americkému. Hnedle by bylo přišlo k válce. Konečně však sestoupili se zástupci obou mocí ve Washingtonu ku dohodnutí se a r. 1871 ujednána byla nimi smlouva mezi Soustátím a Velkou Britanií, níž všecky neshody mezi oběma zeměma byly urovnány. Následkem smlouvy té sestoupil se v Ženevě ve Švýcarsku smírčí mezinárodní soud, při němž byla zastoupena jedním členem každá z následujících zemí: Soustátí, Velká Britanie, Italie, Švýcarsko a Brasilie. Tento soud zkoumal všecky nároky Soustátí proti Velké Britanii a rozhodl, že Anglie má

Rutherford B. Hayes.

platiti Soustátí obnos patnácti milionů a pětkráte sto tisíc náhrady za všechny nároky tak zvané „Alabamské.” Obnos ten byl rok na to zaplacen.

R. 1875 byl mezi státy přijat stát Colorado. Koncem téhož roku zemřel náměstek presidentův, Henry Wilson a senát byl bez řádného předsedy.

Blížila se volba presidentská, a strana republikánská i demokratická namáhaly se všemožně, aby získaly vítězství. Bolestné bylo, že obě strany hleděly bojovati především nadáváním a haněním čekanců. Republikáné postavili RUTHERFORDA B. HAYESE z Ohio, a demokraté SAMUELE J. TILDENA z New Yorku. Když se po volbě hlasy sčítaly, jednalo se o jediný volitelský hlas pro jednu neb druhou stranu Celá země byla u velikém napnutí, a konečně musel kongres ustanoviti komisi sčítací, která prohlásila Hayese za zvoleného, načež ponenáhlu rozčilení lidu se utišilo. Rutherford B. Hayes jest devatenáctým presidentem Soustátí.

---

94. Budoucnost americké republiky.

Když ohlížíme se na to, co bylo a co jest, nelze nám ubrániti se pocitu vznešené zodpovědnosti z republiky naší všem nastávajícím věkům. Co tu četných pohnutek, aby povzbudily naše nejvznešenější úsilí. Jak vážné příklady varují nás, abychom učili se býti bdělými o drahou svobodu, která nás blaží.

Z dějin světa starého učíme se znáti počátky a konce bojů za svobodu. Kde jest dnes Řecko, země učenosti a umění, kde sesterské republiky pěly slávu svobody? Pominula učenost, pohynulo umění a drsná noha vojácká šlape po krásných zříceninách svobody. A kde jsou vznešené stopy po veliké republice římské

a republikách italských? Všecky jsou nám známy jen dle jména. Nebetyčné Alpy shlíží sice na republiku švýcarskou dolů, avšak její zabezpečení nespočívá v její síle, nýbrž v její slabosti, poněvadž jest příliš chudá za kořisť, a příliš drsná ku dobývání.

Mladá republika francouzská musí teprvé dobývati si uznání a upevnění své a není dosud pojištěna na vždy, ač jí přejeme toho nejlepšího zdaru, by byla šťastnou předchůdkyní a vůdkyní celé Evropy na cestě ku svobodě všeobecné.

Naše republika stojí tu co největší příklad a vzor samovlády lidu. Boje veliké museli prodělati naši otcové a zakladatelé republiky této, a na nás jest abychom zachovali lidovládu tuto čistou a neporušenou, abychom nezavinili její zkázu. Národ cítí v sobě sílu mladistvou, odhodlanost a vytrvalost, a naděje nejskvělejší kynou nám pro dalekou budoucnost.

Nepřítele nemusíme se báti, neb daleký oceán dělí jeho hranice od našich. V zemi své máme na celé její ohromné rozsáhlosti všeho, co nám naši neodvislost může pojistiti. Vláda jest mírná, svědomí naše, tisk a slovo těší se úplné svobodě. Či bychom si mohli přáti ještě lepších podmínek blahobytu a štěstí? Věru nezbývá nám nic jiného, nežli abychom naučili se, jak si svobod a výhod svých vážiti, a abychom je zachovali pro své potomky.

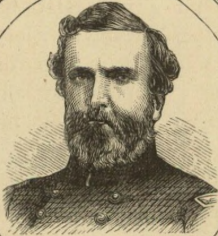
Nejsme však zodpovědni pouze našim potomkům na této pevnině, nýbrž světu celému, neb naše ústava, naše svobody obrací na sebe pozornosť po celém světé, vábíce národy, aby si podobných osvojili, ba vydobyli. Nepokažme tuto jejich snahu zneužitím svobod svých anebo povržením jich, aby co odstrašujícího příkladu užívali nás potlačovatelé národů.

MORSE.

FULTON.

THOMAS.

SHERIDAN.

FARRAGUT.

SHERMAN.

A na kom to záleží, aby nestalo se nikdy, by americká republika byla vřaděna mezi ty, nad jejichž hrobem stojí napsáno: „*Byly ale nejsou?*" To vše záleží na vás otcové, na vás matky. Vy, otcové musíte pro vše, co vám drahého, pro popel otců v zemi této odpočívající, pro jich utrpení a obětě, pro vše, čím jste a čím býti chcete, snažiti se neunavně o to, aby žádný neroztrhal tu krásnou jednotu, velikou republiku zabezpečující. Na vás záleží, abyste nedali si ani jediného práva, ani jediné svobody uzmouti, nedali si svědomí svá spoutati, nedali zničiti školy svobodné.

A vy matky americké, i na vás spočívá veliká váha zodpovědnosti, neb na vás jest, abyste pro vší lásku k dítkám svým, když ještě na prsou vám spočívají a kolem kolenou vašich se vinou, učily je znáti slasti svobody a napomínaly je i zapřisáhaly, by nikdy nepřestávaly býti věrny svobodám těm. Vyprávějte jim o velikých mužích, kteří za svobody ty bojovali; učte je znáti, jak bývali octové vaši i američtí od tyranů utlačováni a pronásledováni.

A vy junáci američtí, zachraňte životy své před vší pohanou, nešlechetností, neb pak byste dělali hanbu vlasti své. Vy pak starci napomínejte a žehnejte vlastenecké lásce a ctnosti těch mladých. Ctnosť jednotlivců jest ctností národa. Učme se poznávati pravdu, hájiti vždy svobodu a vykonávati rovnosť a bratrství. Tak zabezpečíme věčné trvání republiky této a šíření její zásad po celém světě dosud pod vládou tyranů utištěném.

I my Čechoslované, kteří jsme si obrali v poslední době svobodnou Ameriku za svou novou vlasť, požívajíce všech slastí svobody nám skýtané dle svého

uschopnění, neopomínejme svobody tyto zachovati s ostatními národnostmi zde pro naše dítky. Zachovávejme věrně národnosť naši a lásku k vlasti původní, i k její dějinám, její velikánům, její krásné řeči a její rozkošným písním. Nemáme se zač hanbiti při tom, neboť naší otcové, jak nás dějiny učí, byli prvními hlasateli, hajiteli a šiřiteli svobody svědomí, vzdělanosti, lidovlády a bratrské rovnosti hned ve století patnáctném. Mimo to víme, že naší předkové po bělohorské bitvě z vlasti vyhnaní utekše se do Ameriky, súčastňovali se při všech bojích za svobodu, ba byli prvními, kteří nenávidíce otroctví, nežli by se podrobili jeho neuznávanému vládnutí, raději odstěhovali se z Georgie do Pennsylvanie v polovině století osmnáctého. Jako oni hleďme i my vyznamenávati se upřímností, pravdymilovností, jednoduchostí života a občanskými i domácími ctnostmi, aby jméno Čechové, the Bohemians, nabylo v Americe cti. Při tom nezapomínejme na trpící své bratry ve staré vlasti, a pomáhejme jim dle možnosti ku svobodě, která je jistě nemine, neustanou-li pilně o ní se snažiti, jak to činili zakladatelé svobody americké.

---

95. Vzrůst republiky Spojených Států.

Území republiky Spojených Států ku konci války revoluční bylo obmezeno na východ atlantickým mořem, na západ řekou Mississippi, na sever velikými jezery a na jih zálivem mexickým. Tyto meze byly vyznamenány ve smlouvě s Velkou Britanií podepsané dne 3. září, 1783. Avšak z toho objemu dlužno ještě vyjmouti španělskou Floridu, jakož i část nynější Louisiany ležící východně od řeky Mississippi. Od té do-

by bylo k území tomu přidáno mnoho území a mnoho států bylo z něho utvořeno během doby.

Prvním nově přibylým státem byl Vermont, který se utvořil z částí, které si přiosobovaly New York a New Hampshire. Poslední právo na území to měl New York, a vzdal se ho následkem zaplacení třiceti tisíc dolarů, načež byl Vermont přijat do řady států co čtrnáctý r. 1791.

Území některých starých států táhlo se původně až k řece Mississippi; ba původní jejich královské povolení dávalo jim území od atlantického moře až k moři tichému, avšak jejich hranice byly obmezeny smlouvou r. 1783. Jeden stát po druhém vzdával se západního svého území ve prospěch spolkové vlády a konečně byl kraj severně od řeky Ohio r. 1787 upořádán pod názvem „Severozápadního území" (Northwest Territory). A z tohoto území bylo učiněno po sobě pět států: *Ohio*, 1802; *Indiana*, 1816; *Illinois*, 1818; *Michigan*, 1837 a *Wisconsin*, 1848.

Kraj jihozápadně od řeky Ohio byl znám pod názvem „Jihozápadní území" (Southwest Territory). Z toho povstaly pak státy čtyry, a sice: *Kentucky*, 1792; *Tennessee*, 1796; *Mississippi*, 1817 a *Alabama*, 1819.

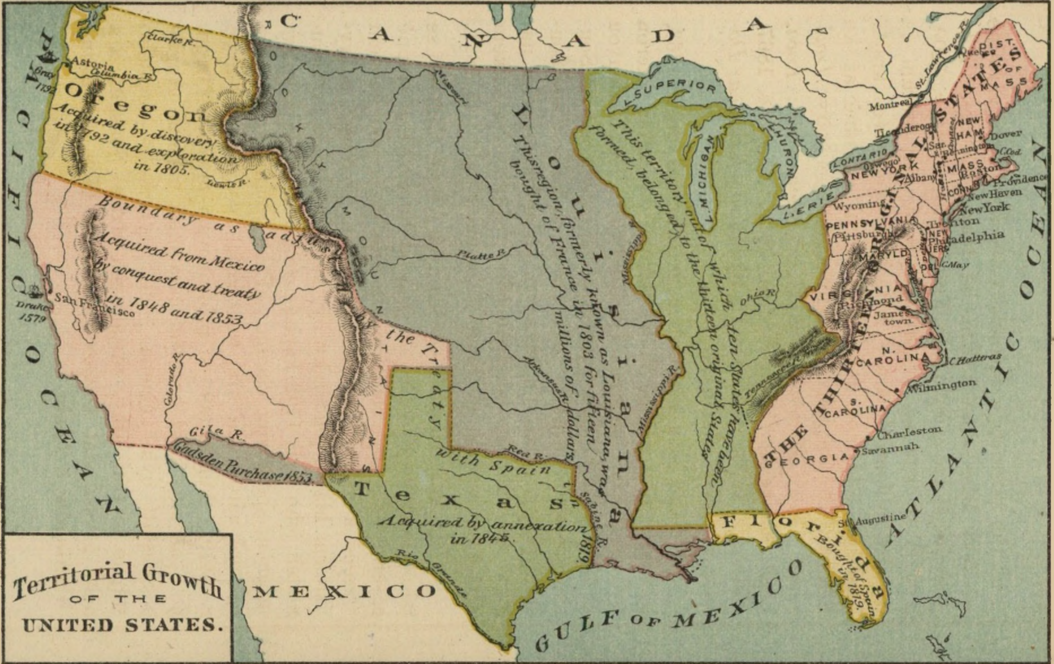
Maine byl 1783 okreskem náležejícím ku Massachusetts a zůstal tak až do r. 1820, kdy se seřídil a byl připuštěn mezi státy.

Ačkoli Španělé byli prvními odkryvateli řeky Mississippi, neosazovali se tu, alebrž Francouzi byli prvními osadníky zde, dadouce kraji jméno *Louisiana*. Ku konci války francouzské a indiánské r. 1763, postoupila Francie Velké Britanii všecky své kraje východně od řeky Mississippi a severně od řeky Iberville, a rok

před tím postoupila Španělsku všecko území západně od řeky Mississippi a jižně od řeky Iberville. Toto poslednější území bylo zase Francii postoupeno r. 1800, a bylo tři leta na to prodáno Spojeným Státům za patnáct milionů dolarů. Z těchto nezměrných krajů, které se táhly od řeky Mississippi západně až ku Skalným Horám, byly utvořeny následující státy: *Louisiana*, 1812; *Missouri*, 1821; *Arkansas*, 1836; *Iowa*, 1846; *Minnesota*. 1858; *Kansas*, 1861; *Nebraska*, 1867; *Colorado*. 1876; pak území: *Wyoming*, *Montana Dakota a Území Indiánské.*

Florida byla španělskou provincií až do r. 1763, kdy byla postoupena Velké Britanii za Kúbu, kterou byli Angličané na Španělsku dobyli. Než smlouvou r. 1783 byla Florida Španělsku navrácena a byla Soustátí postoupena až r 1819, začež zaplatila vláda Soustátí pět milionů dolarů svým občanům majícím nároky na náhrady od španělské vlády. Následkem zdržování nestalo se Soustátí pánem Floridy až 1821.

Celý kraj západně od Skalných Vrchů táhnoucí se od čtyřicátého druhého do padesátého čtvrtého stupně severní šířky, byl znám po dlouhou dobu pod jmenem *Oregon* a Soustátí se hlásilo k němu, poněvadž odkryvatelem hlavní jeho řeky byl kapitán Gray, a rozkoumateli jeho byli 1792 kapitánové Lewis a Clark splnomocnění spolkovou vládou. Pakli Španělsko chovalo některé nároky na kraj ten, vzdalo se jich smlouvou r. 1819. Anglie také si přiosobovala právo k Oregonu, pak ale, když hraniční čára mezi územím Anglie a Soustátí byla učiněna podél čtyřicátého devátého stupně severní šířky, zůstalo celé území Soustátí, a z něho povstal stát *Oregon*, připuštěný 1859, pak území *Washington* a *Idaho*.

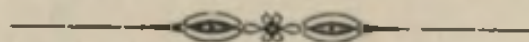
Jak Spojené Státy ponenáhlu vzrůstaly.

Stát *Texas* byl jednou částí republiky mexické, avšak nejsa spokojen s vládou tamní, vzbouřil se proti vládě své r. 1836 a založil si vládu samostatnou. R. 1845 byl připojen k Soustátí.

Následkem války s Mexikem přibylo Soustátí veliké území mezi Texas a Tichým oceánem, které někdy náleželo k republice mexické. Smlouvou v Hidalgo, 1848, stalo se Soustátí majetníkem území toho, z něhož během doby povstaly státy *Kalifornie*, 1850 a *Nevada*, 1864; pak území *Nové Mexiko*, *Arizona* a *Utah*.

Území *Alaska*, dříve známo pod názvem „Ruská Amerika,“ bylo postoupeno Soustátí Ruskem r. 1867 za sedm milionů dolarů. Poněvadž ve smlouvě dotyčné bylo území tomu dáno jméno Alaska, zůstalo mu podnes.

A tak Spojené Státy rostly každým téměř rokem, šířice se stále, až rozšířily se od jednoho oceanu k druhému a spojujíce se s každou částí, která by byla stála v cestě v pokračování rychlém ku předu. Ona páska lásky, která původně spojovala jen třinácte států sesterských na půdě osm set tisíc čtverečních mil, rozšířila se na nesmírnou říši o třiceti osmi státech a desíti územích, rozložených na třech milionech čtverečních mil.

ÚSTAVA SPOJENÝCH STÁTŮ.

Proslov.

My, lid Spojených Států̊v, abychom utvořili dokonalejší jednotu, zavedli spravedlnosť, pojistili domácí pokoj, opatřili obecnou obranu, povznesli všeobecný blahobyt a zabezpečili dobrodiní svobody sobě i našemu potomstvu, nařizujeme a ustanovujeme tuto ústavu pro Spojené Státy americké.

Článek prvý.—O moci zákonodárné.

ODDĚLENÍ I.— Veškeré zákonodárné moci tímto propůjčené vloženy buďtež na kongres Spojených Států, jenž má skládati se ze senátu a domu zástupcův.

ODD. II.—1. Dům zástupcův složen budiž z členů volených každý druhý rok lidem jednotlivých států, a voličové v každém státu mějtež vlastnosti příslušící voličům nejčetnějšího odvětví státního zákonodárstva.

2. Nikdo nebudiž zástupcem, kdo nedosáhl stáří pětmecítma rokův, není sedm roků občanem Spojených Státův a nebyl by, jsa volen, obyvatelem onoho státu, v němž volen jest.

3. Zástupcové a přímé daně buďtež rozvrženi mezi jednotlivé státy pojaté v toto spojení podlé jich dotyčných počtů, kteréžto počty ustanoví se přičtením k celému počtu svobodných osob, i ty v to počítaje, kteří jsou službě podrobeni na dobu několik roků, a vyjma Indiány dani nepodrobené, tři pětiny všech ostatních osob. Skutečné sečtení budiž vykonáno ve třech letech po prvním sejití se kongresu Spojených Států a v každé následující lhůtě desíti roků spůsobem takovým, jak Spojené Státy zákonem nařídí. Počet zástupců nepřestupuj jednoho z každých třiceti tisíc, avšak každý stát mějž nejméně jednoho zástupce; a nežli se takové sčítání provede, budiž stát New Hampshire oprávněn voliti tři, Massachusetts osm, Rhode Island a Providence Plantations jednoho, Connecticut pět, New York šest, New Jersey čtyři, Pennsylvania osm, Delaware jednoho, Maryland šest, Virginia deset, Severní Karolína pět, Jižní Karolína pět a Georgia tři.

4. Uprázdněno-li bude místo v zastoupení některého státu, tu výkonná moc vypíše volbu k vyplnění místa uprázdněného.

5. Dům zástupcův zvoliž si svého mluvčího (předsedu) i ostatní úředníky a jen dům ten mějž právo stíhati je veřejnou žalobou (impeachment).

ODD. III.—1. Senát Spojených Států skládejž se ze dvou senátorů z každého státu, zvolených od zákononárstva téhož na šest roků, a každý senátor mějž jeden hlas.

2. Hned jakmile se sejdou (senátoři) po prvním svém zvolení, nechť rozdělí se na tři třídy, co možná stejné. Místa senátorů první třídy uprázdnětež se vypršením druhého roku; ona třídy druhé vypršením čtvrtého roku a ona třídy třetí vypršením šestého roku, tak aby jedna třetina byla vždy zvolena každého druhého roku. Udá-li se pak uprázdnění místa následkem vzdání se úřadu neb jinak, v době, kdy zákonodárstvo dotyčného státu nezasedá, tu výkonná moc státu toho učiní prozatímné jmenování do nejbližšího sejití se zákonodárstva, které pak vyplniž takovéto uprázdnění.

3. Nikdo nebudiž senátorem, kdo nedospěl věku třiceti let, není devět roků občanem Spojených Států, a kdo by, jsa zvolen, nebyl obyvatelem státu, za nějž byl zvolen.

4. Náměstek presidenta Spojených Států budiž předsedou senátu, avšak nemějž hlasu, leč při stejném rozdělení hlasů.

5. Senát zvoliž si své ostatní úřadníky a též prozatímného předsedu za nepřítomnosti náměstka presidentova, aneb když tento musí zastávati úřad presidenta Spojených Států.

6. Senátoři mějtež výhradní moc vyšetřovati všecky veřejné žaloby na úřadníky. Zasedajíce za touto příčinou buďtež vzati pod přísahu neb ujištění. Je-li stížen žalobou president Spojených Států, předsedejž nejvyšší sudí a nikdo nebudiž vinným uznán, leč by pro to hlasovaly dvě třetiny přítomných členů.

7. Rozsudek v příčině veřejné žaloby nesahej dále, než na odstranění z úřadu a na prohlášení za nespůsobilého k držení a užívání nějakého úřadu čestného, důvěrného neb výnosného pod vládou Spojených Státův; nicméně však strana usvědčená budiž zodpovědna a podrobena obžalobě, vyšetřování, rozsudku a trestu dle zákona.

ODD. IV.—1. Doby, místa a spůsoby odbývání voleb senátorů a zástupců buďtež předepsány v každém státu zákonodárstvem jeho; avšak kongres může vždycky zákonem učiniti neb změniti taková ustanovení, vyjímaje určení místa, kde senátoři se voliti mají.

2. Kongres shromáždiž se nejméně jednou každého roku a taková schůze budiž první pondělí v prosinci, leč by zákonem určili si jinaký den.

ODD. V.—1. Každý z obou domů rozsuzuj o volbách, zprávách volebních a vlastnostech svých členů, a většina každého domu tvořiž dostatečnou většinu (quorum) k vykonávání práce; menší však počet nechť se odročuje ode dne ke dni, a může býti zmocněn pohnati nepřítomné členy, aby se dostavili, takovým spůsobem a pod takovými pokutami, o nichž ustanoví každý z obou domů.

2. Každý z obou domů může určiti jednací svůj řád, trestati své členy pro nepořádné chování a za souhlasu dvou třetin vyloučiti člena.

3. Každá z obou sněmoven vediž denník jednací a uveřejňujž jej čas od času, vyjmouc takové části, které by dle zdání její vyžadovaly utajení; a hlasy přisvědčující a odporující v každé z obou sněmoven o každé otázce buďtež přijaty k žádosti pětiny přítomných do denníku.

4. Žádná z obou sněmoven, dokud zasedá kongres, neodročiž se bez souhlasu druhé na více než na tři dni a na žádné jiné místo, nežli kde oběma domům jest zasedati.

ODD. VI.—1. Senátoři a zástupci mají obdržeti náhradu za své služby ustanovenou zákonem a vyplácenou z pokladny Spojených Států. Oni buďtež ve všech případech, vyjímaje velezrádu, hrdelní zločin neb odboj, prosti vězení, dokud jsou účastní zasedání dotyčného domu svého, a na cestě do něho neb z něho; za žádnou pak řeč neb hádku v tom neb onom domě nebuďtež stíháni na místě jiném.

2. Nižádný senátor neb zástupce nebudiž po celý čas, na nějž jest zvolen, dosazen na nějaký občanský úřad pod mocí Spojených Států, kterýžto (úřad) by byl zřízen, neb jehož důchody byly by zvětšeny v tomto čase, a nižádná osoba držící nějaký úřad pod vládou Spojených Států, nebudiž údem některého domu po čas svého úřadování.

ODD. VII.—1. Všecky předlohy týkající se vybírání dávek, původ svůj berte v domě zástupcův; avšak senát nechť navrhuje a spolu předkládá opravy, jako při jiných předlohách.

2. Jedna každá předloha, prošedši domem zástupcův a senátem, budiž, nežli se stane zákonem, předložena presidentu Spojených Státův; potvrdí-li ji, nechť ji podepíše, nepotvrdí-li ji, nechť ji navrátí, připojiv své námítky, tomu domu, v kterém původ vzala, kterýžto dům pak nechť zanese námítky ty do denníku svého a opětně ji vezme v uvážení. Pakli po takovém opětném uvážení dvě třetiny toho domu na tom se usnesou, aby přijata byla předloha, poslána budiž spolu s námítkami do domu druhého, v kterémžto tou měrou opět budiž uvážena, a jestli že potvrzena bude dvěma třetinama toho domu, staň se zákonem. Avšak ve všech těchto případech hlasové obou domů určeni buďte hlasováním dle jména, a jména hlasujících pro předlohu i proti ní buďte zanešena do denníku jednoho každého domu. Kdyby některá předloha nebyla presidentem vrácena v desíti dnech, (neděle nepočítaje,) ode dne, kdy jemu byla podána, staň se zákonem touž měrou, jako by ji byl podepsal, leč by kongres svým odročením předešel navrácení předlohy té, v kterémžto případě zákonem nebuď.

3. Každé nařízení, usnešení, aneb pronešení, ku kterémuž jest zapotřebí spolupůsobení senátu i zastupitelstva, leč jedná-li se o odročení, předloženo buď presidentu Spojených Státův, a nežli se ve skutek uvedou, buďtež jím potvrzena; aneb byvše jím zavržena, opět buďte přijata dvěma třetinama senátu i zastupitelstva podlé pravidel a obmezení předepsaných pro případ předloh.

ODD. VIII. Kongres mějž moc —

1. Ukládati a vybírati daně, cla, dávky a poplatky, platiti dluhy a opatření činiti pro společnou obranu a všeobecný blahobyt Spojených Států; avšak všecka cla, všecky dávky a daně buďtež stejné po celém Soustátí.

2. Vypůjčovati si peníze na úvěr Soustátí.

3. Řiditi obchod s cizími národy, mezi jednotlivými státy a s indiánskými kmeny.

4. Zaváděti stejná pravidla o přinárodnění a jednostejné zákony o úpadcích po všech Spojených Státech.
5. Raziti peníze, upravovati cenu jejich a peněz cizích, pak stanoviti základ váhy a míry.
6. Ustanoviti trest na padělání veřejných úpisů a běžných peněz Soustátí.
7. Zřizovati poštovní úřady a poštovní silnice.
8 Podporovati pokrok vědy a užitečných umění, pojištěním na obmezený čas spisovatelům a vynálezcům výhradního práva na jich spisy a vynálezy.
9. Zřizovati soudní stolice podřízené nejvyššímu soudnímu dvoru.
10. Vyměřovati a trestati mořské loupeže a hrdelní zločiny spáchané na šírém moři a urážky práva mezinárodního.
11. Prohlašovati válku, udíleti listy na zajímání lodí a odplatu, ustanovovati pravidla o kořistích na suchu a na moři.
12. Vybírati a vydržovati vojska; avšak žádný peníz nebudiž k tomu účelu vykázán na dobu delší dvou roků.
13. Opatřovati a vydržovati loďstvo.
14. Stanoviti pravidla vlády a správy pro válečnou moc na zemi neb na moři.
15. Činiti opatření o svolání obrany, aby v platnosť uváděla zákony Unie, potlačovala povstání a odrážela nájezdy.
16. Pečovati o zřízení, ozbrojení a kázeň zemské obrany a o vrchní velení takové její části, co se užije ve službě Spojených Státův, vyhražuje každému státu moc jmenovati důstojníky, jakož i právo cvičiti obranu podlé kázně předepsané kongresem.
17. Vykonávati výhradné zákonodárství ve všech jakýchkoli případech nad okreskem (nepřesahujícím deset mil čtverečních), kterýžto odstoupením se strany jednotlivých států a přijetím ho ze strany kongresu stane se sídlem vlády Spojených Státův a vykonávati totéž právo nad všemi místy, jež by byla zakoupena se svolením zákonodárstva státu, v němž tato místa se nacházejí, za účelem zřízení tvrzí, skladišť, zbrojnic, loděnic, a jiných potřebných budov; a
18. Dávati všecky zákony, ježto budou potřebné a způsobilé ku provedení zpředu uvedených mocí, a všech jiných mocí vložených touto ústavou na vládu Spojených Státův, neb na kterýkoli její odbor, či jejího úřadníka.

ODD. IX.—1. Stěhování neb přivážení takových osob, jež připustiti ten neb onen stát za dobré uzná, nebudiž zabráněno kongresem před rokem tisícím osmistým a osmým, avšak může býti na takové přivážení daň neb clo nepřevyšující deset dolarů za každou osobu.
2. Výsada listiny „Habeas Corpus" nebuď přerušena, leč by toho v případu vzbouření aneb vpádu nepřátelského veřejná bezpečnosť vyžadovala.
3. Nižádný zákon odsuzovací (Bill of attainder) aneb zákon nazpět působící (Ex-post-facto Law) nebudiž vydán.
4. Nižádná daň z hlavy aneb jiná daň přímá nebuď uložena, leč v poměru ku censu, neb sčítání lidu, o jehož brání zde už dříve bylo nařízeno.

5. Nižádná daň a nižádné clo nebudiž uloženo na zboží vyvežené z kteréhokoli státu. Nižádné přednosti nebuď dáno nižádným zařízením obchodním neb důchodním přístavům jednoho státu před přístavy státu jiného; aniž buďtež lodě plující ze státu aneb do státu kteréhokoli zavázány přistáti, vyplouti aneb clo platiti ve státu jiném.

6. Nižádné peníze nebuďte brány z pokladny, leč následkem povolení zákonem učiněných; a pravidelný výkaz a účet příjmův i vydání všech peněz veřejných buď uveřejňován čas od času.

7. Titulů šlechtických nebudiž udělováno od Spojených Států a nižádná osoba spravující úřad placený neb čestný pod vládou jejich nesmí bez přivolení kongresu přijmouti daru, výhody, úřadu aneb pocty jakéhokoli druhu od kteréhokoli krále, knížete aneb cizího státu.

ODD. X.—1. Nižádný stát nevstupuj ve smlouvu, spolek, aneb jednotu; nevydávej listin na zajímání lodí, neb na odplatu; neraziž peněz; nevydávej úvěrních papírů; nečiň něco jiného, vyjma zlato a stříbro zákonitými penězi k placení dluhů; nevydávej zákona odsuzujícího, zákona nazpět působícího aneb zákona seslabujícího závaznosť smluv; a neposkytuj titulu šlechtického.

2. Nižádný stát neukládej bez přivolení kongresu dávky aneb cla na zboží přivežené aneb vyvážené, leč pokud toho zapotřebí jest, aby ve skutek uvedl své zákony dohlížecí; čistý pak výnos všech cel a dávek uložených kterýmkoli státem na zboží přivážené neb vyvážené buď obrácen ve prospěch pokladny Spojených Státův, a všecky takové zákony buďtež podřízeny přehlídce a dohledu kongresu. Nižádný stát neukládejž bez přivolení kongresu clo na lodi dle prostory, nedrž lidu branného aneb válečných lodí v době míru, nevcházej v úmluvu aneb smlouvu se státem jiným aneb s cizí mocností, nepouštěj se do války, léčby skutečně napaden byl, aneb v hrozícím nebezpečí, jež nepřipouští nižádného odkládání.

Článek druhý.—O moci výkonné.

ODD. I.—1. Moc výkonná vložena budiž na presidenta Spojených Států amerických. On drž úřad svůj na dobu čtyr roků a budiž zároveň se svým náměstkem, zvoleným na tutéž lhůtu, volen, jak následuje:

2. Každý stát ustanov spůsobem zákonodárstvem jeho naznačeným počet volitelů, aby rovnal se veškerému počtu senátorův a zástupcův, jež vysýlati do kongresu stát jest oprávněn; avšak žádný senátor aneb zástupce, aneb někdo držící úřad čestný neb placený pod správou Spojených Států, nebuď ustanoven za volitele.

(Následující jest dodatek článku dvanáctého k ústavě, který jest na místo odstavce 3. tohoto oddělení položen.)

1. Volitelové sejdětež se ve svých dotyčných státech a hlasujte pomocí lístků pro presidenta a jeho náměstka, z nichž aspoň jeden nesmí býti obyvatelem států jejich; v lístkách svých jmenujtež osobu volenou za presidenta a v jiných lístkách osobu volenou za náměstka presidentova. Pak vzdělejtež zvláštní seznamy všech osob obdrževších hlasy na presidentství a všech

osob obdrževších hlasy pro náměstnictví a počtu hlasů jednoho každého, kterýžto seznam podpište a pověřte, a zapečetěný odevzdejte do sídla vlády Spojených Států k rukoum předsedy senátu; předseda senátu otevři u přítomnosti senátu a sněmovny zástupců všecky listiny, a hlasové buďte pak sčítány. Kdo bude míti největší počet hlasů na presidentství, buď presidentem, ač bude-li počet ten většinou veškerého počtu volitelů ustanovených; nebude-li pak nikdo míti takové většiny, pak vol dům zástupcův z ne více než tří osob majících největší počet hlasů na seznamu hlasův pro presidentství bezodkladně pomocí lístků presidenta. Avšak při volbě presidenta hlasové sčítány buďte dle států a zastupitelstvo každého státu mějž hlas jeden; dostatečný počet k tomu účelu skládejž se z údu neb z údů dvou třetin státův a většiny těchto států budiž zapotřebí ku zvolení. Kdyby pak dům zástupcův nezvolil presidenta, kdykoli mu připadá právo volení presidenta, přede dnem čtvrtým měsíce března nejprvé příštího, tehdy spravuj náměstek presidentův úřad presidenta, jako v případu úmrtí neb jiné ústavní neschopnosti presidenta.

2. Kdo má největší počet hlasův na náměstka presidentova, budiž náměstkem tím, ač je-li počet ten většinou veškerého počtu volitelů ustanovených; a nemá-li nikdo většinu, tehdy z dvou nejvíce hlasů na seznamu majících zvol senát náměstka presidentova; dostatečný počet k účelu tomu záležejž ve dvou třetinách veškerého počtu senátorův, a většiny veškerého počtu budiž zapotřebí ku zvolení.

3. Avšak nižádná osoba, která jest po ústavě neschopna zvolenu býti presidentem, nebuď volitelná na úřad náměstka presidenta Spojených Států.

---

4. Kongres ustanov, kdy voliti se mají volitelové, a den, kdy odevzdati mají své hlasy, kterýžto den buď tentýž ve všech Spojených Státech.

5. Kdo není rodem občan Spojených Států, aneb občan jich v době, kdy tato ústava přijata bude, nebuď volitelným na úřad presidenta; taktéž volitelným nebuď na úřad tento, kdo nedospěl třicátého pátého roku věku svého, a nebyl usedlým po čtrnácte let ve Spojených Státech.

6. Bude-li president svržen s úřadu, aneb zemře-li, aneb bude-li neschopným vykonávati práva a povinnosti řečeného úřadu, přenešen buď úřad ten na náměstka presidentova; kongres pak zákonem učiniž opatření pro ten případ, kdyby svržen byl, zemřel, vzdal se, neb neschopným se stal president i náměstek jeho, prohlásiv, který úředník tehdy zastávati má presidenta, a tento úředník jednejž podlé toho, až by neschopnost přestala, neb až by nějaký president byl zvolen.

7. President obdrž v ustanovených dobách za služby své náhradu, kterážto nebuď ani zvětšena, ani zmenšena v době, na kterou byl zvolen, on pak nebeř v době té nižádného jiného důchodu od Spojených Státův aneb od některého z nich.

8. Nežli nastoupí vykonávání svého úřadu, vykonej následující přísahu neb slib: „Slavně přísahám (neb slibuji), že věrně vykonávati chci úřad presidenta Spojených Států, a že chci, po-

kud síly mi stačí, zachovávati, hájiti i brániti ústavu Spojených Státův."

ODD. II.—1. President buď vrchním vůdcem vojska i loďstva Spojených Státův, jakož i obrany státův jednotlivých, když tato povolána bude k činné službě Spojených Států. On měj žádati písemních dobrozdání předního úřadníka jednoho každého odboru výkonného o každém předmětu týkajícím se povinnosti úřadu jeho; on také měj moc udíleti milosti a odpuštění pro urážku Spojených Států, mimo případy obžaloby úřadníkův.

2. On měj právo podlé rady a svolení senátu vcházeti ve smlouvy, pokud totiž přivolí dvě třetiny senátorů přítomných a on jmenuj a podlé rady a schválení senátorů ustanovuj vyslance, jiné veřejné zástupce a konsuly, soudce nejvyššího soudu, a všecky ostatní úřadníky Spojených Státův, o jichžto ustanovení tuto není jinak nařízeno, a ježto díti se má zákonem. Avšak kongres vložiti může zákonem ustanovení oněch nižších úředníků, o nichž příhodno se mu vidí, na presidenta samého, na soudní dvory, aneb na hlavy odborův.

3. President mějž moc dosazovati na všecka místa, ježto se uprázdní v době, kdy senát nezasedá, udíleje zmocnění, která vyprší skončením nejbližšího senátového zasedání.

ODD. III. On dávej čas od času kongresu zprávu o stavu Unie, a odporučuj k uvážení jeho zařízení taková, jakéž zdáti se mu budou potřebnými a užitečnými; on nahodí-li se něco mimořádného, svolej obě sněmovny, aneb kteroukoli z nich; kdyby pak spolu nesouhlasily co do času odročení, odroč je na tak dlouho, jak se zdáti bude jemu příhodným; on přijímej vyslance a jiné veřejné zástupce; on o to dbej, aby zákony se věrně vykonávaly; on zmocňuj všecky úřadníky Spojených Státův.

ODD. IV. President, náměstek jeho a všichni občanští úřadníci Spojených Státův buďte svrženi s úřadů, vzejde-li na ně veřejná obžaloba a budou usvědčeni z velezrády, uplacení aneb pro jiné těžké zločiny a špatné chování.

Článek třetí.—O moci soudní.

ODD. I. Moc soudní ve Spojených Státech buď vložena na jeden nejvyšší soud a na takové soudy nižší, které kongres zřídí a ustanoví čas od času. Soudcové soudu nejvyššího a soudů nižších ať spravují své úřady, dokud se dobře zachovávají; a nechť přijímají v určených dobách za služby své náhradu, která nebuď zmenšena dokud v úřadě trvají.

ODD. II.—1. Moc soudní vztahuj se ke všem případům práva a slušnosti povstávajícím pod touto ústavou, pod zákony Spojených Státův, a pod smlouvami učiněnými aneb příštími, pod právomocí jejich; ke všem případům týkajícím se vyslancův, aneb jiných veřejných zástupcův a konsulův; ke všem případům právomocnosti admiralitní a námořské; k rozepřím státu s občany státu jiného; k rozepřím občanů států rozličných; k rozepřím občanů téhož státu, kteří domáhají se pozemků táhnouce se k údělům se strany státův rozličných; pak k rozepřím státu a občanův jeho s cizími státy, občany neb poddanými.

2. Ve všech případech týkajících se vyslanců, jiných veřej-

ných zástupců a konsulů, jakož i v případech, v kterýchž by byl stát stranou, budiž nejvyšší soud stolicí první. Ve všech ostatních případech prvé uvedených budiž nejvyšší soud stolicí odvolací, co do práva i co do skutku, a to s těmi výminkami a s těmi pravidly, jak kongres ustanoví.

3. Všickni zločinové mimo případy veřejné obžaloby buďte souzeni porotou a soud takový budiž držán ve státě, v němž řečení zločinové byli spácháni; nebyl-li však zločin spáchán v žádném státě, buď soud držán na místě, neb na místech, kde kongres zákonem byl nařídil.

ODD. III.—1. Zradu na Spojených Státech spáchá jedině ten, kdo vyzvedne válku proti nim, aneb přidá se k nepřátelům jejich, jim pomáhaje neb nadržuje. Nikdo nebudiž usvědčen ze zrady, leč na svědectví dvou svědků o tomže určitém činu, neb na přiznání se před veřejným soudem.

2. Kongres měj právo prohlásiti trest zrady, avšak žádné odsouzení pro zradu neměj za následek bezectí rodu aneb propadnutí statku, leda po čas živobytí osoby odsouzené.

Článek čtvrtý.—Smíšená ustanovení.

ODD. I. Úplná víra a důvěra přikládána buď v každém státě veřejným zápiskám, listinám a soudním výkonům kteréhokoli státu jiného, a kongres předpiš zákony obecnými spůsob, kterýmž potvrzují se takovéto zápisky, listiny a výkony a jakou mají účinlivost.

ODD. II.—1. Občané jednoho každého státu buďtež oprávněni ke všem výsadám a svobodám občanů všech států.

2. Osoba obžalovaná v kterémkoli státě pro velezrádu, hrdelní aneb jiný zločin, ježto by utíkala před spravedlností, a byla by zastížena ve státě jiném, vydána buď k žádosti výkonné moci státu, z kterého uprchla, a buď odevzdána do státu, jemužto přísluší právomocnosť nad tím zločinem.

3. Nižádná osoba zavázaná k službě nebo práci v některém státě pod zákony jeho, nebuď, kdyby se utekla do státu jiného, nižádným zákonem neb nařízením sproštěna této služby neb práce; ale buď vydána k požádání strany, jíž k službě neb práci zavázána jest.

ODD. III.—1. Státové noví připouštěni buďtež kongresem do této Unie; avšak nižádný nový stát nebuď utvořen aneb založen v mezích právomocnosti státu některého jiného, aniž buď který stát utvořen spojením dvou nebo více států, neb částí států, bez svolení zákonodárstev dotyčných států, jakož i kongresu.

2. Kongres měj moc volně nakládati s územím neb s majetkem náležejícím Spojeným Státům, a vydávati o tom potřebná pravidla i nařízení; nic pak v ústavě této nebuď vykládáno tak, aby na újmu bylo kterémukoli nároku Spojených Států aneb některého státu zvláště.

ODD. IV. Spojené Státy pojisťte každému státu v této Unii republikánskou formu vlády a chraňtež každý z nich proti vpádu; a na požádání zákonodárstva, aneb moci výkonné, (když zákonodárstvu sejíti se nelze) též proti domácímu násilí.

Článek pátý.

Kongres, kdykoli dvěma třetinám obou domů uvidí se toho potřeba, navrhuj dodatky k této ústavě; aneb k žádosti zákonodárstev dvou třetin všechněch států svolej sjezd, aby navrhoval dodatky, ježto v obou případech a v každém ohledu platné buďtež co část této ústavy, schválí-li je zákonodárstva tří čtvrtin všechněch států, aneb sjezdy tří čtvrtin jich, dle toho, který způsob schválení navržen bude od kongresu; pod tou výminkou, aby nižádná oprava, ježto by se udála před rokem tisícím osmistým a osmým, nedotkla se prvního a čtvrtého odstavce v devátém oddělení článku prvního; a aby nižádný stát bez svolení svého zbaven nebyl rovného práva hlasování v senátu.

Článek šestý.

1. Veškeren dluh udělaný a závazky převzaté před přijetím ústavy této, mějtež platnosť naproti Spojeným Státům pod touto ústavou, jako pod konfederací.

2. Tato ústava a zákonové Spojených Států, kteří na základě její budou sděláni, a všecky smlouvy uzavřené, aneb které budoucně uzavřeny budou pod mocí Spojených Států, buďtež svrchovaným právem země; soudcové pak každého státu vázáni buďte jím, byť ústava neb zákonové některého ze států tomu na odpor byly.

3. Senátoři a zástupci zpředu dotčení, pak údové všech státních sborů zákonodárných, pak všichni úřadníci výkonní i soudní Spojených Států i státu jednotlivých, buďtež vzati pod přísahu nebo slib, že podporovati budou tuto ústavu; avšak nižádného průkazu náboženského vyhledáváno nebuď co vlastnosti nutné k obdržení úřadu aneb veřejného pověření pod Spojenými Státy.

Článek sedmý.

Schválí-li sjezdové devíti státův ústavu tuto, budiž to dostatečno k zavedení jí mezi státy, jižto ji takto schválí.

DODATKY K ÚSTAVĚ.

Článek 1. Kongres nevydávej zákona zavádějícího nějaké náboženství, aneb zapovídajícího volné vykonávání jeho; aneb obmezujícího svobodu řeči aneb tisku; aneb právo lidu pokojně se shromažďovati a žádosti podávati ku vládě o napravení stížností.

Čl. 2. Poněvadž společnost svobodného státu vyhledává dobře spořádanou obranu, nebuď zadržováno právo lidu míti a nositi zbraně.

Čl. 3. Nižádný voják nebuď za doby míru ubytován v kterémkoli domě bez přivolení vlastníka; aniž pak za doby války, leč spůsobem v zákoně předepsaným.

Čl. 4. Právo lidu, aby jedenkaždý jist byl svou osobou,

svým domem, svými písemnostmi a majetkem před nenáležitým prohledáváním a zabavením, nebudiž porušeno; a nižádný list zatýkací nebudiž vydán, než za příčinou, již lze dokázati na základě přísahy nebo stvrzení, a obsahuj zevrubné popsání místa, kde má býti hledáno, a osob neb věcí, na něž má býti saženo.

Čl. 5. Nikdo přidržován nebuď aby se zodpovídal ze zločinu hrdelního nebo jinak zneuctívajícího, než vydala-li na něj obžalobu velká porota, mimo případy naskytující se při vojště na zemi nebo na moři nebo při obraně, nachází-li se v činné službě za doby války aneb veřejného nebezpečí; aniž kdo pro tytéž urážky podlehej tomu, aby byl dvakráte postaven v nebezpečenství života aneb údů; aniž buď poháněn v jakémkoli případě hrdelním, aby svědčil na sebe sama; aniž buď zbaven života, svobody aneb majetku bez náležitého průchodu práva; aniž buď soukromný majetek vzat k veřejné potřebě bez řádné náhrady.

Čl. 6. V každém trestním stíhání měj obžalovaný právo na rychlé a veřejné přelíčení skrze nestranou porotu státu a okresu, kde zločin měl býti spáchán, kterýžto okres buď prvé zákonitě vyzkoumán; a měj právo býti zpravenu o povaze a příčině obžaloby; býti sčelenu se svědky na něj svědčícími; donucovacím řádem moci dáti obeslati svědky ku prospěchu svému a míti na pomoc rádce ku svému hájení.

Čl. 7. V rozepřích práva obecného, v nichžto cena sporného předmětu převyšuje dvacet dolarů, zachováno buď právo přelíčení porotou, a nižádný případ souzený porotou nebuď jinak znova vyšetřován v kterémkoli soudním dvoře Spojených Státův, leč podlé předpisů práva obecného.

Čl. 8. Nadmírné rukojemství nebuď žádáno, přílišné pokuty nebuďtež ukládány, aniž buď ukrutných a neobyčejných trestů přisuzováno.

Čl. 9. Vypočítání v této ústavě jistých práv nebuď vykládáno za popírání aneb na újmu práv jiných lidu náležejících.

Čl. 10. Moci Spojeným Státům ústavou nepřidělené, aniž jí státům odepřené, zachovány buďte státům dotyčným, anebo lidu.

Čl. 11. Moc soudní Spojených Států nebudiž vykládána tak, jakoby mohla se vztahovati k rozepřím v právě neb slušnosti započatým aneb dále vedeným proti některému ze Spojených Státův, skrze občany jiného státu, nebo skrze občany neb poddané státu cizího.

Čl. 12. (Tento článek nalezá se vřaděn v článku II. ústavy, na místo jeho odstavce 3. zrušeného.)

Čl. 13. (1865.) Ani otroctví, aniž nevolnictví, leda co trest za zločin, z něhož byla strana řádně usvědčena, stávejž v mezích Spojených Státův, anebo v některém místě jich právomocnosti podrobeném.

2. Kongres mějž moc prováděti tento článek přiměřenými zákony.

Čl. 14. (1868.)—1. Všecky osoby ve Spojených Státech narozené, aneb do nich přijaté a právomocnosti jejich poddané, jsou občany Spojených Státův, jakož i státu v němžto sídlí. Nižádný stát nemá práva vydati neb prováděti zákon, kterýž by ztenčoval výsady nebo svobody občanů Spojených Státův, aniž má který stát práva zbaviti kteroukoli osobu života, svobody, neb statku bez předepsaného řízení právního, anebo odepírati kterékoli osobě v právomocnosti své rovné ochrany zákonův.

2. Zástupcové buďtež rozpočtěni na jednotlivé státy podlé počtu obyvatelstva jednoho každého z nich, při čemž čítá se úhrnný počet všech osob jednoho každého státu, vyjímaje Indiány, jimž daně uloženy nejsou. Avšak bylo-li by právo voliti při kterékoli volbě ku zvolení volitelů presidenta neb náměstka jeho ve Spojených Státech, zástupců do kongresu, výkonných aneb soudních úřadníkův státu některého, aneb členů zákonodárstva jeho, odepřeno některým obyvatelům mužského pohlaví takového státu majícím jedenmecítma roků věku svého, a jsoucím občany Spojených Státův, anebo bylo li by jim jakýmkoli spůsobem ztenčeno, leč by to bylo pro účastenství ve vzpouře, aneb pro jiný zločin, pak budiž zmenšen základ zastupitelstva ve státu tom tou měrou, kterou se má počet takových občanů mužského pohlaví k úhrnnému počtu občanů mužského pohlaví majících jedenmecítma roků věku ve státu tom.

3. Nikdo nebudiž senátorem aneb zástupcem v kongresu, anebo voličem presidenta a náměstka jeho, a nikdo nedržiž úřad občanský neb vojenský pod Spojenými Státy, kdož přísahav dříve jakožto člen kongresu, neb jakožto jiný úřadník Spojených Státův, aneb jakožto člen některého státního zákonodárstva, aneb jakožto výkonný neb soudní úřadník některého státu, že podporovati bude ústavu Spojených Státův, účastným se stal povstání nebo vzpoury proti ní, anebo pomáhal neb nadržoval nepřátelům její. Avšak kongres usnešením dvou třetin jednoho každého domu může odstraniti takovou nespůsobilosť.

4. Platnosť veřejného dluhu Spojených Státův po zákonu oprávněného, počítajíc v to dluhy zdělané k zapravení výslužeb anebo náhrad za služby konané k potlačení povstání anebo vzpoury, nebudiž brána v pochybnosť. Avšak ani Spojené Státy, ani kterýkoli stát přijímejtež a plaťtež dluhu nebo závazku zdělaného k podporování povstání neb vzpoury proti Spojeným Státům, aniž pak pohledávání nějaké za ztrátu aneb vymanění nějakého otroka, nýbrž veškeré takové dluhy, závazky a pohledávky buďtež pokládány za nezákonné a neplatné.

5. Kongres mějž moc prováděti ustanovení článku tohoto přiměřenými zákony.

Čl. 15. (1870.)—1. Hlasovací právo občanův Spojených Státův nebudiž nikomu odepřeno neboli zkráceno Spojenými Státy, neb některým ze států, za příčinou plemene, barvy aneb někdejšího nevolnictví.

2. Kongres mějž moc prováděti článek tento přiměřenými zákony.

OBSAH.

Doba třetí.—Revoluční válka.

Doba čtvrtá. – Vývoj Spojených Států.

Doba pátá.—Občanská válka a její následky.